
ഓം നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,

ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ, ഹരിഃ ഓം

അച്ഛിദ്രം, അശ്വമേധം & കാഠകം

Contents

1 അച്ചിത്രം.....	5
2 അശ്വമേധം	64
2.1 തൈത്തിരേയ ബ്രാഹ്മണേ തൃതീയാഷ്ടകേ അഷ്ടമ പ്രപാഠകഃ	64
2.2 അശ്വമേധസ്യ ദിതീയ- തൃതീയാഹർവിധാനം	111
3 കാഠകം.....	153
3.1 കൃഷ്ണയജുർ വേദീയ കാഠകേ തൈത്തരീയ യജു ർബ്രാഹ്മണേ കാഠകേ പ്രഥമഃ പ്രശ്നഃ	153
3.2 തൈത്തരീയ യജുബ്രാഹ്മണേ കാഠകേ ദിതീയഃ പ്രശ്നഃ	176
3.3 തൈത്തരീയ യജുർബ്രാഹ്മണേ കാഠകേ ത്രിതീയഃ പ്രശ്നഃ	204

Notes: This Book has been brought to you with the courtesy of some Veda learners who have collaborated to prepare this book.

Please give your feedback, comments and report errors to the e-mail id vedavms@gmail.com. We shall strive to make this book more accurate and error-free.

You may note that there are inherent “paata bedhas” when we compare various sources and books. We have made constant reference to the Taittiriya Sakhaa compiled and commented by Shri. Sayanacharya of 13th Century and Shri Bhatta Bhaskaracharya (period unknown). Their manuscript compilations were later converted into books by great Scholars. One of such sets of “Taittiriya” was printed and published during earlier 1900 A.D. at Govt. Branch Press, Mysore and another set later published under “Anandaashram Series”. These Books were referred to by us as our primary source material for this Book.

This book has not been prepared with any commercial purpose and is purely for studies.

Conventions used in Letters:

८ – is represented by (g)

८ – is represented by (gg)

८ – is represented by (gm)

८ – is represented as anunaasikam

(hyphen) – used between words indicate that the words has parts which need to be rendered together as per your Guru’s teachings. This sign is used in areas to split words which are long or the words has been constructed through Sandhis which result in “different letters” (which joins the original padam of words) and also for ease of reading/rendering.

The usages of hyphens slightly vary in Sanskrit, Malayalam and Tamil books based on the usages in theses languages.

The number references of four digits given at the beginning of a panchati, is the reference in Taitareeya Braahmanam, representing the Kandam, Prasna, Anuvaham and Panchati numbers respectively.

Important Note :

This version of the book is for learning under the guidance of a Guru. There are some mantras that need expansion when recited as a part of Karma (ritual/function). We are currently taking advice/explanations from reputed sources as to how they need proper expansion. We shall publish an Appendix or Annexure to this book to take care of the same.

1 അച്ചിദ്രം

തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ തൃതിയാഷ്ടകേ സപ്തമ പ്രപാഠകഃ

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

T.B.3.7.1.1

സർവാൻ. വാ ഏഷോഽഗ്നൗ കാമാൻ പ്രവേശയതി ।
 യോ ഽഗ്നീനന്വാധായ വ്രതമുപൈതി ।
 സ യദനിഷ്ടാ പ്രയായാത് ।
 അകാമപ്രീതാ ഏനം കാമാ നാനു പ്രയായുഃ ।
 അതേജാ അവിര്യഃ സ്യാത് । സ ജുഹുയാത് ।
 തുഭ്യം താ അങ്ഗിരസ്തഥ । വിശ്വാഃ സുകുചിതയഃ പൃഥക് ।
 അഗ്നേ കാമായ യേമിര ഇതി ।
 കാമാനേവാസ്മിൻ ദധാതി ॥ 1 ॥

T.B.3.7.1.2

കാമപ്രീതാ ഏനം കാമാ അനുപ്രയാന്തി । തേജസാ
 വീര്യവാൻ ഭവതി । സംതതിർവാ ഏഷാ യജ്ഞസ്യ ।
 യോ ഽഗ്നീനന്വാധായ വ്രതമുപൈതി । സ യദുദ്വായതി ।
 വിച്ഛിത്തിരേവാസ്യ സാ । തം പ്രാഞ്ചമുദ്യത്യ ।
 മനസോപതിഷ്ഠേത । മനോ വൈ പ്രജാപതിഃ ।
 പ്രാജാപത്യോ യജ്ഞഃ ॥ 2 ॥

T.B.3.7.1.3

മനസൈവ യജ്ഞം സംതനോതി । ഭൂരിത്യാഹ ।
 ഭൂതോ വൈ പ്രജാപതിഃ । ഭൂതിമേവോപതി ।
 വി വാ ഏഷ ഇന്ദ്രിയേണ വീര്യേണർദ്ധ്യതേ ।
 യസ്യാ-ഹിതാഗ്നേ-രഗ്നിരപക്ഷായതി ।
 യാവച്ഛമ്യയാ പ്രവിയേത്യത് । യദി താവദപക്ഷായേത് ।
 തം സംഭരേത് । ഇദം ത ഏകം പര ഉത ഏകം ॥ 3 ॥

T.B.3.7.1.4

തൃതീയേന ജ്യോതിഷാ സംവിശസ്യ ।
 സംവേശനസ്മിന്നുവൈ ചാരുരേധി ।
 പ്രിയേ ദേവാനാം പരമേ ജനിത്ര ഇതി ।
 ബ്രഹ്മണൈവൈനം സംഭരതി ।
 സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ । യദി പരസ്മരാമപക്ഷായേത് ।
 അനു പ്രയായാവസ്യേത് । സോ ഏവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ ।
 ഓഷധീർവാ ഏതസ്യ പശൂൻ പയഃ പ്രവിശതി ।
 യസ്യ ഹവിഷേ വത്സാ അപാകൃതാ ധയന്തി ॥ 4 ॥

T.B.3.7.1.5

താൻ. യദ്ദുഹ്യാത് | യാതയാ^{||}ഹാ^{||}ഹവിഷാ^{||} യജേത |
 യന്ന ദുഹ്യാത് | യജ്ഞപരുരന്തരിയാത് |
 വായവ്യാം യവാഗും നിർവപേത് |
 വായുർവൈ പയസഃ പ്രദാപയിതാ |
 സ ഏവാസൈ പയഃ പ്രദാപയതി | പയോ വാ ഓഷധയഃ |
 പയഃ പയഃ | പയസൈവാസൈ പയോഽവരുന്ധേ || 5 ||

T.B.3.7.1.6

അഥോത്തരസൈ ഹവിഷേ വത്സാനപാ കുര്യാത് |
 സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ |
 അന്യതരാൻ. വാ ഏഷ ദേവാൻ ഭാഗധേയേന വൃർധയതി |
 യേ യജമാനസ്യ സായം ഗൃഹമാഗച്ഛന്തി |
 യസ്യ സായം ദുഗ്ധം ഹവിരാർതിമാർച്ഛന്തി |
 ഇന്ദ്രായ പ്രീഹീന്നിരുവ്യോപവസേത് |
 പയോ വാ ഓഷധയഃ |
 പയ ഏവാദഭ്യ ഗൃഹീത്വാപവസതി |
 യത്പ്രാതഃ സ്യാത് | തച്ഛൃതം കുര്യാത് || 6 ||

T.B.3.7.1.7

അമേതര ഐന്ദ്രഃ പുരോധാശഃ സ്യാത് | ഇന്ദ്രിയേ
 എവാസൈ സമീചീ ദധാതി | പയോ വാ ഓഷധയഃ |
 പയഃ പയഃ | പയസൈവാസൈ പയോഽവരുന്ധേ |
 അമോത്തരസൈ ഹവിഷേ വമ്സാനപാ കുര്യാത് |
 സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ |
 ഉഭയാൻ. വാ ഏഷ ദേവാൻ ഭാഗധേയേന വൃർധയതി |
 യേ യജമാനസ്യ സായം ച പ്രാതശ്ച ഗൃഹമാഗച്ഛന്തി |
 യസ്യോ ഭയഃ ഹവിരാർത്തിമാർച്ഛന്തി || 7 ||

T.B.3.7.1.8

ഐന്ദ്രം പഞ്ചശരാവമോദനം നിർവപേത് |
 അഗ്നിം ദേവതാനാം പ്രഥമം യജേത് |
 അഗ്നിമുഖാ ഏവ ദേവതാഃ പ്രീണാതി |
 അഗ്നിം വാ അന്വന്യാ ദേവതാഃ | ഇന്ദ്രമന്വന്യാഃ |
 താ ഏവോഭയീഃ പ്രീണാതി | പയോ വാ ഓഷധയഃ |
 പയഃ പയഃ | പയസൈവാസൈ പയോഽവരുന്ധേ |
 അമോത്തരസൈ ഹവിഷേ വമ്സാനപാ കുര്യാത് || 8 ||

T.B.3.7.1.9

സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ ।
 അർധോ വാ ഏതസ്യ യജ്ഞസ്യ മീയതേ ।
 യസ്യ പ്രത്യേഹൻ പത്ന്യനാലംഭുകാ ഭവതി ।
 താമപര്യുധ്യ യജേത । സർവേണൈവ യജേണൻ യജതേ ।
 താമിഷ്ടോപഹായേത । അമൃഹമസ്തി । സാ താം । ദ്യൗരഹം ।
 പൃഥിവീ താം । സാമാഹം । ഋക്താം ।
 താവേഹി സംഭവാവ । സഹ രേതോ ദധാവഹൈ ।
 പുഷ്ടസേ പുത്രായ വേത്തവൈ ।
 രായസ്പോഷായ സുപ്രജാസ്തായ സുവീര്യായേതി ।
 അർധ ഏവൈനാമുപഹായതേ ।
 സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ ॥ 9 ॥

T.B.3.7.2.1

യദിഷ്ഞണ്ണേന ജുഹുയാത് । അപ്രജാ അപശുര്യജമാനഃ
 സ്യാത് । യദനായതനേ നിനയേത് । അനായതന-സ്ത്യാത് ।
 പ്രാജാപത്യയർചാ വല്പീകവപായാമവനയേത് ।
 പ്രാജാപത്യോ വൈ വല്പീകഃ । യജ്ഞഃ പ്രജാപതിഃ ।
 പ്രജാപതാവേവ യജ്ഞം പ്രതിഷ്ഠാപയതി ।
 ഭൂരിത്യാഹ । ഭൂതോ വൈ പ്രജാപതിഃ ॥ 10 ॥

T.B.3.7.2.2

ഭൃതിമേവോപൈതി । തത് കൃതാ । അന്യാം ദുഗ്ധാ
 പുനർ ഹോതവ്യം । സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ ।
 യത്കീടാവപന്നേന ജുഹുയാത് । അപ്രജാ അപശൂർ
 യജമാനഃ സ്യാത് । യദനായതനേ നിനയേത് ।
 അനായതന-സ്ത്യാത് । മധ്യമേന പർണേന
 ദ്യാവാപൃഥ്വിവൃയർചാഽന്തഃ പരിധി നിനയേത് ।
 ദ്യാവാ പൃഥ്വിവ്യോ-രേവൈനത്-പ്രതിഷ്ഠാപയതി ॥ 11 ॥

T.B.3.7.2.3

തത്കൃതാ । അന്യാം ദുഗ്ധാ പുനർ ഹോതവ്യം ।
 സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ । യദവവൃഷ്ടേന ജുഹുയാത് ।
 അപരൂപ-മസ്യാത്മ-ഞ്ജായേത ।
 കിലാസോ വാ സ്യാദർശസോ വാ । യത് പ്രത്യേയാത് ।
 യജ്ഞം വിച്ഛിന്യാത് । സ ജുഹുയാത് ।
 മിത്രോ ജനാൻ കല്പയതി പ്രജാനൻ ॥ 12 ॥

T.B.3.7.2.4

മിത്രോ ദാധാര പൃഥ്വിവീമുത ദ്യാം । മിത്രഃ കൃഷ്ടീര-നിമിഷാ
 ടഭിചഷ്ടേ । സത്യായ ഹവ്യം ഘൃതവജ്ജുഹോതേതി ।
 മിത്രേണൈവൈനത് കല്പയതി । തത്കൃതാ ।
 അന്യാം ദുഗ്ധാ പുനർ ഹോതവ്യം ।

സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ ।

യത് പൂർവ്വസ്യമാഹുത്യാഹ് ഹുതായാ-

മുത്തരാഹുതിഃ സ്കന്ദേത് । ദിപാദിഃ പശുഭിർ യജമാനോ
വ്യ-ഋദ്ധ്യേത । യദുത്തരയാ ടിജുഹുയാത് ॥ 13 ॥

T.B.3.7.2.5

ചതുഷ്ഠാദിഃ പശുഭിർ യജമാനോ വ്യ-ഋദ്ധ്യേത ।

യത്ര വേദം വനസ്തേ ദേവാനാം ഗൃഹ്യാ നാമാനി ।

തത്ര ഹവ്യാനി ഗാമയേതി വാനസ്തത്യർചാ

സമിധമായായ । തുഷ്ണീമേവ പുനർ ജുഹുയാത് ।

വനസ്തതിനൈവ യജ്ഞസ്യാർത്ഥം ചാർത്ഥം ചാഹുതി

വിദാധാര । തത്കൃത്യാ । അന്യം ദുഗ്ധാ പുനർ. ഹോതവ്യം ।

സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ ।

യത്പുരാ പ്രയാജേഭ്യഃ പ്രാങ്ങ്ഗാരഃ സ്കന്ദേത് ।

അധര്യവേ ച യജമാനായ ചാകൗ സ്യാത് ॥ 14 ॥

T.B.3.7.2.6

യദ് ദക്ഷിണാ । ബ്രഹ്മണേ ച യജമാനായ ചാകൗ സ്യാത് ।

യത് പ്രത്യക് । ഹോത്രേ ച പതിയൈ ച യജമാനായ

ചാകൗ സ്യാത് | യദുദൻ |

അഗ്നീധേ ച പശുഭ്യശ്ച യജമാനായ ചാകൗ സ്യാത് |

യദഭി ജുഹുയാത് | രുദ്രോഽസ്യ പശൂൻ ഘാതുകഃ സ്യാത് |

യന്നാഭി ജുഹുയാത് | അശാന്തഃ പ്രഹിയേത || 15 ||

T.B.3.7.2.7

സ്രുവസ്യ ബുധ്നേനാഭി നിദധ്യാത് |

മാ തമോ മാ യജ്ഞസ്തഥാ യജമാനസ്തഥാ |

നമസ്തേ അസ്ത്വായതേ | നമോ രുദ്ര പരായതേ |

നമോ യത്ര നിഷീദസി |

അമും മാ ഹിച്ഛീരമും മാ ഹിച്ഛീരിതി യേന സ്കന്ദേത് |

തം പ്രഹരേത് | സഹസ്രശൃങ്ഗോ വൃഷഭോ ജാതവേദാഃ |

സ്തോമപൃഷ്ഠോ ഘൃതവാൻ മസുപ്രതീകഃ |

മാ നോ ഹാസീന്മേത്ഥിതോ നേത്താ ജഹാമ |

ഗോപോഷം നോ വീരപോഷം ച യച്ഛേതി |

ബ്രഹ്മണൈവൈനം പ്രഹരതി |

സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ || 16 ||

T.B.3.7.3.1

വി വാ ഏഷ ഇന്ദ്രിയേണ വീര്യേണർദ്ധ്യതേ |

യസ്യ-ഹിതാഗ്നേ-രഗ്നിർ മഥ്യമാനോ ന ജായതേ |

യത്രാ॑ന്യം പശ്യേ॑ത് | തത॑ ആ॒ഹൃ॒ത്യ ഹോ॑തവ്യം |
 അ॒ഗ്നാവേ॒വാസ്യാ॑ഗ്നിഹോ॒ത്രച്ഛു॑തം ഭ॒വതി॑ |
 യദ്യ॑ന്യം ന വി॒ന്ദേ॑ത് | അ॒ജായാ॑ച്ഛു॒ ഹോ॑തവ്യം |
 ആ॒ഗ്നേയീ॑ വാ ഏ॒ഷാ | യദ॑ജാ |
 അ॒ഗ്നാവേ॒വാസ്യാ॑-ഗ്നിഹോ॒ത്രച്ഛു॑തം ഭ॒വതി॑ || 17 ||

T.B.3.7.3.2

അ॒ജസ്യ॑ തു നാശ്॑ന്തീ॒യാത് | യദ॑ജസ്യാശ്॑ന്തീ॒യാത് |
 യാമേ॒വാഗ്നാവാ॑ഹു॒തിം ജു॑ഹു॒യാത് |
 താമ॑ദ്യാത് | തസ്മാ॑ദ॒ജസ്യ॑ നാശ്യം | യദ്യ॑ജാം ന വി॒ന്ദേ॑ത് |
 ബ്രാ॒ഹ്മണ॑സ്യ ദക്ഷി॒ണേ ഹ॑സ്തേ॒ ഹോ॑തവ്യം |
 ഏ॒ഷ വാ അ॒ഗ്നിർ വൈ॑ശ്വാ॒നരഃ॑ | യദ്ബ്രാ॒ഹ്മണഃ॑ |
 അ॒ഗ്നാവേ॒വാസ്യാ॑ഗ്നിഹോ॒ത്രച്ഛു॑തം ഭ॒വതി॑ || 18 ||

T.B.3.7.3.3

ബ്രാ॒ഹ്മണം॑ തു വ॒സതൈ॑ നാപ॒രുന്ധാ॑ത് |
 യദ്ബ്രാ॒ഹ്മണം॑ വ॒സത്യാ॑ അപ॒രുന്ധാ॑ത് |
 യസ്മി॑ന്നേ॒വാഗ്നാവാ॑ഹു॒തിം ജു॑ഹു॒യാത് |
 തം ഭാ॒ഗധേ॑യേന വൃ॒ർധയേ॑ത് |

തസ്മാദ് ബ്രാഹ്മണോ വസത്യേ നാപരുധഃ ।
 യദി ബ്രാഹ്മണം ന വിന്ദേത് । ദർഭസ്മംബേ ഹോതവ്യം ।
 അഗ്നിവാൻ വൈ ദർഭസ്മംബഃ ।
 അഗ്നാവേവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച്ഛൃതം ഭവതി ।
 ദർഭാസ്മു നാധ്യാസിത ॥ 19 ॥

T.B.3.7.3.4

യദ്ദർഭാനാധ്യാസിത । യാമേവാഗ്നാവഹുതിം ജുഹുയാത് ।
 താമധ്യാസിത । തസ്മാദ് ദർഭാ നാധ്യാസിതവ്യാഃ ।
 യദി ദർഭാന വിന്ദേത് । അസ്മു ഹോതവ്യം ।
 ആപോ വൈ സർവാ ദേവതാഃ ।
 ദേവതാസ്യ വാസ്യാഗ്നിഹോത്രച്ഛൃതം ഭവതി ।
 ആപസ്മു ന പരിചക്ഷീത । യദാപഃ പരിചക്ഷീത ॥ 20 ॥

T.B.3.7.3.5

യാ മേവാഹ്യാഹുതിം ജുഹുയാത് । താം പരിചക്ഷീത ।
 തസ്മാദാപോ ന പരിചക്ഷ്യാഃ ।
 മേധ്യാ ച വാ ഏതസ്യാമേധ്യാ ച തനുവൗ സച്ഛൃത്യേതേ ।
 യസ്യാഹിതാഗ്നേ-രന്യൈരഗ്നിഭി-രഗ്നയഃ സച്ഛൃത്യേതേ ।
 അഗ്നയേ വിവിചയേ പുരോധാശ്മഷ്ടാകപാലം നിർവപേത് ।

മേ॒ധ്യാം ചൈ॒വാ॒സ്യാമേ॒ധ്യാം ച॑ ത॒നുവൗ॑ വ്യാ॒വർത॑യതി ।
 അ॒ഗ്നയേ॑ വ്ര॒തപ॑തയേ പു॒രോ॒ധാശ॑-മ॒ഷ്ടാക॑പാലം
 നിർവ॑പേത് । അ॒ഗ്നിമേ॒വ വ്ര॒തപ॑തിഃ സേ॒ന ഭാ॒ഗധേ॑യേ
 നോ॒പധാ॑വതി । സ ഏ॒വൈനം॑ വ്ര॒തമാ॑ലംഭയതി ॥ 21 ॥

T.B.3.7.3.6

ഗർഭഃ॑ സ്ര॒വന്തമ॑ഗദമകഃ । അ॒ഗ്നിരി॒ന്ദ്രസ്താ॑ഷ്ടാ ബൃ॒ഹസ്ത॑തിഃ ।
 പൃ॒ഥി॒വ്യാ-മ॒വചു॑ശ്ചോതൈതത് । നാഭി॑പ്രാപ്നോതി നിർഋ॑തിം
 പരാ॑ചൈഃ । രേ॒തോ വാ ഏ॒തദാ॑ജി॒നമാഹി॑താഗ്നേഃ ।
 യദ॒ഗ്നിഹോ॑ത്രം । തദ്യഥാ॑സ്രവേത് ।
 രേ॒തോഽസ്യ॑ വാജി॒നഃ സ്ര॑വേത് ।
 ഗർഭഃ॑ സ്ര॒വന്തമ॑ഗദമകരിത്യാഹ ।
 രേ॒ത ഏ॒വാസി॑ൻ. വാജി॒നം ദധാ॑തി ॥ 22 ॥

T.B.3.7.3.7

അ॒ഗ്നിരി॒ത്യാഹ॑ । അ॒ഗ്നിർവൈ॑ രേ॒തോ॒ധാഃ ।
 രേ॒ത ഏ॒വ തദ॑ധാതി । ഇ॒ന്ദ്ര ഇ॒ത്യാഹ॑ ।
 ഇ॒ന്ദ്രിയ॑മേ॒വാസി॑ൻ-ദധാതി । ത്വഷ്ടേ॒ത്യാഹ॑ ।
 ത്വഷ്ടാ॑ വൈ പശു॒നാം മി॒മൂ॒നാനാ॑ഽരൂ॒പകൃ॑ത് ।

രൂപമേവ പശുഷു ദധാതി । ബൃഹസ്പതിരിത്യാഹ ।
 ബ്രഹ്മ വൈ ദേവാനാം ബൃഹസ്പതിഃ । ബ്രഹ്മണൈവാസ്മൈ
 പ്രജാഃ പ്രജനയതി । പൃഥിവ്യാ-മവചുശ്ചോതൈത-ദിത്യാഹ ।
 അസ്യ-മേവൈനത് പ്രതിഷ്ഠാപയതി ।
 നാഭി പ്രാപ്തോതി നിർജ്ജതിം പരാചൈരിത്യാഹ ।
 രക്ഷസാമ പഹത്യൈ ॥ 23 ॥

T.B.3.7.4.1

യാഃ പുരസ്താത് പ്രസ്രവന്തി । ഉപരിഷ്ടാമ് സർവത്ശ്ച യാഃ ।
 താഭീ രശ്മിപവിത്രാഭിഃ । ശ്രദ്ധാം യജ്ഞമാരഭേ ।
 ദേവാ ഗാതുവിദഃ । ഗാതും യജ്ഞായ വിനത ।
 മനസസ്സതിനാ ദേവേന । വാതാദ് യജ്ഞഃ പ്രയുജ്യതാം ।
 തൃതീയസ്യേ ദിവഃ । ഗായത്രിയാ സോമ ആഭ്യുതഃ ॥ 24 ॥

T.B.3.7.4.2

സോമപീമായ സംനയിതും । വകല-മന്തരമാദഭേ ।
 ആപോ ദേവീഃ ശുദ്ധാഃ സ്ഥ । ഇമാ പാത്രാണി ശുന്ധത ।
 ഉപാതക്യായ ദേവാനാം । പർണവലമുത ശുന്ധത ।
 പയോ ഗൃഹേഷു പയോ അഘ്നീയാസു ।
 പയോ വമ്സേഷു പയ ഇന്ദ്രായ ഹവിഷേ ധ്രിയസ്വ ।
 ഗായത്രി പർണവലേന । പയഃ സോമം കരോതിമം ॥ 25 ॥

T.B.3.7.4.3

അഗ്നിം ഗൃഹ്ണാമി സുരഥം ഋയോ മയോഭുഃ ।
 യ ഉദ്യന്തമാരോഹതി സൂര്യമഹേ । ആദിത്യം ജ്യോതിഷാം
 ജ്യോതിരുത്തമം । ശോ യജ്ഞായ രമതാം ദേവതാഭുഃ ।
 വസൂൻ രുദ്രാനാദിത്യൻ । ഇന്ദ്രേണ സഹ ദേവതാഃ ।
 താഃ പൂർവഃ പരിഗൃഹ്ണാമി । സ്വ ആയതനേ മനീഷയാ ।
 ഇമാമൂർജം പഞ്ചദശീം ഋേ പ്രവിഷ്ടാഃ ।
 താനേവാൻ പരിഗൃഹ്ണാമി പൂർവഃ ॥ 26 ॥

T.B.3.7.4.4

അഗ്നിർ. ഹവ്യവാധിഹ താനാവഹതു । പൗർണ്ണമാസഃ
 ഹവിരിദമേഷാം മയി । ആമാവാസ്യഃ ഹവിരിദമേഷാം മയി ।
 അന്തരാഗ്നീ പശവഃ । ദേവസ്യ സദമാഗമൻ ।
 താൻ പൂർവഃ പരിഗൃഹ്ണാമി । സ്വ ആയതനേ മനീഷയാ ।
 ഇഹ പ്രജാ വിശ്വരൂപാ രമന്താം ।
 അഗ്നിം ഗൃഹപതിമഭി സംവസാനാഃ ।
 താഃ പൂർവഃ പരിഗൃഹ്ണാമി ॥ 27 ॥

T.B.3.7.4.5

സ്വ ആയതനേ മനീഷയാ । ഇഹ പശവോ വിശ്വരൂപാ
 രമന്താം । അഗ്നിം ഗൃഹപതിമഭി സംഘ്വസാനാഃ ।
 താൻ പൂർവഃ പരിഗൃഹ്ണാമി ।
 സ്വ ആയതനേ മനീഷയാ । അയം പിതൃണാമഗ്നിഃ ।
 അവാഡ്ഘവ്യാ പിതൃഭ്യ ആ ।
 തം പൂർവഃ പരിഗൃഹ്ണാമി । അവിഷം നഃ പിതും കരത് ।
 അജസ്രം താഴ് സഭാപാലാഃ ॥ 28 ॥

T.B.3.7.4.6

വിജയഭാഗഴ് സമിന്ധതാം । അഗ്ൻ ദീദായ മേ സഭ്യ ।
 വിജിത്യേ ശരഭഃ ശതം । അന്നമാവസഥീയം ।
 അഭിഹരാണി ശരഭഃ ശതം । ആവസഥേ ശ്രിയം മന്ത്രം ।
 അഹിർബുധ്നിയോ നിയച്ഛതു । ഇദമഹമഗ്നിജ്യേഷ്ടഭ്യഃ ।
 വസുഭ്യോ യജ്ഞം പ്രബ്രവീമി ।
 ഇദമഹമിന്ദ്രജ്യേഷ്ടഭ്യഃ ॥ 29 ॥

T.B.3.7.4.7

രുദ്രേഭ്യോ യജ്ഞം പ്രബ്രവീമി । ഇദമഹം ഘ്വരൂണജ്യേഷ്ടഭ്യഃ ।
 ആദിത്യേഭ്യോ യജ്ഞം പ്രബ്രവീമി । പയസ്വാതീരോഷധയഃ ।
 പയസ്വാദീരുധാം പയഃ । അപാം പയസോ യത്പയഃ ।

തേന മാമിന്ദ്ര സൗ സുജ ।
 അഗ്നേ വ്രതപതേ വ്രതം ചരിഷ്യാമി ।
 തച്ഛകേയം തന്മേ രാധ്യതാം ।
 വായോ വ്രതപത ആദിത്യ വ്രതപതേ ॥ 30 ॥

T.B.3.7.4.8

വ്രതാനാം വ്രതപതേ വ്രതം ചരിഷ്യാമി ।
 തച്ഛകേയം തന്മേ രാധ്യതാം ।
 ഇമാം പ്രാചീമുദീചീം । ഇഷമൂർജമഭി സൗസ്കൃതാം ।
 ബഹുപർണാമശുഷ്കാഗ്രാം । ഹരാമി പശുപാമഹം ।
 യത്കൃഷ്ണാ രൂപം കൃതാ । പ്രാവിശസ്താം വനസ്സതീൻ ।
 തതസ്താമേ-കവിശ്ശതിയാ । സംഭരാമി സുസംഭൃതാ ॥ 31 ॥

T.B.3.7.4.9

തീൻ പരിധീശ്ശിന്ദ്രഃ സമിധഃ ।
 യജ്ഞായൂരനു സംചരാൻ । ഉപവേഷം മേക്ഷണം ധൃഷ്ടിം ।
 സംഭരാമി സുസംഭൃതാ । യാ ജാതാ ഓഷധയഃ ।
 ദേവേഭ്യ സ്തീയുഗം പുരാ । താസാം പർവ രാധ്യാസം ।

പരിസ്തരമാഹരൻ । അപാം മേധ്യം യജ്ഞിയം ।
സദേവഃ ശിവമസ്തു മേ ॥ 32 ॥

T.B.3.7.4.10

ആചേതാ വോ മാ രിഷം । ജീവാനി ശരഭഃ ശതം ।
അപരിമിതാനാം പരിമിതാഃ । സംനഹ്യ സുകൃതായ കം ।
എനോ മാ നിഗാം കതമച്ചനാഹം ।
പുനരുത്ഥായ ബഹുലാ ഭവന്തു । സകൃദാചിന്നം
ബർഹിരുർണാമൃദു । സ്യോനം പിതൃഭ്യസ്താ ഭരാമൃഹം ।
അസ്മിൻ മസീദന്തു മേ പിതരഃ സോമയാഃ ।
പിതാമഹാഃ പ്രപിതാമഹാശ്ചാനുഗൈഃ സഹ ॥ 33 ॥

T.B.3.7.4.11

ത്രിവൃത് പലാശേ ദർഭഃ । ഇയാൻ പ്രാദേശ സംമിതഃ ।
യജ്ഞേ പവിത്രം പോത്യുതമം । പയോ ഹവ്യം കരോതു മേ ।
ഇമാ പ്രാണാപാനൗ । യജ്ഞസ്യാങ്ഗാനി സർവശഃ ।
ആപ്തായയന്തൗ സംചരതാം । പവിത്രേ ഹവ്യശോധനേ ।
പവിത്രേ സ്ഥോ വൈഷ്ണവീ ।
വായുർവാം മനസാ പുനാതു ॥ 34 ॥

T.B.3.7.4.12

അയം പ്രാണശ്വാപാനശ്ച | യജമാന-മപിഗച്ഛതാം |
 യജ്ഞേ ഹൃദൃതാം പോതാരൗ | പവിത്രേ ഹവൃശോധനേ |
 തായാ വേദിം ഹിവിദുഃ പൃഥിവീം |
 തായാ യജ്ഞോ ജായതേ വിശ്വാദാനിഃ |
 അച്ചിദ്രം യജ്ഞമന്വേഷി വിദ്വാൻ | തായാ ഹോതാ
 സംതന്നോത്യർധമാസാൻ | ത്രയസ്ത്രിശ്ശോഽസി തന്തുനാം |
 പവിത്രേണ സഹാഗഹി || 35 ||

T.B.3.7.4.13

ശിവേയശ്ച രജജുരഭിധാനീ | അഷ്ഠിയാമുപസേവതാം |
 അപ്രസൃഷ്ടായ യജ്ഞസ്യ | ഉഖേ ഉപദയാമൃഹം |
 പശുഭിഃ സംനീതം ബിഭൃതാം | ഇന്ദ്രായ ശൂതം ദധി |
 ഉപവേഷോഽസി യജ്ഞായ | ത്വാം പരിവേഷമധാരയൻ |
 ഇന്ദ്രായ ഹവിഃ കൃണന്തഃ | ശിവഃ ശശ്മോ ദവാസി നഃ || 36 ||

T.B.3.7.4.14

അമൃന്മയം ദേവപാത്രം | യജ്ഞസ്യായുഷി പ്രയുജ്യതാം |
 തിരഃ പവിത്രമതി നീതാഃ | ആപോ ധാരയ മാഽതിഗുഃ |
 ദേവേന സവിത്രോത്പൃതാഃ | വസോഃ സൂര്യസ്യ രശ്മിഭിഃ |

ഗാം ദോഹപവിത്രേ രജജും । സർവാ പാത്രാണി ശുന്ധത ।
 ഏതാ ആചരന്തി മധുമദ്ദുഹാനാഃ ।
 പ്രജാവതീർ യശസോ വിശ്വരുപാഃ ॥ 37 ॥

T.B.3.7.4.15

ബഹവീർ ഭവന്തീരുപ ജായമാനാഃ । ഇഹ വ ഇന്ദ്രോ രമയതു
 ഗാവഃ । പുഷാ സ്ഥ । അയക്ഷമാ വഃ പ്രജയാ സൗസൃജാമി ।
 രായസോഷേണ ബഹുലാ ഭവന്തീഃ । ഊർജം പയഃ
 പിന്യമാനാ ഘൃതം ച । ജീവോ ജീവന്തീരുപ വഃ സദേയം ।
 ദൃൗശേചമം യജ്ഞം പൃഥിവീ ച സംദുഹാതാം ।
 ധാതാ സോമേന സഹ വാതേന വായുഃ ।
 യജമാനായ ദ്രവിണം ദധാതു ॥ 38 ॥

T.B.3.7.4.16

ഉഥ്സം ദുഹന്തി കലശം ചതുർബിലം । ഇന്ധാം ദേവീം
 മധുമതീൗ സുവർവിദം । തദിന്ദ്രാഗ്നീ ജിന്യതൗ
 സൂന്യതാവത് । തദ് യജമാനമ-മൃതത്വേ ദധാതു ।
 കാമധുക്ഷഃ പ്രണോ ബ്രൂഹി । ഇന്ദ്രായ ഹവിരിന്ദ്രിയം ।
 അമൃം യസ്യാം ദേവാനാം । മനുഷ്യാണാം പയോ ഹിതം ।
 ബഹു ദുഗ്ധീന്ദ്രായ ദേവേഭ്യഃ ।
 ഹവ്യ-മാപ്യായതാം പുനഃ ॥ 39 ॥

T.B.3.7.4.17

വ॒മ്സേ॑ഭ്യോ മ॒നുഷ്യ॑ഭ്യഃ । പു॒നർഭോ॑ഹായ ക॒ല്പ॑താം ।
 യ॒ജ്ഞ॑സ്യ॒ സം॑ത॒തിര॑സി । യ॒ജ്ഞ॑സ്യ॒ ത്വാ॑ സം॒ത॒തിമ॑നു
 സം॒ത॒നോ॑മി । അ॒ദ॒സ്തമ॑സി വി॒ഷ്ണ॑വേ ത്വാ ।
 യ॒ജ്ഞാ॑യാപി॒ ദധാ॑മ്യഹം । അ॒ദി॑ര॒രി॒ക്തേ॑ന പാ॒ത്രേ॑ണ ।
 യാഃ പു॒താഃ പ॑രി॒ശേര॑തേ । അ॒യം പ॒യഃ സോ॑മം കൃ॒ത്വാ ।
 സ്വാ॑ം യോ॒നിമ॑പി-ഗ॒ച്ഛ॑തു ॥ 40 ॥

T.B.3.7.4.18

പ॒ർണ॑വ॒ക്ത്രഃ പ॑വി॒ത്രം । സൗ॒മ്യഃ സോ॑മാ॒ദ്ധി നി॑ർമി॒തഃ ।
 ഇ॒മൗ പ॒ർണം ച॑ ദ॒ർഭം ച॑ । ദേ॒വാനാ॑ഹ് ഹ॒വ്യശോ॑ധ॒ന്നൗ ।
 പ്രാ॒തർവേ॑ഷായ ഗോ॒പായ॑ । വി॒ഷ്ണോ॑ ഹ॒വ്യഹി॑ ര॒ക്ഷ॑സി ।
 ഉ॒ഭാവ॑ഗ്നീ ഉ॒പസ്ത॑ണതേ । ദേ॒വതാ॑ ഉ॒പ॒വ॒സ॒ന്തു മേ॑ ।
 അ॒ഹം ഗ്രാ॑മ്യാനു॒പ വ॑സാമി ।
 മ॒ഹ്യം ഗോ॑പ॒തയേ॑ പ॒ശുൻ ॥ 41 ॥

T.B.3.7.5.1

ദേ॒വാ ദേ॒വേഷു॑ പ॒രാക്ര॑മ॒ധാം । പ്ര॑ഥ॒മാ ദി॒തീയേ॑ഷു ।
 ദി॒തീയാ॑സ്തൃ॒തീയേ॑ഷു । ത്രി॒രേ॒കാദ॑ശാ ഇ॒ഹ മാ॑ഽവ॒ത ।
 ഇ॒ദഹ് ശ॑കേ॒യം യദി॑ദം ക॒രോ॑മി । ആ॒ത്മാ ക॑രോ॒ത്യാത്മ॑നേ ॥
 ഇ॒ദം ക॑രി॒ഷ്യേ ദേ॒ഷജം॑ । ഇ॒ദം മേ॑ വി॒ശ്വദേ॑ഷജാ ।

അശ്വിനാ പ്രാവതം യുവം ।

ഇദമഹം സേനായാ അഭീത്ഭയൈ ॥ 42 ॥

T.B.3.7.5.2

മുഖമപോഹാമി । സൂര്യ ജ്യോതിർ വിഭാഹി ।

മഹത ഇന്ദ്രിയായ । ആപ്യായതാം ഘൃതയോനിഃ ।

അഗ്നിർ. ഹവ്യാസ്മനുതാം । ഖമക്ഷ്യാ ത്വചമക്ഷ്യാ ।

സൂര്യപം ത്വാ വസുവിദം । പശൂനാം തേജസാ ।

അഗ്നയേ ജുഷ്ടമഭിഘാരയാമി ।

സ്യോനം തേ സദനം കരോമി ॥ 43 ॥

T.B.3.7.5.3

ഘൃതസ്യ ധാരയാ സുശേവം കല്പയാമി ।

തസ്മിൻ മ്സീദാമൃതേ പ്രതിതിഷ്ഠ ।

പ്രീഹീണാം മേധ സുമനസ്യമാനഃ ।

ആർദ്രഃ പ്രഥസ്തൂർ ഭുവനസ്യ ഗോപാഃ ।

ശൃത ഉമ്സ്താതി ജനിതാ മതീനാം ।

യസ്ത ആത്മാ പശുഷു പ്രവിഷ്ടഃ ।

ദേവാനാം വിഷ്വാമനു യോ വിതസ്ഥേ ।

ആത്മനാൻ മ്സോമ ഘൃതവാൻ. ഹി ഭൂത്വാ ।

ദേവാൻ ഗച്ഛ സുവർവിന്ദ യജമാനായ മഹ്യം ।

ഇരാ ഭൂതിഃ പൃഥിവ്യൈ രസോ മോത്ക്രമീത് ॥ 44 ॥

T.B.3.7.5.4

ദേ॒വാഃ പി॒തരഃ പി॒തരോ॑ ദേ॒വാഃ । യോ॑ഹ॒മസി॑
 സ॒ സൻ. യ॒ജേ । യ॒സ്യാ॑സി॒ ന ത॒മന്തരേ॑മി ।

സ്വ॒മ ഇ॒ഷ്ടം സ്വ॒മ ദ॒ത്തം । സ്വ॒മ പൂ॒ർതം സ്വ॒മ ശ്രോ॑ത്തം ।
 സ്വ॒മ് ഹു॒തം । ത॒സ്യ മേ॒ഗ്നിരു॑പ॒ദ്രഷ്ടാ॑ ।
 വാ॒യുരു॑പശ്രോ॒താ । ആ॒ദിത്യോ॑സു॒ഖ്യാതാ॑ ।
 ദ്യൗഃ പി॒താ ॥ 45 ॥

T.B.3.7.5.5

പൃ॒ഥി॒വീ മാ॒താ । പ്ര॒ജാപ॑തിർ ബ॒ന്ധുഃ । യ ഏ॒വാസി॑
 സ॒ സൻ. യ॒ജേ । മാ ദേ॒ർമാ സം॑വീ॒ക്ഥാ മാ താ॑ ഹി॒മ്സി॑ഷം ।
 മാ തേ തേ॒ജോ॑പ॒ക്രമീ॑ത് । ദ॒രത॑മു॒ദ്ധരേ॑ മ॒നുഷി॑ഞ്ച ।
 അ॒വദാ॑നാ॒നി തേ പ്ര॑ത്യ॒വദാ॑സ്യാമി ।
 നമ॑സ്തേ അ॒സ്തു മാ മാ ഹി॒മ്സിഃ । യദ॑വദാ॒നനി॑ തേ॒വദൃ॑ൻ ।
 വി॒ലോ-മാ॑കാർഷ॒മാത്മ॑നഃ ॥ 46 ॥

T.B.3.7.5.6

ആ॒ജ്യേന॑ പ്ര॒ത്യന॑ജ്ജ്യേ॒നത് । ത॒ത്ത ആ॑പ്യാ॒യതാം॑ പു॒നഃ ।
 അ॒ജ്യായോ॑ യ॒വമാ॑ത്രാത് ।
 ആ॒വ്യാധാ॑ത് കൃ॒ത്യതാ॑മിദം । മാ॒സ്മു॑രു॒പാമ॑ യ॒ജ്ഞ॑സ്യ ।
 ശു॒ദ്ധം സി॑ഷ്ടമി॒ദമ് ഹ॒വിഃ । മ॒ന്നാ ദൃ॒ഷ്ടാം ഘൃ॑തപ॒ദീം ।

മി॒ത്രാവ॑രു॒ണ സ॑മീ॒രിതാം॑ । ഭ॒ക്ഷി॑ണാർ ധാ॒ദസം॑ഭി॒ന്ദൻ॑ ।
അ॒വദ്യ॑ാമേ॒ധക॑തോമു॒ഖാം ॥ 47 ॥

T.B.3.7.5.7

ഇ॒ഡേ ഭാ॑ഗം ജു॒ഷസ്വ॑ നഃ । ജി॒ന്വ ഗാ॑ ജി॒ന്വാർവ॑തഃ ।
ത॒സ്യാ॑സ്മൈ ഭ॒ക്ഷി॑വാ॒ണഃ സ॒യാമ॑ ।
സ॒ർവാ॑ത്മാ॒നഃ സ॒ർവ॑ഗ॒ണാഃ॑ । ബ്ര॒ഹ്മ പി॑ന്വ॒സ്വ ।
ഭ॒ദതോ॑ മേ മാ ക॒ഷായി॑ । കൂ॒ർവതോ॑ മേ മോ॒പദ॑സത് ।
ഭി॒ശാം ക്ലൃ॑പ്തീ॒രസി॑ ।
ഭി॒ശോ മേ॑ ക॒ല്പ॑ന്താം । ക॒ല്പ॑ന്താം മേ ഭി॒ശഃ ॥ 48 ॥

T.B.3.7.5.8

ദൈ॒വീശ്വ॑ മാ॒നുഷീ॑ശ്വ । അ॒ഹോ॑രാ॒ത്രേ മേ॑ ക॒ല്പേ॑താം ।
അ॒ർധ॑മാ॒സാ മേ॑ ക॒ല്പ॑ന്താം । മാ॒സാ മേ॑ ക॒ല്പ॑ന്താം ।
ഋ॒തവോ॑ മേ ക॒ല്പ॑ന്താം । സം॑വൃ॒ഥ്സരോ॑ മേ ക॒ല്പ॑താം ।
ക്ലൃ॑പ്തീ॒രസി॑ ക॒ല്പ॑താം മേ । ആ॒ശാ॑നാം ത്വാ॒ഽഽശാ॑പാലേ॒ഭ്യഃ ।
ച॒തുർഭ്യോ॑ അ॒മൃതേ॑ഭ്യഃ । ഇ॒ദം ഭൂ॑ത॒സ്യായ്യ॑ക്ഷേ॒ഭ്യഃ ॥ 49 ॥

T.B.3.7.5.9

വി॒ധേമ॑ ഹ॒വിഷാ॑ വ॒യം । ഭജ॑താം ഭാ॒ഗീ ഭാ॑ഗം ।
മാ॒ഽഭാ॑ഗോ॒ഽഭക്ത॑ । നി॒രഭാ॑ഗം ഭജാമഃ । അ॒പസ്സി॑ന്വ ।
ഓ॒ഷധീ॑ർജി॒ന്വ । ദി॒പാ॑ത്പാ॒ഹി । ച॒തുഷ്ഠാ॑ദ॒വ ।

ദിവോ വൃഷ്ടിമേരയ ।

ബ്രാഹ്മണാനാ-മിദച് ഹവിഃ ॥ 50 ॥

T.B.3.7.5.10

സോമ്യാനാച് സോമപീഥിനാം । നിർഭക്തോ ബ്രാഹ്മണഃ ।

നേഹാബ്രാഹ്മണസ്യാസ്തി । സമക്താം ബർഹിർ ഹവിഷാ

ഘൃതേന । സമാദിത്യൈർ വസുഭിഃ സം മരുദ്ഭിഃ ।

സമിന്ദ്രേണ വിശ്വേദിർ ദേവേദിരക്താം । ദിവ്യം നഭോ ഗച്ഛതു

യഥ് സ്വാഹാ । ഇന്ദ്രാണീവാവിധവാ ഭൂയാസം ।

അദിതിരിവ സുപുത്രാ । അസ്ഥൂരി ത്വാ ഗാർഹപത്യ ॥ 51 ॥

T.B.3.7.5.11

ഉപനിഷദേ സുപ്രജാസ്തായ । സം പത്നീ പത്യാ സുകൃതേന

ഗച്ഛതാം । യജ്ഞസ്യ യുക്തൗ ധുര്യാവഭൂതാം ।

സംജാനാനൗ വിജഹതാ-മരാതീഃ ।

ദിവി ജ്യോതിരജരമാ-രഭേതാം । ദശ തേ തനുവോ

യജ്ഞ യജ്ഞിയാഃ । താഃ പ്രീണാതു യജമാനോ ഘൃതേന ।

നാരിഷ്ടയോഃ പ്രശിഷമീഡമാനഃ ।

ദേവാനാം ദൈവ്യേഽപി യജമാനോ ഽമൃതോഽഭൂത് ।

യം വാം ദേവാ അകല്പയൻ ॥ 52 ॥

T.B.3.7.5.12

ഉൗർജോ ഭാഗച് ശതക്രതു | എതദാം തേന പ്രീണാനി |
 തേന തൃപ്യതമച്ഛഹഹൗ | അഹം ദേവാനാച് സുകൃതാമസി
 ലോകേ | മമേദമിഷ്ടം ന മിമുർ ദവാതി |
 അഹം നാരിഷ്ടാവനുയജാമി വിദാൻ |
 യദാഭ്യാമിന്ദ്രോ അദധാദ്ഭാഗധേയം |
 അദാരസ്യദ്ഭവത ദേവ സോമ | അസ്മിൻ. യജേണ മരുതോ
 മൃഡതാ നഃ | മാ നോ വിദദഭി ഭാമോ അശസ്തിഃ || 53 ||

T.B.3.7.5.13

മാ നോ വിദദ്വൃജനാ ദോഷ്യാ യാ | ഋഷഭം വാജിനം
 വൃയം | പൂർണമാസം യജാമഹേ | സ നോ ദോഹതാച്
 സുവീര്യം | രായസ്പോഷച് സഹസ്രിണിം |
 പ്രാണായ സുരാധസേ | പൂർണമാസായ സ്വാഹാ |
 അമാവാस्या സുഭഗാ സുശേവാ | ധേനുരിവ
 ഭൂയ ആപ്യായമാനാ | സാ നോ ദോഹതാച് സുവീര്യം |
 രായസ്പോഷച് സഹസ്രിണിം | അപാനായ സുരാധസേ |
 അമാവാस्याയൈ സ്വാഹാ |
 അഭിസ്തൂണീഹി പരിധേഹി വേദീം |

ജാമി॑ മാ ഹി॑ഷ്സീ॒ രമു॑യാ ശയാ॑നാ ।
 ഹോ॒ത്യുഷ॑ദ॒നാ ഹ॑രി॒താഃ സു॒വർണ്ണാഃ॑ ।
 നിഷ്ഠാ॑ ഇ॒മേ യജ॑മാന॒സ്യ ബ്ര॒ഹ്മണേ॑ ॥ 54 ॥

T.B.3.7.6.1

പരി॑സ്തൃണീ॒ത പ॑രി॒ധത്താ॑ഗ്നിം । പ॑രി॒ഹിതോ॑ഗ്നിർ യജ॑മാനം
 ഭു॒നക്തും॑ । അ॒പാച്ഛ॑ ര॒സ ഓ॑ഷ॒ധീനാച്ഛ॑ സു॒വർണ്ണം॑ ।
 നിഷ്ഠാ॑ ഇ॒മേ യജ॑മാന॒സ്യ സ॑ന്തു॒ കാമ॑ദു॒ഷാഃ ।
 അ॒മുത്രാ॑മുഷ്ഠിൻ ഘോ॑കേ । ഭു॒പതേ॑ ഭു॒വന॑പതേ ।
 മ॒ഹതോ॑ ഭു॒തസ്യ॑ പതേ ।
 ബ്ര॒ഹ്മാണ॑ം ത്വാ വൃ॒ണീമ॑ഹേ । അ॒ഹം ഭു॒പതി॑രഹം
 ഭു॒വന॑പതിഃ । അ॒ഹം മ॒ഹതോ॑ ഭു॒തസ്യ॑ പതിഃ ॥ 55 ॥

T.B.3.7.6.2

ദേ॒വേന॑ സ॒വിത്രാ॑ പ്ര॒സൂത॑ ആർത്ഥി॒ജ്യം ക॑രിഷ്യാമി ।
 ദേ॒വ സ॒വിത॑രേതം ത്വാ വൃ॒ണതേ॑ । ബൃ॒ഹസ്പ॑തിം ദൈ॒വ്യം
 ബ്ര॒ഹ്മാണ॑ം । തദ॒ഹം മ॑ന॒സേ പ്ര॑ബ്രവീമി ।
 മ॒നോ ഗാ॑യ॒ത്രിയൈ॑ । ഗാ॒യ॒ത്രി ത്രി॑ഷ്ടുഭേ ।
 ത്രി॑ഷ്ടുബ് ജഗ॑ത്യേ । ജഗ॑ത്യനു॒ഷ്ടുഭേ॑ ।
 അ॒നുഷ്ടു॑ക് പ॒ക്ത്യേ । പ॒ക്തിഃ പ്ര॑ജാപതയേ ॥ 56 ॥

T.B.3.7.6.3

പ്രജാപതിർ വിശ്വഭ്യോ ദേവേഭ്യഃ । വിശ്വ ദേവാ
 ബൃഹസ്പതയേ । ബൃഹസ്പതിർ ബ്രഹ്മണേ ।
 ബ്രഹ്മ ഭൂർഭുവഃ സുവഃ । ബൃഹസ്പതിർ ദേവാനാം ബ്രഹ്മാ ।
 അഹം മനുഷ്യാണാം । ബൃഹസ്പതേ യജ്ഞം ഗോപായ ।
 ഇദം തസ്മൈ ഹർമ്യം കരോമി । യോ വോ ദേവാശ്ചരതി
 ബ്രഹ്മചര്യം । മേധാവീ ദിക്ഷു മനസാ തപസി ॥ 57 ॥

T.B.3.7.6.4

അന്തർദ്വതശ്ചരതി മാനുഷീഷു । ചതുഃ ശിഖണ്ഡാ യുവതിഃ
 സുപേശാഃ । ഘൃതപ്രതീകാ ഭുവനസ്യ മധ്യേ ।
 മർമ്യജ്യമാനാ മഹതേ സൗഭഗായ ।
 മഹ്യം ധൃക്ഷ യജമാനായ കാമാൻ ।
 ഭൂമിർ ഭൂതാ മഹിമാനം പുപോഷ ।
 തതോ ദേവീ വർധയതേ പയാശ്സി । യജ്ഞിയാ യജ്ഞം
 വി ച യന്തി ശം ച । ഓഷധീരാപ ഇഹ ശകാരിശ്ച ।
 യോ മാ ഹൃദാ മനസാ യശ്ച വാചാ ॥ 58 ॥

T.B.3.7.6.5

യോ ബ്രഹ്മണാ കർമ്മണാ ദോഷി ദേവാഃ । യഃ ശ്രുതേന
 ഹൃദയേനേഷതാ ച । തസ്യേന്ദ്ര വജ്രേണ ശിരശ്ശിനദ്മി ।

ഊർണാമൃദു പ്രഥമാനഃ സ്യോനം ।
 ദേവേഭ്യോ ജുഷ്ട്വ സദനായ ബർഹിഃ ।
 സുവർഗേ ലോകേ യജമാനഃ ഹി ധേഹി ।
 മാം നാകസ്യ പൃഷ്ഠേ പരമേ വ്യോമൻ । ചതുഃ ശിഖണ്ഡാ
 യുവതിഃ സുപേശാഃ । ഘൃതപ്രതീകാ വയുനാനി വസ്ത്രേ ।
 സാ സ്തീര്യമാണാ മഹതേ സൗഭഗായ ॥ 59 ॥

T.B.3.7.6.6

സാ മേ ധൃക്ഷ യജമാനായ കാമാൻ । ശിവാ ച മേ ശശ്വാ
 ചൈധി । സ്യോനാ ച മേ സുഷഭാ ചൈധി । ഊർജസ്വതീ
 ച മേ പയസ്വതീ ചൈധി । ഇഷമൂർജം മേ പിനാസ ।
 ബ്രഹ്മതേജോ മേ പിനാസ । ക്ഷത്രമോജോ മേ പിനാസ ।
 വിശം പുഷ്ടിം മേ പിനാസ । ആയുരന്നാഭ്യം മേ പിനാസ ।
 പ്രജാം പശൂൻ മേ പിനാസ ॥ 60 ॥

T.B.3.7.6.7

അസ്തിൻ യജ്ഞേ ഉപ ഭൂയ ഇന്നു മേ । അവിക്ഷോഭായ
 പരിധീന്ദധാമി । ധർതാ ധരുണോ ധരീയാൻ ।
 അഗ്നിർ ദേഷാഽസി നിരിതോ നൂദാതൈ ।
 വിച്ഛിന്നമി വിധൃതീഭ്യാഽ സപത്താൻ ।

ജാതാൻ ഭ്രാത്യവ്യാൻ. യേ ച ജനിഷ്യമാണാഃ ।

വിശോ യന്ത്രാഭ്യാം വിധിമാമ്യേനാൻ ।

അഹഃ സ്വാനാ-മുത്തമോ ഽസാനി ദേവാഃ ।

വിശോ യന്ത്രേ നൂദമാനേ അരാതിം ।

വിശ്വം പാപ്തമാനമതിം ദൂർമരായും ॥ 61 ॥

T.B.3.7.6.8

സീദന്തീ ദേവീ സുകൃതസ്യ ലോകേ । ധൃതീ സ്ഥോ

വിധൃതീ സ്വധൃതീ । പ്രാണാനയി ധാരയതം ।

പ്രജാം മയി ധാരയതം । പശൂനയി ധാരയതം ।

അയം പ്രസ്തര ഉഭയസ്യ ധർതാ । ധർതാ പ്രയാജാനാ-

മുതാനുയാജാനാം । സ ദാധാര സമീധോ വിശ്വരുപാഃ ।

തസ്മിൻമ് സ്രുചോ അധ്യാസാദയാമി ।

ആരോഹ പഥോ ജുഹു ദേവയാനാൻ ॥ 62 ॥

T.B.3.7.6.9

യന്ത്രേ.ഷയഃ പ്രഥമജാ യേ പുരാണാഃ । ഹിർണ്യപക്ഷാഽജിരാ

സംഭൃതാങ്ഗാ । വഹാസി മാ സുകൃതാം

യന്ത്രേ ലോകാഃ । അവാഹം ബാധ ഉപഭൃതാ സപത്താൻ ।

ജാതാൻ ഭ്രാത്യവ്യാൻ. യേ ച ജനിഷ്യമാണാഃ ।

ദോഹൈ യജ്ഞഃ സുദുഷാമിവ ധേനും ।

അഹമുത്തരോ ഭൂയാസം । അധരേ മമ്സപതാഃ ॥
യോ മാ വാചാ മനസാ ദുർമരായുഃ ।
ഹൃദാ ടരാതീയാ-ദഭിദാസ-ദഗേ ॥ 63 ॥

T.B.3.7.6.10

ഇദമസ്യ ചിത്തമധരം ധ്രുവായാഃ ।
അഹമുത്തരോ ഭൂയാസം । അധരേ മമ്സപതാഃ ॥
ഋഷഭോഽസി ശാക്വരഃ । ഘൃതാചീനാഴ് സൂനുഃ ।
പ്രിയേണ നാമ്നാ പ്രിയേ സദസി സീദ । സ്യോനോ മേ
സീദ സുഷഭഃ പൃഥിവ്യാം । പ്രഥി പ്രജയാ പശുഭിഃ
സുവർഗേ ലോകേ । ദിവി സീദ പൃഥിവ്യാമന്തരിക്ഷേ ।
അഹമുത്തരോ ഭൂയാസം ॥ 64 ॥

T.B.3.7.6.11

അധരേ മമ്സപതാഃ ॥ ഇയം സ്ഥാലീ ഘൃതസ്യ പൂർണാ ।
അച്ചിന്നപയാഃ ശതധാര ഉമ്സഃ । മാരുതേന ശർമണാ
ദൈവ്യേന । യജ്ഞോഽസി സർവതഃ ശ്രീതഃ ।
സർവതോ മാം ഭൂതം ദവിഷ്യച്ഛ്രയതാം ।
ശതം മേ സന്താശിഷഃ । സഹസ്രം മേ സന്തു സൂനുതാഃ ॥

ഇരാ॑വതീഃ പശു॑മതീഃ ॥

പ്ര॒ജാപ॑തിരസി സർവ॑തഃ ശ്രിതഃ ॥ 65 ॥

T.B.3.7.6.12

സർവ॑തോ മാം ഭൂ॒തം ഭ॒വി॒ഷ്യ॒ച്ഛ്ര॒യതാം ॥ ശ॒തം മേ

സ॒ന്ത്യാശി॑ഷഃ ॥ സ॒ഹ॒സ്രം മേ സ॒ന്തു സൂ॒ന്യതാഃ ॥

ഇരാ॑വതീഃ പശു॑മതീഃ ॥ ഇ॒ദമി॑ന്ദ്രിയമ॒മൃതം വീ॑ര്യം ॥

അ॒നേനേ॑ന്ദ്രായ പശ॒വോഽചി॑കിമ്സൻ ॥

തേന॑ ദേ॒വാ അവ॑തോപ മാം ॥

ഇ॒ഹേ॒ഷമൂ॑ർജം യ॒ശഃ സ॒ഹ ഓ॑ജഃ സ॒നേയം ॥ ശൃ॒തം

മയി॑ ശ്ര॒യതാം ॥ യത് പൃ॒ഥി॒വീ-മ॑ര॒ത്തത്-പ്ര॒വി॒ഷ്ടം ॥ 66 ॥

T.B.3.7.6.13

യേനാ॑സിഞ്ചദ് ബലമി॒ന്ദ്രേ പ്ര॒ജാപ॑തിഃ ॥ ഇ॒ദം ത॒ച്ഛൃ॒ക്രം

മധു॑ വാ॒ജിനീ॑വത് ॥ യേനോ॑-പരി॒ഷ്ടാദ॑ധിനോൻ-മഹേ॒ന്ദ്രം ॥

ദധി॑ മാം ധി॒നോതു॑ ॥ അ॒യം വേ॑ദഃ പൃ॒ഥി॒വീമ॑നവി॒ന്ദത് ॥

ഗൃ॒ഹാ സ॒തീം ഗ॒ഹനേ॑ ഗ॒ഹരേ॑ഷു ॥

സ വി॑ന്ദതു യജമാനായ ലോ॒കം ॥ അ॒ച്ചി॒ദ്രം യ॒ജ്ഞം

ഭൂരി॑കർമാ കരോതു ॥ അ॒യം യ॒ജ്ഞഃ സ॑മ॒സദ॑ദ്ധവി॒ഷ്ണാൻ ॥

ഋ॒ചാ സാ॒മ്നാ യ॒ജുഷാ॑ ദേ॒വതാ॑ഭിഃ ॥ 67 ॥

T.B.3.7.6.14

തേന ലോകാൻമ് സൂര്യവതോ ജയേമ । ഇന്ദ്രസ്യ സഖ്യ-
 മമൃതത്വമശ്യാം । യോ നഃ കനീയ ഇഹ കാമയാതൈ ।
 അസ്മിൻ. യജേണ യജമാനായ മഹ്യം ।
 അപ തമിന്ദ്രാഗ്നീ ഭുവനാന്നുദേതാം ।
 അഹം പ്രജാം ഹീരവതീം ഹീദേയ ।
 അഗ്നേ വാജജിത് । വാജം ത്വാ സരിഷ്യന്തം ।
 വാജം ജേഷ്യന്തം । വാജിനം ഹീവാജജിതം ॥ 68 ॥

T.B.3.7.6.15

വാജജിത്യായൈ സംമാർജ്മി । അഗ്നിമന്നാദമന്നാദ്യായ ।
 ഉപഹൂതോ ദ്യൗഃ പിതാ । ഉപ മാം ദ്യൗഃ പിതാ ഹായതാം ।
 അഗ്നിരാഗ്നീഭ്രാത് । ആയുഷേ വർചസേ ।
 ജീവാതൈ പുണ്യായ । ഉപഹൂതാ പൃഥിവീ മാതാ ।
 ഉപ മാം മാതാ പൃഥിവീ ഹായതാം ।
 അഗ്നിരാഗ്നീഭ്രാത് ॥ 69 ॥

T.B.3.7.6.16

ആയുഷേ വർചസേ । ജീവാതൈ പുണ്യായ ।
 മനോ ജ്യോതിർ ജുഷതാമാജ്യം ।

വിചിന്നം യജ്ഞം സമിമം ദധാതു ।
 ബൃഹസ്പതിസ്തനുതാമിമം നഃ । വിശ്വേ ദേവാ
 ഇഹ മാദധന്താം । യം തേ അഗ്ന ആവൃശ്ചാമി ।
 അഹം വാ ക്ഷിപിതശ്ചരൻ । പ്രജാം ച തസ്യ മൃലം ച ।
 നീചൈർദേവാ നിവൃശ്ചത ॥ 70 ॥

T.B.3.7.6.17

അഗ്നേ യോ നോഭിദാസതി । സമാനോ യശ്ച നിഷ്ട്യഃ ।
 ഇധുസ്യേവ പ്രക്ഷായതഃ । മാ തസ്യോച്ഛേഷി കിഞ്ചന ।
 യോ മാം ദേഷ്ടി ജാതവേദഃ । യം ചാഹം ദേഷ്ടി യശ്ച മാം ।
 സർവാസ്മാന്നഗ്നേ സംദഹ ।
 യാശ്ചാഹം ദേഷ്ടി യേ ച മാം ।

അഗ്നേ വാജജിത് । വാജം ത്വാ സസ്യവാപ്സം ॥ 71 ॥

T.B.3.7.6.18

വാജം ജിഗിവാപ്സം । വാജിനം വാജജിതം ।
 വാജജിത്യായൈ സംമാർജ്മി ।
 അഗ്നിമന്നാദമന്നാദ്യായ । വേദിർ ബർഹിഃ ശൃതം ഹവിഃ ।
 ഇധുഃ പരിധയഃ സ്രുചഃ । ആജ്യം യജ്ഞേ ഋചോ യജുഃ ।
 യാജ്യാശ്ച വഷട്കാരാഃ । സം മേ സംനതയോ നമന്താം ।
 ഇധുസംനഹനേ ഹുതേ ॥ 72 ॥

T.B.3.7.6.19

ദി॒വഃ॑ ഖീ॒ലോഽ॑വ॒തതഃ॑ । പൃ॒ഥി॒വ്യാ അ॒ധ്യു॒ത്ഥി॑തഃ ।
 തേനാ॑ സ॒ഹസ്ര॑കാ॒ണ്യേന॑ । ദി॒ഷന്ത॑ശ്ശ്ശോ॒ചയാ॑മസി ।
 ദി॒ഷന്തേ॑ ബ॒ഹു ശോ॒ചതു॑ । ഓ॒ഷധേ॑ മോ അ॒ഹശ്ശ്ശു॒ചം ।
 യജ്ഞ॑ നമ॒സ്തേ യജ്ഞ॑ । നമോ॑ നമ॒ശ്ച തേ॑ യജ്ഞ॑ ।
 ശി॒വേന॑ മേ സം॒തിഷ്ഠ॑സ്വ ।
 സ്വേ॒യാനേന॑ മേ സം॒തിഷ്ഠ॑സ്വ ॥ 73 ॥

T.B.3.7.6.20

സു॒ഭൃതേന॑ മേ സം॒തിഷ്ഠ॑സ്വ । ബ്ര॒ഹ്മവ॑ർ॒ചസേന॑ മേ
 സം॒തിഷ്ഠ॑സ്വ । യജ്ഞ॑സ്യു॒ർദ്ധി॑മനു സം॒തിഷ്ഠ॑സ്വ ।
 ഉ॒പ തേ॑ യജ്ഞ॑ നമഃ॑ । ഉ॒പ തേ॑ നമഃ॑ । ഉ॒പ തേ॑ നമഃ॑ ।
 ത്രി॒ഷ്ഫലീ॑ ക്രി॒യമാ॑ണാനാം । യോ നൃ॒ങ്ഗോ അവ॑ശിഷ്യ॒തേ ।
 ര॒ക്ഷസാ॑ം ഭാ॒ഗധേ॑യം । ആ॒പസ്ത॑ പ്ര॒വഹ॑താദി॒തഃ ॥ 74 ॥

T.B.3.7.6.21

ഉ॒ലൂഖ॑ലേ മു॒സലേ॑ യ॒ച്ച ശൂ॒ർപേ॑ । ആ॒ശിശ്ലേ॑ഷ ദൃ॒ഷദി॑
 യത്ക॑പാലേ॑ । അവ॒പ്രുഷോ॑ വി॒പ്രുഷഃ॑ സംയ॑ജാമി ।
 വിശ്വേ॑ ദേ॒വാ ഹ॑വി॒രിദം॑ ജു॒ഷന്താം॑ । യജ്ഞ॑ യാ
 വി॒പ്രുഷഃ॑ സ॒ന്തി ബ॒ഹീഃ॑ । അ॒ഗൗ താഃ॑ സർവ്വാഃ॑ സി॒ഷ്ടാഃ॑

സുഹൃ॑താ ജുഹോ॑മി । ഉ॒ദ്യ॒ന്നദ്യ॑ മി॒ത്രമ॑ഹഃ ।
 സ॒പ॒താ॑മേ അ॒നീ॒നശഃ॑ । ദി॒വൈ॑നാൻ. വി॒ദ്യുതാ॑ ജ॒ഹി ।
 നി॒മോ॑ച॒ന്നധ॑രാൻ കൃ॒ധി ॥ 75 ॥

T.B.3.7.6.22

ഉ॒ദ്യ॒ന്നദ്യ॑ വി നോ॑ ഭജ॑ । പി॒താ പു॒ത്രേഭ്യോ॑ യഥാ॑ ॥
 ദീ॒ർഘാ॑യു॒ത്വസ്യ॑ ഹേ॒ശിഷേ॑ । ത॒സ്യ നോ॑ ദേ॒ഹി സൂ॑ര്യ ।
 ഉ॒ദ്യ॒ന്നദ്യ॑ മി॒ത്രമ॑ഹഃ । ആ॒രോഹ॑ന്നു॒ത്തരാ॑ം ദി॒വം ।
 ഹൃ॒ദ്രോഹം॑ മമ॑ സൂ॒ര്യ । ഹ॒രിമാ॑ണം ച॒ നാശ॑യ ।
 ശു॒കേഷു॑ മേ ഹ॒രിമാ॑ണം । രോ॒പണാ॑കാ॒സു ദധു॑സി ॥ 76 ॥

T.B.3.7.6.23

അ॒ഥോ ഹാ॑രി॒ദ്രവേ॑ഷു മേ । ഹ॒രിമാ॑ണം നി॒ദധു॑സി ।
 ഉ॒ദഗാ॑ദ॒യമാ॑ദി॒ത്യഃ । വിശോ॑ന॒ സഹ॑സാ॒ സഹ॑ ।
 ദി॒ഷന്തം॑ മമ॑ ര॒ന്ധയൻ॑ । മോ അ॒ഹം ദി॒ഷതോ॑ ര॒ധം ।
 യോ നഃ॑ ശ॒പാദ॑ശ॒പതഃ॑ । യശ്ച॑ നഃ॑ ശ॒പതഃ॑ ശ॒പാത് ॥
 ഉ॒ഷാശ്ച॑ ത॒സ്മൈ നി॑മുക്തഃ ।
 സർവം॑ പാപം॑ സമു॒ഹതാം॑ ॥ 77 ॥

T.B.3.7.6.24

യോ നഃ॑ സ॒പതോ॑ യോ ര॒ണഃ । മർതോ॑ദി॒ദാസ॑തി ദേ॒വാഃ ।
 ഇ॒ധുസ്യേ॑വ പ്ര॒ക്ഷായ॑തഃ । മാ തസ്യോ॒ച്ഛേഷി॑ കി॒ഞ്ചന॑ ।

അവസ്യഷ്ടഃ പരാപത | ശരോ ബ്രഹ്മസച്ശിതഃ |
 ഗച്ഛാമിത്രാൻ പ്രവിശ |
 മൈഷാം കഞ്ചനോച്ഛിഷഃ || 78 ||

T.B.3.7.7.1

സക്ഷേദം പശ്യ | വിധർതരിദം പശ്യ | നാകേദം പശ്യ |
 രമതിഃ പനിഷ്ടാ | ഋതം വർഷിഷ്ഠം | അമൃതാ യാനൃഹുഃ |
 സൂര്യോ വരിഷ്ഠോ അക്ഷഭിർവിഭാതി |
 അനു ദ്യാവാപൃഥിവീ ദേവപുത്രേ | ദീക്ഷാസി തപസോ
 യോനിഃ | തപോസി ബ്രഹ്മണോ യോനിഃ || 79 ||

T.B.3.7.7.2

ബ്രഹ്മാസി ക്ഷത്രസ്യ യോനിഃ | ക്ഷത്രമസ്യുതസ്യ
 യോനിഃ | ഋതമസി ഭൂരാർഭേ | ശ്രദ്ധാം മനസാ |
 ദീക്ഷാം തപസാ | വിശ്വസ്യ ഭുവനസ്യായിപതീം |
 സർവേ കാമാ യജമാനസ്യ സന്തു |
 വാതം പ്രാണം മനസാൻവാർഭാമഹേ |
 പ്രജാപതിം യോ ഭുവനസ്യ ഗോപാഃ |
 സ നോ മൃത്യോസ്തായതാം പാത്വഹസഃ || 80 ||

T.B.3.7.7.3

ജ്യോഗ്ജീവാ ജരാമശീമഹി ।
 ഇന്ദ്ര ശാകര ഗായത്രിം പ്രപദ്യേ । താം തേ യുനജ്മി ।
 ഇന്ദ്ര ശാകര ത്രിഷ്ടുഭം പ്രപദ്യേ । താം തേ യുനജ്മി ।
 ഇന്ദ്ര ശാകര ജഗതിം പ്രപദ്യേ । താം തേ യുനജ്മി ।
 ഇന്ദ്ര ശാകരാനുഷ്ടുഭം പ്രപദ്യേ । താം തേ യുനജ്മി ।
 ഇന്ദ്ര ശാകര പക്തിം പ്രപദ്യേ ॥ 81 ॥

T.B.3.7.7.4

താം തേ യുനജ്മി । ആഹം ദീക്ഷാമരുഹ-മൃതസ്യ പതീം ।
 ഗായത്രേണ ഛന്ദസാ ബ്രഹ്മണാ ച । ഋതം സത്യേധായി ।
 സത്യമൃതേധായി । ഋതം ച മേ സത്യം ചാഭൂതാം ।
 ജ്യോതിരഭൂവം സുവരഗമം । സുവരഗം ലോകം നാകസ്യ
 പൃഷ്ഠം । ബ്രഹ്മസ്യ വിഷ്ണുപഥഗമം । പൃഥിവീ ദീക്ഷാ ॥ 82 ॥

T.B.3.7.7.5

തയാഗ്നിർ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ । യയാഗ്നിർ ദീക്ഷയാ
 ദീക്ഷിതഃ । തയാ ത്വാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷയാമി ।
 അന്തരിക്ഷം ദീക്ഷാ । തയാ വായുർ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ ।
 യയാ വായുർ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ ।
 തയാ ത്വാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷയാമി ।

ദൃൗർ ദീക്ഷാ । തയാഽദിത്യോ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ ।
 യയാഽദിത്യോ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ ॥ 83 ॥

T.B.3.7.7.6

തയാ ത്വാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷയാമി । ദിശോ ദീക്ഷാ ।
 തയാ ചന്ദ്രമാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ । യയാ ചന്ദ്രമാ ദീക്ഷയാ
 ദീക്ഷിതഃ । തയാ ത്വാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷയാമി ।
 ആപോ ദീക്ഷാ । തയാ വരുണോ രാജാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ ।
 യയാ വരുണോ രാജാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ ।
 തയാ ത്വാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷയാമി । ഓഷധയോ ദീക്ഷാ ॥ 84 ॥

T.B.3.7.7.7

തയാ സോമോ രാജാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ । യയാ സോമോ
 രാജാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ । തയാ ത്വാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷയാമി ।
 വാഗ് ദീക്ഷാ । തയാ പ്രാണോ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ ।
 യയാ പ്രാണോ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷിതഃ ।
 തയാ ത്വാ ദീക്ഷയാ ദീക്ഷയാമി ।
 പൃഥിവീ ത്വാ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷതാം ।
 അന്തരീക്ഷം ത്വാ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷതാം ।
 ദൃൗസ്താ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷതാം ॥ 85 ॥

T.B.3.7.7.8

ദിശസ്താ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷന്താം ।
 ആപസ്താ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷന്താം ।
 ഓഷധയസ്താ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷന്താം ।
 വാക്താ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷന്താം ।
 ഋചസ്താ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷന്താം ।
 സാമാനി ത്വാ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷന്താം ।
 യജുഷി ത്വാ ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷന്താം ।
 അഹശ്വ രാത്രിശ്വ । കൃഷിശ്വ വൃഷ്ടിശ്വ ।
 തിഷിശ്വാപചിതിശ്വ ॥ 86 ॥

T.B.3.7.7.9

ആപശ്വാഷധയശ്വ । ഊർക്ച സൂന്യതാ ച । താസ്താ
 ദീക്ഷമാണമനു ദീക്ഷന്താം । സേവ ദക്ഷേ ദക്ഷപിതേഹ
 സീദ । ദേവാനാഽ സുതേ മഹതേ രണായ ।
 സ്വാസസ്ഥസ്തനുവാ സംവിശസ്വ ।
 പിതേവൈധി സൂനവ ആസുശേവഃ ।
 ശിവോ മാ ശിവമാവിശ । സത്യം മ ആത്മാ ।
 ശ്രദ്ധാ മേ ഽക്ഷിതിഃ ॥ 87 ॥

T.B.3.7.7.10

തപോ॑ മേ പ്രതി॑ഷ്ഠാ॒ । സവി॑ത്യുപ്ര॒സൂതാ॑ മാ ദിശോ॑
 ദീക്ഷ॑യന്തു॒ । സത്യ॑മ॒സ്മി॒ । അഹം॑ താദ॒സ്മി॒ മദ॑സ്മി॒ താമേ॑തത് ।
 മമാ॑സ്മി യോനി॒സ്തവ॑ യോനി॒രസ്മി॑ ।
 മമൈ॑വ സമ്പ॒ഹ ഹ॒വ്യാന്യ॑ഗേ॒ । പു॒ത്രഃ പി॒ത്രേ ലോ॑കകൃ-
 ജ്ജാ॑തവേദഃ॒ । ആ॒ജുഹ്വാ॑നഃ സു॒പ്രതീ॑കഃ പു॒രസ്താ॑ത് ।
 അഗേ॑ സ്വാം യോനി॒മാസ്മീ॑ദ സാധ്യാ॑ ।
 അ॒സ്മിൻമ॑ സ॒ധസ്തേ॑ അ॒ധ്യുത്ത॑ര॒സ്മിൻ ॥ 88 ॥

T.B.3.7.7.11

വിശ്വേ॑ ദേ॒വാ യജ॑മാനശ്ച സീദ॑ത । എ॒കമി॑ഷേ
 വി॒ഷ്ണുസ്താ॑ഽന്വേതു॒ । ദേ॒ഃ ഊ॒ർജേ॑ വി॒ഷ്ണുസ്താ॑ഽന്വേതു॒ ।
 ത്രീ॑ണി॒ പ്രതാ॑യ വി॒ഷ്ണുസ്താ॑ഽന്വേതു॒ । ച॒താരി॑ മാ॒യോ ദ॒വായ॑
 വി॒ഷ്ണുസ്താ॑ഽന്വേതു॒ । പഞ്ച॑ പ॒ശുഭ്യോ॑ വി॒ഷ്ണുസ്താ॑ഽന്വേതു॒ ।
 ഷ॒ഡ്രായ॑സ്സോ॒ഷായ॑ വി॒ഷ്ണുസ്താ॑ഽന്വേതു॒ ।
 സ॒പ്ത സ॒പ്തഭ്യോ॑ ഹോ॒ത്രാഭ്യോ॑ വി॒ഷ്ണുസ്താ॑ഽന്വേതു॒ ।
 സ॒ഖായഃ॑ സ॒പ്തപ॑ദാ അ॒ഭ്യുമ॑ । സ॒ഖ്യം തേ॑ ഗമേ॒യം ॥ 89 ॥

T.B.3.7.7.12

സ॒ഖ്യാത്തേ॑ മാ യോ॒ഷം । സ॒ഖ്യാന്മേ॑ മാ യോ॒ഷാംഃ॑ ।
 സാ॑ഽസ്മി സു॒ബ്രഹ്മ॑ണ്യേ॒ । തസ്യോ॑സ്തേ॒ പൃഥി॑വീ പാദഃ॑ ।

സാ॒ടസി॑ സു॒ബ്രഹ്മ॑ണ്യേ । തസ്യ॑ാസ്മേ॒ന്തരി॑ക്ഷം പാദഃ ।
 സാ॒ടസി॑ സു॒ബ്രഹ്മ॑ണ്യേ । തസ്യ॑ാസ്മേ॒ ദ്യൗഃ പാദഃ ।
 സാ॒ടസി॑ സു॒ബ്രഹ്മ॑ണ്യേ । തസ്യ॑ാസ്മേ॒ ദിശഃ പാദഃ ॥ 90 ॥

T.B.3.7.7.13

പരോ॑രജാസ്മേ॒ പഞ്ച॑മഃ പാദഃ । സാ ന॑ ഇ॒ഷമൂർജം॑ ധൃ॒ക്ഷാ ।
 തേജ॑ ഇ॒ന്ദ്രിയം॑ । ബ്രഹ്മ॑വർച॒സമ॑ന്നാദ്യം । വി॒മിമേ॑ ത്വാ
 പയ॑സ്വതീം । ദേ॒വാനാ॑ം ധേ॒നുഃ സു॒ദുഘാ॑-മ॒നപ॑സ്സുര॒ന്തീം ।
 ഇ॒ന്ദ്രഃ സോ॑മം പി॒ബതു॑ । ക്ഷേ॒മോ അ॑സ്സു നഃ ।
 ഇ॒മാം നരാഃ॑ കൃ॒ണുത॑ വേദി॒മേത്യ॑ ।
 വ॒സു॒മതീ॑ഽ രു॒ദ്രവ॑തീമാദി॒ത്യവ॑തീം ॥ 91 ॥

T.B.3.7.7.14

വർഷ॑ന്മ॒ന്ദി॒വഃ । നാഭാ॑ പൃ॒ഥി॒വ്യാഃ । യഥാ॑യം യ॒ജമാ॑നോ
 ന രി॒ഷ്യത് । ദേ॒വസ്യ॑ സ॒വിതുഃ॑ സ॒വേ । ചതുഃ॑ ശി॒ഖണ്ഡാ॑
 യു॒വതിഃ॑ സു॒പേശാഃ॑ । ഘൃ॒തപ്ര॑തീ॒കാ ഭു॑വ॒നസ്യ॑ മ॒ധേ ।
 തസ്യ॑ാഽ സു॒പർണാ॑വധി യൗ നി॒വിഷ്ടൗ॑ ।
 തയോർ॑ ദേ॒വാനാ॑മധി ഭാ॒ഗധേ॑യം । അ॒പ ജ॑ന്യം ഭ॒യം നൂ॑ദ ।
 അ॒പ ച॑ക്രാ॒ണി വർ॑തയ । ഗൃ॒ഹഽ സോ॑മ॒സ്യ ഗച്ഛ॑തം ।
 ന വാ॑ ഉ॒വേത॑ത്രിയ॒സേ ന രി॑ഷ്യ॒സി ।
 ദേ॒വാഽ ഇ॒ദേ॒ഷി പ॑മി॒ദിഃ സു॒ഗേദിഃ॑ ।

യത്ര യന്തി സുകൃതോ നാപി ദുഷ്ടതഃ ।
തത്ര ത്വാ ദേവഃ സവിതാ ദധാതു ॥ 92 ॥

T.B.3.7.8.1

യദസ്യ പാരേ രജസഃ । ശുക്രം ജ്യോതിരജായത ।
തന്നഃ പർഷദതി ദിഷഃ । അഗ്നേ വൈശ്വാനര സ്വാഹാ ॥
യസ്മാദ്ദീഷാഽവാശിഷ്ടാഃ । തതോ നോ അഭയം കൃധി ।
പ്രജാഭ്യഃ സർവാഭ്യോ മൃഡ । നമോ രുദ്രായ മീഡുഷേ ॥
യസ്മാദ്ദീഷാ നൃഷഭഃ । തതോ നോ അഭയം കൃധി ॥ 93 ॥

T.B.3.7.8.2

പ്രജാഭ്യഃ സർവാഭ്യോ മൃഡ । നമോ രുദ്രായ മീഡുഷേ ॥
ഉദുസ്ര തിഷ്ഠ പ്രതിതിഷ്ഠ മാ രിഷഃ । മേമം യജ്ഞം യജമാനം
ച രീരിഷഃ । സുവർഗേ ലോകേ യജമാനഃ ഹി ധേഹി ।
ശം ന ഏധി ദിപദേ ശം ചതുഷ്പദേ ।
യസ്മാദ്ദീഷാഽവേപിഷ്ടാഃ പലായിഷ്ടാഃ സമജ്ഞാസ്ഥാഃ ।
തതോ നോ അഭയം കൃധി । പ്രജാഭ്യഃ സർവാഭ്യോ മൃഡ ।
നമോ രുദ്രായ മീഡുഷേ ॥ 94 ॥

T.B.3.7.8.3

യ ഇദമകഃ । തസ്മൈ നമഃ । തസ്മൈ സ്വാഹാ । ന വാ
ഉ വേതന്ത്രിയസേ । ആശാനാം ത്വാ വിശ്വാ ആശാഃ ।

യജ്ഞസ്യ ഹി സ്ഥ ജ്ഞിയൗ | ഇന്ദ്രാഗ്നീ ചേതനസ്യ ച |
 ഹുതാഹുതസ്യ തൃപ്യതം | അഹുതസ്യ ഹുതസ്യ ച |
 ഹുതസ്യ ചാഹുതസ്യ ച | അഹുതസ്യ ഹുതസ്യ ച |
 ഇന്ദ്രാഗ്നീ അസ്യ സോമസ്യ | വീതം പിബതം ജുഷേമാം |
 മാ യജമാനം തമോ വിദത് | മർത്തിജോ മോ ഇമാഃ പ്രജാഃ |
 മാ യഃ സോമമിമം പിബാത് | സപ്സൃഷ്ടമുദയം കൃതം || 95 ||

T.B.3.7.9.1

അനാഗസസ്ത്വാ വയം | ഇന്ദ്രേണ പ്രേഷിതാ ഉപ |
 വായുഷ്ടേ അസ്ത്വപ്ശഭൂഃ | മിത്രസേ അസ്ത്വപ് ശഭൂഃ |
 വരുണസേ അസ്ത്വപ്ശഭൂഃ | അപാം ക്ഷയാ ജ്ഞസ്യ ഗർഭാഃ |
 ഭുവനസ്യ ഗോപാഃ ശ്യേനാ അതിമയഃ | പർവതാനാം കകുഭഃ
 പ്രയുതോ നപാതാരഃ | വസുനേന്ദ്രൗ ഹായത |
 ഘോഷേണാമീവാശ്ചാതയത || 96 ||

T.B.3.7.9.2

യുക്താഃ സ്ഥ വഹത | ദേവാ ഗ്രാവാണ ഇന്ദുരിന്ദ്ര
 ഇത്യവാദിഷൂഃ | ഏന്ദ്രമചുചുവുഃ പരമസ്യാഃ പരാവതഃ |
 ആസ്മാമ് സധസ്ഥാത് | ഓരോരന്തരിക്ഷാത് |
 ആ സുഭൃതമസുഷവുഃ | ബ്രഹ്മവർചസം മ ആസുഷവുഃ |

സമരേ രക്ഷാഃ സുവധിഷുഃ । അപഹതം ബ്രഹ്മജ്യസ്യ ।
വാക്ച താ മനശ്ച ശ്രീണീതാം ॥ 97 ॥

T.B.3.7.9.3

പ്രാണശ്ച താഽപാനശ്ച ശ്രീണീതാം ।
ചക്ഷുശ്ച താ ശ്രോത്രം ച ശ്രീണീതാം ।
ദക്ഷശ്ച താ ബലം ച ശ്രീണീതാം ।
ഓജശ്ച താ സഹശ്ച ശ്രീണീതാം ।
ആയുശ്ച താ ജരാ ച ശ്രീണീതാം । ആത്മാ ച താ
തനുശ്ച ശ്രീണീതാം । ശൂതോഽസി ശൂതം കൃതഃ ।
ശൂതായ താ ശൂതേഭ്യസ്താം । യമിന്ദ്രമാഹുർ വരുണം
യമാഹുഃ । യം മിന്ദ്രമാഹുർ യമു സത്യമാഹുഃ ॥ 98 ॥

T.B.3.7.9.4

യോ ദേവാനാം ദേവതമസ്തപോജാഃ ।
തസ്മൈ താ തേഭ്യസ്താം । മയി തൃദിന്ദ്രിയം മഹത് ।
മയി ദക്ഷോ മയി ക്രുതൃഃ । മയി ധായി സുവീര്യം ।
ത്രിശുഗ്ഘർമോ വിഭാതു മേ । ആകൃത്യ മനസാ സഹ ।
വിരാജാ ജ്യോതിഷാ സഹ ।
യജേണൈ പയസാ സഹ । തസ്യ ദോഹമശീമഹി ॥ 99 ॥

T.B.3.7.9.5

തസ്യ॑ സ്തുമ॑ശീമ॒ഹി । തസ്യ॑ ഭക്ഷ॑മശീമ॒ഹി । വാഗ്ജു॑ഷാ॒ണാ
സോമ॑സ്യ॒ തൃപ്യ॑തു । മിത്രോ॑ ജ॒നാൻപ്ര॑സ॒ മിത്ര॑ ।
യസ്മാ॑ന്ന॒ ജാതഃ॑ പരോ॒ അന്യോ॑ അ॒സ്തി ।
യ ആ॑വിവേ॒ശ ഭുവ॑നാ॒നി വിശ്വാ॑ ॥
പ്ര॒ജാപ॑തിഃ പ്ര॒ജയാ॑ സം॒വിദാ॑നഃ ।
ത്രീ॒ണി ജ്യോതി॑ഷി॒ സച॑തേ॒ സ ഷോ॑ഡശീ॒ ।
ഏ॒ഷ ബ്ര॑ഹ്മാ॒ യ ജു॒തിയഃ॑ ।
ഇ॒ന്ദ്രോ॒ നാമ॑ ശ്രു॒തോ ഗ॒ണേ ॥ 100 ॥

T.B.3.7.9.6

പ്ര॒തേ മ॒ഹേ വി॒ദമേ॑ ശഛ॑സി॒ഷഛ॑ ഹ॒രീ ।
യ ജു॒തിയഃ॑ പ്ര॒തേ വ॒ന്യേ । വ॒നുഷോ॑ ഹ॒ര്യതം॑ മ॒ദം ।
ഇ॒ന്ദ്രോ॒ നാമ॑ ഘൃ॒തം ന॒ യഃ । ഹ॒രിഭി॑ശ്ചാരു॒ സേച॑തേ ।
ശ്രു॒തോ ഗ॒ണ ആ॑ത്വാ॒ വിശ॑ന്തു । ഹ॒രിവ॑ർപ॒സം ഗി॑രഃ ।
ഇ॒ന്ദ്രാധി॑പ॒തേഽധി॑പ॒തിസ്ത്വം॑ ദേ॒വാനാ॑മ॒സി । അ॒ധിപ॑തിം മാ॒ം ।
ആ॒യുഷ്മ॑ന്തം വർ॑ച॒സ്വന്തം॑ മ॒നുഷ്യ॑ഷു॒ കുരു॑ ॥ 101 ॥

T.B.3.7.9.7

ഇ॒ന്ദ്രശ്ച॑ സ॒മ്രാധ് വ॑രു॒ണശ്ച॑ രാജാ॒ । തൗ॑ തേ॒ ഭക്ഷം॑
ച॒ക്രതു॑രഗ്ര॒ ഏ॒തം । തയോ॑ര॒നു ഭക്ഷം॑ ഭക്ഷ॒യാമി॑ ।

വാഗ്ജുഷാണാ സോമസ്യ തൃപ്യതു ।
 പ്രജാപതിർ വിശ്വകർമാ । തസ്യ മനോ ദേവം യജ്ഞേൻ
 രാധ്യാസം । അർഥേ ഗാ അസ്യ ജഹിതഃ ।
 അവസാനപതേ ഽവസാനം മേ വിന്ദ ।
 നമോ രൂദ്രായ വാസ്യോഷ്വതയേ । ആയനേ വിദ്രവണേ ॥ 102 ॥

T.B.3.7.9.8

ഉദ്യാനേ യത്പരായണേ । ആവർത്തനേ വിവർത്തനേ ।
 യോ ഗോപായതി തച്ഛ് ഹുവേ ।
 യാന്യപാമിത്യാ-ന്യപ്രതീത്താ-ന്യസ്മി । യമസ്യ ബലിനാ
 ചരാമി । ഇഹൈവ സന്തഃ പ്രതി തദ്യാതയാമഃ ।
 ജീവാ ജീവേഭ്യോ നിഹരാമ ഏനത് । അന്യുണാ
 അസ്മിന്നന്യുണാഃ പരസ്മിൻ । തൃതീയേ ലോകേ
 അന്യുണാഃ സ്യാമ । യേ ദേവയാനാ ഉത പിതൃയാണാഃ ॥ 103 ॥

T.B.3.7.9.9

സർവാൻ പഥോ അന്യുണാ ആക്ഷീയേമ ।
 ഇദമു നു ശ്രേയോഽവസാനമാഗന്മ ।
 ശിവേ നോ ദ്യാവാപൃഥിവീ ഉഭേ ഇമേ ।
 ഗോമ-ദ്ധനവ-ദശവ-ദൂർജസ്വത് ।

സുവീരാ വീരൈരനു സംചരേമ ।
 അർകഃ പവിത്രൗ രജസോ വിമാനഃ ।
 പുനാതി ദേവാനാം ഭുവനാനി വിശ്വാ ।
 ദ്യാവാപൃഥിവീ പയസാ സംവിദാനേ ।
 ഘൃതം ദുഹാതേ അമൃതം പ്രപീനേ ।
 പവിത്രമർകോ രജസോ വിമാനഃ ।
 പുനാതി ദേവാനാം ഭുവനാനി വിശ്വാ । സുവർ ജ്യോതിർ
 യശോ മഹത് । അശീമഹി ഗാധമൃത പ്രതിഷ്ഠാം ॥ 104 ॥

T.B.3.7.10.1

ഉദസ്താംഹീമ സവിതാ മിത്രോ അര്യമാ ।
 സർവാ-നമിത്രാ-നവധീ-ദ്യുഗേന ।
 ബൃഹന്തം മാമകരദ്വീരവന്തം । രഥന്തരേ ശ്രയസ്വ സ്വാഹാ
 പൃഥിവ്യാം । വാമദേവ്യേ ശ്രയസ്വ സ്വാഹാഽന്തരിക്ഷേ ।
 ബൃഹതി ശ്രയസ്വ സ്വാഹാ ദിവി । ബൃഹതാ
 ത്വോപസ്തദ്നോമി । ആ ത്വാ ദദേ യശസേ വീര്യായ ച ।
 അസ്താസ്വഹീയാ യൂയം ദധാഥേന്ദ്രിയം പയഃ ।
 യസേ ദ്രഷ്ടോ യസു ഉദർഷഃ ॥ 105 ॥

T.B.3.7.10.2

ദൈവ്യഃ കേതുർ വിശ്വം ഭുവനമാവിവേശം ।
 സ നഃ പാഹ്യരിഷ്ടൈഃ സ്വാഹാ ।
 അനു മാ സർവോ യജ്ഞോഽയമേതു ।
 വിശ്വേ ദേവാ മരുതഃ സാമാർകഃ ।
 ആപ്രിയശൂന്വാപ്സി നിവിദോ യജുപ്ഷി ।
 അസ്യ പൃഥിവ്യേ യദ്യജ്ഞീയം ।
 പ്രജാപതേർ വർതനിമനു വർതസ്വ ।
 അനു വീരൈരനു രാധ്യാമ ഗോഭിഃ । അന്യശൈരനു
 സർവൈരു പുഷ്പൈഃ । അനു പ്രജയാഽന്വിന്ദിയേണ ॥ 106 ॥

T.B.3.7.10.3

ദേവാ നോ യജ്ഞമുജുധാ നയന്തു । പ്രതി ക്ഷത്രേ
 പ്രതി തിഷ്ഠാമി രാശ്വേ । പ്രത്യശോഷു പ്രതിതിഷ്ഠാമി ഗോഷു ।
 പ്രതി പ്രജായാം പ്രതി തിഷ്ഠാമി ഭവേ ।
 വിശ്വമന്യാഭി വാവുധേ । തദന്യസ്യാ-മധിശ്രിതം ।
 ദിവേ ച വിശ്വകർമ്മണേ । പൃഥിവ്യേ ചാകരം നമഃ ।
 അസ്താനൃഃ പൃഥിവീം । അസ്താനൃഷഭോ യുവാ ഗാഃ ॥ 107 ॥

T.B.3.7.10.4

സു॒ന്നേ॒മാ വി॒ശ്വാ ഭു॒വ്നാ । സു॒ന്നോ യ॒ജ്ഞഃ പ്ര॒ജന॑യതു ।
 അ॒സ്താന॑ജനി പ്രാ॒ജനി । ആ സു॒ന്നാജ॑ജായതേ വൃ॒ഷാ ॥
 സു॒ന്നാത് പ്ര॒ജനി॑ഷീമഹി । യേ ദേ॒വാ യേ॒ഷാമി॑ദം ഭാ॒ഗധേ॑യം
 ബ॒ഭൂവ । യേ॒ഷാം പ്ര॒യാജാ ഉ॒താനു॑യാജാഃ ।
 ഇ॒ന്ദ്രജ്യേഷ്ടേ॑ഭ്യോ വരു॒ണരാജ॑ഭ്യഃ । അ॒ഗ്നിഹോ॑ത്യഭ്യോ
 ദേ॒വേഭ്യഃ സ്വാ॒ഹാ । ഉ॒ത ത്യാ നോ ദി॒വാ മ॒തിഃ ॥ 108 ॥

T.B.3.7.10.5

അ॒ദി॒തിരു॑ത്യാഃശമത് । സാ ശ॒ന്താചീ॑ മ॒യസ്കു॑രത് ।
 അ॒പ സ്രി॑ധഃ । ഉ॒ത ത്യാ ദൈ॒വ്യാ ഭി॒ഷജാ॑ । ശം ന॒സ്കുര॑തോ
 അ॒ശിനാ॑ । യൂ॒യാതാ॑മ॒സ്തുദ്ര॑പഃ । അ॒പ സ്രി॑ധഃ ।
 ശ॒മഗ്നി॑ര॒ഗ്നിഭി॑സ്കുരത് । ശം ന॒സ്തപ॑തു സൂ॒ര്യഃ ।
 ശം വാ॑തോ വാ॒ത്വര॑പാഃ ॥ 109 ॥

T.B.3.7.10.6

അ॒പ സ്രി॑ധഃ । തദി॒ത്പദം॑ ന വി॒ചികേ॑ത വി॒ദ്വാൻ ।
 യ॒ന്മൃ॒തഃ പു॒നര॑പ്യേതി ജീ॒വാൻ । ത്രി॒വൃദ്യദ് ഭു॒വ്നസ്യ॑
 ര॒ഥവൃ॑ത് । ജീ॒വോ ഗർഭോ॑ ന മൃ॒തഃ സ ജീ॑വാത് ।
 പ്ര॒ത്യസ്തേ॑ പി॒പീഷ॑തേ । വി॒ശ്വാ॒നി വി॒ദുഷേ॑ ഭര ।
 അ॒രം ഗ॒മായ ജ॒ഗ്മവേ॑ । അ॒പശ്ചാ॑ദ്യധനേ നരേ ।
 ഇ॒ന്ദുരി॑ന്ദു॒മവാ॑ഗാത് । ഇ॒ന്ദോരി॑ന്ദോഽപാത് ।

തസ്യ॑ ത॒ ഇ॒ന്ദ॒വി॒ന്ദ്ര॒പീ॒ത॒സ്യ॑ മ॒ധു॒മതഃ॑ ।
ഉ॒പ॒ഹൃ॒ത॒സ്യോ-പ॒ഹൃ॒തോ॑ ഭ॒ക്ഷ॒യാമി॑ ॥ 110 ॥

T.B.3.7.11.1

ബ്ര॒ഹ്മ പ്ര॒തിഷ്ഠാ॑ മ॒ന॒സോ ബ്ര॒ഹ്മ വാ॑ചഃ ।
ബ്ര॒ഹ്മ യ॒ജ്ഞാ॑നാച്ഛ॒ ഹ॒വി॒ഷാ॑മാജ്യ॒സ്യ ।
അ॒തി॒രി॒ക്തം॑ ക॒ർമ്മ॑ണോ യ॒ച്ഛ॒ ഹീ॒നം ।
യ॒ജ്ഞഃ പ॑ർവാ॒ണി പ്ര॒തി॒ര॒ന്നേ॒തി ക॒ല്പ॒യൻ॑ ।
സ്വാ॒ഹാ॒കൃ॒താഃഹൃ॒തിരേ॒തു ദേ॒വാൻ॑ ।
ആ॒ശ്രാ॒വി॒തമ॒ത്യാശ്രാ॒വിതം॑ ।
വ॒ഷ്ട്വ്കൃ॒തമ॒ത്യു॒ന്യുക്തം॑ ച യ॒ജ്ഞേ॑ ।
അ॒തി॒രി॒ക്തം॑ ക॒ർമ്മ॑ണോ യ॒ച്ഛ॒ ഹീ॒നം ।
യ॒ജ്ഞഃ പ॑ർവാ॒ണി പ്ര॒തി॒ര॒ന്നേ॒തി ക॒ല്പ॒യൻ॑ ।
സ്വാ॒ഹാ॒കൃ॒താഃഹൃ॒തിരേ॒തു ദേ॒വാൻ॑ ॥ 111 ॥

T.B.3.7.11.2

യദോ॑ ദേ॒വാ അ॒തി॒പാ॒ദയാ॑നി । വാ॒ചാ ചി॒ത്പ്ര॒യതം॑
ദേ॒വ ഹേ॒ഡനം॑ । അ॒രാ॒യോ അ॒സ്താച്ഛ॒ അ॒ഭി॒ദു॒ഷ്ടു॒നായ॑തേ॑ ।
അ॒ന്യ॒ത്രാ॒സ്തൻ-മ॑രു॒തസ്ത॑ന്നി॒ധേ॒തന॑ । ത॒തം മ॒ ആ॒പ॒സ്തദു॑
തായ॑തേ॒ പു॒നഃ । സ്വാ॒ഭി॒ഷ്ടാ ധീ॒തി॒രുച॑മായ॒ ശ॒സ്യ॑തേ॒ ।

അയച്ഛ് സമുദ്ര ഉത വിശ്വദേഷജഃ । സ്വാഹാകൃതസ്യ
സമുത്യപ്ണുതർ ഭുവഃ । ഉദായം തമസസ്സരി ।

ഉദു ത്യം ചിത്രം ॥ 112 ॥

T.B.3.7.11.3

ഇമം മേ വരുണ തത്താ യാമി । ത്വം നോ അഗേ സ ത്വം
നോ അഗേ । ത്വമഗേ അയാസി പ്രജാപതേ ।

ഇമം ജീവേഭ്യഃ പരിധിം ദധാമി । മൈഷാം നു ഗാദപരോ
അർധമേതം । ശതം ജീവന്തു ശരദഃ പുരുചീഃ ।

തിരോ മൃത്യും ദധതാം പർവതേന ।

ഇഷ്ടേഭ്യഃ സ്വാഹാ വഷധനിഷ്ടേഭ്യഃ സ്വാഹാ ॥

ഭേഷജം ദുരിഷ്ടൈത്യ സ്വാഹാ നിഷ്ക്രൂത്യൈത്യ സ്വാഹാ ।

ദൗരാർദ്ധ്യൈ സ്വാഹാ ദൈവീഭ്യസ്തൃന്യഭ്യഃ സ്വാഹാ ॥ 113 ॥

T.B.3.7.11.4

ഋദ്ധ്യൈ സ്വാഹാ സമൃദ്ധ്യൈ സ്വാഹാ ॥

യത ഇന്ദ്ര ദയാമഹേ । തതോ നോ അദയം കൃധി ।

മഘവൺത്ഥി തവ തന്ന ഊതയേ ।

വി ദിഷോ വിമൃധോ ജഹി । സ്വസ്തിദാ വിശസ്തതിഃ ।

വൃത്രഹാ വിമൃധോ വശീ । വൃഷേന്ദ്രഃ പുര ഏതു നഃ ।

സ്വസ്തിദാ അഭയം കരഃ ।

ആദിർ ഗീർഭിർ യദതോ ന ഊനം ॥ 114

T.B.3.7.11.5

ആപ്യായയ ഹരിവോ വർധമാനഃ । യദാ സ്തോത്യഭ്യോ
മഹി ഗോത്രാ രുജാസി । ഭൂയിഷ്ടഭാജോ അധ തേ സ്യാമ ।
അനാജ്ഞാതം യദാജ്ഞാതം । യജ്ഞസ്യ ക്രിയതേ മിഥു ।

അഗ്നേ തദസ്യ കല്പയ । തപ് ഹി വേതമ യമാതമം ।
പുരുഷസംമിതോ യജ്ഞഃ । യജ്ഞഃ പുരുഷസംമിതഃ ।

അഗ്നേ തദസ്യ കല്പയ । തപ് ഹി വേതമ യമാതമം ।
യത് പാകത്രാ മനസാ ദീനദക്ഷാ ന । യജ്ഞസ്യ മന്വതേ
മർതാസഃ । അഗ്നിഷ്ടദ്ധോതാ കൃതുവിദിജാനൻ ।

യജിഷ്ടോ ദേവാപ് ഋതുശോ യജാതി ॥ 115 ॥

T.B.3.7.12.1

യദേവാ ദേവഹേഡനം । ദേവാസശ്ചകൃമാ വയം ।
ആദിത്യാസ്തസ്മാമാ മുഞ്ചത । ഋതസ്യർതേന മാമുത ।

ദേവാ ജീവനകാമ്യോ യത് । വാചാഽന്യതമുദിമ ।
അഗ്നിർമാ തസ്മാദേനസഃ । ഗാർഹപത്യഃ പ്രമുഞ്ചതു ।
ദുരിതാ യാനി ചകൃമ । കരോതു മാമനേനസം ॥ 116 ॥

T.B.3.7.12.2

ഋതേന॑ ദ്യാവാപൃഥ്വി॑വീ । ഋതേന॑ ത്വച്ഛ॑ സരസ്വതി॑ ।
 ഋതാ॑നാമു॒ഞ്ചതാ॑ച്ഛ॒ഹസഃ॑ । യദന്യ॑കൃതമാരി॒മ ।
 സജാ॑തശ്ശച്ഛാദുത॑ വാ ജാമി॑ശച്ഛാത് ।
 ജ്യായ॑സഃ ശച്ഛാദുത॑ വാ കനീ॑യസഃ ।
 അ॒നാജ്ഞാ॑തം ദേ॒വകൃ॑തം യദേ॑നഃ । തസ്മാ॑ത്തമസ്മാ॑-
 ണ്ജാ॑തവേദോ മു॒മുഗ്ധി॑ । യദാ॑ചാ യന്മ॑നസാ ।
 ബാ॒ഹുദ്യാ॑-മു॒രുദ്യാ॑-മഷ്ടീ॑വദ്ദ്യാം ॥ 117 ॥

T.B.3.7.12.3

ശി॒ശ്ഞൈർ യദന്യ॑തം ചകൃ॑മാ വ॒യം ।
 അ॒ഗ്നിർമാ തസ്മാ॑ദേ॒നസഃ॑ ।
 യദ്ധ॑സ്മാദ്യാം ചക॑ര കി॒ൽബി॑ഷാണി ।
 അ॒ക്ഷാണാ॑ം വ॒ഗ്നുമു॑പ ജി॒ഹ്വമാ॑നഃ । ദൂ॒രേപ॑ശ്യാ ച
 രാ॒ഷ്ട്രഭൃ॑ച്ച । താ॒ന്യസ്ത॑രസാ॒-വ॒നുദ॑ത്താ-മൃ॒ണാനി॑ ।
 അദീ॑വ്യന്യു॒ണം യദഹം॑ ചകാ॑ർ । യദാ॑ദാ॒സ്യൻമ്
 സംജ॑ഗാരാ ജനേ॑ഭ്യഃ । അ॒ഗ്നിർമാ തസ്മാ॑ദേ॒നസഃ॑ ।
 യന്മ॑യി മാ॒താ ഗർഭേ॑ സതി ॥ 118 ॥

T.B.3.7.12.4

എ॒നശ്ച॑കാ॒ര യത്॑പി॒താ । അ॒ഗ്നി॒ർമാ ത॒സ്മാദേ॑ന॒സഃ ।
 യദാ॑ പി॒പേ॒ഷ മാ॒തരം॑ പി॒തരം॑ । പു॒ത്രഃ പ്ര॒മുദി॑തോ॒ ധയ॑ൻ ।
 അ॒ഹിഘ്॑സി॒തൗ പി॒തരൗ॑ മ॒യാ തത്॑ । തദ॑ഗേ॒ അ॒ന്യ॒ണോ
 ഭ॒വാമി॑ । യദ॑ന്തരി॒ക്ഷം പൃ॒ഥി॒വീമു॒ത ദ്യാം॑ ।
 യന്മാ॑തരം॒ പിതരം॑ ങ്വാ ജി॒ഹിഘ്॑സിമ । അ॒ഗ്നി॒ർമാ
 ത॒സ്മാദേ॑ന॒സഃ । യദാ॑ശ॒സാ നി॒ശ॒സാ യത്പ॑രാശ॒സാ ॥ 119 ॥

T.B.3.7.12.5

യദേ॒നശ്ച॑ കൃ॒മാ നൃ॑ത॒നം യത്പ॑രാ॒ണം । അ॒ഗ്നി॒ർമാ
 ത॒സ്മാദേ॑ന॒സഃ । അ॒തി॒ക്രാ॒മാമി॑ ദു॒രിതം॑ യദേ॒നഃ । ജഹാ॑മി
 രി॒പ്രം പ॑രമേ॒ സധ॑സ്ഥേ॒ । യത്ര॑ യ॒ന്തി സു॒കൃതോ॑ നാപി
 ദു॒ഷ്ടതഃ॑ । തമാ॑രോഹാമി॒ സു॒കൃതാം॑ നു ലോ॒കം ।
 ത്രി॒തേ ദേ॒വാ അ॒മൃജ്ജൈ॑തതദേ॒നഃ ।
 ത്രി॒ത എ॒തന്മ॑നു॒ഷ്യേ॒ഷു മാ॒മൃജേ॑ ।
 തതോ॑ മാ യദി॒ കിംചി॑ദാ॒നശേ॑ ।
 അ॒ഗ്നി॒ർമാ ത॒സ്മാദേ॑ന॒സഃ ॥ 120 ॥

T.B.3.7.12.6

ഗാർഹപത്യഃ പ്രമുഞ്ചതു । ദുരിതാ യാനി ചക്വമ ।
കരോതു മാമനേനസം । ദിവീ ജാതാ അഹ്നു ജാതാഃ ।
യാ ജാതാ ഓഷധീഭ്യഃ । അഥോ യാ അഗ്നിജാ ആപഃ ।
താ നഃ ശുന്ധന്തു ശുന്ധനീഃ । യദാപോ നക്തം ദുരിതം
ചരാമ । യദാ ദിവാ നൂതനം യത്പുരാണം ।
ഹിരണ്യവർണാസ്തേ ഉത്പുനീത നഃ ।
ഇമം മേ വരുണ തത്ത്വാ യാമി ।
ത്വം നോ അഗ്നേ സ ത്വം നോ അഗ്നേ ।
ത്വമഗ്നേ അയാഽസി ॥ 121 ॥

T.B.3.7.13.1

യത്തേ ഗ്രാവ്ണ്ണാ ചിച്ഛിദുഃ സോമ രാജൻ ।
പ്രിയാണ്യങ്ഗാനി സ്വാധിതാ പരൂഷി ।
തഥ്സംധഥ് സ്വാജേനോത വർധയസ്വ ।
അനാഗസോ അധമിഥ്സംക്ഷയേമ ।
യത്തേ ഗ്രാവാ ബാഹുച്യുതോ അചുച്യവുഃ ।
നരോ യത്തേ ദുദുഹൂർ ദക്ഷിണേന ।
തത്ത ആപ്യായതാം തത്തേ । നിഷ്ട്യായതാം ദേവ സോമ ।
യത്തേ ത്വചം ബിഭിദുര്യച്ച യോനീം ।
യദാസ്ഥാനാത് പ്രച്യുതോ വേനസി ത്വനാ ॥ 122 ॥

T.B.3.7.13.2

തപയാ തമ്സോമ ഗുപ്തസ്യ നഃ । സാ നഃ സംധാസത്പരമേ
 വ്യോമൻ । അഹാചരീരം പയസാ സമേത്യ । അന്യോന്യോ
 ഭവതി വർണോ അസ്യ । തസ്മിൻ. വയമുപഹൃതാസ്തവ സ്മഃ ।
 ആ നോ ഭജ സദസി വിശ്വരൂപേ । നൃചക്ഷാഃ സോമ ഉത
 ശുശ്രൂഗസ്മു । മാ നോ വിഹാസീദ്ഗിര ആവൃണാനഃ ।
 അനാഗാസുനുവോ വാവൃധാനഃ ।

ആ നോ രൂപം വഹതു ജായമാനഃ ॥ 123 ॥

T.B.3.7.13.3

ഉപക്ഷരന്തി ജുഹോ ഘൃതേന । പ്രിയാണ്യങ്ഗാനി തവ
 വർധയന്തീഃ । തസ്മൈ തേ സോമ നമ ഇദൃഷ്ട്വ ।
 ഉപ മാ രാജൻമ് സുകൃതേ ഹയസ്വ ।

സം പ്രാണാപാനാഭ്യായ് സമു ചക്ഷുഷാ താം ।

സൗ ശ്രോത്രേണ ഗച്ഛസ്വ സോമ രാജൻ ।

യത്ത ആസ്ഥിതയ് ശമു തത്തേ അസ്മു ।

ജാനീതാനഃ സംഗമനേ പഥീനാം ।

ഏതം ജാനീതാത്പരമേ വ്യോമൻ ।

വൃകാഃ സധസ്ഥാ വിദ രൂപമസ്യ ॥ 124 ॥

T.B.3.7.13.4

യദാ ഗച്ഛാത് പമിദിർ ദേവയാണൈഃ । ഇഷ്ടാപൂർത്തേ
 കൃണുതാദാവിരസ്തേ । അരിഷ്ടോ രാജന്നഗദഃ പരേഹി ।
 നമസ്തേ അസ്തു ചക്ഷസേ രഘുയതേ ।
 നാകമാരോഹ സഹ യജമാനേന । സൂര്യം ഗച്ഛതാത്പരമേ
 വ്യോമൻ । അഭ്യുദേവഃ സവിതാ വന്ദ്യോഽസു നഃ ।
 ഇദാനീമഹ ഉപവാചേയാ നൃദിഃ । വി യോ രതാ ഭജതി
 മാനവേഭ്യഃ । ശ്രേഷ്ഠം നോ അത്ര ദ്രവിണം യഥാ ദധത് ।
 ഉപ നോ മിത്രാവരുണാവിഹാവതം ।
 അന്യാദീധ്യാമാമിഹ നഃ സഖായാ ।
 ആദിത്യാനാം പ്രസിതിർ ഹേതിഃ ।
 ഉഗ്രാ ശതാപാഷ്ടാ ഘ വിഷാ പരിണോ വൃണക്തു ।
 ആപ്യായസ്വ സം തേ ॥ 125 ॥

T.B.3.7.14.1

യദിദീക്ഷേ മനസാ യച്ച വാചാ ।
 യദാ പ്രാണൈശ്ചക്ഷുഷാ യച്ച ശ്രോത്രേണ ।
 യദ്രേതസാ മിമുനേനാപ്യാത്മനാ । അദ്ഭ്യോ ലോകാ
 ദധിരേ തേജ ഇന്ദ്രിയം । ശുക്രാ ദീക്ഷായൈ തപസോ
 വിമോചനീഃ । ആപോ വിമോക്രതീർ മയി തേജ ഇന്ദ്രിയം ।
 യദൃചാ സാമ്നാ യജുഷാ ।

പശൂനാം ചർമൻ. ഹവിഷാ ദിദീക്ഷേ ।
 യചുനോദി-രോഷധീദിർ-വനസ്സതൗ ।
 അദ്ഭ്യോ ലോകാ ദധിരേ തേജ ഇന്ദ്രിയം ॥ 126 ॥

T.B.3.7.14.2

ശുക്രാ ദീക്ഷായൈ തപസോ വിമോചനീഃ ।
 ആപോ വിമോക്തീർ മയി തേജ ഇന്ദ്രിയം ।
 യേന ബ്രഹ്മ യേന ക്ഷത്രം ।
 യേനേന്ദ്രാഗ്നീ പ്രജാപതിഃ സോമോ വരുണോ യേന രാജാ ।
 വിശ്വേ ദേവാ ഋഷയോ യേന പ്രാണാഃ ।
 അദ്ഭ്യോ ലോകാ ദധിരേ തേജ ഇന്ദ്രിയം ।
 ശുക്രാ ദീക്ഷായൈ തപസോ വിമോചനീഃ ।
 ആപോ വിമോക്തീർ മയി തേജ ഇന്ദ്രിയം । അപാം പുഷ്പമ
 സ്യോഷധീനാശ്വ രസഃ । സോമസ്യ പ്രിയം ധാമ ॥ 127 ॥

T.B.3.7.14.3

അഗ്നേഃ പ്രിയത്മശ്വ ഹവിഃ സ്വാഹാ ।
 അപാം പുഷ്പമസ്യോഷധീനാശ്വ രസഃ ।
 സോമസ്യ പ്രിയം ധാമ । ഇന്ദ്രസ്യ പ്രിയത്മശ്വ ഹവിഃ
 സ്വാഹാ । അപാം പുഷ്പമസ്യോഷധീനാശ്വ രസഃ ।

സോമസ്യ പ്രിയം ധാമ ।

വിശേഷാം ദേവാനാം പ്രിയത്വം ഹവിഃ സ്വാഹാ ।

വയം സോമ വ്രതേ തവ । മനസ്തനുഷ്ട പിപ്രതഃ ।

പ്രജാവന്തോ അശീമഹി ॥ 128 ॥

T.B.3.7.14.4

ദേവേഭ്യഃ പിതൃഭ്യഃ സ്വാഹാ । സോമേഭ്യഃ പിതൃഭ്യഃ സ്വാഹാ ।

കവേഭ്യഃ പിതൃഭ്യഃ സ്വാഹാ । ദേവാസ ഇഹ മാദധാം ।

സോമ്യാസ ഇഹ മാദധാം । കവ്യാസ ഇഹ മാദധാം ।

അനന്തരിതാഃ പിതരഃ സോമ്യാഃ സോമപീമാത് ।

അപൈതു മൃത്യുരമൃതം ന ആഗൻ ।

വൈവസ്വതോ നോ അഭയം കൃണോതു ।

പർണം വനസ്സതേരിവ ॥ 129 ॥

T.B.3.7.14.5

അഭി നഃ ശീയതാം രയിഃ । സചതാം നഃ ശചീപതിഃ ।

പരം മൃത്യോ അനുപരേഹി പന്ഥാം । യസ്മൈ സ്വ ഇതരോ

ദേവയാനാത് । ചക്ഷുഷ്ഠതേ ശൃണ്വതേ തേ ബ്രവീമി ।

മാ നഃ പ്രജായ് രീരിഷോ മോത വീരാൻ । ഇദമു നു ശ്രേയോ

ഽവസാനമാഗന്മ । യദ്ഗോജിദ്-ധനജി-ദശജിദ്യത് ।

പരണം വനസ്തേരിവ ।

അഭി നഃ ശീയതാഴ് രയിഃ ।

സചതാം നഃ ശചീപതിഃ ॥ 130 ॥

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

=====

2 അശ്വമേധം

2.1 തെത്തിരേയ ബ്രാഹ്മണ തൃതീയാഷ്ടകേ

അഷ്ടമ പ്രപാഠകഃ

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

T.B.3.8.1.1

സാംഗ്രഹണേഽഷ്ടാ യജതേ ।

ഇമാം ജനതാഽ സംഗൃഹ്ണാനീതി ।

ദ്വാദശാരതീ രശനാ ഭവതി । ദ്വാദശ മാസാഃ സംവത്സരഃ ।

സംവത്സരമേ വാ വരുന്ധേ । മൗണ്ണീ ഭവതി ।

ഊർഗൈ മുണ്ണാഃ । ഊർജമേ വാ വരുന്ധേ ।

ചിത്രാ നക്ഷത്രം ഭവതി । ചിത്രം വാ ഏതത്കർമ്മ ॥ 1 ॥

T.B.3.8.1.2

യദശ്വമേധഃ സമൃദ്ധ്യേ । പുണ്യനാമ ദേവ യജനമ-

ധ്യവസ്യതി । പുണ്യാമേവ തേന കീർത്തിമഭി ജയതി ।

അപദാതീന്യതിജഃ സമാവഹന്ത്യാ സുബ്രഹ്മണ്യായാഃ ।

സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ട്യേ । കേശശ്ശശ്രു വപതേ ।

നഖാനി നികൃന്തതേ । ദതോ ധാവതേ । സ്നാതി ।

അഹതം വാസഃ പരിധത്തേ । പാപ്മനോഽപഹന്തേ ।

വാചം യത്ഥോപവസതി । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ ഗുപ്തം ॥
 രാത്രിം ജാഗരയന്ത ആസതേ ।
 സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ടം ॥ 2 ॥

T.B.3.8.2.1

ചതുഷ്ടയ ആപോ ഭവന്തി ।
 ചതുശ്ശമോ വാ അശ്വഃ പ്രാജാപത്യഃ സമൃദ്ധ്യ ।
 താ ദിഗ്ഭ്യഃ സമാഭ്യുതാ ഭവന്തി । ദിക്ഷു വാ ആപഃ ।
 അന്നം വാ ആപഃ । അദ്ഭ്യോ വാ അന്നം ജായതേ ।
 യദേവാദ്ഭ്യോഽന്നം ജായതേ । തദവരുന്ധേ ।
 താസു ബ്രഹ്മാദന്നം പചതി । രേത ഏവ തദ്യാതി ॥ 3 ॥

T.B.3.8.2.2

ചതുഃ ശരാവോ ഭവതി । ദിക്ഷേവ പ്രതിതിഷ്ഠതി ॥
 ഉഭയതോ രുക്മ ഭവതഃ । ഉഭയത ഏവാസ്മിൻ രുചം ദധാതി ।
 ഉദ്ധരതി ശൃതതായ । സർപിഷാൻ ഭവതി മേധുതായ ।
 ചതാർ ആർഷേയാഃ പ്രാശ്നന്തി ।
 ദിശാമേവ ജ്യോതിഷി ജുഹോതി ।
 ചതാരി ഹിരണ്യാനി ദദാതി ।
 ദിശാമേവ ജ്യോതിഃ ഷ്യ വരുന്ധേ ॥ 4 ॥

T.B.3.8.2.3

യദാജ്യ-മുച്ഛിഷ്യതേ । തസ്മിൻ രശനാം ന്യൂനത്തി ।
 പ്രജാപതിർ വാ ഓദനഃ । രേത ആജ്യം । യദാജ്യേ രശനാം
 ന്യൂനത്തി । പ്രജാപതിമേവ രേതസാ സമർധയതി ।
 ദർഭമയീ രശനാ ദവതി । ബഹു വാ ഏഷ കുചരോ
 മേധ്യമുപ ഗച്ഛതി । യദശ്വഃ । പവിത്രം വൈ ദർഭാഃ ॥ 5 ॥

T.B.3.8.2.4

യദ് ദർഭമയീ രശനാ ദവതി । പുനാത്യേവൈനം ।
 പുതമേനം മേധ്യമാലഭതേ । അശ്വസ്യ വാ ആലബ്ധസ്യ
 മഹിമോദക്രാമത് । സ മഹർത്വിജഃ പ്രാവിശത് ।
 തന്മഹർത്വിജാം മഹർത്വിക്ത്വം । യന്മഹർത്വിജഃ പ്രാശ്നന്തി ।
 മഹിമാന-മേവാസ്മിൻ-തദ്യതി ।
 അശ്വസ്യ വാ ആലബ്ധസ്യ രേത ഉദക്രാമത് ।
 തഥ്സുവർണ്യ ഹിരണ്യ-മഭവത് ।
 യഥ്സുവർണ്യ ഹിരണ്യം ദദാതി । രേത ഏവ തദ്യതി ।
 ഓദനേ ദദാതി । രേതോ വാ ഓദനഃ । രേതോ ഹിരണ്യം ।
 രേതസൈവാസ്മിൻ രേതോ ദധാതി ॥ 6 ॥

T.B.3.8.3.1

യോ॑ വൈ॑ ബ്രഹ്മ॑ണേ॒ ദേവേ॑ഭ്യഃ പ്രജാ॑പതയേ-
 പ്രതി॑പ്രോച॒യാശാ॑മ മേ॒ധ്യം ബധ്നാ॑തി । ആ॒ ദേവ॑താഭ്യോ
 വൃ॒ശ്യതേ॑ । പാപീ॑യാൻ ഭവതി । യഃ പ്രതി॑പ്രോച॒
 ന ദേവ॑താഭ്യ ആവൃ॒ശ്യതേ॑ । വസീ॑യാൻ ഭവതി । യദാഹ॑ ।
 ബ്രഹ്മ॑ന്നശാ॒മ മേ॒ധ്യം ദൻഥ്സ്യാ॑മി ദേവേ॑ഭ്യഃ പ്രജാ॑പതയേ
 തേന॑ രാധ്യാസ॒മിതി॑ । ബ്രഹ്മ॑ വൈ ബ്രഹ്മാ॑ ।
 ബ്രഹ്മ॑ണ ഏ॒വ ദേവേ॑ഭ്യഃ പ്രജാ॑പതയേ പ്രതി॑പ്രോച॒യാശാ॑മ
 മേ॒ധ്യം ബധ്നാ॑തി ॥ 7 ॥

T.B.3.8.3.2

ന ദേവ॑താഭ്യ ആവൃ॒ശ്യതേ॑ । വസീ॑യാൻ ഭവതി ।
 ദേവ॑സ്യ താ സവി॑തുഃ പ്രസ॒വ ഇതി॑ രശ॒നാമാദ॑ത്തേ
 പ്രസൃ॑ത്യേ । അശി॑നോർ-ബാഹു॑ഭ്യാ-മിത്യാഹ॑ ।
 അശി॑നൗ ഹി ദേ॒വാനാ॑-മധാ॒ര്യ ആസ്താ॑ം ।
 പൃഷ്ണാ॑ ഹസ്താ॑ഭ്യാ-മിത്യാഹ॑ യത്യേ॑ । വൃ॒ദ്ധം വാ ഏ॒തദ്
 യജ്ഞ॑സ്യ । യദയ॑ജുഷ്ണേ॒ണ ക്രി॑യതേ॑ । ഇ॒മാമ-ഗൃ॑ഭ്ണൻ
 രശ॒നാ-മൃ॒തസ്യേ॑-ത്യധി॑വദതി യജു॑ഷ്ഠ്യത്യേ॑ ।
 യജ്ഞ॑സ്യ സമൃ॑ദ്ധ്യേ ॥ 8 ॥

T.B.3.8.3.3

തദാഹുഃ | ദ്വാദശാദരതീ രശനാ കർതവ്യാ(3)
 ത്രയോദശാദരതീ(3)-രിതി | ഋഷഭോ വാ ഏഷ ഋതൂനാം |
 യഥ്സംഘ്വത്സരഃ | തസ്യ ത്രയോദശോ മാസോ വിഷ്ടപം |
 ഋഷഭ ഏഷ യജ്ഞാനാം | യദശ്വമേധഃ |
 യഥാ വാ ഋഷഭസ്യ വിഷ്ടപം | ഏവമേതസ്യ വിഷ്ടപം |
 ത്രയോദശമരതിഃ രശനായാമുപാ-ദധാതി || 9 ||

T.B.3.8.3.4

യഥ്ഋഷഭസ്യ വിഷ്ടപഃ സൗസുരോതി | താദൃഗേവ തത് |
 പൂർവ ആയുഷി വിദമേഷു കവേത്യുഹ |
 ആയുരേവാസ്മിൻ ദധാതി | തയാ ദേവാഃ സുതമാബഭൂവു-
 രിത്യുഹ | ഭൂതിമേവോപാ-വർതതേ |
 ഋതസ്യ സാമന്ത്സര-മാരപന്തീത്യുഹ | സത്യം വാ ഋതം |
 സത്യേനൈവൈന-മൃതേനാരഭതേ |
 അഭിധാ അസീത്യുഹ || 10 ||

T.B.3.8.3.5

തസ്മാദശ്വ-മേധയാജീ സർവാണി ഭൂതാനൃഭി ഭവതി |
 ഭൂവനമസീത്യുഹ | ഭൂമാനമേവോപൈതി |
 യന്താഽസീത്യുഹ | യന്താരമേവൈനം കരോതി |

ധർതാഽസിത്യാഹ | ധർതാരമേവൈനം കരോതി |
 സോഽഗ്നിം ധൈവശ്യാനര-മിത്യാഹ | അഗ്നാവേവൈനം
 ധൈവശ്യാനരേ ജുഹോതി | സപ്രഥസമിത്യാഹ || 11 ||

T.B.3.8.3.6

പ്രജയൈവൈനം പശുഭിഃ പ്രഥയതി |
 സ്വാഹാകൃത ഇത്യാഹ |
 ഹോമ ഏവാസ്യേഷഃ | പൃഥിവ്യാമിത്യാഹ |
 അസ്യാമേവൈനം പ്രതിഷ്ഠാപയതി | യന്താ രാധ്യന്താഽസി
 യമനോ ധർതാഽസി ധരുണ ഇത്യാഹ |
 രൂപമേവാസ്യേതൻ മഹിമാനം വ്യാചഷ്ടേ |
 കൃഷ്ണേ ത്വാ ക്ഷേമായ ത്വാ രരൈ ത്വാ പോഷായ
 ത്വേത്യാഹ | ആശിഷമേവൈതാ-മാശാസ്യേ |
 സ്വഗാ ത്വാ ദേവേഭ്യ ഇത്യാഹ |
 ദേവേഭ്യ ഏവൈനം സ്വഗാ കരോതി |
 സ്വാഹാ ത്വാ പ്രജാപതയ ഇത്യാഹ | പ്രാജാപത്യോ വാ
 അശ്വഃ | യസ്യാ ഏവ ദേവതായാ ആലഭ്യതേ |
 തയൈവൈനം സമർധയതി || 12 ||

T.B.3.8.4.1

യഃ പി॒തൂര॑നു॒ജായാഃ॑ പു॒ത്രഃ । സ പു॒രസ്താ॑ന്നയതി ।
 യോ മാ॒തൂര॑നു॒ജായാഃ॑ പു॒ത്രഃ । സ പ॒ശ്ചാ॑ന്നയതി ।
 വി॒ഷ്വഞ്ച॑മേ വാ॒സ്മാത് പാപ്॑മാനം വി॒വൃ॑ഹതഃ ।
 യോ അ॒ർവ॑ന്തം ജി॒ഹ്വാസ॑തി തമഭ്യ॒മീതി॑ വരു॒ണ
 ഇ॒തി ശാ॑നം ച॒തുര॑ക്ഷം പ്ര॒സൗ॑തി ।
 പരോ മ॒ർതഃ പരഃ॑ ശോ॒തി ശു॑നശ്ചതു-ര॒ക്ഷ॑സ്യ പ്രഹ॑ന്തി ।
 ശോ॒വ വൈ പാപ്॑മാ ഭ്രാ॒ത്യവ്യഃ॑ । പാപ്॑മാനമേ॒വാ॒സ്യ
 ഭ്രാ॒ത്യവ്യ॑ഹന്തി । സൈ॒ധ്രകം॑ മു॒സലം॑ ഭവ॒തി ॥ 13 ॥

T.B.3.8.4.2

ക॒ർമ്മ ക॒ർമ്മൈ॒വാ॒സൈ സാ॑ധയതി । പൗ॒ശ്ച॒ശ്ചലേ॒യോ ഹ॑ന്തി ।
 പു॒ശ്ച ശ്ചലാ॑ം വൈ ഭേ॒വാഃ ശു॒ചം നൃ॑ദധുഃ ।
 ശു॒ചൈ॒വാ॒സ്യ ശു॒ചഹ॑ന്തി ।
 പാപ്॑മാ വാ ഏ॒തമീ॑ഹ്നതീ॒ത്യാഹുഃ॑ ।
 യോഽശ്വ॑മേ॒ധേന॑ യജ॒ത ഇ॒തി ।
 അ॒ശ്വാ-ധ॑സ്തദമു॒പാ॒സ്യതി॑ ।
 വ॒ജ്രീ വാ അ॒ശ്വഃ പ്രാ॑ജാപ॒ത്യഃ ।
 വ॒ജ്രേ॒ണൈ॒വ പാപ്॑മാനം ഭ്രാ॒ത്യവ്യ॑മ-വ॒ക്രാമ॑തി ।
 ദക്ഷി॑ണാ പ॒പ്ലാവ॑യതി ॥ 14 ॥

T.B.3.8.4.3

പാപ്മാന-മേവാസ്മാ-ചമല-മപ്ലാവയതി । ഐഷീക ഉദൂഹോ
 ഭവതി । ആയുർവാ ഇഷീകാഃ । ആയുരേവാസ്മിൻ ദധതി ।
 അമൃതം വാ ഇഷീകാഃ । അമൃതമേവാസ്മിൻ ദധതി ।
 വേതസശാഖോ-പസംബദ്ധാ ഭവതി ।
 അസ്തയോനിർവാ അശ്വഃ । അസ്തജോ വേതസഃ ।
 സ്വാദേവൈനം യോനേർ നിർമിമീതേ ।
 പുരസ്താത് പ്രത്യഞ്ച-മദ്യുദൂഹതി ।
 പുരസ്താ-ദേവാസ്മിൻ പ്രതീച്യമൃതം ദധാതി ।
 അഹം ച താം ച വൃത്രഹന്നിതി ബ്രഹ്മാ യജമാനസ്യ
 ഹസ്തം ഗൃഹ്ണാതി । ബ്രഹ്മക്ഷത്രേ ഏവ സംദധാതി ।
 അഭി ക്രത്യേന്ദ്ര ഭൂരധ ജ്മന്നിത്യധാര്യൂർ-യജമാനം
 വാചയത്യ-ഭിജിത്യൈ ॥ 15 ॥

T.B.3.8.5.1

ചതാര ഋതിജഃ സമുക്ഷന്തി । ആഭ്യ ഏവൈനം ചതസ്യഭ്യോ
 ദിഗ്ഭ്യോ ടഭിസമീരയന്തി । ശതേന രാജപുത്രൈഃ
 സഹാധാര്യഃ । പുരസ്താത് പ്രത്യക് തിഷ്ഠൻ പ്രോക്ഷതി ।
 അനേനാശ്വേന മേധ്യേനേഷ്ടാ । അയച് രാജാ വൃത്രം

ഘൃ॑ദ്യാദി॑തി । രാ॒ജ്യം ഘാ॑ അ॒ധാര്യഃ । ക്ഷ॑ത്രൗ രാ॒ജപു॑ത്രഃ ।
 രാജ്യേ॑നൈവാ॒സ്മിൻ ക്ഷ॑ത്രം ദധാ॒തി ।
 ശതേ॑ന-രാ॒ജഭി॑രുഗ്രേഃ സഹ ബ്ര॒ഹ്മാ ॥ 16 ॥

T.B.3.8.5.2

ദക്ഷി॑ണത ഉദ॒ക്തി॑ഷ്ഠൻ പ്രോക്ഷ॑തി । അ॒നേനാശോ॑ന
 മേധ്യേ॑നേഷ്ടാ । അയ॑ ഘ് രാജാ॑ പ്രതി॒ധൃഷ്ടോ॑-സ॒സ്ഥിതി॑ ।
 ബലം॑ വൈ ബ്ര॒ഹ്മാ । ബല॑മരാജോ॒ഗ്രഃ ।
 ബലേ॑നൈവാ॒സ്മിൻ ബലം॑ ദധാ॒തി ।
 ശതേ॑ന സൂ॒തഗ്രാ॑മണിഭിഃ സഹ ഹോ॒താ । പശ്ചാ॑ത്
 പ്രാ॒ക്തി॑ഷ്ഠൻ പ്രോക്ഷ॑തി । അ॒നേനാശോ॑ന മേധ്യേ॑നേഷ്ടാ ।
 അയ॑ ഘ് രാജാ॑സ്യൈ॒സ്യ വി॒ശഃ ॥ 17 ॥

T.B.3.8.5.3

ബഹു॑ഗ്വൈ ബഹാ॑ശ്വാ॒യൈ ബഹാ॑ജാവി॒കായൈ॑ ।
 ബഹു॑വ്രീഹി॒യവാ॒യൈ ബഹു॑മാഷ॒തിലാ॒യൈ ।
 ബഹു॑ഹിര॒ണ്യായൈ॑ ബഹു॑ഹസ്തി॒കായൈ॑ ।
 ബഹു॑ദാ॒സപു॒രുഷാ॒യൈ രയി॑മ॒ത്യെ പു॒ഷ്ടിമ॑ത്യെ ।
 ബഹു॑രായ॒സ്പോഷാ॒യൈ രാജാ॑സ॒സ്ഥിതി॑ ।
 ഭൂമാ॑ വൈ ഹോ॒താ । ഭൂമാ॑ സൂ॒തഗ്രാ॑മണ്യഃ ।
 ഭൂമൈ॑നൈവാ॒സ്മിൻ ഭൂമാ॑നം ദധാ॒തി ।

ശതേന ക്ഷത്തസംഗ്രഹീത്യുഭിഃ സഹോദ്ഗാതാ ।
ഉത്തരതോ ദക്ഷിണാ തിഷ്ഠൻ പ്രോക്ഷതി ॥ 18 ॥

T.B.3.8.5.4

അനേനാശോന മേധ്യേനേഷ്ടാ ।
അയച് രാജാ സർവമായുരേതിതി ।
ആയുർവാ ഉദ്ഗാതാ । ആയുഃ ക്ഷത്തസംഗ്രഹീതാർഃ ।
ആയുഃശൈവാസി-നായുർ-ദധാതി ।
ശതച് ശതം ദവന്തി । ശതായുഃ പുരുഷഃ ശതേന്ദ്രിയഃ ।
ആയുഃഷ്യവേന്ദ്രിയേ പ്രതിതിഷ്ഠതി । ചതുഃ ശതാ ദവന്തി ।
ചതസ്രോ ദിശഃ । ദിക്ഷേവ പ്രതിതിഷ്ഠതി ॥ 19 ॥

T.B.3.8.6.1

യഥാ വൈ ഹവിഷോ ഗൃഹീതസ്യ സ്കന്ദതി । ഏവം വാ
ഏതദശ്വസ്യ സ്കന്ദതി । യന്നിക്തമനാലബ്ധ-മുപ്സ്യജന്തി ।
യഥ്സ്മോക്യാ അന്യാഹ । സർവഹുത-മേവൈനം
കരോത്യ സ്കന്ദായ । അസ്കന്നച് ഹി തത് । യദ്ധുതസ്യ
സ്കന്ദതി । സഹസ്രമന്യാഹ । സഹസ്രസംമിതഃ സുവർഗോ
ലോകഃ । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ-ദിജിത്യൈ ॥ 20 ॥

T.B.3.8.6.2

യത്പരിമിതാ അനുബ്രൂയാത് | പരിമിതമവ-രുന്ധീത |
 അപരിമിതാ അനാഹ | അപരിമിതഃ സുവർഗോ ലോകഃ |
 സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ട്യ | സ്തോക്യാ ജുഹോതി |
 യാ ഏവ വർഷ്യാ ആപഃ | താ അവരുന്ധേ |
 അസ്യാം ജുഹോതി | ഇയം ധ്വാ അഗ്നിർ വൈശ്യാനരഃ || 21 ||

T.B.3.8.6.3

അസ്യാമേവൈനാഃ പ്രതിഷ്ഠാപയതി | ഉവാച ഹ പ്രജാപതിഃ |
 സ്തോക്യാസു വാ അഹമശ്വമേധ്യം സൗസ്ഥാപയാമി |
 തേന തതഃ സൗസ്ഥിതേന ചരാമീതി |
 അഗ്നയേ സ്വാഹേത്യാഹ | അഗ്നയ ഏവൈനം ജുഹോതി |
 സോമായ സ്വാഹേത്യാഹ | സോമായൈവൈനം ജുഹോതി |
 സവിത്രേ സ്വാഹേത്യാഹ |
 സവിത്ര ഏവൈനം ജുഹോതി || 22 ||

T.B.3.8.6.4

സരസ്വതൈ സ്വാഹേത്യാഹ | സരസ്വത്യാ ഏവൈനം
 ജുഹോതി | പുഷ്ണേ സ്വാഹേത്യാഹ |
 പുഷ്ണേ ഏവൈനം ജുഹോതി | ബൃഹസ്പതയേ സ്വാഹേത്യാഹ |
 ബൃഹസ്പതയ ഏവൈനം ജുഹോതി |

അപാം മോദായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 അദ്ഭ്യ ഏവൈനം ജുഹോതി । വായവേ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 വായവ ഏവൈനം ജുഹോതി ॥ 23 ॥

T.B.3.8.6.5

മിത്രായ സ്വാഹേത്യാഹ । മിത്രായൈവൈനം ജുഹോതി ।
 വരുണായ സ്വാഹേത്യാഹ । വരുണായൈവൈനം ജുഹോതി ।
 ഏതാഭ്യ ഏവൈനം ദേവതാഭ്യോ ജുഹോതി ।
 ദശ ദശ സംപാദം ജുഹോതി । ദശാക്ഷരാ വിരാട് ।
 അന്നം വിരാട് । വിരാജൈവാനാ-ദ്യമവരുന്ധേ ।
 പ്ര വാ ഏഷോഽസ്മാ-ലോകാച്യവതേ ।
 യഃ പരാചീരാഹുതീർ ജുഹോതി । പുനഃ പുനരഭ്യാവർതം
 ജുഹോതി । അസ്മിന്നേവ ലോകേ പ്രതിതിഷ്ഠതി ।
 ഏതാച് ഹ വാവ സോഽശ്വമേധസ്യ സൗസ്ഥിതി-മുവാചാ-
 സ്കന്ദായ । അസ്കന്നച് ഹി തത് ।
 യദ്യജ്ഞസ്യ സൗസ്ഥിതസ്യ സ്കന്ദതി ॥ 24 ॥

T.B.3.8.7.1

പ്ര॒ജാപ॑തയേ ത്വാ॒ ജുഷു॑ം പ്രോ॒ക്ഷാമീ॑തി പു॒രസ്താ॑ത്
 പ്ര॒ത്യക്തി॑ഷ്ഠൻ പ്രോ॒ക്ഷതി॑ ।
 പ്ര॒ജാപ॑തിർവൈ ദേ॒വാനാ॑മന്നാദോ വീ॒ർയാവാ॑ൻ ।
 അ॒ന്നാദൃ॑മേ॒വാസി॑ൻ വീ॒ര്യം ദ॑ധാതി ।
 ത॒സ്മാദശ്വഃ॑ പശു॒നാമ॑ന്നാദോ വീ॒ര്യാവ॑ത്തമഃ ।
 ഇ॒ന്ദ്രാഗ്നി॑ഭ്യാം ത്വേ॒തി ദക്ഷി॑ണതഃ ।
 ഇ॒ന്ദ്രാഗ്നീ॑ വൈ ദേ॒വാനാ॑മോജി॒ഷ്ടൗ ബലി॑ഷ്ടൗ ।
 ഓ॒ജ ഏ॒വാസി॑ൻ ബല॑ം ദധാതി ।
 ത॒സ്മാദശ്വഃ॑ പശു॒നാമോ॑ജി॒ഷ്ടൗ ബലി॑ഷ്ടഃ ।
 വായ॑വേ ത്വേ॒തി പശ്വാ॑ത് ।
 വാ॒യുർവൈ ദേ॒വാനാ॑മാശുഃ സാ॒രസാ॑രിതമഃ ॥ 25 ॥

T.B.3.8.7.2

ജ॒വമേ॑വാസിൻ ദധാതി । ത॒സ്മാദശ്വഃ॑ പശു॒നാമാ॑ശുഃ
 സാ॒രസാ॑രിതമഃ । വി॒ശ്വേഭ്യ॑സ്ത്വാ ദേ॒വേഭ്യ॑ ഇ॒ത്യുത്ത॑രതഃ ।
 വി॒ശ്വേ വൈ ദേ॒വാ ദേ॒വാനാ॑ം യശ॑സിതമാഃ ।
 യശ॑ ഏ॒വാസി॑ൻ ദധാതി । ത॒സ്മാദശ്വഃ॑ പശു॒നാം യശ॑സിതമഃ ।
 ദേ॒വേഭ്യ॑-സ്തേ॒ത്യുത്ഥാ॑സ്താത് ।
 ദേ॒വാ വൈ ദേ॒വാനാ॑-മ॒പചി॑തതമാഃ ।

അപചിതി-മേവാസ്തിൻ ദധാതി ।

തസ്മാദശ്വഃ പശൂനാ-മപചിതതമഃ ॥ 26 ॥

T.B.3.8.7.3

സർവേഭ്യസ്താ ദേവേഭ്യ ഇത്യുപരിഷ്ഠാത് ।

സർവേ വൈ ദേവാസ്തിഷിമന്തോ ഹരസിനഃ ।

തിഷിമേവാസ്തിൻ ഹരോ ദധാതി ।

തസ്മാദശ്വഃ പശൂനാം തിഷിമാൻ ഹരസിതമഃ ।

ദിവേ ത്യാന്തരിക്ഷായ ത്വാ പൃഥിവൈ ത്വേത്യാഹ ।

ഏഭ്യ ഏവൈനം ലോകേഭ്യഃ പ്രോക്ഷതി ।

സതേ ത്യാന്തേ ത്യാന്ദ്ഭ്യസ്ത്വ-വൗഷധീഭ്യസ്താ

വിശ്വേഭ്യസ്താ ഭൂതേഭ്യ ഇത്യാഹ ।

തസ്മാദശ്വ-മേധയാ-ജിനഃ സർവാണി ഭൂതാ-ന്യുപജീവന്തി ।

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । യത്പ്രാജാപത്യോശ്വഃ ।

അഥ കസ്മാദേനമന്യാഭ്യോ ദേവതാഭ്യോപി പ്രോക്ഷതീതി ।

അശ്വേ വൈ സർവാ ദേവതാ അന്യായത്താഃ ।

തം യദവിശ്വേഭ്യസ്താ ഭൂതേഭ്യ ഇതി പ്രോക്ഷതി ।

ദേവതാ ഏവാസ്തി-ന്നന്യായാതയതി ।

തസ്മാദശ്വേ സർവാ ദേവതാ അന്യായത്താഃ ॥ 27 ॥

T.B.3.8.8.1

യഥാ വൈ ഹവിഷോ ഗൃഹീതസ്യ സ്കന്തി ।
 ഏവം വാ ഏതദശ്വസ്യ സ്കന്തി ।
 യത്പ്രോക്ഷിത-മനാലബ്ധ-മൃഗ്സ്യജന്തി । യദശ്വചരിതാനി
 ജുഹോതി । സർവഹുത-മേവൈനം കരോത്യസ്കന്തായ ।
 അസ്കന്നച് ഹി തത് । യദ്ധുതസ്യ സ്കന്തി । ഇഹംകാരായ
 സ്വാഹേം കൃതായ സ്വാഹേത്യാഹ । ഏതാനി വാ
 അശ്വചരിതാനി । ചരിതൈരേവൈനച് സമർധയതി ॥ 28 ॥

T.B.3.8.8.2

തദാഹുഃ । അനാഹുതയോ വാ അശ്വചരിതാനി ।
 നൈതാ ഹോതവ്യാ ഇതി । അഥോ ഖലാഹുഃ ।
 ഹോതവ്യാ ഏവ ।
 അത്ര വാവൈവം വിദാനശ്വമേധച് സൗ സ്ഥാപയതി ।
 യദശ്വചരിതാനി ജുഹോതി । തസ്മാജോതവ്യാ ഇതി ।
 ബഹിർധാ വാ ഏനമേതദായതനാ-ദധാതി ।
 ഭ്രാത്യവ്യമസ്മൈ ജനയതി ॥ 29 ॥

T.B.3.8.8.3

യസ്യ നായതനേ-ന്യത്രാഗേ-രാഹുതീർ ജുഹോതി ।
 സാവിത്രിയാ ഇഷ്ടാഃ പുരസ്താമ്സിഷ്ട കൃതഃ ।

ആഹവനീയേ-ശ്ചാചരിതാനി ജുഹോതി ।
 ആയതന ഏവാസ്യാഹുതീർ ജുഹോതി ।
 നാസൈ മദ്രാത്യുവ്യം ജനയതി । തദാഹുഃ ।
 യജ്ഞമുഖേ യജ്ഞമുഖേ ഹോതവ്യാഃ । യജ്ഞസ്യ ക്ലൃപ്തൈഃ ॥
 സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ-നുവ്യാത്യാ ഇതി ।
 അഥോ ഖലാഹുഃ ॥ 30 ॥

T.B.3.8.8.4

യദ്യജ്ഞമുഖേ യജ്ഞമുഖേ ജുഹുയാത് । പശുഭിർ യജമാനം
 വൃർധയേത് । അവ സുവർഗ-ലോകാത് പദ്യേത ।
 പാപീയാൻ മസ്യാദിതി । സകൃദേവ ഹോതവ്യാഃ ।
 ന യജമാനം പശുഭിർ വൃർധയതി । അഭി സുവർഗം
 ലോകം ജയതി । ന പാപീയാൻ ഭവതി ।
 അഷ്ടാചത്വാരീ-ശ്ച-ശത-മശ-രൂപാണി ജുഹോതി ।
 അഷ്ടാചത്വാരീ-ശ്ച-ശദക്ഷരാ- ജഗതീ ।
 ജാഗതോഽശ്വഃ പ്രാജാപത്യഃ സമൃദ്ധ്യേ ।
 ഏകമതിരിക്തം ജുഹോതി ।
 തസ്മാദേകഃ പ്രജാസ്വർധുകഃ ॥ 31 ॥

T.B.3.8.9.1

വി॒ഭുർമാ॒ത്രാ പ്ര॒ഭുഃ പി॒ത്രേത്യാ॑ഹ । ഇ॒യം ധൈ॑ മാ॒താ ।
 അ॒സൗ പി॒താ । ആ॒ഭ്യാമേ॒വൈനം പ॑രി॒ദദാ॑തി ।
 അ॒ശ്വാഃസി॑ ഹ॒യോഃസി॑ത്യാ॒ഹ । ശാ॒സ്ത്രേ॒വൈനമേ॑തത് ।
 ത॒സ്മാച്ഛി॑ഷ്യാഃ പ്ര॒ജാ ജാ॑യന്തേ । അ॒ത്യാഃസി॑ത്യാ॒ഹ ।
 ത॒സ്മാദ॒ശ്വഃ സ॑ർവ്വാൻ പ॒ശൂന॑ത്യേ॒തി ।
 ത॒സ്മാദ॒ശ്വഃ സ॑ർവ്വേഷാ॑ം പ॒ശൂനാൗ ശ്രൈ॑ശ്ച॒ശ്വം ഗച്ഛ॑തി ॥ 32 ॥

T.B.3.8.9.2

പ്ര॒ യശഃ ശ്രൈ॑ശ്ച॒ശ്വമാപ്നോ॑തി । യ ഏ॒വം ധൈ॑ദ ।
 നരോ॑ഽസ്യർവാ॑ഽസി സ॒പ്തീര॑സി വാ॒ജ്യസി॑ത്യാ॒ഹ ।
 രൂ॒പമേ॒വാസൈ॑-ത॒ന്മഹി॑മാനം ധൈ॒വ്യാച്ഛേ॑ ।
 യ॒യൂർ നാ॒മാഽസി॑ത്യാ॒ഹ ।
 ഏ॒തദാ॑ അ॒ശ്വസ്യ॑ പ്രി॒യം നാ॒മധേ॑യം । പ്രി॒യേണൈ॒വൈനം
 നാ॒മധേ॑യേ-നാ॒ഭി॒വദ॑തി । ത॒സ്മാദ॒പ്യാമി॑ത്രൗ സ॒ംഗത്യ॑ ।
 നാ॒മ്നാ ചേ॒ദ്ധായേ॑തേ । മി॒ത്രമേ॒വ ഭ॑വതഃ ॥ 33 ॥

T.B.3.8.9.3

ആ॒ദി॒ത്യാനാ॑ം പ॒ത്യാഽനി॑ഹീത്യാ॒ഹ ।
 ആ॒ദി॒ത്യാനേ॒വൈനം ഗ॑മയതി ।
 അ॒ഗ്നയേ॑ സ്വാ॒ഹാ സ്വാ॒ഹേന്ദ്രാ॑-ഗ്നി॒ഭ്യാമി॑തി

പൂർവ്വ-ഹോമാഞ്ജുഹോതി ।

പൂർവ്വ ഏവ ദിഷന്തം ദ്രാതൃവ്യ-മതിക്രാമതി ।

ഭൂരസി ഭൂവേ ത്വാ ദവ്യായ ത്വാ ദവിഷ്യതേ
ത്വേത്യുഥ്സ്യജതി സർവത്വായ ।

ദേവാ ആശാപാലാ ഏതം ദേവേഭ്യോഽശ്വം മേധായ
പ്രോക്ഷിതം ഗോപായതേത്യാഹ ।

ശതം ധൈവ തപ്ത്വാ രാജപുത്രാ ദേവാ ആശാപാലാഃ ।
തേഭ്യ ഏവൈനം പരിദദാതി । ഇഘശ്വരോ വാ അശ്വാഃ
പ്രമുക്തഃ പരാം പരാവതം ഗന്തോഃ ।

ഇഹ ധൃതിഃ സ്വാഹേഹ വിധൃതിഃ സ്വാഹേഹ രന്തിഃ
സ്വാഹേഹ രമതിഃ സ്വാഹേതി ചതുഷു പഥ്സു ജുഹോതി ॥ 34 ॥

T.B.3.8.9.4

ഏതാ വാ അശ്വസ്യ ബന്ധനം । താദീരേവൈനം ബധ്നാതി ।

തസ്മാദശ്വാഃ പ്രമുക്തോ ബന്ധന-മാഗച്ഛതി ।

തസ്മാദശ്വാഃ പ്രമുക്തോ ബന്ധനം ന ജഹാതി ।

രാശ്രൂഃ വാ അശ്വമേധഃ । രാശ്രേ ഖലു വാ ഏതേ വ്യായച്ഛന്തേ ।

യേഽശ്വം മേധ്യം രക്ഷന്തി । തേഷാം യ ഉദൃച്ഛം ഗച്ഛന്തി ।

രാശ്രോദേവ തേ രാശ്രൂഃ ഗച്ഛന്തി ।

അഥ യ ഉദ്യുചം ന ഗച്ഛന്തി || 35 ||

രാഷ്ട്രാദേവ തേ വ്യവച്ഛിദ്യന്തേ । പരാ വാ ഏഷ സിച്യതേ ।
യോഽബലോഽശ്വമേധേന യജതേ । യദമിത്രാ അശ്വം വിന്ദേരൻ ।
ഹന്യേതാസ്യ യജ്ഞഃ । ചതുശ്ശതാ രക്ഷന്തി ।
യജ്ഞസ്യാഘാതായ । അമാന്യമാനീയ പ്രോക്ഷേധുഃ ।
സൈവ തതഃ പ്രായശ്ചിത്തിഃ || 36 ||

T.B.3.8.10.1

പ്രജാപതിര-കാമയതാ-ശ്വമേധേന യജേയേതി ।
സ തപോഽതപ്യത । തസ്യ തേപാനസ്യ ।
സപ്താത്മനോ ദേവതാ ഉദക്രാമൻ । സാ ദീക്ഷാഽഭവത് ।
സ ഏതാനി വൈശ്വദേവാന്യ-പശ്യത് ।
താന്യ ജൂഹോത് । തൈർവൈ സ ദീക്ഷാമവാരൂന്ധ ।
യദ്വൈശ്വദേവാനി ജൂഹോതി ।
ദീക്ഷാമേവ തൈർ യജമാനോ-ഽവരൂന്ധേ || 37 ||

T.B.3.8.10.2

സപ്ത ജൂഹോതി । സപ്ത ഹി താ ദേവതാ ഉദക്രാമൻ ।
അന്വഹം ജൂഹോതി । അന്വഹമേവ ദീക്ഷാമവാരൂന്ധേ ।
ത്രീണി വൈശ്വദേവാനി ജൂഹോതി ।
ചതാര്യാദ-ഗ്രഹണാനി । സപ്ത സംപദ്യന്തേ ।

സപ്ത വൈ ശരീരേഷുന്യാഃ പ്രാണാഃ । പ്രാണാ ദീക്ഷാ ।
പ്രാണൈരേവ പ്രാണാൻ ദീക്ഷാമ-വരുന്ധേ ॥ 38 ॥

T.B.3.8.10.3

ഏകവിശ്വതിം വൈശ്വദേവാനി ജുഹോതി ।
ഏകവിശ്വതിർ വൈ ദേവലോകാഃ ।
ദാദശ മാസാഃ പഞ്ചർത്ഥഃ ।
ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ । അസാവാദിത്യ ഏകവിശ്വഃ ।
ഏഷ സുവർഗോ ലോകഃ । തദ്ദൈവ്യം ക്ഷത്രം । സാ ശ്രീഃ ।
തദ്ബ്രഹ്മസ്യ വിഷ്ണുപം । തത്സാറാജ്യ-മുച്യതേ ॥ 39 ॥

T.B.3.8.10.4

ത്രിശ്വത്ഥാദ് ഗ്രഹണാനി ജുഹോതി ।
ത്രിശ്വദക്ഷരാ വിരാട് । അന്നം വിരാട് ।
വിരാജൈവാ-ന്നാദ്യമ വരുന്ധേ । ത്രേധാ വിദജ്യ ദേവതാം
ജുഹോതി । ത്രയാവൃതോ വൈ ദേവാഃ ।
ത്രയാവൃത ഇമേ ലോകാഃ । ഏഷാം ലോകാനാമാപ്തേ ।
ഏഷാം ലോകാനാം ക്ലൃപ്തേ ।
അപ വാ ഏതസ്മാത്പ്രാണാഃ ക്രാമന്തി ॥ 40 ॥

T.B.3.8.10.5

യോ ദീക്ഷാമതിരേചയതി । സ്തപ്താഹം പ്രചരന്തി ।
 സ്തപ്ത വൈ ശീർഷണ്യാഃ പ്രാണാഃ । പ്രാണാ ദീക്ഷാ ।
 പ്രാണൈരേവ പ്രാണാൻ-ദീക്ഷാമ-വരുന്ധേ ।
 പൂർണാഹുതിമുത്തമാം ജുഹോതി । സർവം ധ്വൈ
 പൂർണാഹുതിഃ । സർവമേവാപ്നോതി । അഥോ ഇയം വൈ
 പൂർണാഹുതിഃ । അസ്യാമേവ പ്രതിതിഷ്ഠതി ॥ 41 ॥

T.B.3.8.11.1

പ്രജാപതി-രശ്വമേധ-മസൃജത । തച്ഛൃഷ്ടം ന
 കിഞ്ചനോദയച്ഛത് । തം ധ്വൈശ്വദേവാ-ന്യേവോദ-യച്ഛൻ ।
 യദ് വൈശ്വദേവാനി ജുഹോതി । യജ്ഞസ്യോദ്യത്യൈ ।
 സ്വാഹാ-ഽധിമാധീതായ സ്വാഹാ । സ്വാഹാ ഽധീതം
 മനസേ സ്വാഹാ । സ്വാഹാ മനഃ പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ ।
 കായ സ്വാഹാ കസൈ സ്വാഹാ കതമസൈ സ്വാഹേതി
 പ്രാജാപത്യേ മുഖ്യേ ദവതഃ ।
 പ്രജാപതി-മുഖാദിരേവൈനം ദേവതാദിരുദ്യച്ഛതേ ॥ 42 ॥

T.B.3.8.11.2

അദിത്യേ സ്വാഹാഽദിത്യേ മഹ്യേ സ്വാഹാഽദിത്യേ
 സുമൃദ്ധീകായൈ സ്വാഹേത്യാഹ । ഇയം ധ്വാ അദിതിഃ ।

അ॒സ്യ ഏ॒വൈനം॑ പ്ര॒തിഷ്ഠാ॑യോദ്യ॒ച്ചതേ॑ ।
 സ॒രസ്വ॑ത്യെ സ്വാ॒ഹാ സ॒രസ്വ॑ത്യെ ബൃ॒ഹത്യെ॑ സ്വാ॒ഹാ
 സ॒രസ്വ॑ത്യെ പാ॒വകാ॑യെ സ്വാ॒ഹേത॑യാഹ ।
 വാ॒ഗ്വൈ സ॒രസ്വ॑തീ । വാ॒ചൈ॒വൈന॑-മുദ്യ॒ച്ചതേ॑ ॥
 പൃ॒ഷ്ഠേ സ്വാ॒ഹാ പൃ॒ഷ്ഠേ പ്ര॒പഥ॑യ സ്വാ॒ഹാ പൃ॒ഷ്ഠേ
 ന॒രന്ധീ॑ഷായ സ്വാ॒ഹേത॑യാഹ ।
 പ॒ശവോ॑ വൈ പൃ॒ഷ്ഠാ । പ॒ശുഭി॑രേ॒വൈന॑-മുദ്യ॒ച്ചതേ॑ ।
 താ॒ശ്വേ സ്വാ॒ഹാ താ॒ശ്വേ തു॒രീപാ॑യ സ്വാ॒ഹാ താ॒ശ്വേ
 പൂ॒രുരു॑പായ സ്വാ॒ഹേത॑യാഹ ।
 താ॒ഷ്ടാ വൈ പ॒ശൂനാ॑ം മി॒മൂനാ॑നാꣳ രൂ॒പകൃ॑ത് ।
 രൂ॒പമേ॑വ പ॒ശുഷു॑ ദധാതി ।
 അ॒ഥോ രൂ॒പൈരേ॒വൈന॑-മുദ്യ॒ച്ചതേ॑ ।
 വി॒ഷ്ഠവേ॑ സ്വാ॒ഹാ വി॒ഷ്ഠവേ॑ നി॒ഖുരൂ॑പായ സ്വാ॒ഹാ
 വി॒ഷ്ഠവേ॑ നി॒ഭൂയ॑പായ സ്വാ॒ഹേത॑യാഹ ।
 യ॒ജ്ഞാ വൈ വി॒ഷ്ഠഃ । യ॒ജ്ഞാ॑യൈ॒വൈന॑-മുദ്യ॒ച്ചതേ॑ ।
 പൂ॒ർണാ॑ഹുതി-മു॒ത്തമാ॑ം ജൂ॒ഹോതി॑ ।
 പ്ര॒ത്യു॒ത്ത॒സ്തൈ സ॒യത്വായ॑ ॥ 43 ॥

T.B.3.8.12.1

സാവിത്രമഷ്ടാ കപാലം പ്രാതർ-നിർവപതി ।
 അഷ്ടാക്ഷരാ ഗായത്രി । ഗായത്രം പ്രാതഃ സവനം ।
 പ്രാതഃ സവനാ ദേവൈനം ഗായത്രിയാ-ശുന്ദസോധി
 നിർമിമീതേ । അഥോ പ്രാതഃ സവനമേവ തേനാപ്നോതി ।
 ഗായത്രിം ചരന്തഃ ।
 സവിത്രേ പ്രസവിത്ര ഏകാദശ-കപാലം മധ്യനിനേ ।
 ഏകാദശാക്ഷരാ ത്രിഷ്ടുപ് । ത്രൈഷ്ടുഭം മധ്യനിനച്ഛ് സവനം ।
 മധ്യനിനാദേവൈനച്ഛ് സവനാത്ത്രിഷ്ടുഭ-ശുന്ദസോധി
 നിർമിമീതേ ॥ 44 ॥

T.B.3.8.12.2

അഥോ മധ്യനിനമേവ സവനം തേനാപ്നോതി ।
 ത്രിഷ്ടുഭം ചരന്തഃ ।
 സവിത്ര ആസവിത്രേ ദ്വാദശ-കപാല-മപരാഹ്ണേ ।
 ദ്വാദശാക്ഷരാ ജഗതീ । ജാഗതം തൃതീയസവനം ।
 തൃതീയസവനാ-ദേവൈനം ജഗത്യാ-ശുന്ദസോധി
 നിർമിമീതേ । അഥോ തൃതീയസവന-മേവ തേനാപ്നോതി ।
 ജഗതീം ചരന്തഃ ।
 ഈശ്വരോ വാ അശ്വഃ പ്രമുക്തഃ പരാം പരാവതം ഗന്തോഃ ।

ഇഹ ധൃതിഃ സ്വാഹേഹ വിധൃതിഃ സ്വാഹേഹ രന്തിഃ
 സ്വാഹേഹ രന്തിഃ സ്വാഹേതി ചതസ്ര
 ആഹുതീർ ജുഹോതി || 45 ||

ചതസ്രോ ദിശഃ । ദിഗ്ഭി-രേവൈനം പരിഗൃഹ്ണാതി ।
 ആശ്വമേധം പ്രജോ ഭവതി । പ്രജാപതിർ-ദേവേഭ്യോ
 നിലായത । അശ്വോ രൂപം കൃതാ । സോഽശ്വമേ
 സംഘ്നസരമതിഷ്ഠത് । തദശ്വ-ത്ഥസ്യ-ശ്വത്ഥത്വം ।
 യദാശ്വമേധം പ്രജോ ഭവതി ।
 സ്വ ഏവൈനം യോനൗ പ്രതിഷ്ഠാപയതി || 46 ||

T.B.3.8.13.1

ആ ബ്രഹ്മൻ ബ്രാഹ്മണോ ബ്രഹ്മവർചസീ ജായതാമിത്യാഹ ।
 ബ്രാഹ്മണ ഏവ ബ്രഹ്മവർചസം ദധാതി ।
 തസ്മാത്പുരാ ബ്രാഹ്മണോ ബ്രഹ്മവർചസ്യ ജായത ।
 ആഽസ്മിൻ രാശ്രേ രാജന്യ ഇഷവ്യഃ ശൂരോ മഹാരഥോ
 ജായതാമിത്യാഹ । രാജന്യ ഏവ ശൗര്യം മഹിമാനം ദധാതി ।
 തസ്മാത്പുരാ രാജന്യ ഇഷവ്യഃ ശൂരോ മഹാരഥോഽജായത ।
 ദോഗ്ധ്രീ യേനുരിത്യാഹ । യേനാമേവ പയോ ദധാതി ।

തസ്മാത്പുരാ ദോഹ്വീ ധേനുരജായത ।
 വോഽഽനഡ്യാനിത്യാഹ ॥ 47 ॥

T.B.3.8.13.2

അനധുഹേവ വീര്യം ദധാതി ।
 തസ്മാത്പുരാ വോഽഽനഡ്യാന ജായത ।
 ആശുഃ സപ്തീരിത്യാഹ । അശ്വ ഏവ ജവം ദധാതി ।
 തസ്മാത്പുരാ-ഽശുരശോ-ഽജായത ।
 പുരംധിര്യോഷേത്യാഹ । യോഷിത്യേവ രൂപം ദധാതി ।
 തസ്മാത്സ്രീ യുവതിഃ പ്രിയാ ഭാവുകാ ।
 ജിഷ്ണു രഥേഷോ ഇത്യാഹ ।
 ആ ഹ വൈ തത്ര ജിഷ്ണു രഥേഷോ ജായതേ ॥ 48 ॥

T.B.3.8.13.3

യത്രൈതേന യജേതേന യജന്തേ । സഭേയോ യുവേത്യാഹ ।
 യോ വൈ പൂർവവയസീ । സ സഭേയോ യുവാ ।
 തസ്മാദ് യുവാ പൂമാൻ പ്രിയോ ഭാവുകഃ ।
 ആഽസ്യ യജമാനസ്യ വീരോ ജായതാമിത്യാഹ ।
 ആ ഹ വൈ തത്ര യജമാനസ്യ വീരോ ജായതേ ।
 യത്രൈതേന യജേതേന യജന്തേ ।
 നികാമേ നികാമേ നഃ പർജന്യോ വർഷതിത്യാഹ ।

നി॒കാമേ॑ നി॒കാമേ॑ ഹ॒ വൈ ത॒ത്ര പ॒ർജന്യേ॑ വ॒ർഷതി॑ ।
 യ॒ത്രൈ॒തേന॑ യ॒ജ്ഞേ॒ന യ॒ജ്ഞേ॑ ।
 ഫ॒ലിന്യേ॑ ന॒ ഓ॒ഷധ॑യഃ പ॒ചുന്താ॑മി॒ത്യാഹ॑ ।
 ഫ॒ലിന്യേ॑ ഹ॒ വൈ ത॒ത്രൗ॒ഷധ॑യഃ പ॒ചുന്തേ॑ ।
 യ॒ത്രൈ॒തേന॑ യ॒ജ്ഞേ॒ന യ॒ജ്ഞേ॑ ।
 യോ॒ഗക്ഷേ॑മോ॒ നഃ ക॒ല്പതാ॑മി॒ത്യാഹ॑ ।
 ക॒ല്പതേ॑ ഹ॒ വൈ ത॒ത്ര പ്ര॒ജാഭ്യേ॑ യോ॒ഗക്ഷേ॑മഃ ।
 യ॒ത്രൈ॒തേന॑ യ॒ജ്ഞേ॒ന യ॒ജ്ഞേ॑ ॥ 49 ॥

T.B.3.8.14.1

പ്ര॒ജാപ॑തിർ-ദേ॒വേഭ്യോ॑ യ॒ജ്ഞാൻവ॑യാദി॒ശത് ।
 സ॒ ആ॒ത്മ-॑ന്ന॒ശ്വമേ॑ധ-മ॒ധത്ത॑ ।
 തം ദേ॒വാ അ॒ബ്രു॑വൻ । ഏ॒ഷ വാ॒വ യ॒ജ്ഞഃ॑ । യദ॒ശ്വമേ॑ധഃ ।
 അ॒പ്യേവ॑ നോ॒ഽത്രാ॑സ്തഥി॒തി ।
 തേഭ്യ॑ ഏ॒താന്ന॑നഹോമാൻ പ്രാ॒യച്ഛത്॑ । താൻജു॑ഹോത് ।
 തൈർ വൈ സ॒ ദേ॒വാന॑പ്രീ॒ണാത് ।
 യദ॑ന്ന ഹോ॒മാഞ്ജു॑ഹോതി ॥ 50 ॥

T.B.3.8.14.2

ദേ॒വാ॒നേ॒വ തൈ॑ർ യ॒ജമാ॑നഃ പ്രീ॒ണാതി॑ । ആ॒ജ്യേ॒ന ജു॑ഹോതി ।
 അ॒ഗ്നേർ॒വാ ഏ॒തദ്രൂ॑പം । യദാ॒ജ്യം॑ । യദാ॒ജ്യേ॒ന ജു॑ഹോതി ।
 അ॒ഗ്നിമേ॒വ തത്പ്രീ॑ണാതി । മധു॑നാ ജു॒ഹോതി॑ ।
 മഹ॑ത്യേ॒വാ ഏ॒തദ്ദേ॒വതാ॑യൈ രൂ॒പം । യന്മധു॑ ।
 യന്മധു॑നാ ജു॒ഹോതി॑ ॥ 51 ॥

T.B.3.8.14.3

മഹ॑തീമേ॒വ തദ്ദേ॒വതാ॑ പ്രീ॒ണാതി॑ । ത॒ണ്യുലൈ॑ർ ജു॒ഹോതി॑ ।
 വ॒സുനാ॑ം വാ ഏ॒തദ്രൂ॑പം । യ॒ത്ത॒ണ്യുലാഃ॑ ।
 യ॒ത്ത॒ണ്യുലൈ॑ർ ജു॒ഹോതി॑ । വ॒സുനേ॒വ തത്പ്രീ॑ണാതി ।
 പൃ॒ഥു॒കൈ॑ർ ജു॒ഹോതി॑ । രു॒ദ്രാ॒ണാം വാ॑ ഏ॒തദ് രൂ॒പം ।
 യത്പൃ॒ഥു॒കാഃ॑ । യത്പൃ॒ഥു॒കൈ॑ർ ജു॒ഹോതി॑ ॥ 52 ॥

T.B.3.8.14.4

രു॒ദ്രാ॒നേ॒വ തത്പ്രീ॑ണാതി । ലാ॒ജൈ॑ർ ജു॒ഹോതി॑ ।
 ആ॒ദി॒ത്യാ॒നാം വാ॑ ഏ॒തദ് രൂ॒പം ।
 യ॒ല്ലാ॒ജാഃ॑ । യ॒ല്ലാ॒ജൈ॑ർ ജു॒ഹോതി॑ । ആ॒ദി॒ത്യാ॒നേ॒വ
 തത്പ്രീ॑ണാതി । ക॒രം॒ബൈ॑ർ ജു॒ഹോതി॑ ।
 വി॒ശ്വേ॒ഷാം വാ॑ ഏ॒തദ് ദേ॒വാ॒നാമു॑ രൂ॒പം । യത് ക॒രം॒ബാഃ॑ ।
 യത് ക॒രം॒ബൈ॑ർ ജു॒ഹോതി॑ ॥ 53 ॥

T.B.3.8.14.5

വിശ്വാ॑നേ॒വ തദ്ദേ॒വാൻ പ്രീ॑ണാതി । ധാ॒നാദീ॑ർ ജുഹോതി ।
 നക്ഷ॑ത്രാണാം ധ്വാ॑ ഏ॒തദ് രൂ॒പം । യദ്ധാ॑നാഃ ।
 യദ്ധാ॑നാദീ॑ർ ജുഹോതി । നക്ഷ॑ത്രാണേ॒വ തത്പ്രീ॑ണാതി ।
 സ॒കതു॑ദീ॒ർ ജുഹോതി । പ്ര॒ജാപ॑തേർ വാ ഏ॒തദ് രൂ॒പം ।
 യഥ്സ॑ക॒തവഃ॑ । യഥ്സ॑കതു॑ദീ॒ർ ജുഹോതി ॥ 54 ॥

T.B.3.8.14.6

പ്ര॒ജാപ॑തിമേ॒വ തത്പ്രീ॑ണാതി । മ॒സുസ്മ്യേ॑ർ ജുഹോതി ।
 സർവാ॑സാം ധ്വാ॑ ഏ॒തദ് ദേ॒വതാ॑നാൗ രൂ॒പം ।
 യന്മ॒സുസ്മ്യാ॑നി । യന്മ॒സുസ്മ്യേ॑ർ ജുഹോതി ।
 സർവാ॑ ഏ॒വ തദ്ദേ॒വതാഃ॑ പ്രീ॑ണാതി ।
 പ്രി॒യങ്ഗു॑തണ്യു॒ലൈർ ജുഹോതി । പ്രി॒യാങ്ഗാ॑ ഹ വൈ
 നാമൈ॑തേ । ഏ॒തൈർ വൈ ദേ॒വാ അശ്വ॑സ്യാങ്ഗാ॑നി
 സമ॑ദധുഃ । യത്പ്രി॒യങ്ഗു॑തണ്യു॒ലൈർ ജുഹോതി ।
 അശ്വ॑സ്മ്യവാങ്ഗാ॑നി സംദ॑ധാതി ।
 ദശാ॑ന്നാനി ജുഹോതി । ദശാ॑ക്ഷരാ വിരാട് ।
 വിരാട്-കൃ॒ഥ്സ്തസ്മ്യാ॑-നാദൃ॒സ്മ്യാവ॑-രു॒ദ്ധ്യേ ॥ 55 ॥

T.B.3.8.15.1

പ്രജാപതി-രശ്വമേധ-മസ്യജത ।

തച്ഛൃഷ്ട്യ രക്ഷാഽസ്യജിഹ്വാച്ഛൻ ।

സ ഏതാൻ പ്രജാപതിർ നക്തച്ഛ് ഹോമാനപശ്യത് ।

താനജുഹോത് । തൈർ വൈ സ യജ്ഞാദ്രക്ഷാഽസ്യപാ ഹൻ ।

യന്നക്തച്ഛ് ഹോമാഞ്ജുഹോതി ।

യജ്ഞാദേവ തൈർ യജമാനോ രക്ഷാഽസ്യപഹന്തി ।

ആജ്യേന ജുഹോതി । വജ്രോ വാ ആജ്യം ।

വജ്രേണൈവ യജ്ഞാദ്രക്ഷാഽസ്യപഹന്തി ॥ 56 ॥

T.B.3.8.15.2

ആജ്യസ്യ പ്രതിപദം കരോതി । പ്രാണോ വാ ആജ്യം ।

മുഖത ഏവാസ്യ പ്രാണം ദധാതി । അന്നഹോമാഞ്ജുഹോതി ।

ശരീരവ-ദേവാവരുന്ധേ । വൃത്യാസം ജുഹോതി ।

ഉദയസ്യ വരുന്ധേ । നക്തം ജുഹോതി ।

രക്ഷസാമപഹന്ത്യേ । ആജ്യേനാന്തതോ ജുഹോതി ॥ 57 ॥

T.B.3.8.15.3

പ്രാണോ വാ ആജ്യം । ഉദയത ഏവാസ്യ പ്രാണം ദധാതി ।

പുരസ്താച്ഛോപരിഷ്ഠാച്ഛ് । ഏകസൈ സ്വാഹേത്യാഹ ।

അ॒സ്തി॒ന്നേ॒വ ലോ॒കേ പ്ര॒തി॒തി॒ഷ്ഠ॑തി ।
 ദ്വാ॒ഭ്യാഃ സ്വാ॒ഹേ॒ത്യാഹ॑ । അ॒മു॒ഷ്മി॒ന്നേ॒വ ലോ॒കേ
 പ്ര॒തി॒തി॒ഷ്ഠ॑തി । ഉ॒ഭയോ॑രേ॒വ ലോ॒കയോഃ॑ പ്ര॒തി॒തി॒ഷ്ഠ॑തി ।
 അ॒സ്തിഃ॒ശ്ചാ-മു॒ഷ്മിഃ॒ശ്ച । ശ॒തായ॑ സ്വാ॒ഹേ॒ത്യാഹ॑ ।
 ശ॒തായു॑ർ വൈ പു॒രുഷഃ॑ ശ॒തവീ॑ര്യഃ । ആ॒യു॒രേ॒വ വീ॒ര്യമ॑വ
 രു॒ന്ധേ । സ॒ഹസ്രാ॑യ സ്വാ॒ഹേ॒ത്യാഹ॑ । ആ॒യു॒ർ വൈ
 സ॒ഹസ്രം॑ । ആ॒യു॒രേ॒വാ॒വ॒രു॒ന്ധേ । സ॒ർവ॒സ്മൈ
 സ്വാ॒ഹേ॒ത്യാഹ॑ । അ॒പ॒രി॒മി॒തമേ॒വാ വ॑രു॒ന്ധേ ॥ 58 ॥

T.B.3.8.16.1

പ്ര॒ജാപ॑തിഃ ധാ॒ ഏ॒ഷ ഇ॒ഹ്ണ॑തീ॒ത്യാഹുഃ॑ । യോഽ॒ശ്വമേ॑ധേ॒ന
 യ॒ജത॑ ഇ॒തി । അ॒ഥോ ആ॑ഹുഃ । സ॒ർവാ॑ണി ഭൂ॒താനീ॑തി ।
 ഏ॒ക॒സ്മൈ॒ സ്വാ॒ഹേ॒ത്യാഹ॑ । പ്ര॒ജാപ॑തിർ വാ ഏ॒കഃ ।
 തമേ॒വാപ്നോ॑തി । ഏ॒ക॒സ്മൈ॒ സ്വാ॒ഹാ ദ്വാ॒ഭ്യാഃ സ്വാ॒ഹേ॒ത്യാഭി॑
 പൂ॒ർവ॒മാഹു॑തീർ ജു॒ഹോ॑തി । അ॒ഭി॒പൂ॒ർവ॒മേ॒വ സു॑വ॒ർഗം
 ലോ॒കമേ॑തി । ഏ॒കോ॑ത്ത॒രം ജു॒ഹോ॑തി ॥ 59 ॥

T.B.3.8.16.2

ഏ॒ക॒വ॒ദേ॒വ സു॑വ॒ർഗം ലോ॒കമേ॑തി । സ॒ന്ത॑തം ജു॒ഹോ॑തി ।
 സു॑വ॒ർഗ॒സ്യ ലോ॒ക॒സ്യ സ॒ന്ത॑തൈ॒ത്യാഹ॑ ।

ശതായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 ശതായുർ വൈ പുരുഷഃ ശതവീര്യഃ ।
 ആയുരേവ വീര്യമവരുന്ധേ । സഹസ്രായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 ആയുർ വൈ സഹസ്രം । ആയുരേവാവരുന്ധേ ।
 അയുതായ സ്വാഹാ നിയുതായ സ്വാഹാ പ്രയുതായ
 സ്വാഹേത്യാഹ ॥ 60 ॥

T.B.3.8.16.3

ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ । ഇമാനേവ ലോകാനവരുന്ധേ ।
 അർബുദായ സ്വാഹേത്യാഹ । വാഗ്വാ അർബുദം ।
 വാചമേവാവരുന്ധേ । നൃർബുദായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 യോ വൈ വാചോ ഭൂമാ । തന്നൃർബുദം ।
 വാച ഏവ ഭൂമാനമവരുന്ധേ । സമുദ്രായ സ്വാഹേത്യാഹ ॥ 61 ॥

T.B.3.8.16.4

സമുദ്രമേവാപ്നോതി । മധ്യായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 മധ്യമേവാപ്നോതി । അന്തായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 അന്തമേവാപ്നോതി । പരാർധായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 പരാർധമേവാപ്നോതി । ഉഷസേ സ്വാഹാ വ്യുഷ്ട്യ
 സ്വാഹേത്യാഹ । രാത്രിർ വാ ഉഷാഃ । അഹർ വ്യുഷ്ടിഃ ।
 അഹോരാത്രേ ഏവാവരുന്ധേ ।

അഥോ അഹോരാത്രയോരേവ പ്രതിതിഷ്ഠതി ।
 താ യദുഭയീർ ദിവം വാ നക്തം ഘോ ജുഹുയാത് ।
 അഹോരാത്രേ മോഹയേത് ।
 ഉഷസേ സ്വാഹാ വ്യുഷ്ഠ്യ സ്വാഹോദേഷ്യതേ
 സ്വാഹോദ്യതേ സ്വാഹേത്യനുദിതേ ജുഹോതി ।
 ഉദിതായ സ്വാഹാ സുവർഗായ സ്വാഹാ ലോകായ
 സ്വാഹേത്യുദിതേ ജുഹോതി ।
 അഹോരാത്രയോ-രവൃതി-മോഹായ ॥ 62 ॥

T.B.3.8.17.1

വിഭൂർ മാത്രാ പ്രഭുഃ പിത്രേത്യശ്വനാമാനി ജുഹോതി ।
 ഉഭയോരേവൈനം ലോകയോർ നാമധേയം ഗമയതി ।
 ആയനായ സ്വാഹാ പ്രായണായ സ്വാഹേത്യുദ്
 ദ്രാവാഞ്ജുഹോതി ।
 സർവമേവൈന-മസ്കന്നഃ സുവർഗം ലോകം ഗമയതി ।
 അഗ്നയേ സ്വാഹാ സോമായ സ്വാഹേതി
 പൂർവ ഹോമാഞ്ജുഹോതി ।
 പൂർവ ഏവ ദിഷന്തം ദ്രാത്യുവ്യ-മതിക്രാമതി ।
 പൃഥിവ്യേ സ്വാഹാഽന്തരിക്ഷായ സ്വാഹേത്യഹ ।

യഥാ യജുരേവൈതത് | അഗ്നയേ സ്വാഹാ സോമായ
 സ്വാഹേതി പൂർവദീക്ഷാ ജുഹോതി |
 പൂർവ ഏവ ദിഷന്തം ദ്രാതുവ്യ-മതിക്രാമതി || 63 ||

T.B.3.8.17.2

പൃഥിവ്യേ സ്വാഹാഽന്തരീക്ഷായ സ്വാഹേത്യേ-കവിശ്ശിനീം
 ദീക്ഷാം ജുഹോതി | ഏകവിശ്ശതിർ വൈ ദേവലോകാഃ |
 ദാദശ മാസാഃ പഞ്ചർത്വഃ | ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ |
 അസാവാദിത്യ ഏകവിശ്ശഃ | ഏഷ സുവർഗോ ലോകഃ |
 സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ട്യ |
 ഭൂവോ ദേവാനാം കർമ്മണേത് ജ്ഞേദീക്ഷാ ജുഹോതി |
 ജ്ഞേവാൻസേ കല്പയതി | അഗ്നയേ സ്വാഹാ വായവേ
 സ്വാഹേതി ജുഹോത്യന്തരീത്യേ || 64 ||

T.B.3.8.17.3

അർവാങ് യജ്ഞഃ സംക്രാമതിത്യാപ്തീർ ജുഹോതി |
 സുവർഗസ്യ ലോകസ്യാഷ്ട്യ |
 ഭൂതം ഭവ്യം ദവിഷ്യദിതി പര്യാപ്തീർ ജുഹോതി |
 സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ പര്യാഷ്ട്യ | ആ മേ ഗൃഹാ
 ദവന്തിത്യാഭൂർ ജുഹോതി | സുവർഗസ്യ
 ലോകസ്യാ ഭൂത്യേ | അഗ്നിനാ തപോഽന്നദവ-ദിത്യനുഭൂർ

ജുഹോതി । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യാനു ഭൂതൈ ।
 സ്വാഹാ-ssധിമാധീതായ സ്വാഹേതി സമസ്താനി
 വൈശ്വദേവാനി ജുഹോതി ।
 സമസ്തമേവ ദിഷന്തം ഭ്രാതൃവ്യ-മതിക്രാമതി ॥ 65 ॥

T.B.3.8.17.4

ദദ്ഭ്യഃ സ്വാഹാ ഹനുദ്യാൗ സ്വാഹേത്യൺ-ഹോമാഞ്ജുഹോതി ।
 അങ്ഗേ അങ്ഗേ വൈ പുരുഷസ്യ പാപ്മോപശ്ലിഷ്ടഃ ।
 അങ്ഗാ-ദങ്ഗാദേവൈനം പാപ്മനസ്തേന മുഞ്ചതി ।
 അഞ്ജുതായ സ്വാഹാ കൃഷ്ണായ സ്വാഹാ ശ്വേതായ
 സ്വാഹേത്യശ്വ-രൂപാണി ജുഹോതി ।

രൂപൈരേവൈനൗ സമർധയതി । ഓഷധീഭ്യഃ സ്വാഹാ
 മുലേഭ്യഃ സ്വാഹേത്യോഷധി-ഹോമാഞ്ജുഹോതി ।
 ദായോ വാ ഓഷധയഃ । പുഷ്പേഭ്യോഽന്യാഃ ഫലം ഗൃഹ്ണന്തി ।
 മുലേഭ്യോഽന്യാഃ । താ ഏവോദയീര-വരുന്ധേ ॥ 66 ॥

T.B.3.8.17.5

വനസ്പതിഭ്യഃ സ്വാഹേതി വനസ്തതി-ഹോമാഞ്ജുഹോതി ।
 ആരണ്യസ്യാ-ന്നാദൃസ്യാ-വരുന്ധൈ ।
 മേഷസ്താ പചതൈരവത്-വിത്യപാവ്യാനി ജുഹോതി ।

പ്രാണാ॑ വൈ ദേ॒വാ അ॒പാ॒വ്യഃ॑ । പ്രാ॒ണാനേ॒വാ വ॑രു॒ന്ധേ ।
 കൃ॒പ്യാഭ്യഃ॑ സ്വാ॒ഹാഭ്യഃ॑ സ്വാ॒ഹേ॒ത്യപാ॑
 ഹോ॒മാഞ്ജു॑ഹോതി । അ॒ഹ്നു വാ॑ ആ॒പഃ । അ॒ന്നം വാ॑ ആ॒പഃ ।
 അ॒ഭ്യോ വാ॑ അ॒ന്നം ജാ॑യതേ ।
 യദേ॒വാഭ്യോ॑ന്നം ജാ॑യതേ । തദവ॑രു॒ന്ധേ ॥ 67 ॥

T.B.3.8.18.1

അ॒മാപ്॑സി ജുഹോതി । അ॒യം വൈ॑ ലോ॒കോ॑മാപ്॑സി ।
 തസ്യ॑ വ॒സ॒വോ॑ധി॒പത॑യഃ । അ॒ഗ്നിർജ്യോതിഃ॑ ।
 യദ॒മാപ്॑സി ജുഹോതി । ഇ॒മമേ॒വ ലോ॒കമ॑വ॒രുന്ധേ॑ ।
 വ॒സുനാ॑പ് സാ॒യുജ്ജം॑ ഗച്ഛതി । അ॒ഗ്നിം ജ്യോതി॑രവ॒രുന്ധേ॑ ।
 നദാ॑പ്സി ജുഹോതി । അ॒ന്തരി॑ക്ഷം വൈ॑ നദാ॑പ്സി ॥ 68 ॥

T.B.3.8.18.2

തസ്യ॑ രു॒ദ്രാ അ॒ധി॑പത॒യഃ । വാ॒യുർ ജ്യോതിഃ॑ ।
 യന്നദാ॑പ്സി ജുഹോതി । അ॒ന്തരി॑ക്ഷമേ॒വാവ॑രു॒ന്ധേ ।
 രു॒ദ്രാണാ॑പ് സാ॒യുജ്ജം॑ ഗച്ഛതി । വാ॒യും ജ്യോതി॑രവ॒രുന്ധേ॑ ।
 മഹാ॑പ്സി ജുഹോതി । അ॒സൗ വൈ॑ ലോ॒കോ മഹാ॑പ്സി ।
 തസ്യാ॑ദി॒ത്യാ അ॒ധി॑പത॒യഃ । സൂ॒ര്യോ ജ്യോതിഃ॑ ॥ 69 ॥

T.B.3.8.18.3

യന്മഹാഽസി ജുഹോതി । അമൃമേവ ലോകമവരുന്ധേ ।
 ആദിത്യാനാഽ സായുജ്യം ഗച്ഛതി ।
 സൂര്യം ജ്യോതിര-വരുന്ധേ ।
 നമോ രാജേണ നമോ വരുണായേതി യവ്യാനി ജുഹോതി ।
 അന്നാദ്യസ്യ-വരുന്ധേ । മയോദ്ധുർവാതോ അഭി
 വാത്സുസ്രോ ഇതി ഗവ്യാനി ജുഹോതി । പശൂനാമവരുന്ധേ ।
 പ്രാണായ സ്വാഹാ വ്യാനായ സ്വാഹേതി സംതതി
 ഹോമാഞ്ജുഹോതി । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സംതന്തൈ ॥ 70

T.B.3.8.18.4

സിതായ സ്വാഹാഽസിതായ സ്വാഹേതി പ്രമുക്തീർ
 ജുഹോതി । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ പ്രമുക്തൈ ।
 പൃഥിവ്യൈ സ്വാഹാഽന്തരിക്ഷായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 യഥാ യജുരേവൈതത് । ദത്താതേ സ്വാഹാഽദന്തകായ
 സ്വാഹേതി ശരീര ഹോമാഞ്ജുഹോതി ।
 പിതൃലോകമേവ തൈർ-യജമാനോ-ഽവരുന്ധേ ।
 കസ്താ യുനക്തി സ ത്വാ യുനക്തിതി പരിധീൻ യുനക്തി ।
 ഇമേ വൈ ലോകാഃ പരിധയഃ । ഇമാനേവാസ്മൈ ലോകാൻ
 യുനക്തി । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ടൈ ॥ 71 ॥

T.B.3.8.18.5

യഃ പ്രാണതോ യ ആത്മാദാ ഇതി മഹിമാനഃ ജുഹോതി ।
 സുവർഗോ വൈ ലോകോ മഹഃ ।
 സുവർഗമേവ താഭ്യാം ലോകം യജമാനോഽവരുന്ധേ ।
 ആ ബ്രഹ്മൻ ബ്രാഹ്മണോ ബ്രഹ്മവർചസീ ജായതാമിതി
 സമസ്താനി ബ്രഹ്മവർചസാനി ജുഹോതി ।
 ബ്രഹ്മവർചസമേവ തൈർ യജമാനോഽവരുന്ധേ ।
 ജജ്ഞി ബീജമിതി ജുഹോത്യ-നന്തരിത്യൈ ।
 അഗ്നയേ സമനമത് പൃഥിവൈ സമനമദിതി സന്നതി
 ഹോമാഞ്ജുഹോതി । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സംനത്യൈ ।
 ഭൂതായ സ്വാഹാ ഭവിഷ്യതേ സ്വാഹേതി ഭൂതാഭവ്യഃ ഹോമഃ
 ജുഹോതി । അയം വൈ ലോകോ ഭൂതം ॥ 72 ॥

T.B.3.8.18.6

അസൗ ഭവിഷ്യത് । അനയോരേവ ലോകയോഃ
 പ്രതിതിഷ്ഠതി । സർവസ്യാപ്തൈഃ । സർവസ്യാഽവരുദ്ധ്യൈ ।
 യദക്രന്ദഃ പ്രഥമം ജായമാന ഇത്യശ്വസ്തോമീയം ജുഹോതി ।
 സർവസ്യാപ്തൈഃ । സർവസ്യ ജിത്യൈ ।
 സർവമേവ തേനാപ്നോതി । സർവം ജയതി ।
 യോഽശ്വമേധേന യജതേ ॥ 73 ॥

T.B.3.8.18.7

യ ഉ ചൈനമേവം ഋവേദ ।

യജ്ഞം രക്ഷാഋസ്യ-ജിഹ്വാഋസൻ ।

സ ഏതാൻ പ്രജാപതിർ നക്തംഹോമാൻ പശ്യത് ।

താനജുഹോത് । തൈർ വൈ സ യജ്ഞാദ്രക്ഷാഋസ്യപാഹൻ ।

യന്നക്തം ഹോമാഞ്ജുഹോതി ।

യജ്ഞാദേവ തൈർ യജമാനോ രക്ഷാഋസ്യപ ഹന്തി ।

ഉഷസേ സ്വാഹാ വ്യുഷ്ഠ്യ സ്വാഹേത്യന്തതോ ജുഹോതി ।

സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ഠ്യ ॥ 74 ॥

T.B.3.8.19.1

ഏകയുപോ വൈകാദശിനീ വാ । അന്യേഷാം ഋയജ്ഞാനാം

ഋയുപാ ഭവന്തി । ഏകവിശ്ശിൻ-യശ്വമേധസ്യ ।

സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ-ഭിജിത്യൈ ।

ബൈലോ വാ ഖാദിരോ വാ പാലാശോ വാ ।

അന്യേഷാം ഋയജ്ഞക്രതൂനാം ഋയുപാ ഭവന്തി ।

രാജജുദാല ഏകവിശ്ശത്യരന്തി-യശ്വമേധസ്യ ।

സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ഠ്യ ।

നാ॑ന്യേഷാ॑ം പ॒ശുനാ॑ം തേ॒ജന്യാ
അ॒വദ്യ॑ന്തി । അ॒വദ്യ॑ന്ത്യശ്വ॒സ്യ ॥ 75 ॥

T.B.3.8.19.2

പാപ്॑മാ വൈ തേ॒ജനീ॑ । പാപ്॑മനോ॒ഽപ॑ഹ॒ന്തൈ
പ്ല॒ക്ഷശാ॑ഖായാ-മ॒ന്യേഷാ॑ം പ॒ശുനാ॑-മ॒വദ്യ॑ന്തി ।
വേ॒തസ॑ശാഖായാ-മ॒ശ്വസ്യ॑ । അ॒ഹ്നു॒യോനി॑ർവാ അ॒ശ്വഃ ।
അ॒ഹ്നു॒ജോ വേ॒തസഃ॑ । സ്വ ഏ॒വാസ്യ॑ യോ॒നാവ॑വദ്യ॒തി ।
യു॒പേഷു॑ ഗ്രാമ്യാൻ പ॒ശുൻ നി॑യു॒ഞ്ജന്തി॑ ।
ആ॒രോകേ॑ഷ്വാര॒ണ്യാൻ-ധാ॑രയ॒ന്തി ।
പ॒ശുനാ॑ം വ്യാവൃ॑ന്തൈ॒ത്യ । ആ ഗ്രാമ്യാൻ പ॒ശുൻ ല॑ഭ॒ന്തേ ।
പ്രാ॒രണ്യാൻ മ॑സ്യു॒ജന്തി॑ । പാപ്॑മനോ॒ഽപ॑ഹ॒ന്തൈ ॥ 76 ॥

T.B.3.8.20.1

രാജ॑ജുദാല-മ॒ഗ്നിഷ്ടം॑ മി॒നോതി॑ ।
ഭൂ॒ണഹ॑ത്യായാ അ॒പ॑ഹ॒ന്തൈ । പൗ॑തു॒ദ്രവാ॑വഭി॒തോ ഭ॑വ॒തഃ ।
പു॒ണ്യസ്യ॑ ഗ॒ന്ധസ്യാ॑ വരു॒ധൈ ।
ഭൂ॒ണഹ॑ത്യാ-മേ॒വാസ്മാ॑-ഭ॒പ॑ഹ॒ത്യ ।
പു॒ണ്യേന॑ ഗ॒ന്ധേനോ॑ ഭ॒യതഃ॑ പ॒രിഗൃ॑ഹ്ണാതി ।
ഷഡ്॑ബലാ ഭ॒വന്തി॑ । ബ്ര॒ഹ്മവ॑ർച॒സസ്യാ॑-വരു॒ധൈ ।
ഷട്॑ഖാ॒ദിരാഃ॑ । തേ॒ജസോ॑ഽവരു॒ധൈ ॥ 77 ॥

T.B.3.8.20.2

ഏപാലാശാഃ | സോമപീമസ്യ-വരുധൈ | ഏകവിശ്ശതിഃ
 സംപദ്യന്തേ | ഏകവിശ്ശതിർവൈ ദേവലോകാഃ |
 ദ്വാദശ മാസാഃ പഞ്ചർത്വഃ | ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ |
 അസാവാദിത്യ ഏകവിശ്ശഃ | ഏഷ സുവർഗോ ലോകഃ |
 സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ട്യ |
 ശതം പശവോ ഭവന്തി || 78 ||

T.B.3.8.20.3

ശതായുഃ പുരുഷഃ ശതേന്ദ്രിയഃ | ആയുഷ്യേവേന്ദ്രിയേ
 പ്രതിതിഷ്ഠതി | സർവം വാ അശ്വമേധ്യാപ്നോതി |
 അപരിമിതാ ഭവന്തി | അപരിമിതസ്യ-വരുദ്ധൈ |
 ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി | കസ്താമ്സത്യാത് |
 ദക്ഷിണതോ-ഽന്യേഷാം പശൂനാമ-വദ്യന്തി |
 ഉത്തരതോഽശ്വസ്യേതി | വാരുണോ വാ അശ്വഃ || 79 ||

T.B.3.8.20.4

ഏഷാ വൈ വരുണസ്യ ദിക് |
 സ്വായാമേവാസ്യ ദിശ്യവദ്യതി |
 യദിത രേഷാം പശൂനാമവദ്യതി |

ശതദേവത്യം തേനാവരുന്ധേ ।
 ചിതേഽഗ്നാവധിവൈതസേ കടേശം ചിനോതി ।
 അഹ്സായോനിർവാ അശ്വഃ । അഹ്സജോ വേതസഃ ।
 സ്വ ഏവൈനം യോനൗ പ്രതിഷ്ഠാപയതി ।
 പുരസ്താത് പ്രത്യഞ്ചം തൂപരം ചിനോതി ।
 പശ്ചാത് പ്രാചീനം ഗോമൃഗം ॥ 80 ॥

T.B.3.8.20.5

പ്രാണാപാനാവേ-വാസ്മിൻ മ്സമൃഞ്ചാ ദധാതി ।
 അശ്വം തൂപരം ഗോമൃഗമിതി സർവഹുത
 ഏതാഞ്ജുഹോതി । ഏഷാം ലോകാനാ-മഭിജിത്യേ ।
 ആത്മനാ-ഭിജുഹോതി ।
 സാത്മാനമേവൈനഃ സതനും കരോതി ।
 സാത്മാമുഷ്മിൻ ലോകേ ദവതി । യ ഏവം വേദഃ ।
 അഥോ വസോരേവ ധാരാം തേനാവരുന്ധേ ।
 ഇലുവർദായ സ്വാഹാ ബലിവർദായ സ്വാഹേത്യാഹ ।
 സംവത്സരോ വാ ഇലുവർദഃ । പരിവത്സരോ ബലിവർദഃ ।
 സംവത്സരാദേവ പരിവത്സരാദായൂര വരുന്ധേ ।

ആയുരേവാസീൻ ദധാതി । തസ്മാദശ്വ-മേധയാജീ ജരസാ
വിസ്രസാമുഃ ഘോകമേതി ॥ 81 ॥

T.B.3.8.21.1

ഏകവിപ്ശോഃ ഹിരീഭവതി । ഏകവിപ്ശഃ സ്തോമഃ ।
ഏകവിപ്ശതിർ യുപാഃ ।
യഥാ വാ അശ്വാ വർഷഭാ വാ വൃഷാണഃ സൗ സ്തൂരേരൻ ।
ഏവമേതഥ് സ്തോമാഃ സൗ സ്തൂരന്തേ । യദേകവിപ്ശാഃ ।
തേ യഥ് സമൃച്ഛേരൻ । ഹന്യേതാസ്യ യജ്ഞഃ ।
ദാദശ ഏവാഹിഃ സ്യാദിത്യാഹുഃ । ദാദശഃ സ്തോമഃ । 82

T.B.3.8.21.2

ഏകാദശ യുപാഃ । യദ്വാദശോ-ഹിരീഭവതി ।
ദാദശ മാസാഃ സംവത്സരഃ । സംവത്സരേണൈവാസ്മാ
അന്നമവരുന്ധേ । യദശ യുപാ ഭവന്തി । ദശാക്ഷരാ വിരാട് ।
അന്നം വിരാട് । വിരാജൈവാ-ന്നാദ്യ-മവരുന്ധേ ।
യ ഏകാദശഃ । സ്തന ഏവാസ്യേ സഃ । 83

T.B.3.8.21.3

ദുഹ ഏവൈനാം തേന | തദാഹുഃ |
 യദാദശോഽഗ്നിഃ സ്യാദ് ദാദശഃ സ്തോമ ഏകാദശ യുപാഃ |
 യഥാ സ്ഥൂരിണാ യായാത് | താദൃക്തത് |
 ഏകവിപ്ശഃ ഏവാഗ്നിഃ സ്യാ-ദിത്യാഹുഃ |
 ഏകവിപ്ശഃ സ്തോമഃ |
 ഏകവിപ്ശതിർ യുപാഃ |
 യഥാ പ്രഷ്ടിദിര്യാതി | താദൃഗേവ തത് || 84 ||

T.B.3.8.21.4

യോ വാ അശ്വമേധേ തിസ്രഃ കകുഭോ വേദ |
 കകുഭു രാജ്ഞാം ഭവതി | ഏകവിപ്ശോഽഗ്നിർ ഭവതി |
 ഏകവിപ്ശഃ സ്തോമഃ | ഏകവിപ്ശതിർ യുപാഃ |
 ഏതാ വാ അശ്വമേധേ തിസ്രഃ കകുഭഃ |
 യ ഏവം വേദ | കകുഭു രാജ്ഞാം ഭവതി |
 യോ വാ അശ്വമേധേ ത്രീണി ശീർഷാണി വേദ |
 ശിരോ ഹ രാജ്ഞാം ഭവതി | ഏകവിപ്ശോഽഗ്നിർ ഭവതി |
 ഏകവിപ്ശഃ സ്തോമഃ | ഏകവിപ്ശതിർ യുപാഃ |
 ഏതാനി വാ അശ്വമേധേ ത്രീണി ശീർഷാണി |

യ ഏവം ധീവേദ ।

ശിരോ ഹ രാജ്ഞാം ഭവതി ॥ 85 ॥

T.B.3.8.22.1

ദേവാ വാ അശ്വമേധേ പവമാനേ ।

സുവർഗം ധീലോകം ന പ്രാജാനൻ । തമശ്വഃ പ്രാജാനാത് ।

യദശ്വമേധേഃശ്വേന മേധ്യേനോദഞ്ചോ ബഹിഷ്ഠവമാനഃ

സർപന്തി । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ പ്രജ്ഞാത്യേ ।

ന വൈ മനുഷ്യഃ സുവർഗം ധീലോകമഞ്ജസാ വേദ ।

അശ്വോ വൈ സുവർഗം ധീലോകമഞ്ജസാ വേദ ।

യദുദ്ഗാ-തോദ്-ഗായേത് । യഥാഃക്ഷേത്രജ്ഞാഃസ്യേന

പഥാ പ്രതിപാദയേത് । താദൃകതത് ॥ 86 ॥

T.B.3.8.22.2

ഉദ്ഗാതാരമ-പരുദ്ധ്യ । അശ്വമുദ്ഗീമായ വൃണീതേ ।

യഥാ ക്ഷേത്രജ്ഞാഃസഞ്ജസാ നയതി ।

ഏവമേവൈനമശ്വഃ സുവർഗം ധീലോകമഞ്ജസാ നയതി ।

പുച്ഛമനാദന്തേ । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ സമഷ്ട്യേ ।

ഹിം കരോതി । സാമൈവാകഃ । ഹിം കരോതി ।

ഉദ്ഗീമ ഏവാസ്യ സഃ ॥ 87 ॥

T.B.3.8.22.3

വ॒ധ॒ബാ॒ ഉ॒പ॒ രു॒ന്ധ॒ന്തി॒ । മി॒മു॒ന॒ത്വായ॑ പ്ര॒ജാ॑ന്തൈ॒ ॥
 അ॒ഥോ॒ യ॒ഥോ॒പ॒ഗാ॒താർ ഉ॒പ॒ഗായ॑ന്തി॒ ।
 താ॒ദൃ॒ഗേ॒വ തത്॑ । ഉ॒ദ॒ഗാ॒സീ॒ദശോ॑ മേ॒ധ്യ ഇ॒ത്യാ॑ഹ॒ ।
 പ്രാ॒ജാ॒പ॒ത്യോ വാ॑ അ॒ശ്വഃ॒ ।
 പ്ര॒ജാ॒പ॒തി-രു॑ദ്ഗീ॒മഃ । ഉ॒ദ്ഗീ॒മ॒മേ॒വാ-വ॑രു॒ന്ധേ॒ ।
 അ॒ഥോ॒ ഋ॒ഗ്സാ॒മയോ॑രേ॒വ പ്ര॒തി॒തി॒ഷ്ഠ॑തി॒ ।
 ഹി॒ര॒ണ്യേ॒നോ॒പാ॒കരോ॑തി॒ । ജ്യോ॑തി॒ർവൈ॑ ഹി॒ർണ്യം॑ ।
 ജ്യോ॑തി॒രേ॒വ മു॒ഖതോ॑ ദ॒ധാ॒തി॒ ।
 യ॒ജമാ॑നേ॒ ച പ്ര॒ജാ॒സു ച॑ । അ॒ഥോ॒ ഹി॒ർണ്യജ്യോ॑തി॒രേ॒വ
 യ॒ജമാ॑നഃ॒ സു॒വർ॒ഗം ലോ॑ക॒മേ॒തി ॥ 88 ॥

T.B.3.8.23.1

പു॒രു॒ഷോ॒ വൈ॑ യ॒ജ്ഞഃ॑ । യ॒ജ്ഞഃ॑ പ്ര॒ജാ॒പ॒തിഃ॑ ।
 യദ॒ശേ॒ പ॒ശു॒ൻ നി॒യു॒ഞ്ജ॑ന്തി॒ । യ॒ജ്ഞാ॑ദേ॒വ തദ്യ॒ജ്ഞം॑
 പ്ര॒യു॒ങ്ക്തേ॑ । അ॒ശ്വം തു॒പരം॑ ഗോ॒മൃ॒ഗം ।
 താ॒ന॒ഗ്നി॒ഷ്ട ആ॑ല॒ഭതേ॑ । സേ॒നാ॒മു॒ഖമേ॑വ ത॒ഥ്മ॑സ॒ശൃ॒തി॒ ।
 ത॒സ്മാദ് രാ॑ജമു॒ഖം ദീ॒ഷ്ടം ദാ॑വു॒കം ।
 ആ॒ഗ്നേ॒യം കൃ॒ഷ്ണഗ്രീ॑വം പു॒രസ്താ॑ ലു॒ലാഭേ॑ ॥
 പൂ॒ർവാ॒ഗ്നി॒മേ॒വ തം കൂ॑രുതേ ॥ 89 ॥

T.B.3.8.23.2

തസ്മാത്-പൂർവാഗ്നിം പുരസ്താമ്-സ്ഥാപയന്തി ।
 പൗഷ്കമന്വഞ്ചം । അന്നം വൈ പുഷാ । തസ്മാത് പൂർവാഗ്നാ-
 വാഹാര്യ-മാഹരന്തി । ഐന്ദ്രാപൗഷ്ക-മുപരിഷ്ടാത് ।
 ഐന്ദ്രോ വൈ രാജന്യോഽന്നം പുഷാ ।
 അന്നാഭ്യനൈവൈന-മുദയതഃ പരിഗൃഹ്ണാതി ।
 തസ്മാദ് രാജന്യോഽന്നാഭോ ഭാവുകഃ ।
 ആഗ്നേയൗ കൃഷ്ണഗ്രീവൗ ബാഹുവോഃ ।
 ബാഹുവോരേവ വീര്യം ധത്തേ ॥ 90 ॥

T.B.3.8.23.3

തസ്മാദ് രാജന്യോ ബാഹുബലീ ഭാവുകഃ ।
 ത്വാഷ്ട്രൗ ലോമശസക്ഥൗ സക്ഥ്യോഃ ।
 സക്ഥ്യോരേവ വീര്യം ധത്തേ ।
 തസ്മാദ് രാജന്യൗ ഊരുബലീ ഭാവുകഃ ।
 ശിതിപൃഷ്ഠൗ ബാർഹസ്തത്യൗ പൃഷ്ഠേ ।
 ബ്രഹ്മവർചസ-മേവോപരിഷ്ടാ-ധത്തേ ।
 അഥോ കവചേ ഏവൈതേ അഭിതഃ പര്യുഹതേ ।
 തസ്മാദ് രാജന്യഃ സന്നദ്ധോ വീര്യം കരോതി ।
 ധാത്രേ പൃഷ്ഠോദരമധസ്താത് । പ്രതിഷ്ഠാമേവൈതാം കൂരുതേ ।

അഥോ॑ ഇ॒യം ഹൈ॑ ധാ॒താ । അ॒സ്യാമേ॒വ പ്ര॑തി॒തിഷ്ഠ॑തി ।
 സൗ॒ര്യം ബ॒ലക്ഷം॑ പു॒ഷ്പേ॑ ॥ ഉ॒മ്സേ॒ധമേ॒വ തം കൂ॑രുതേ ।
 തസ്മാ॑ദു॒മ്സേ॒ധം ഭ॒യേ പ്ര॒ജാ അ॒ഭി॒സൗ॑ ശ്ര॒യന്തി॑ ॥ 91 ॥
 ഹ॒രിഃ ഓം

2.2 അശ്വമേധസ്യ ദ്വിതീയ- തൃതീയാഹർവിധാനം

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

T.B.3.9.1.1

പ്രജാപതി-രശ്വമേധ-മസ്യജത ।
 സോഽസ്മാമ്സ്യഷ്ടോ-ഽപാക്രാമത് ।
 തമഷ്ടാദശിഭിരനു പ്രായുക്ത । തമാപ്നോത് ।
 തമാപ്താഽഷ്ടാ ദശിഭിരവാരുന്ധ । യദഷ്ടാദശിൻ ആലഭ്യന്തേ ।
 യജ്ഞമേവ തൈരാപ്താ യജമാനോഽവരുന്ധേ ।
 സംഽവമ്സരസ്യ വാ ഏഷാ പ്രതിമാ ।
 യദഷ്ടാദശിനഃ । ദ്വാദശ മാസാഃ പഞ്ചർത്വഃ ॥ 1 ॥

T.B.3.9.1.2

സംഽവമ്സരോഽഷ്ടാദശഃ । യദഷ്ടാദശിൻ ആലഭ്യന്തേ ।
 സംഽവമ്സരേമേവ തൈരാപ്താ യജമാനോഽവരുന്ധേ ।
 അഗ്നിഷ്ടോന്യാൻ പശൂനുപാകരോതി ।
 ഇതരേഷു യൂപേഷ്വഷ്ടാദശിനോ ഽജാമിതായ ।
 നവ നവാലഭ്യന്തേ സവീര്യതായ ।
 യദാഽഽരണ്യഃ സൗ സ്ഥാപയേത് ।

വ്യവസ്യേതാം പിതാ പുത്രൗ । വ്യധാനഃ ക്രാമേയുഃ ।
വിദ്വരം ഗ്രാമയോർ ഗ്രാമാന്തൗ സ്യാതാം ॥ 2 ॥

T.B.3.9.1.3

ഋക്ഷീകാഃ പുരുഷവ്യാഘ്രാഃ പരിമോഷിൺ
ആവ്യാധിനീസ്തസ്കരാ അരണ്യേഷാജായേരൻ । തദാഹുഃ ।
അപശവോ വാ ഏതേ । യദാരണ്യാഃ ।
യദാരണ്യഃ സൗ സ്ഥാപയേത് । ക്ഷിപ്രേ യജമാനമരണ്യം
മൃതൗ ഹരേയുഃ । അരണ്യായതനാ ഹ്യാരണ്യാഃ പശവ ഇതി ।
യത്പശൂന്നാലഭേത । അനവരുദ്ധാ അസ്യ പശവഃ സ്യുഃ ।
യത്പര്യഗ്നി-കൃതാ-നുമ്സ്യജേത് ॥ 3 ॥

T.B.3.9.1.4

യജ്ഞവൈശസം കൂര്യാത് । യത്പശൂന്നാലഭേതേ ।
തേനൈവ പശൂന്നവരുന്ധേ । യത്പര്യഗ്നി-കൃതാ-
നുമ്സ്യജത്യ-യജ്ഞവൈ-ശസായ ।
അവരുദ്ധാ അസ്യ പശവോ ഭവന്തി ।
ന യജ്ഞവൈശസം ഭവതി ।
ന യജമാനമരണ്യം മൃതൗ ഹരന്തി । ഗ്രാമൈഃ
സൗ സ്ഥാപയതി । ഏതേ വൈ പശവഃ ക്ഷേമോ നാമ ।

സം പിതാപുത്രാ-വവസ്യതഃ । സമധാനഃ ക്രാമന്തി ।
 സമന്തികം ഗ്രാമയോർ ഗ്രാമാന്തൗ ഭവതഃ ।
 നർക്ഷീകാഃ പുരുഷവ്യാഘ്രാഃ പരിമോഷിണ്
 ആവ്യാധിനീ-സുസ്തരാ അരണ്യേഷാ ജായന്തേ ॥ 4 ॥

T.B.3.9.2.1

പ്രജാപതിര-കാമയതോഭൗ ലോകാവ-വരുന്ധീയേതി ।
 സ ഏതാനുഭയാൻ പശൂനപശ്യത് ।
 ഗ്രാമ്യാശ്ചാരണ്യാശ്ച । താനാലഭത ।
 തൈർവൈ സ ഉഭൗ ലോകാവവാരുന്ധ ।
 ഗ്രാമൈരേവ പശുഭിരിമം ലോകമവാരുന്ധ ।
 ആരണ്യേരമും । യദ്ഗ്രാമ്യാൻ പശൂനാലഭതേ ।
 ഇമമേവ തൈർ ലോകമവരുന്ധേ । യദാരണ്യാൻ ॥ 5 ॥

T.B.3.9.2.2

അമും തൈഃ । അനവരുദ്ധോ വാ ഏതസ്യ സംവത്സര
 ഇത്യാഹുഃ । യ ഇത ഇതശ്ചാതുർമാസ്യാനി സംവത്സരം
 പ്രയുക്ത ഇതി । ഏതാവാനു. വൈ സംവത്സരഃ ।
 യചാതുർമാസ്യാനി ।

യദേതേ ചാതുർമാസ്യാഃ പശവ ആലഭ്യന്തേ ।
 പ്രത്യക്ഷമേവ തൈഃ സംഘ്നംസരം യജമാനോ-ഽവരുന്ധേ ।
 വി വാ ഏഷ പ്രജയാ പശുഭിർ ഋദ്ധ്യതേ । യഃ സംഘ്നംസരം
 പ്രയുങ്ക്തേ । സംഘ്നംസരഃ സുവർഗോ ലോകഃ ॥ 6 ॥

T.B.3.9.2.3

സുവർഗം തു ലോകം നാപരാധ്നോതി । പ്രജാ വൈ പശവ
 ഏകാദശിനീ । യദേത ഐകാദശിനാഃ പശവ ആലഭ്യന്തേ ।
 സാക്ഷാദേവ പ്രജാം പശൂൻ. യജമാനോ-ഽവരുന്ധേ ।
 പ്രജാപതിർ വിരാജമസൃജത । സാ സൃഷ്ടാഽശ്വമേധം
 പ്രാവിശത് । താം ദശിദിരനു പ്രായുങ്ക്ത । താമാപ്നോത് ।
 താമാപ്താ ദശിദിരവാരുന്ധ । യദുശിന ആലഭ്യന്തേ ॥ 7 ॥

T.B.3.9.2.4

വിരാജമേവ തൈരാപ്താ യജമാനോ-ഽവരുന്ധേ ।
 ഏകാദശ ദശത ആലഭ്യന്തേ । ഏകാദശാക്ഷരാ ത്രിഷ്ടുപ് ।
 ത്രൈഷ്ടുഭാഃ പശവഃ । പശൂനേവാവരുന്ധേ । വൈശ്വദേവോ
 വാ അശ്വഃ । നാനാദേവത്യാഃ പശവോ ദവന്തി ।
 അശ്വസ്യ സർവതായ । നാനാരുപാ ദവന്തി ।
 തസ്മാന്നാനാരുപാഃ പശവഃ । ബഹുരുപാ ദവന്തി ।
 തസ്മാദ്ബഹുരുപാഃ പശവഃ സമൃദ്ധ്യേ ॥ 8 ॥

T.B.3.9.3.1

അസ്മൈ വൈ ലോകായ ഗ്രാമ്യാഃ പശവ ആലഭ്യന്തേ ।
 അമൃഷ്ടാ ആരണ്യാഃ । യദ്ഗ്രാമ്യാൻ പശൂനാലഭതേ ।
 ഇമമേവ തൈർ ലോകമവരുന്ധേ । യദാരണ്യാൻ ।
 അമും തൈഃ । ഉദയാൻ പശൂനാലഭതേ ।
 ഗ്രാമ്യാഽശ്ചാരണ്യാഽശ്ച । ഉദയോർ ലോകയോര വരുന്ധേ ।
 ഉദയാൻ പശൂനാലഭതേ ॥ 9 ॥

T.B.3.9.3.2

ഗ്രാമ്യാഽശ്ചാരണ്യാഽശ്ച ।
 ഉദയസ്യ-നാഭ്യസ്യ-വരുന്ധേ ।
 ഉദയാൻ പശൂനാലഭതേ । ഗ്രാമ്യാഽശ്ചാരണ്യാഽശ്ച ।
 ഉദയേഷാം പശൂനാമവരുന്ധേ । ത്രയസ്ത്രയോ ഭവന്തി ।
 ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ । ഏഷാം ലോകാനാമാപ്തേ ।
 ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । കസ്മാമ്സത്യാത് ॥ 10 ॥

T.B.3.9.3.3

അസ്മിൻ ലോകേ ബഹവഃ കാമാ ഇതി ।
 യമ്സമാനീഭ്യോ ദേവതാഭ്യോഽന്യേഽന്യേ പശവ ആലഭ്യന്തേ ।
 അസ്മിന്നേവ തലോകേ കാമാൻ ദധാതി ।

തസ്മാദസ്മിൻ ലോകേ ബഹവഃ കാമാഃ ।
 ത്രയാണാം ത്രയാണാഽസഹ വപാ ജുഹോതി ।
 ത്രയാവൃതോ വൈ ദേവാഃ । ത്രയാവൃത ഇമേ ലോകാഃ ।
 ഏഷാം ലോകാനാമാപ്തേ । ഏഷാം ലോകാനാം ക്ലൃപ്തേ ।
 പര്യഗ്നി-കൃതാ-നാരണ്യാനുമ്-സൃജന്ത്യഗ്നിഽസായൈ ॥ 11

T.B.3.9.4.1

യുഞ്ജന്തി ബ്രഹ്മമിത്യാഹ । അസൗ വാ ആദിത്യോ ബ്രഹ്മഃ ।
 ആദിത്യമേവാസ്മൈ യുനക്തി ।
 അരുഷമിത്യാഹ । അഗ്നിർവാ അരുഷഃ । അഗ്നിമേവാസ്മൈ
 യുനക്തി । ചരന്തമിത്യാഹ । വായുർവൈ ചരൻ ।
 വായുമേവാസ്മൈ യുനക്തി । പരിതസ്തമുഷ ഇത്യാഹ ॥ 12 ॥

T.B.3.9.4.2

ഇമേ വൈ ലോകാഃ പരിതസ്തമുഷഃ । ഇമനേവാസ്മൈ
 ലോകാൻ യുനക്തി । രോചന്തേ രോചനാ ദിവീത്യാഹ ।
 നക്ഷത്രാണി വൈ രോചനാ ദിവി ।
 നക്ഷത്രാണ്യേവാസ്മൈ രോചയതി ।
 യുഞ്ജന്ത്യസ്യ കാമ്യേത്യാഹ । കാമാനേവാസ്മൈ യുനക്തി ।
 ഹരീ വിപക്ഷസേത്യാഹ । ഇമേ വൈ ഹരീ വിപക്ഷസാ ।
 ഇമേ ഏവാസ്മൈ യുനക്തി ॥ 13 ॥

T.B.3.9.4.3

ശോ॑ണാ ധൃ॒ഷ്ടു നൃ॒വാഹ॑സേത്യാഹ । അ॒ഹോരാ॑ത്രേ വൈ
 നൃ॒വാഹ॑സാ । അ॒ഹോരാ॑ത്രേ ഏ॒വാസൈ॑ യുന॒ക്തി ।
 ഏ॒താ ഏ॒വാസൈ॑ ദേ॒വതാ॑ യുന॒ക്തി । സു॒വർഗ॑സ്യ
 ലോ॒കസ്യ॑ സമ॒ഷ്ട്യ । കേ॒തും കൃ॒ണ്വന്ന॑കേ॒തവ॑ ഇതി॒ ധ്വജം
 പ്രതി॑മുഞ്ചതി । യശ് ഏ॒വൈന॑ രാജ॒ണാം ഗമ॑യതി ।
 ജീ॒മുത॑സ്യേ॒വ ഭവ॑തി പ്രതി॑കമിത്യാഹ ।
 യഥാ॑ യജു॒രേവൈ॑തത് ।
 യേ തേ പ॒ർവ്വതാ॑നഃ സവി॒തഃ പൂ॒ർവ്വാ॑സ ഇത്യ॒ധ്വര്യുർ-
 യജ॑മാനം വാച॒യത്യ॑-ഭിജീ॒തൈ॑ ॥ 14 ॥

T.B.3.9.4.4

പരാ॑ വാ ഏ॒തസ്യ॑ യജ്ഞ॑ ഏ॒തി ।
 യസ്യ॑ പ॒ശു-രു॒പാകൃ॑തോ-ഽനൃ॒ത്ര വേ॒ദ്യാ ഏ॒തി ।
 ഏ॒തഃ സ്തോ॑തരേ॒തേന॑ പ॒ഥാ പു॒നര॑ശ്വ॒മാവർ॑തയാസി
 ന ഇ॒ത്യാഹ॑ । വായു॒ർവൈ സ്തോ॑താ ।
 വായു॒മേവാ॑സ്യ പ॒രസ്താ॑ത് ദധാ॒ത്യാ-വൃ॑ത്തൈ॒ത്യാ ।
 യഥാ॑ വൈ ഹ॒വിഷോ॑ ഗൃ॒ഹീത॑സ്യ സ്ക॒ന്ദതി॑ ।
 ഏ॒വം വാ ഏ॒തദ॑ശ്വ॒സ്യ സ്ക॒ന്ദതി॑ ।

യദസ്യോപാകൃതസ്യ ലോമാനി ശീയന്തേ । യദാലേഷു
കാചാനാവയന്തി । ലോമാന്യേവാസ്യ തമ്സംഭരന്തി ॥ 15 ॥

T.B.3.9.4.5

ഭൂർഭുവഃ സുവരിതി പ്രാജാപത്യാഭിരാ-വയന്തി ।
പ്രാജാപത്യോ വാ അശ്വഃ ।
സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ സമർധയന്തി । ഭൂരിതി മഹിഷീ ।
ഭുവ ഇതി വാവാതാ । സുവരിതി പരിവൃക്തീ । ഏഷാം
ഘോകാനാമഭിജിത്യൈ । ഹിരണ്യയാഃ കാചാ ഭവന്തി ।
ജ്യോതിർവൈ ഹിരണ്യം । രാശ്വമശ്വമേധഃ ॥ 16 ॥

T.B.3.9.4.6

ജ്യോതിശ്ചൈവാസ്മൈ രാശ്വം ച സമീചീ ദധാതി ।
സഹസ്രം ഭവന്തി । സഹസ്രസംമിതഃ സുവർഗോ ലോകഃ ।
സുവർഗസ്യ ലോകസ്യാ-ഭിജിത്യൈ ।
അപ വാ ഏതസ്മാത് തേജ ഇന്ദ്രിയം പശവഃ ശ്രീഃ ക്രാമന്തി ।
യോഽശ്വമേധേന യജതേ । വസവസ്തോ-ഽഞ്ജന്തു ഗായത്രേണ
ചന്ദസേതി മഹിഷ്യഭ്യനക്തി ।
തേജോ വാ ആജ്യം । തേജോ ഗായത്രീ ।
തേജസൈവാസ്മൈ തേജോഽവരുന്ധേ ॥ 17 ॥

T.B.3.9.4.7

രുദ്രാസ്താ-sഞ്ജന്തു ത്രൈഷ്ടുഭേന ചന്ദസേതി വാവാതാ ।
 തേജോ വാ ആജ്യം । ഇന്ദ്രിയം ത്രിഷ്ടുപ് ।
 തേജസൈവാസ്മാ ഇന്ദ്രിയമ-വരുന്ധേ ।
 ആദിത്യാസ്താ-sഞ്ജന്തു ജാഗതേന ചന്ദസേതി പരിവൃക്തീ ।
 തേജോ വാ ആജ്യം । പശവോ ജഗതീ ।
 തേജസൈവാസ്മൈ പശൂനവരുന്ധേ । പത്നയോ-sഭ്യഞ്ജന്തി ।
 ശ്രിയാ വാ ഏതദ്രൂപം ॥ 18 ॥

T.B.3.9.4.8

യത്പതയഃ । ശ്രിയമേവാസിൻ-ത്ദ് ദധതി ।
 നാസ്മാത്തേജ ഇന്ദ്രിയം പശവഃ ശ്രീരപകാമന്തി ।
 ലാജീ(3)ന്താചീ(3)ൻ. യശോ മമാ(4) ഇത്യതിരിക്ത-
 മന്നമശ്വായോ-പാഹരന്തി ।
 പ്രജാമേവാന്നാദീം കുർവതേ । ഏതദേവാ അന്നമത്തെ-
 തദന്നമധി പ്രജാപത ഇത്യാഹ ।
 പ്രജായാമേവാ-ന്നാദ്യം ദധതേ । യദി നാവജിഷേത് ।
 അഗ്നിഃ പശുരാസി-ദിത്യവശ്വാപയേത് ।
 അവ ഹൈവ ജിഷേതി ।

ആക്രാൻ. വാജീ ക്രമൈരത്യ-ക്രമീദാജീ ദ്യൗസ്തേ പൃഷ്ഠം
പൃഥിവീ സധസ്ഥ-മിത്യശ്വമനു-മന്ത്രയതേ ।

ഏഷാം ഘോകാനാമ-ഭിജിത്യൈ ।
സമീദ്ധോ അഞ്ജൻകൃദരം മതിനാ-മിത്യശ്വസ്യ-പ്രിയോ
ഭവന്തി സരുപത്വായ ॥ 19 ॥

T.B.3.9.5.1

തേജസാ വാ ഏഷ ബ്രഹ്മവർചസേന വ്യുദ്ധ്യതേ ।
യോഽശ്വമേധേന യജതേ ।

ഹോതാ ച ബ്രഹ്മാ ച ബ്രഹ്മോദ്യം വദതഃ ।
തേജസാ ചൈവൈനം ബ്രഹ്മവർചസേന ച സമർധയതഃ ।
ദക്ഷിണതോ ബ്രഹ്മാ ഭവതി । ദക്ഷിണത ആയതനോ വൈ
ബ്രഹ്മാ । ബാർഹസ്ത്യേതോ വൈ ബ്രഹ്മാ ।
ബ്രഹ്മവർചസമേവാസ്യ ദക്ഷിണതോ ദധാതി ।
തസ്മാദ് ദക്ഷിണോഽർധോ ബ്രഹ്മവർചസിതരഃ ॥
ഉത്തരതോ ഹോതാ ഭവതി ॥ 20 ॥

T.B.3.9.5.2

ഉത്തരത ആയതനോ വൈ ഹോതാ ।
ആഗ്നേയോ വൈ ഹോതാ । തേജോ വാ അഗ്നിഃ ।
തേജ ഏവാസ്യോത്തരതോ ദധാതി ।

തസ്യാദുത്തരോർ-ധ്വസേജസീതരഃ । യുപമദിതോ വദതഃ ।
 യജമാനദേവത്യോ വൈ യുപഃ ।
 യജമാനമേവ തേജസാ ച ബ്രഹ്മവർചസേന ച സമർധയതഃ ।
 കിൗ സിദാസീത്-പൂർവചിത്തി-രിത്യാഹ ।
 ദ്യൗർവൈ വൃഷ്ടിഃ പൂർവചിത്തിഃ ॥ 21 ॥

T.B.3.9.5.3

ദിവമേവ വൃഷ്ടിമ വരുന്ധേ । കിൗ സിദാസീദ്-ബൃഹദായ
 ഇത്യാഹ । അശോ വൈ ബൃഹദായഃ । അശ്വമേവാവരുന്ധേ ।
 കിൗ സിദാസീത്-പിശങ്ഗിലേത്യാഹ ।
 രാത്രിർവൈ പിശങ്ഗിലാ । രാത്രിമേവാവരുന്ധേ ।
 കിൗ സിദാസീത്-പിലിപ്പിലേ-ത്യാഹ ।
 ശ്രീർവൈ പിലിപ്പിലാ । അന്നാ-ദ്യമേവാ-വരുന്ധേ ॥ 22 ॥

T.B.3.9.5.4

കഃ സിദേകാകീ ചരതീത്യാഹ । അസൗ വാ ആദിത്യ
 ഏകാകീ ചരതി । തേജ ഏവാവരുന്ധേ ।
 ക ഉ സിജായതേ പുനരിത്യാഹ ।
 ചന്ദ്രമാ വൈ ജായതേ പുനഃ । ആയുരേവാവരുന്ധേ ।
 കിൗ സിദ്ധിമസ്യ ദേഷജമിത്യാഹ ।

അഗ്നിർവൈ ഹിമസ്യ ഭേഷജം । ബ്രഹ്മവർചസമേവാ-
 വരുന്ധേ । കിൗസ്ഥിദാവപനം മഹദിത്യാഹ ॥ 23 ॥

T.B.3.9.5.5

അയം ധൈവ ലോക ആവപനം മഹത് । അസ്തിന്നേവ ലോകേ
 പ്രതിതിഷ്ഠതി । പൃച്ഛാമി ത്വാ പരമന്തം പൃഥിവ്യാ ഇത്യാഹ ।
 വേദിർവൈ പരോഽന്തഃ പൃഥിവ്യാഃ ।
 വേദിമേവാവരുന്ധേ । പൃച്ഛാമി ത്വാ ഭുവനസ്യ നാഭിമിത്യാഹ ।
 യജേതാ വൈ ഭുവനസ്യ നാഭിഃ । യജ്ഞമേവാവരുന്ധേ ।
 പൃച്ഛാമി ത്വാ വൃഷ്ണോ അശ്വസ്യ രേത ഇത്യാഹ ।
 സോമോ വൈ വൃഷ്ണോ അശ്വസ്യ രേതഃ ।
 സോമപീഥമേവാ-വരുന്ധേ ।
 പൃച്ഛാമി വാചഃ പരമം ധ്യോമേത്യാഹ । ബ്രഹ്മ വൈ വാചഃ
 പരമം ധ്യോമ । ബ്രഹ്മവർചസമേവാ-വരുന്ധേ ॥ 24 ॥

T.B.3.9.6.1

അപ വാ ഏതസ്മാത് പ്രാണാഃ ക്രാമന്തി । യോഽശ്വമേധേന
 യജതേ । പ്രാണായ സ്വാഹാ വ്യാനായ സ്വാഹേതി
 സംജ്ഞപൃഥാന ആഹുതീർ ജുഹോതി ।
 പ്രാണാനേവാസ്മിൻ ദധാതി । നാസ്മാത് പ്രാണാ

അപക്രാമന്തി । അവന്തിഃ സ്ഥാവന്തിസ്ത്വാ-sവന്തു ।
 പ്രിയം ത്വാ പ്രിയാണാം । വർഷിഷ്ഠമാപ്യാനാം ।
 നിധീനാം ത്വാ നിധിപതിഃ ഹവാമഹേ വസോ മമേത്യാഹ ।
 അപൈവാസൈ തദ്ധ്നുവതേ ॥ 25 ॥

T.B.3.9.6.2

അഥോ ധുവന്ത്യൈവനം । അഥോ ന്യേവാസൈ ഹനുവതേ ।
 ത്രിഃ പരിയന്തി । ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ ।
 ഏഭ്യ ഏവൈനം ലോകേഭ്യോ ധുവതേ । ത്രിഃ പുനഃ പരിയന്തി ।
 ഷട്ഥ് സംപദ്യന്തേ । ഷഡ്യാ ജതവഃ ।
 ജതുഭിരേവൈനം ധുവതേ ।
 അപ വാ ഏതേഭ്യഃ പ്രാണാഃ ക്രാമന്തി ॥ 26 ॥

T.B.3.9.6.3

യേ യജേണ ധുവനം തന്വതേ । നവകൃതഃ പരിയന്തി ।
 നവ വൈ പുരുഷേ പ്രാണാഃ । പ്രാണാനേവാത്മൻ-ദധതേ ।
 നൈഭ്യഃ പ്രാണാ അപക്രാമന്തി ।
 അംബേ അംബാല്യംബിക ഇതി പത്നീമുദാനയതി ।
 അഹ്വതൈവൈനാം । സുഭഗേ കാംപീലവാസിനീ-ത്യാഹ ।

തപ ഏവൈനാ-മുപനയതി ।

സുവർഗേ ലോകേ സംപ്രാർണ്ണാമാ-മിത്യാഹ ॥ 27 ॥

T.B.3.9.6.4

സുവർഗമേവൈനാം ലോകം ഗമയതി ।

ആഹമജാനി ഗർഭധമാ ത്വമജാസി ഗർഭധമിത്യാഹ ।

പ്രജാ വൈ പശവോ ഗർഭഃ ।

പ്രജാമേവ പശൂനാത്മൻ ധത്തേ ।

ദേവാ വാ അശ്വമേധേ പവമാനേ ।

സുവർഗം ലോകം ന പ്രാജാനൻ । തമശ്വഃ പ്രാജാനാത് ।

യഥ്സുചീ-ദിരസി പമാൻ-കല്പയന്തി ।

സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ പ്രജ്ഞാത്യൈ ।

ഗായത്രീ ത്രിഷ്ടുബ്-ജഗതീത്യാഹ ॥ 28 ॥

T.B.3.9.6.5

യഥാ യജുരേവൈതത് । ത്രയഃ സുച്യോ ഭവന്തി ।

അയസ്മയോ രജതാ ഹരിണ്യഃ ।

അസ്യ വൈ ലോകസ്യ രൂപമയസ്മയഃ ।

അന്തരിക്ഷസ്യ രജതാഃ । ദിവോ ഹരിണ്യഃ ।

ദിശോ വാ അയസ്മയഃ । അവാന്തരദിശാ രജതാഃ ।

ഊർധ്വാ ഹരി॑ണ്യഃ । ദി॒ശ് ഏ॒വാ॒സൈ॑ ക॒ല്പ॒യതി॑ ।
 ക॒സ്താ॑ ഛ॒യതി॑ ക॒സ്താ॑ വി॒ശാ॒സ്തീ-
 ത്യാഹാ॑ഹി॒ഽ സാ॒യൈ ॥ 29 ॥

T.B.3.9.7.1

അ॒പ വാ ഏ॒തസ്മാ॑പ്രീ॒രാ॒ശ്ട്രം ക്രാ॑മതി । യോഽശ്വ॑മേ॒ധേന॑
 യജ॑തേ । ഊർധ്വാ॑മേ॒നാ-മു॒ച്ഛ॒യതാ॑-ദി॒ത്യാ॑ഹ । ശ്രീ॑ർവൈ
 രാ॒ശ്ട്രമ॑ശ്വമേ॒ധഃ । ശ്രീ॑യമേ॒വാ॒സൈ॑ രാ॒ശ്ട്രമു॑ർധ്വ-മു॒ച്ഛ॒യതി॑ ।
 വേ॒ണ്യഭാ॑രം ഗി॒രാ॒വിവേ॑ത്യാഹ । രാ॒ശ്ട്രം വൈ॑ ഭാ॒രഃ ।
 രാ॒ശ്ട്രമേ॒വാ॒സൈ॑ പ॒ര്യു॑ഹതി । അ॒മാ॒സ്യാ
 മധ്യ॑മേ॒ധതാ॑മി॒ത്യാ॑ഹ । ശ്രീ॑ർവൈ രാ॒ശ്ട്രസ്യ॑ മധ്യം ॥ 30 ॥

T.B.3.9.7.2

ശ്രീ॑യമേ॒വാ-വ॑രു॒ന്ധേ । ശീ॑തേ വാ॒തേ പു॑നന്നി॒വേത്യാ॑ഹ ।
 ക്ഷേ॒മോ വൈ॑ രാ॒ശ്ട്രസ്യ॑ ശീ॒തോ വാ॑തഃ ।
 ക്ഷേ॒മമേ॒വാ-വ॑രു॒ന്ധേ । യദ്ധ॑രി॒ണീ യ॒വമ॑ത്തീ॒ത്യാ॑ഹ ।
 വി॒ന്ധേ॒ഹരി॑ണീ । രാ॒ശ്ട്രം യ॑വഃ ।
 വി॒ശം ചൈ॒വാ॒സൈ॑ രാ॒ശ്ട്രം ച॑ സ॒മീചീ॑ ദധാതി ।
 ന പു॒ഷ്ടം പ॒ശു മ॑ന്യുത ഇ॒ത്യാ॑ഹ ।
 ത॒സ്മാദ് രാ॑ജാ പ॒ശുന॑ പൃ॒ഷ്ടതി॑ ॥ 31 ॥

T.B.3.9.7.3

ശു॒ഭ്രാ യദ॑ർയജാ॒രാ ന പോ॑ഷായ ധ॒നായ॑തീ॒ത്യാഹ॑ ।
 തസ്മാ॑ദ്ദൈ-ശീ॒പുത്ര॑-ന്നാദി॒ഷിഞ്ച॑ന്തേ । ഇ॒യം ധൈ॑കാ ശ॒കുന്തി॑
 കേ॒ത്യാഹ॑ । വി॒ന്ധൈ ശ॒കുന്തി॑കാ । രാ॒ഷ്ട്രമ॑ശ്വമേ॒ധഃ ।
 വി॒ശം ചൈ॒വാസൈ॑ രാ॒ഷ്ട്രം ച॑ സ॒മീചീ॑ ദധാ॒തി ।
 ആ॒ഹല॑മിതി സർപ॒തീത്യാ॑ഹ । തസ്മാ॑ദ് രാ॒ഷ്ട്രായ॑ വി॒ശഃ
 സർപ॑ന്തി । ആ॒ഹതം॑ ഗ॒ഭേ പ॒സ ഇ॒ത്യാഹ॑ । വി॒ന്ധൈ ഗ॒ഭഃ ॥ 32 ॥

T.B.3.9.7.4

രാ॒ഷ്ട്രം പ॒സഃ । രാ॒ഷ്ട്രമേ॒വ വി॒ശ്യാഹ॑ന്തി । തസ്മാ॑ദ് രാ॒ഷ്ട്രം
 ധൈ॑വി॒ശം ഘാ॑തുകം । മാ॒താ ച॑ തേ പി॒താ ച॑ ത ഇ॒ത്യാഹ॑ ।
 ഇ॒യം വൈ॑ മാ॒താ । അ॒സൗ പി॒താ ।
 ആ॒ഭ്യാമേ॒വൈനം॑ പരി॒ദദാ॑തി । അ॒ഗ്രം ധൈ॑വൃ॒ക്ഷസ്യ॑ രോഹ॒ത
 ഇ॒ത്യാഹ॑ । ശ്രീ॒ർവൈ വൃ॒ക്ഷസ്യ॑ഗ്രം ।
 ശ്രീ॒യമേ॒വാ-വ॑രു॒ന്ധേ ॥ 33 ॥

T.B.3.9.7.5

പ്ര॒സുലാ॑മീതി തേ പി॒താ ഗ॒ഭേ മു॒ഷ്ടിമ॑ത് സ॒യദി॑ത്യാഹ ।
 വി॒ന്ധൈ ഗ॒ഭഃ । രാ॒ഷ്ട്രം മു॒ഷ്ടിഃ । രാ॒ഷ്ട്രമേ॒വ വി॒ശ്യാഹ॑ന്തി ।
 തസ്മാ॑ദ് രാ॒ഷ്ട്രം ധൈ॑വി॒ശം ഘാ॑തുകം ।

അപ വാ ഏതേഭ്യഃ പ്രാണാഃ ക്രാമന്തി । യേ യജേത്സപൂതം
 വദന്തി । ദധിക്രാവ്ണ്ണോ അകാരിഷ്മിതി സുരഭിമതീമൃചം
 വദന്തി । പ്രാണാ വൈ സുരഭയഃ ।
 പ്രാണാനേവാത്മൻ ദധതേ । നൈഭ്യഃ പ്രാണാ അപക്രാമന്തി ।
 ആപോ ഹി ഷ്ടാ മയോഭുവ ഇത്യുദിർ മാർജയന്തേ ।
 ആപോ വൈ സർവാ ദേവതാഃ ।
 ദേവതാഭിരേ-വാത്മാനം പവയന്തേ ॥ 34 ॥

T.B.3.9.8.1

പ്രജാപതിഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ പ്രേണാസനു പ്രാവിശത് ।
 താഭ്യഃ പുനഃ സംഭവിതും നാശക്ലോത് । സോബ്രവീത് ।
 ജഗ്ധവദിമ്സഃ । യോ മേതഃ പുനഃ സംഭരദിതി ।
 തം ദേവാ അശ്വമേധേനൈവ സമഭരൻ ।
 തതോ വൈ ത ആർധ്നുവൻ । യോഽശ്വമേധേന യജതേ ।
 പ്രജാപതിമേവ സംഭരത്യ് ജഗ്ധോതി ।
 പുരുഷമാലഭതേ ॥ 35 ॥

T.B.3.9.8.2

വൈരാജോ വൈ പുരുഷഃ । വിരാജമേവാ-ലഭതേ । അഥോ
 അന്നംവൈ വിരാട് । അന്നമേവാ-വരുന്ധേ । അശ്വമാ-ലഭതേ ।

പ്രാജാപത്യോ വാ അശ്വഃ । പ്രജാപതിമേവാലഭതേ ।
 അഥോ ശ്രീർവാ ഏകശമം । ശ്രീയമേവാ-വരുന്ധേ ।
 ഗാമാലഭതേ ॥ 36 ॥

T.B.3.9.8.3

യജ്ഞോ വൈ ഗൗഃ । യജ്ഞമേവാലഭതേ ।
 അഥോ അന്നം ധൈവ ഗൗഃ । അന്നമേവാ-വരുന്ധേ ।
 അജാവി ആലഭതേ ഭൂമേ । അഥോ പുഷ്ടിർവൈ ഭൂമാ ।
 പുഷ്ടിമേവാ-വരുന്ധേ । പര്യഗ്നികൃതം പുരുഷം
 ചാരണ്യാശ്ചോമ-സൃജന്ത്യഹിം സാധൈ ।
 ഉഭൗ വാ ഏതൗ പശു ആലഭ്യതേ । യശ്ചാവമോ യശ്ച പരമഃ ।
 തേഽസ്യോഭയേ യജ്ഞേ ബദ്ധാഃ ।
 അഭീഷ്ടാ അഭിപ്രീതാഃ । അഭിജിതാ അഭിഹൃതാ ഭവന്തി ।
 നൈനം ദക്ഷ്ണവഃ പശവോ യജ്ഞേ ബദ്ധാഃ ।
 അഭീഷ്ടാ അഭിപ്രീതാഃ । അഭിജിതാ അഭിഹൃതാ ഹിംസന്തി ।
 യോഽശ്വമേധേന യജ്ഞേ । യ ഉ ചൈനമേവം വേദ ॥ 37 ॥

T.B.3.9.9.1

പ്രഥമേന വാ ഏഷ സ്തോമേന രാധാ ।
 ചതുഷ്തോമേന കൃതേനായാനാ-മുത്തരേഹൻ ।

ഏകവിഷ്ണുശേ പ്രതിഷ്ഠായാം പ്രതിതിഷ്ഠതി ।
 ഏകവിഷ്ണുശാത് പ്രതിഷ്ഠായാ ജതുന്നന്യാ-രോഹതി ।
 ജതവോ വൈ പൃഷ്ഠാനി । ജതവഃ സംവത്സരഃ ।
 ജതുഷ്ഠോവ സംവത്സരേ പ്രതിഷ്ഠായ ।
 ദേവതാ അഭ്യാരോഹതി ।
 ശക്വരയഃ പൃഷ്ഠം ഭവന്ത്യൻ യദന്യ-ചനഃ ।
 അന്യേഽന്യേ വാ ഏതേ പശവ ആലഭ്യന്തേ ॥ 38 ॥

T.B.3.9.9.2

ഉതേവ ഗ്രാമ്യാഃ । ഉതേവാറണ്യാഃ । അഹരേവ രൂപേണ
 സമർധയതി । അഥോ അഹ ഏവൈഷ ബലിർ ഹ്രിയതേ ।
 തദാഹുഃ । അപശവോ വാ ഏതേ । യദജാവയശ്ചാ-രണ്യാശ്ച ।
 ഏതേ വൈ സർവേ പശവഃ । യദഗവ്യാ ഇതി ।
 ഗവ്യാൻ പശൂനുത്തമേ-ഹന്നാ-ലഭതേ ॥ 39 ॥

T.B.3.9.9.3

തേനൈവോഭയാൻ പശൂനവരുന്ധേ । പ്രാജാപത്യാ ഭവന്തി ।
 അനഭിജിതസ്യാ-ഭിജിത്യേ । സൗരീർനവ ശ്വേതാ
 വശാ അനുബന്ധ്യാ ഭവന്തി ।

അ॒ന്തത॑ ഏ॒വ ബ്ര॑ഹ്മ॒വർച॑സമ॒-വ॑രു॒ന്ധേ ।
 സോ॒മായ॑ സ്വരാജേ॒ഞ്ച സോ॑വാ॒ഹാവ॑ന॒ധാ-ഹാ॑വിതി
 ദ്വന്ദ്വി॑നഃ പശു॒നാല॑ഭതേ । അ॒ഹോരാ॑ത്രാ॒ണാ-മ॑ഭിജി॒ത്യൈ ।
 പശു॒ഭിർവാ॑ ഏ॒ഷ വൃ॒ദ്ധ്യതേ॑ । യോഽശ്വ॑മേ॒ധേന॑ യജതേ ।
 ഛ॒രഗ॑ലം ക॒ലാഷം॑ കി॒കിദീ॑വിം വി॒ദീഗ॑യമിതി ത്വാ॒ശ്ചാൻ
 പശു॒നാല॑ഭതേ । പശു॒ഭിരേ॑-വാ॒ത്മാന॑ഽസ॒മർധ॑യതി ।
 ജ॒തുഭി॑ർവാ॒ ഏ॒ഷ വൃ॒ദ്ധ്യതേ॑ । യോഽശ്വ॑മേ॒ധേന॑ യജതേ ।
 പി॒ശങ്ഗാ॑സ്ത്രയോ॒ വാ॒സന്താ॑ ഇ॒ത്യു ജ॒തു-പ॑ശു॒നാ-ല॑ഭതേ ।
 ജ॒തുഭി॑രേ॒-വാ॒ത്മാന॑ഽസ॒മർധ॑യതി ।
 ആ॒ വാ ഏ॒ഷ പ॑ശു॒ഭ്യോ വൃ॒ശ്യതേ॑ ।
 യോഽശ്വ॑മേ॒ധേന॑ യജതേ ।
 പ॒ര്യഗ്നി॑കൃ॒താ ഉ॑മ്സൃ॒ജന്ത്യ॑നാ॒വ്ര॒ഹ്മായ॑ ॥ 40 ॥

T.B.3.9.10.1

പ്ര॒ജാപ॑തിര॒-കാ॑മയത മ॒ഹാന॑ന്നാദഃ സ്യാ॒മിതി॑ ।
 സ ഏ॒താവ॑ശ്വമേ॒ധേ മ॒ഹിമാ॑നാവ॒-പ॑ശുത് । താവ॒ഗൃഹ്ണീ॑ത ।
 തതോ॒ വൈ സ॑ മ॒ഹാന॑ന്നാദോ-ഭ॒വത് ।
 യഃ കാ॑മയേത മ॒ഹാന॑ന്നാദഃ സ്യാ॒മിതി॑ ।
 സ ഏ॒താവ॑ശ്വമേ॒ധേ മ॒ഹിമാ॑നൗ ഗൃഹ്ണീ॑ത ।
 മ॒ഹാനേ॑വാ॒ന്നാദോ॑ ഭ॒വതി॑ । യജ॑മാന-ഭേ॒വത്യാ॑ വൈ വ॒പാ ।

രാജാ മഹിമാ । യദപാം മഹിമോദയതഃ പരിയജതി ।
 യജമാനമേവ രാജ്യേനോദയതഃ പരിഗൃഹ്ണാതി ।
 പുരസ്താം-സ്വാഹാകാരാ വാ അന്യേ ദേവാഃ ।
 ഉപരിഷ്ടാം-സ്വാഹാകാരാ അന്യേ ।
 തേ വാ ഏതേശ്വ ഏവ മേധ്യ ഉദയേ-വരുധ്യന്തേ ।
 യദപാം മഹിമോ-ദയതഃ പരിയജതി ।
 താനേവോ-ദയാൻ പ്രീണാതി ॥ 41 ॥

T.B.3.9.11.1

വൈശ്വദേവോ വാ അശ്വഃ । തം യത്പ്രാജാപത്യം കുര്യാത് ।
 യാ ദേവതാ അപിദാഗാഃ । താ ദാഗധേയേന വൃർധയേത് ।
 ദേവതാഭ്യഃ സമദം ദധ്യാത് ।
 സ്തേഗാൻ-ദശ്രഷ്ടാഭ്യാം മണ്യുകാ-ഞ്ജംഭ്യേഭിരിതി ।
 ആജ്യമവദാനം കൃത്വാ പ്രതിസംഖ്യായ-മാഹുതീർ-
 ജുഹോതി ।
 യാ ഏവ ദേവതാ അപിദാഗാഃ । താ ദാഗധേയേന
 സമർധയതി । ന ദേവതാഭ്യഃ സമദം ദധാതി ॥ 42 ॥

T.B.3.9.11.2

ചതുർദശൈതാ-നനുവാകാ-ഞ്ജുഹോത്യ-നന്തരിത്യൈ ।
 പ്രയാസായ സ്വാഹേതി പഞ്ചദശം ।
 പഞ്ചദശ വാ അർധമാസസ്യ രാത്രയഃ ।
 അർധമാസശഃ സംഘ്നസര ആപൃതേ । ദേവാസുരാഃ
 സംയത്താ ആസൻ । തേഽബ്രുവന്നഗായഃ സ്വിഷ്ടകൃതഃ ।
 അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ വയമുദ്ധാരമുദ്ധാരാമഹൈ ।
 അമൈതാ-നഭി-ഭവാമേതി ।
 തേ ലോഹിത-മുദഹരന്ത ।
 തതോ ദേവാ അഭവൻ ॥ 43 ॥

T.B.3.9.11.3

പരാഽസുരാഃ । യഥ്-സ്വിഷ്ടകൃദ്ഭ്യോ ലോഹിതം ജുഹോതി
 ഭ്രാതൃവ്യാഭി-ഭൂത്യൈ । ഭവത്യാത്മനാ ।
 പരാഽസ്യ ഭ്രാതൃവ്യോ ഭവതി ।
 ഗോമൃഗകണ്ണേന പ്രഥമാമാഹുതിം ജുഹോതി ।
 പശവോ വൈ ഗോമൃഗഃ । രുദ്രോഽഗ്നിഃ സ്വിഷ്ടകൃത് ।
 രുദ്രാദേവ പശൂനന്തർ-ദധാതി । അഥോ യത്രൈഷാ-
 ഷഹുതിർ. ഹൂയതേ । ന തത്ര രുദ്രഃ പശൂനഭിമന്യതേ ॥ 44 ॥

T.B.3.9.11.4

അശ്വശഹേന ദിതീയാമാഹുതിം ജുഹോതി ।
 പശവോ വാ ഏകശമം । രുദ്രോഽഗ്നിഃ സിഷ്ടകൃത് ।
 രുദ്രാദേവ പശൂനന്തർ-ദധാതി । അഥോ യത്രൈഷാഽഹുതിർ
 ഹുയതേ । ന തത്ര രുദ്രഃ പശൂനഭിമന്യതേ ।
 അയസ്യേന കമണ്ഡലുനാ തൃതീയാം ।
 ആഹുതിം ജുഹോത്യായാസ്യോ വൈ പ്രജാഃ ।
 രുദ്രോഽഗ്നിഃ സിഷ്ടകൃത് । രുദ്രാദേവ പ്രജാ അന്തർ-ദധാതി ।
 അഥോ യത്രൈഷാഽഹുതിർ ഹുയതേ ।
 ന തത്ര രുദ്രഃ പ്രജാ അഭിമന്യതേ ॥ 45 ॥

T.B.3.9.12.1

അശ്വസ്യ വാ ആലബ്ധസ്യ മേധ ഉദക്രാമത് ।
 തദശ്വസ്തോമീയ-മദവത് । യദശ്വസ്തോ മീയം ജുഹോതി ।
 സ മേധമേവൈന-മാലഭതേ । ആജ്യേന ജുഹോതി ।
 മേധോ വാ ആജ്യം । മേധോഽശ്വസ്തോ-മീയം ।
 മേധേനൈവാസിൻ മേധം ദധാതി । ഷട്ത്രിശ്ശതം
 ജുഹോതി । ഷട്ത്രിശ്ശദക്ഷരാ ബൃഹതീ ॥ 46 ॥

T.B.3.9.12.2

ബാർഹതാഃ പശവഃ | സാ പശൂനാം മാത്രാ | പശൂനേവ
മാത്രയാ സമർധയതി | താ യദ്ഭൂയസീർവാ കനീയസീർവാ
ജുഹുയാത് | പശൂന്മാത്രയാ വൃർധയേത് |

ഷട്ത്രിശ്ശതം ജുഹോതി | ഷട്ത്രിശ്ശദക്ഷരാ ബൃഹതീ |

ബാർഹതാഃ പശവഃ | സാ പശൂനാം മാത്രാ |

പശൂനേവ മാത്രയാ സമർധയതി || 47 ||

T.B.3.9.12.3

അശ്വസ്തോമീയച് ഹുത്വാ ദിപദാ ജുഹോതി |

ദിപാദൈ പുരുഷോ ദിപ്രതിഷ്ഠഃ | തദേനം പ്രതിഷ്ഠയാ

സമർധയതി | തദാഹുഃ | അശ്വസ്തോമീയം പൂർവച്

ഹോതവ്യാ(3)ദിപദാ(3) ഇതി | അശ്വാ വാ അശ്വസ്തോമീയം |

പുരുഷോ ദിപദാഃ | അശ്വസ്തോമീയച് ഹുത്വാ ദിപദാ

ജുഹോതി | തസ്മാദ്-ദിപാച്ചതുഷ്ഠാദമന്തി |

അഥോ ദിപദ്യേവ ചതുഷ്ഠഃ പ്രതിഷ്ഠാപയതി | ദിപദാ ഹുത്വാ |

നാന്യാമുത്തരാ-മാഹുതിം ജുഹുയാത് |

യദന്യാ-മുത്തരാമാഹുതിം ജുഹുയാത് |

പ്ര പ്രതിഷ്ഠായാശ്ചവേത |

ദിപദാ അന്തതോ ജുഹോതി പ്രതിഷ്ഠിത്യൈ || 48 ||

T.B.3.9.13.1

പ്രജാപതിർ-അശ്വമേധ-മസ്യജത ।
 സോഽസ്മാമ്-സ്യഷ്ടോ-ഽപാക്രാമത് ।
 തം യജ്ഞക്രതുഭി-രന്വൈച്ചത് ।
 തം യജ്ഞക്രതുഭിർ-നാനവിന്ദത് ।
 തമിഷ്ടിഭി-രന്വൈച്ചത് । തമിഷ്ടിഭി-രനവിന്ദത് ।
 തദിഷ്ടിനാ-മിഷ്ടിത്വം । യഥ്-സംഘ്മ്സരമിഷ്ടിഭിർ യജ്ഞേ ।
 അശ്വമേവ തദനിച്ചതി । സാവിത്രിയോ ഭവന്തി ॥ 49 ॥

T.B.3.9.13.2

ഇയം വൈ സവിതാ । യോ വാ അസ്യാം നശ്യതി
 യോ നിലയ്തേ । അസ്യാം വാവ തം വിന്ദന്തി ।
 ന വാ ഇമാം കശ്ച നേത്യാഹുഃ ।
 തിര്യങ്നോർ-ധോഽത്യേതു-മർഹതീതി ।
 യഥ്സാവിത്രിയോ ഭവന്തി ।
 സവിത്യപ്രസൂത ഏവൈനമിച്ചതി ।
 ഇാശ്വരോ വാ അശ്വഃ പ്രമുക്തഃ പരാം പരാവതം ഗന്തോഃ ।
 യഥ്സായം ധൃതീർ ജുഹോതി ।
 അശ്വസ്യ യന്തേ ധൃന്തേ ॥ 50 ॥

T.B.3.9.13.3

യത്-പ്രാതരിഷ്ടിഭിർ-യജതേ । അശ്വമേവ തദനിച്ചതി ।
 യഥ്സായം ധൃതീർ ജുഹോതി । അശ്വസ്യവ
 യത്യേ ധൃത്യേ । തസ്മാഥ്സായം പ്രജാഃ ക്ഷേമ്യാ ഭവന്തി ।
 യത്പ്രാതരിഷ്ടിഭിർ-യജതേ । അശ്വമേവ തദനിച്ചതി ।
 തസ്മാദിവാ നഷ്ടേഷ ഏതി ।
 യത്പ്രാതരിഷ്ടിഭിർ-യജതേ സായം ധൃതീർ ജുഹോതി ।
 അഹോരാത്രാഭ്യ-മേവൈന-മനിച്ചതി । അഥോ
 അഹോരാത്രാഭ്യ-മേവാസ്മൈ യോഗക്ഷേമം കല്പയതി ॥ 51 ॥

T.B.3.9.14.1

അപ വാ ഏതസ്മാപ്രീ രാശ്രം ക്രാമതി । യോഃശ്വമേധേന
 യജതേ । ബ്രാഹ്മണൗ വീണാഗാമിനൗ ഗായതഃ ।
 ശ്രിയാ വാ ഏതദ് രൂപം । യദീണാ ।
 ശ്രിയമേ-വാസിൻ-തദ്ധത്തഃ ।
 യദാ ഖലു വൈ പുരുഷഃ ശ്രിയമശ്നുതേ ।
 വീണാഃസ്മൈ വാദ്യതേ । തദാഹുഃ ।
 യദുഭൗ ബ്രാഹ്മണൗ ഗായേതാം ॥ 52 ॥

T.B.3.9.14.2

പ്ര॒ഭൃ॑ ശു॒കാ-ഽസ്മാ॒പ്തീഃ॑ സ്യാ॒ത് | ന॑ വൈ ബ്രാ॒ഹ്മണേ॑
 ശ്രീ॑ര॒ഥത॑ ഇ॒തി | ബ്രാ॒ഹ്മണോ॑ഽന്യോ ഗാ॒യേത് |
 രാ॒ജന്യോ॑ഽന്യഃ | ബ്ര॒ഹ്മ വൈ ബ്രാ॒ഹ്മണഃ॑ |
 ക്ഷ॒ത്രൗ॑ രാ॒ജന്യഃ॑ |
 ത॒ഥാ ഹാ॒സ്യ ബ്ര॒ഹ്മണാ॑ ച ക്ഷ॒ത്രേണ॑ ചോ॒ദയ॑തഃ ശ്രീഃ
 പ॒രിഗൃ॑ഹീ॒താ ഭ॒വതി॑ | തദാ॒ഹുഃ॑ |
 യദു॒ഭൗ ദി॒വാ ഗാ॒യേതാം॑ | അ॒പാ॒സ്മാദ് രാ॒ശ്മിം ക്രാ॑മേത് || 53 ||

T.B.3.9.14.3

ന॑ വൈ ബ്രാ॒ഹ്മണേ॑ രാ॒ശ്മിൗ॑ ര॒ഥത॑ ഇ॒തി |
 യദാ॒ ഖ॒ലു വൈ രാ॒ജാ കാ॑മ॒യതേ॑ | അ॒ഥ ബ്രാ॒ഹ്മണം॑ ജി॒നാതി॑ |
 ദി॒വാ ബ്രാ॒ഹ്മണോ॑ ഗാ॒യേത് | ന॑ക॒തൗ॑ രാ॒ജന്യഃ॑ |
 ബ്ര॒ഹ്മണോ॑ വൈ രൂ॒പമ॑ഹഃ | ക്ഷ॒ത്രൗ॑ രാ॒ത്രിഃ |
 ത॒ഥാ ഹാ॒സ്യ ബ്ര॒ഹ്മണാ॑ ച ക്ഷ॒ത്രേണ॑ ചോ॒ദയ॑തോ
 രാ॒ശ്മിം പ॒രിഗൃ॑ഹീ॒തം ഭ॒വതി॑ |
 ഇ॒ത്യദാ॒ ഇത്യ॑യ॒ജമാ॑ ഇത്യ॒പച॑ ഇ॒തി ബ്രാ॒ഹ്മണോ॑ ഗാ॒യേത് |
 ഇ॒ഷ്ടാപൂ॑ർ॒തം വൈ ബ്രാ॒ഹ്മണ॑സ്യ || 54 ||

T.B.3.9.14.4

ഇഷ്ടാപൂർത്തേ-നൈവൈനച്ഛ് സ സമർധയതി ।
 ഇത്യജിനാ ഇത്യയുധ്യമാ ഇത്യമുച്ഛ് സംഗ്രാമഹന്നിതി
 രാജന്യഃ । യുദ്ധം ധൈവ രാജന്യസ്യ ।
 യുദ്ധേനൈവൈനച്ഛ് സ സമർധയതി । അക്ലൃപ്താ വാ
 ഏതസ്യർത്ഥ ഇത്യാഹുഃ । യോഽശ്വമേധേന യജത ഇതി ।
 തിസ്രോഽന്യോ ഗായതി തിസ്രോഽന്യഃ । ഷട്ഥ്-സംപദ്യന്തേ ।
 ഷഡ്യാ ഋതവഃ । ഋതൂനേവാസ്മൈ കല്പയതഃ । താഭ്യാച്ഛ്
 സൗസ്ഥമായാം । അനോയുക്തേ ച ശതേ ച ദദാതി ।
 ശതായുഃ പുരുഷഃ ശതേന്ദ്രിയഃ ।
 ആയുഷ്ഞേവേന്ദ്രിയേ പ്രതിതിഷ്ഠതി ॥ 55 ॥

T.B.3.9.15.1

സർവേഷു വാ ഏഷു ലോകേഷു മൃത്യവോഽന്യായത്താഃ ।
 തേഭ്യോ യദാഹുതീർ ന ജുഹുയാത് । ലോകേ ലോക ഏനം
 മൃത്യുർ വിന്ദേത് । മൃത്യവേ സ്വാഹാ മൃത്യവേ
 സ്വാഹേത്യഭി-പൂർവമാഹുതീർ-ജുഹോതി ।
 ലോകാലോകാദേവ മൃത്യുമ-വയജതേ ।
 നൈനം ധൈവേ ലോകേ ലോകേ മൃത്യുർ വിന്ദതി ।

യദമുഷ്ഠി സ്വാഹാമുഷ്ഠി സ്വാഹേതി
 ജുഹ്വത്സം ചക്ഷീത | ബഹും മൃത്യുമിത്രം കുർവീത |
 മൃത്യുവേ സ്വാഹേത്യേകസ്മാ ഏവൈകാഞ്ജുഹുയാത് |
 ഏകോ വാ അമുഷ്ഠിൻ ലോകേ മൃത്യുഃ || 56 ||

T.B.3.9.15.2

അശനയാ മൃത്യുരേവ | തമേവാമുഷ്ഠിൻ ലോകേഽവയജതേ |
 ഭൂണഹത്യായൈ സ്വാഹേത്യവഭൂമ ആഹുതിം ജുഹോതി |
 ഭൂണഹത്യാമേവാവ യജതേ | തദാഹുഃ |
 യദ്ഭൂണഹത്യാ-ഽപാത്രയാഽഥ |
 കസ്മാദ് യജേത്സപി ക്രിയത ഇതി |
 അമൃത്യുർവാ അന്യോ ഭൂണഹത്യായാ ഇത്യാഹുഃ |
 ഭൂണഹത്യാ വാവ മൃത്യുരിതി | യദ്ഭൂണഹത്യായൈ
 സ്വാഹേത്യവഭൂമ ആഹുതിം ജുഹോതി || 57 ||

T.B.3.9.15.3

മൃത്യുമേവാഹുത്യാ തർപയിത്വാ പരിപാണം കൃത്വാ |
 ഭൂണഷ്ഠേ ഭേഷജം കരോതി |
 ഏതാഹ് ഹ വൈ മുണ്ഡിഭ ഔദന്യവഃ |
 ഭൂണഹത്യായൈ പ്രായശ്ചിത്തിം വിദാഞ്ചകാര |

യോ ഹാസ്യാപി പ്രജായാം ബ്രഹ്മണാ ഹന്തി ।
 സർവ്വസ്മൈ തസ്മൈ ദേഷജം കരോതി ।
 ജംബകായ സ്വാഹേത്യവഭൃഥ ഉത്തമാമാഹൃതിം ജുഹോതി ।
 വരുണോ വൈ ജംബകഃ । അന്തത ഏവ വരുണമവയജതേ ।
 ഖലതേർ വിക്ലിധസ്യ ശുക്ലസ്യ പിങ്ഗാക്ഷസ്യ
 മുര്യഞ്ജുഹോതി । ഏതദ്വൈ വരുണസ്യ രൂപം ।
 രൂപേണൈവ വരുണമവയജതേ ॥ 58 ॥

T.B.3.9.16.1

വാരുണോ വാ അശ്വഃ । തം ദേവതയാ വൃർധയതി ।
 യത്പ്രാജാപത്യം കരോതി ।
 നമോ രാജേണ നമോ വരുണായേത്യാഹ ।
 വാരുണോ വാ അശ്വഃ । സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ
 സമർധയതി । നമോഽശ്വായ നമഃ പ്രജാപതയ ഇത്യാഹ ।
 പ്രാജാപത്യോ വാ അശ്വഃ । സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ
 സമർധയതി । നമോഽധിപതയ ഇത്യാഹ ॥ 59 ॥

T.B.3.9.16.2

ധർമോ വാ അധിപതിഃ । ധർമ്മേവാ-വരുന്ധേ ।
 അധിപതി-രസ്യധിപതിം മാ കൂർവധിപതിരഹം
 പ്രജാനാം ഭൂയാസമിത്യാഹ ।

അധിപതിമേവൈനഃ സമാനാനാം
 കരോതി । മാം ധേഹി മയി ധേഹീത്യാഹ ।
 ആശിഷമേവൈതാമാ ശാസേ ।
 ഉപാകൃതായ സ്വാഹേത്യുപാകൃതേ ജുഹോതി ।
 ആലബ്ധായ സ്വാഹേതി നിയുക്തേ ജുഹോതി ।
 ഹുതായ സ്വാഹേതി ഹുതേ ജുഹോതി ।
 ഏഷാം ലോകാനാമഭിജിത്യൈ ॥ 60 ॥

T.B.3.9.16.3

പ്ര വാ ഏഷ ഏഭ്യോ ലോകേഭ്യശ്ചവതേ । യോഽശ്വമേധേന
 യജതേ । ആഗ്നേയ-മൈന്ദാഗ്ന-മാശ്വിനം ।
 താൻ പശൂനാലഭതേ പ്രതിഷ്ഠിത്യൈ । യദാഽഗ്നേയോ ഭവതി ।
 അഗ്നിഃ സർവാ ഭേവതാഃ । ഭേവതാ ഏവാവരുന്ധേ ।
 ബ്രഹ്മ വാ അഗ്നിഃ । ക്ഷത്രത്ഥമിന്ദ്രഃ ।
 യദൈന്ദാഗ്നോ ഭവതി ॥ 61 ॥

T.B.3.9.16.4

ബ്രഹ്മക്ഷത്രേ ഏവാവരുന്ധേ । യദാഽശ്വിനോ ഭവതി ।
 ആശിഷാമവരുന്ധേ । ത്രയോ ഭവന്തി । ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ ।
 ഏഷോവ ലോകേഷു പ്രതിതിഷ്ഠതി ।

അഗ്നയേഽഹോമുചേഽഷ്ടാകപാല ഇതി ദശഹവിഷമിഷ്ടിം
നിർവപതി । ദശാക്ഷരാ വിരാട് । അന്നം വിരാട് ।
വിരാജൈ-വാന്നാദ്യ-മവരുന്ധേ ।
അഗ്നേർ മന്വേ പ്രഥമസ്യ പ്രചേതസ ഇതി
യാജ്യാനുവാക്യാ ഭവന്തി സർവത്വായ ॥ 62 ॥

T.B.3.9.17.1

യദ്യശ-മുപതപദ് വിന്ദേത് ।
ആഗ്നേയമഷ്ടാ കപാലം നിർവപേത് । സൗമ്യം ചരും ।
സാവിത്ര-മഷ്ടാകപാലം । യദാഗ്നേയോ ഭവതി ।
അഗ്നിഃ സർവാ ഭേവതാഃ । ഭേവതാഭിരേവൈനം ഭിഷജ്യതി ।
യഥ്സൗമ്യോ ഭവതി । സോമോ വാ ഓഷധീനാഽരാജാ ।
യാദ്യ ഏവൈനം വിന്ദതി ॥ 63 ॥

T.B.3.9.17.2

താഭിരേവൈനം ഭിഷജ്യതി । യഥ്സാവിത്രോ ഭവതി ।
സവിത്യപ്രസൂത ഏവൈനം ഭിഷജ്യതി । ഏതാഭിരേവൈനം
ഭേവതാഭിർ-ഭിഷജ്യതി । അഗദോ ഹൈവ ഭവതി ।
പൗഷ്ണം ചരും നിർവപേത് । യദി ശ്ലോൺഃ സ്യാത് ।
പുഷാ വൈ ശ്ലൌന്യസ്യ ഭിഷക് । സ ഏവൈനം ഭിഷജ്യതി ।
അശ്ലോണോ ഹൈവ ഭവതി ॥ 64 ॥

T.B.3.9.17.3

രൗദ്രം ചരും നിർവപേത് | യദി മഹതീ ദേവതാഭിമന്യേത |
 ഏതദ് ദേവത്യോ വാ അശ്വഃ | സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ
 ഭിഷജ്യതി | അഗദോ ഹൈവ ഭവതി |
 വൈശ്യാനരം ദാദശകപാലം നിർവപേൻ-മൃഗാഖരേ
 യദി നാഗച്ഛേത് | ഇയം ധ്വാ അഗ്നിർവൈശ്യാനരഃ |
 ഇയമേവൈന-മർചിദ്യാം പരിരോധമാനയതി |
 ആ ഹൈവ സുതൃമഹർ ഗച്ഛതി | യദ്യധീയാത് || 65 ||

T.B.3.9.17.4

അഗ്നയേഽഹ് ഹോമുചേ ഷ്ടാകപാലഃ | സൗര്യം പയഃ |
 വായവ്യ ആജ്യദാഗഃ | യജമാനോ വാ അശ്വഃ |
 അഽഹ്സാ വാ ഏഷ ഗൃഹീതഃ | യസ്യാശോ മേധായ
 പ്രോക്ഷിതോ-ഽധ്യേതി | യദഽഹ് ഹോമുചേ നിർവപതി |
 അഽഹ്സ ഏവ തേന മുച്യതേ | യജമാനോ വാ അശ്വഃ |
 രേതസാ വാ ഏഷ വ്യ-ഓധ്യതേ || 66 ||

T.B.3.9.17.5

യസ്യാശോ മേധായ പ്രോക്ഷിതോ-ഽധ്യേതി |
 സൗര്യഽരേതഃ | യഥ്സൗര്യം പയോ ഭവതി |

രേതസൈവൈനഃ സ സമർധയതി । യജമാനോ വാ അശ്വഃ ।
 ഗർഭൈർവാ ഏഷ വ്യ-ജ്യതേ । യസ്യാശോ മേധായ
 പ്രോക്ഷിതോ-ഽധ്യേതി । വായവ്യാ ഗർഭാഃ ।
 യദ് വായവ്യ ആജ്യഭാഗോ ഭവതി ।
 ഗർഭൈരേവൈനഃ സ സമർധയതി ।
 അഥോ യസ്യേഷാ-ഽശ്വമേധേ പ്രായശ്ചിതിഃ ക്രിയതേ ॥
 ഇഷ്ട്വാ വസീയാൻ ഭവതി ॥ 67 ॥

T.B.3.9.18.1

തദാഹുഃ । ദ്വാദശ ബ്രഹ്മാദനാൻ മസഃസ്ഥിതേ നിർവപേത് ।
 ദ്വാദശഭിർ-വേഷ്ടിഭിർ-യജേതേതി । യദിഷ്ടിഭിർ യജേത ।
 ഉപനാമുക ഏനം യജ്ഞഃ സ്യാത് । പാപീയാഃസ്തൂ സ്യാത് ।
 ആപ്താനി വാ ഏതസ്യ ഛന്ദാഃസി । യ ഇൗജാനഃ ।
 താനി ക ഏതാവദാശു പുനഃ പ്രയുഞ്ജീതേതി ।
 സർവാ വൈ സഃസ്ഥിതേ യജ്ഞേ വാഗാപ്യതേ ॥ 68 ॥

T.B.3.9.18.2

സാഃസ്താ ഭവതി യാതയാമ്നീ । ക്രൂരീകൃതേവ ഹി
 ഭവത്യരുഷ്ടതാ । സാ ന പുനഃ പ്രയുജ്യേത്യാഹുഃ ।
 ദ്വാദശൈവ ബ്രഹ്മാദനാൻ മസഃസ്ഥിതേ നിർവപേത് ।

പ്രജാപതിർവാ ഓദനഃ । യജ്ഞഃ പ്രജാപതിഃ ।
 ഉപനാമുക ഏനം യജ്ഞോ ഭവതി । ന പാപീയാൻ ഭവതി ।
 ദാദശ ഭവന്തി । ദാദശ മാസാഃ സംവത്സരഃ ।
 സംവത്സര ഏവ പ്രതിതിഷ്ഠതി ॥ 69 ॥

T.B.3.9.19.1

ഏഷ വൈ വിദ്യുർനാമ യജ്ഞഃ । സർവച് ഹ വൈ
 തത്ര വിദ്യു ഭവതി । യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ ।
 ഏഷ വൈ പ്രദ്യുർനാമ യജ്ഞഃ । സർവച് ഹ വൈ
 തത്ര പ്രദ്യു ഭവതി । യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ ।
 ഏഷ വാ ഊർജസ്വാൻ നാമ യജ്ഞഃ ।
 സർവച് ഹ വൈ തത്രോർജസ്വാദ് ഭവതി ।
 യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ ।
 ഏഷ വൈ പയസ്യാനാമ യജ്ഞഃ ॥ 70 ॥

T.B.3.9.19.2

സർവച് ഹ വൈ തത്ര പയസ്വാദ് ഭവതി । യത്രൈതേന
 യജ്ഞേന യജ്ഞേ । ഏഷ വൈ വിധ്യുതോ നാമ യജ്ഞഃ ।
 സർവച് ഹ വൈ തത്ര വിധ്യുതം ഭവതി ।

യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ ।

ഏഷ വൈ വ്യാവൃത്തോ നാമ യജ്ഞഃ । സർവ്വം ഹ
വൈ തത്ര വ്യാവൃത്തം ഭവതി । യത്രൈതേന
യജ്ഞേന യജ്ഞേ । ഏഷ വൈ പ്രതിഷ്ഠിതോ നാമ യജ്ഞഃ ।
സർവ്വം ഹ വൈ തത്ര പ്രതിഷ്ഠിതം ഭവതി ॥ 71 ॥

T.B.3.9.19.5

യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ । ഏഷ വൈ തേജസ്വീ
നാമ യജ്ഞഃ । സർവ്വം ഹ വൈ തത്ര തേജസ്വി ഭവതി ।
യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ ।
ഏഷ വൈ ബ്രഹ്മവർചസി നാമ യജ്ഞഃ ।
ആ ഹ വൈ തത്ര ബ്രാഹ്മണോ ബ്രഹ്മവർചസി ജായതേ ।
യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ ।
ഏഷ വാ അതിവ്യാധീ നാമ യജ്ഞഃ ।
ആ ഹ വൈ തത്ര രാജന്യോ-തിവ്യാധീ ജായതേ ।
യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ । ഏഷ വൈ ദീർഘോ നാമ
യജ്ഞഃ । ദീർഘായുഷോ ഹ വൈ തത്ര മനുഷ്യാ ഭവന്തി ।
യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ । ഏഷ വൈ ക്ലൃപോ നാമ
യജ്ഞഃ । കല്പതേ ഹ വൈ തത്ര പ്രജാഭ്യോ യോഗക്ഷേമഃ ।
യത്രൈതേന യജ്ഞേന യജ്ഞേ ॥ 72 ॥

T.B.3.9.20.1

താർപ്യേണാശ്വം സംജ്ഞപയന്തി । യജ്ഞോ വൈ താർപ്യം ।
 യജ്ഞനൈവൈനം സമർധയന്തി । യാമേന സാമ്നാ
 പ്രസ്തോതാ-സനുപതിഷ്ഠതേ । യഥലോകമേവൈനം ഗമയതി ॥
 താർപ്യേ ച കൃത്യധീവാസേ ചാശ്വം സംജ്ഞപയന്തി ।
 ഏതദൈ പശൂനാശ്വം രൂപം । രൂപേണൈവ പശൂനവരുന്ധേ ।
 ഹിരണ്യകശിപു ഭവതി । തേജസോ-വരുദ്ധ്യേ ॥ 73 ॥

T.B.3.9.20.2

രുകോ ഭവതി । സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ-നുഖ്യാതൈ ।
 അശ്വോ ഭവതി । പ്രജാപതേരാഹ്വൈ । അസ്യ വൈ ലോകസ്യ
 രൂപം താർപ്യം । അന്തരിക്ഷസ്യ കൃത്യധീവാസഃ ।
 ദിവോ ഹിരണ്യകശിപു । ആദിത്യസ്യ രുകഃ ।
 പ്രജാപതേരശ്വഃ । ഇഥേവ ലോകം താർപ്യേണാപ്നോതി । 74

T.B.3.9.20.3

അന്തരിക്ഷം കൃത്യധീവാസേന । ദിവശ്വം ഹിരണ്യകശിപുനാ ।
 ആദിത്യശ്വം രുകമേന । അശ്വേനൈവ മേധ്യേന പ്രജാപതേഃ
 സായുജ്യശ്വം സലോകതാമാപ്നോതി ।

ഏ॒താ॒സാ॒മേ॒വ ഭേ॒വതാ॑നാ॒യ് സാ॒യു॒ജ്യം ।
 സാ॒ർഷ്ടി॑താ॒യ് സ॒മാന॑ ലോ॒കതാ॑മാപ്നോതി ।
 യോ॒ഽശ്വമേ॒ധേന॑ യ॒ജതേ॑ । യ॒ ഉ ചൈ॑നമേ॒വം വേ॑ദ ॥ 75 ॥

T.B.3.9.21.1

ആ॒ദി॒ത്യാ-ശ്ചാ॑ങ്ഗി॒രസ॑ശ്ച സു॒വർഗേ॑ ലോ॒കേ॒ഽസ്സർധ॑ന്ത ।
 തേ॒ഽങ്ഗി॒രസ॑ ആ॒ദിത്യേ॑ഭ്യഃ ।

അ॒മുമാ॑ദി॒ത്യമ॑ശ്വം ശോ॒തം ഭൂ॒തം ദ॒ക്ഷി॑ണാമനയൻ ।
 തേ॒ഽബ്രു॑വൻ । യം നോ॒ഽനേ॑ഷ്ട । സ॒ വരേ॑ഽഭൂ॒ദിതി॑ ।
 ത॒സ്മാദ॑ശ്വം സ॒വർയേ॑ത്യാഹ॒വന്തി॑ । ത॒സ്മാദ് യ॑ജ്ഞേ
 വരോ॑ ദീ॒യതേ॑ । യത്പ്ര॒ജാപ॑തി-രാ॒ലബ്ധോ॑ഽശോ-ഽഭ॒വത് ।
 ത॒സ്മാദ॑ശോ॒ നാമ॑ ॥ 76 ॥

T.B.3.9.21.2

യ॒ച്ഛായ-॑ദ॒രുരാ॑സീത് । ത॒സ്മാദ॑ർവാ॒ നാമ॑ ।
 യഥ്സ॒ദ്യോ വാ॑ജാൻ മ്സമ॒ജയത്॑ । ത॒സ്മാദ॑വാ॒ജീ നാമ॑ ।
 യദ॒സുരാ॑ണാം ലോ॒കാനാ॑ദ॒ന്ത । ത॒സ്മാദാ॑ദിത്യോ॒ നാമ॑ ।
 അ॒ഗ്നിർവാ॑ അ॒ശ്വമേ॒ധസ്യ॑ യോ॒നിരാ॑യതൻ ।
 സൂ॒ര്യോ-॑ഽഗ്നേർ യോ॒നി-രാ॑യതൻ ।

യദശ്വമേധേഽഗൗ ചിത്യ ഉത്തരവേദി-മുപവപതി ।
യോനിമന്തമേവൈന-മായതനവന്തം കരോതി ॥ 77 ॥

T.B.3.9.21.3

യോനി-മാനായതനവാൻ ഭവതി । യ ഏവം ധീവേദി ।
പ്രാണാപാനൗ വാ ഏതൗ ദേവാനാം । യദർകാശമേധൗ ।
പ്രാണാ-പാനാവേവാ-വരുന്ധേ । ഓജോ ബലം ധീവാ ഏതൗ
ദേവാനാം । യദർകാശമേധൗ । ഓജോ ബലമേവാ-വരുന്ധേ ।
അഗ്നിർവാ അശ്വമേധസ്യ യോനിരായതനം ।
സൂര്യോ-ഽഗ്നേർ യോനി-രായതനം ।
യദശ്വമേധേഽഗൗ ചിത്യ ഉത്തരവേദി ചിനോതി ।
താവർകാശമേധൗ । അർകാശമേധാവേവാ വരുന്ധേ ।
അഥോ അർകാശമേധയോരേവ പ്രതിതിഷ്ഠതി ॥ 78 ॥

T.B.3.9.22.1

പ്രജാപതിം വൈ ദേവാഃ പിതരം ।
പശൂം ഭൃതം മേധായാലഭന്ത । തമാലഭ്യോ-പാവസൻ ।
പ്രാതർ യഷ്ടാസ്മഹ ഇതി । ഏകം ധീവാ ഏതദേവാനാമഹഃ ।
യഥ്സംവഥ്സരഃ । തസ്മാദശ്വഃ പുരസ്താഥ് സംവഥ്സര

ആലഭ്യതേ । യത്പ്രജാപതി-രാലഞ്ചോ-ശോഭവത് ।
തസ്മാദശ്വഃ । യത്സദോ മേധോഭവത് ॥ 79 ॥

T.B.3.9.22.2

തസ്മാദശ്വമേധഃ । വേദുകോശമാശൂം ഭവതി ।
യ ഏവം വേദ ।
യദൈ തത്പ്രജാപതി-രാലഞ്ചോ-ശോഭവത് ।
തസ്മാദശ്വഃ പ്രജാപതേഃ പശൂനാ-മനുരൂപതമഃ ॥
ആസ്യ പുത്രഃ പ്രതിരൂപോ ജായതേ । യ ഏവം വേദ ।
സർവാണി ഭൂതാനി സംഭൃത്യാലഭതേ ।
സമേനം ദേവാസ്യേജസേ ബ്രഹ്മവർചസായ ഭരന്തി ।
യോശ്വമേധേന യജതേ ॥ 80 ॥

T.B.3.9.22.3

യ ഉ ചൈനമേവം വേദ । ഏതദൈ തദേവാ ഏതാം ദേവതാം ।
പശൂം ഭൂതം മേധായാലഭന്ത । യജ്ഞമേവ ।
യജ്ഞേന യജ്ഞമയജ്ഞ ദേവാഃ ।
കാമപ്രം യജ്ഞം കുർവത । തേ-സമൃതത്വം-കാമയന്ത ।
തേ-സമൃതത്വം-മഗ്ധൻ । യോശ്വമേധേന യജതേ ।
ദേവാനാമേവായനേനൈതി ॥ 81 ॥

T.B.3.9.22.4

പ്രാജാപത്യേനൈവ യജ്ഞേന യജതേ കാമപ്രേണ ।
 അപുനർമാരമേവ ഗച്ഛതി ।
 ഏതസ്യ വൈ രൂപേണ പുരസ്താത് പ്രാജാപത്യ-മൃഷഭം
 തുപരം ബഹുരുപമാലഭതേ । സർവേഭ്യഃ കാമേഭ്യഃ ।
 സർവസ്യാപ്തേ । സർവസ്യ ജിത്യേ ।
 സർവമേവ തേനാപ്നോതി । സർവം ജയതി ।
 യോഽശ്വമേധേന യജതേ । യ ഉ ചൈനമേവം വേദ ॥ 82 ॥

T.B.3.9.23.1

യോ വാ അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ ലോമനീ വേദ ।
 അശ്വസ്യൈവ മേധ്യസ്യ ലോമം ലോമഞ്ജുഹോതി ।
 അഹോരാത്രേ വാ അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ ലോമനീ ।
 യഥ്സായം പ്രാതർ ജുഹോതി ।
 അശ്വസ്യൈവ മേധ്യസ്യ ലോമം ലോമഞ്ജുഹോതി ।
 ഏതദനുകൃതി ഹ സു വൈ പുരാ ।
 അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ ലോമം ലോമഞ്ജുഹതി ।
 യോ വാ അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ പദേ വേദ ।

അശ്വസ്യേവ മേധ്യസ്യ പദേ പദേ ജുഹോതി ।
ദർശപൂർണ്ണമാസൗ വാ അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ പദേ ॥ 83 ॥

T.B.3.9.23.2

യദർശപൂർണ്ണമാസൗ യജ്ഞേ । അശ്വസ്യേവ മേധ്യസ്യ
പദേ പദേ ജുഹോതി । ഏതദനുകൃതി ഹ സു വൈ പുരാ ।
അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ പദേ പദേ ജുഹാതി ।
യോ വാ അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ വിവർത്തനം വേദ ।
അശ്വസ്യേവ മേധ്യസ്യ വിവർത്തനേ വിവർത്തനേ ജുഹോതി ।
അസൗ വാ ആദിത്യോഽശ്വഃ । സ ആഹവനീയ-മാഗച്ഛതി ।
തദിവിവർത്തതേ । യദഗ്നിഹോത്രം ജുഹോതി ।
അശ്വസ്യേവ മേധ്യസ്യ വിവർത്തനേ വിവർത്തനേ ജുഹോതി ।
ഏതദനുകൃതി ഹ സു വൈ പുരാ ।
അശ്വസ്യ മേധ്യസ്യ വിവർത്തനേ വിവർത്തനേ ജുഹാതി ॥ 84 ॥

ഹരിഃ ഓം

3 കാഠകം

3.1 തൈത്തരീയ യജുർബ്രാഹ്മണേ കാഠകേ പ്രഥമഃ പ്രശ്നഃ

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

T.B.3.10.1.1

സംജ്ഞാനം വിജ്ഞാനം പ്രജ്ഞാനം ജാനദിജാനത് ।
 സംകല്പമാനം പ്രകല്പമാന-മുപകല്പമാനമുപക്ലൃപ്തം ക്ലൃപ്തം ।
 ശ്രേയോ വസീയ ആയഥ് സംഭൃതം ഭൃതം ।
 ചിത്രഃ കേതുഃ പ്രഭാനാഭാൻമ് സംഭാൻ ।
 ജ്യോതിഷാൗ-സ്മേജസ്യാനാതപൗ-സ്തപന്നഭിതപൻ ।
 രോചനോ രോചമാന ശ്ലോഭന ശ്ലോഭമാനഃ കല്യാണഃ ।
 ദർശാ ദൃഷ്ടാ ദർശതാ വിശ്വരൂപാ സുദർശനാ ।
 ആപ്യായമാനാ പ്യായമാനാ പ്യായാ സൂന്യതേരാ ।
 ആപൂര്യമാണാ പൂര്യമാണാ പൂരയന്തീ പൂർണാ
 പൗർണ്ണമാസീ । ദാതാ പ്രദാതാഽഽനന്ദോ മോദഃ പ്രമോദഃ ॥ 1 ॥

T.B.3.10.1.2

ആവേശയ-ന്നിവേശയൻമ് സംവേശന സ്തൗശാന്ത
 ശ്ലാന്തഃ । ആഭവൻ പ്രഭവൻ-മ്സംഭവൻ-മ്സംഭൃതോ
 ഭൃതഃ । പ്രസ്തുതം വിഷ്ടുതൗ സൗസ്തുതം കല്യാണം
 വിശ്വരൂപം । ശുക്രമൃതം തേജസി തേജ സ്തമിദ്ധം ।

അരു॑ണം ഭാ॑നുമൻ മരീ॑ചിമദഭി॒തപത് തപ॑സ്വത് ।
 സ॒വിതാ പ്ര॑സ॒വിതാ ദീ॒പ്തോ ദീ॒പയൻ ദീ॒പ്യമാ॑നഃ ।
 ജ॒ലം ജ॒ലിതാ തപ॑ൻ. വി॒തപൻ മ॑സംതപൻ ।
 രോ॒ചനോ രോ॒ചമാന ശ്ലു॑ംഭു ശ്ലു॑ംഭമാനോ വാമഃ ।
 സു॒താ സു॒ന്യതീ പ്ര॑സു॒താ സു॒യമാ॑നാ ടഭി॒ഷ്ടയ॑മാണാ ।
 പീ॒തീ പ്ര॑പാ സം॒പാ തൃ॑പ്തി॒സ്തർപ॑യന്തി ॥ 2 ॥

T.B.3.10.1.3

കാ॒ന്താ കാ॒മ്യ കാ॒മജാ॑താ ട॒യുഷ്ഠി॑തീ കാ॒മദു॑ഘാ ।
 അ॒ഭിശാ॑സ്താ ട॒നുമ॑ന്താ ട॒ന്നനോ॑ മോദഃ പ്ര॒മോദഃ॑ ।
 ആ॒സാദ॑യൻ നി॒ഷാദ॑യൻ മ॑സ്യ॒ സാദ॑നഃ സ്॒യ
 സ॒ന്ന സ്ത॑നഃ । ആ॒ഭൂർ വി॒ഭുഃ പ്ര॒ഭു ശ്ലു॑ംഭൂർ ഭു॒വഃ ।
 പ॒വിത്രം പ॒വിയി॑ഷ്യൻ പൂ॒തോ മേ॒ധഃ ।
 യശോ॑ യശ॒സ്യാ-നാ॑യുരമൃ॒തഃ ।
 ജീ॒വോ ജീ॒വിഷ്യ॑ൻ മ॑സ്മാർഗോ ലോ॒കഃ ।
 സ॒ഹ॒സ്യാൻ മ॑സഹീ॒യാനോ॑ജ॒സ്യാൻ മ॑സഹമാ॒നഃ ।
 ജ॒യന്ന-ഭി॑ജ॒യൻ മ॑സ്യു॒ദ്രവി॑ണോ ദ്ര॒വിണോ॑ദാഃ ।
 ആർദ്ര॑ പ॒വിത്രോ॑ ഹ॒രികേ॑ശോ മോദഃ പ്ര॒മോദഃ॑ ॥ 3 ॥

T.B.3.10.1.4

അരുണോ॑ ടരുണര॑ജാഃ പു॒ണ്യരീ॑കോ വി॒ശ്വജി॑ദ്-ഭിജിത് ।
 ആർദ്രഃ॑ പി॒ന്യമാ॑നോ ട॒ന്നവാ॑ൻ-ര॒സവാ॑-നിരാവാൻ ।
 സർവൗ॑ഷധഃ സംഭ॒രോ മ॑ഹസ്വാൻ ।
 ഏ॒ജത്കാ॑ ജോ॒വത്കാഃ । ക॒ഷുപ്ത॑കാ ശ്ലീ॒പിവി॑ഷ്ടകാഃ ।
 സരി॑സ്രരാ സ്തൂ॒ശേര॑വഃ । അജി॑രാസോ ഗമി॒ഷ്ണവഃ॑ ।
 ഇ॒ദാനീ॑ം തദാ॒നീ-മേ॑തർഹി ക॒ഷിപ്ര॑മജിരം ।
 ആശു॑ർ നിമേ॒ഷഃ ഫ॑ണോ ദ്ര॒വന്ന॑തിദ്ര॒വൻ ।
 ത്വര॑സ്ത॒സ്തപ॑രമാണ ആശു॑രാശീയാണ॑ ജ॒വഃ । അ॒ഗ്നിഷ്ടോ॑മ
 ഉ॒ക്ഥ്യോ॑ ടതിരാ॒ത്രോ ദി॑രാത്ര-സ്രീ॒രാത്ര-ശ്ച॑തുരാ॒ത്രഃ ।
 അ॒ഗ്നിർ. ഋ॒തു സ്തൂ॒ര്യ ഋ॒തുശ്ച॑ന്ദ്രമാ॒ ഋ॒തുഃ ।
 പ്ര॒ജാപ॑തി സ്തംഽ॒വഥ്സ॑രോ മ॒ഹാൻകഃ॑ ॥ 4 ॥

T.B.3.10.2.1

ഭൂ॒രഗ്നി॑ം ച പൃ॒ഥിവി॑ം ച മാ॑ം ച । ത്രീ॒ശ്ച ലോ॑കാൻ
 മ്സംഽ॒വഥ്സ॑രം ച । പ്ര॒ജാപ॑തിസ്താ സാദ॒യതു॑ ।
 തയാ॑ ദേ॒വതയാ॑ ങ്ഗി॒രസ॑വദ്-ധ്രു॒വാ സീ॑ദ് ।
 ഭൂ॒വോ വാ॑യു॒ം ചാ॑ന്തരി॒ക്ഷം ച॑ മാ॑ം ച । ത്രീ॒ശ്ച ലോ॑കാൻ
 മ്സംഽ॒വഥ്സ॑രം ച । പ്ര॒ജാപ॑തിസ്താ സാദ॒യതു॑ ।
 തയാ॑ ദേ॒വതയാ॑ ങ്ഗി॒രസ॑വദ് ധ്രു॒വാ സീ॑ദ് ।

സ്വരാദിത്യം ച ദിവം ച മാം ച । ത്രീശ്ച ലോകാൻ
 മ്സംഘ്വംസരം ച । പ്രജാപതിസ്ത്വാ സാദയതു ।
 തയാ ദേവതയാ ങ്ഗിരസദ് ധ്രുവാ സീദ ।
 ഭൂർ ഭൂവ സ്ത്വശ്ചന്ദ്രമസം ച ദിശ്ശ്ച മാം ച ।
 ത്രീശ്ച ലോകാൻ മ്സംഘ്വംസരം ച ।
 പ്രജാപതിസ്ത്വാ സാദയതു ।
 തയാ ദേവതയാ ങ്ഗിരസദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 5 ॥

T.B.3.10.3.1

ത്വമേവ ത്വാം വേതമ യോസി സോസി । ത്വമേവ
 ത്വാമേചേഷീഃ । ചിതശ്ചാസി സംചിതശ്ചാസ്യഗേ ।
 ഏതാവായ്ചാസി ഭൂയായ്ചാസ്യഗേ ।
 യത്തേ അഗേ ന്യൂനം യദു തേതിരികതം ।
 ആദിത്യാ-സ്തദംഗിരസശ്ചിന്വന്തു ।
 വിശ്വേ തേ ദേവാശ്ചിതി-മാപൂരയന്തു ।
 ചിതശ്ചാസി സംചിതശ്ചാസ്യഗേ ।
 ഏതാവായ്ചാസി ഭൂയായ്ചാസ്യഗേ ।
 മാ തേ അഗേ ച യേന മാതി ച യേനായുരാവൃക്ഷി ।
 സർവേഷാം ജ്യോതിഷാം ജ്യോതിർ യദാവുദേതി ।
 തപസോ ജാതമനിഭൃഷ്ടമോജഃ ।

തത്തേ ജ്യോതിരിഷ്ടകേ । തേന മേ തപ । തേന മേ ജല ।
 തേന മേ ദീദിഹി । യവദ്ദേവാഃ । യാവദസാതി സൂര്യഃ ।
 യാവദുതാപി ബ്രഹ്മ ॥ 6 ॥

T.B.3.10.4.1

സംവത്സരോഽസി പരിവത്സരോഽസി ।
 ഇദാവത്സരോഽസി-ദുവത്സരോഽസി ।
 ഇദവത്സരോഽസി വത്സരോഽസി ।
 തസ്യ തേ വസന്തഃ ശിരഃ । ഗ്രീഷ്മോ ദക്ഷിണഃ പക്ഷഃ ।
 വർഷാഃ പുഷ്പം । ശരദുത്തരഃ പക്ഷഃ ।
 ഹേമന്തോ മദ്ധ്യം । പൂർവപക്ഷാശ്ചിതയഃ ।
 അപരപക്ഷാഃ പുരീഷം ॥ 7 ॥

T.B.3.10.4.2

അഹോരാത്രാണീഷ്ടകാഃ । ഋഷഭോഽസി സ്വർഗോ ലോകഃ ।
 യസ്യാം ദിശി മഹീയസേ । തതോ നോ മഹ ആവഹ ।
 വായുർ ഭൂത്വാ സർവാ ദിശ ആവാഹി । സർവാ
 ദിശോഽനു വിവാഹി । സർവാ ദിശോഽനു സംവാഹി ।
 ചിത്തയാ ചിതി-മാപൃണ ।
 അചിത്തയാ ചിതി-മാപൃണ । ചിദസി സമുദ്രയോനിഃ ॥ 8 ॥

T.B.3.10.4.3

ഇന്ദുർ ദക്ഷഃ ശ്വേത ജ്ഞാവാ॥ ഹിർണ്യപക്ഷഃ ശകുനോ
 ഭൂരണ്യുഃ॥ മഹാൻ മ്സധസ്ഥേ॥ ധ്രുവ ആനിഷ്ഠതഃ॥
 നമസ്തേ അസ്തു മാ മാ ഹിച്ഛീഃ॥
 ഏതി പ്രേതി വീതി സമിത്യുദിതി॥ ദിവം മേ യച്ഛ॥
 അന്തരിക്ഷം മേ യച്ഛ॥ പൃഥിവീം മേ യച്ഛ॥
 പൃഥിവീം മേ യച്ഛ॥ അന്തരിക്ഷം മേ യച്ഛ॥ ദിവം മേ യച്ഛ॥
 അഹ്നാ പ്രസാരയ॥ രാത്ര്യാ സമച॥ രാത്ര്യാ പ്രസാരയ॥
 അഹ്നാ സമച॥ കാമം പ്രസാരയ॥ കാമച്ഛ സമച॥ 9॥

T.B.3.10.5.1

ഭൂർഭുവഃ സ്വഃ॥ ഓജോ ബലം॥ ബ്രഹ്മ ക്ഷത്രം॥
 യശോ മഹത്॥ സത്യം തപോ നാമ॥ രൂപ-മമൃതം॥
 ചക്ഷുഃ ശ്രോത്രം॥ മന ആയുഃ॥ വിശ്വം യശോ മഹഃ॥
 സമം തപോ ഹരോ ഭാഃ॥
 ജാതവേദാ യദി വാ പാവകോഽസി॥ വൈശ്യാനരോ
 യദി വാ വൈദ്യുതോഽസി॥ ശം പ്രജാഭ്യോ യജമാനായ
 ലോകം॥ ഊർജം പുഷ്ടിം ദദ-ദഭ്യാവവൃഥ്സ॥ 10॥

T.B.3.10.6.1

രാജ॑ണീ॒ വി॒രാജ॑ണീ॒ । സ॒മ്രാജ॑ണീ॒ സ്വരാജ॑ണീ॒ ।
 അ॒ർചിഃ ശോ॒ചിഃ । തപോ॑ ഹരോ॒ ഭാഃ ।
 അ॒ഗ്നി॒രിന്ദ്രോ॒ ബൃഹ॑സ്സതിഃ । വിശ്വേ॑ ദേ॒വാ ഭു॑വ്നസ്യ
 ഗോ॒പാഃ । തേ മാ॒ സർവേ॑ യശ॒സാ സ॑ꣳ സൃ॒ജന്തു ॥ 11 ॥

T.B.3.10.7.1

അ॒സവേ॑ സ്വാ॒ഹാ വ॒സവേ॑ സ്വാ॒ഹാ ।
 വി॒ഭുവേ॑ സ്വാ॒ഹാ വി॒വസ്വ॑തേ സ്വാ॒ഹാ ।
 അ॒ഭി॒ഭുവേ॑ സ്വാ॒ഹാ ഽധി॑പതയേ സ്വാ॒ഹാ ।
 ദി॒വാം പ॑തയേ സ്വാ॒ഹാ ഽഹ॑സ്സതൃ॒യ സ്വാ॒ഹാ ।
 ചാ॒ക്ഷു॒ഷതൃ॒യ സ്വാ॒ഹാ ജ്യോതി॑ഷതൃ॒യ സ്വാ॒ഹാ ।
 രാജേ॑ണ സ്വാ॒ഹാ വിരാജേ॑ണ സ്വാ॒ഹാ ।
 സ॒മ്രാജേ॑ണ സ്വാ॒ഹാ സ്വരാജേ॑ണ സ്വാ॒ഹാ ।
 ശൃ॒ഷായ॑ സ്വാ॒ഹാ സൂ॒ര്യായ॑ സ്വാ॒ഹാ ।
 ച॒ന്ദ്രമ॑സേ സ്വാ॒ഹാ ജ്യോതി॑ഷേ സ്വാ॒ഹാ ।
 സ॑ꣳ സർവായ॑ സ്വാ॒ഹാ ക॒ല്യാണായ॑ സ്വാ॒ഹാ ।
 അ॒ർജുനായ॑ സ്വാ॒ഹാ ॥ 12 ॥

T.B.3.10.8.1

വിപശ്ചിതേ പവമാനായ ഗായത ।
 മഹീ ന ധാരാ ട്യന്ധോ അർഷതി ।
 അഹിർ ഹജീർണാമതി സർപതി ത്വച്ഛം ।
 അത്യോ ന ക്രീഡന്ന സരദ്വൃഷാ ഹരിഃ ।
 ഉപയാമഗൃഹീതോ ടസി മൃത്യവേ ത്വാ ജുഷ്ടം ഗൃഹ്ണാമി ।
 ഏഷ തേ യോനിർ മൃത്യവേ ത്വാ । അപ മൃത്യു-മപക്ഷുധം ।
 അപേതഃ ശപഥം ജഹി । അധാ നോ അഗ്ന ആവഹ ।
 രായസ്പോഷ്ഠ് സഹസ്രിണം ॥ 13 ॥

T.B.3.10.8.2

യേ തേ സഹസ്രമയുതം പാശാഃ । മൃത്യോർ മർത്യായ
 ഹന്തവേ । താൻ യജ്ഞസ്യ മായയാ ।
 സർവാനവ യജാമഹേ । ഭക്ഷോ ടസ്യമൃത ഭക്ഷഃ ।
 തസ്യ തേ മൃത്യുപീതസ്യാമൃതവതഃ । സ്വഗാകൃതസ്യ
 മധുമതഃ । ഉപഹൃതസ്യോ-പഹൃതോ ഭക്ഷയാമി ।
 മന്ദ്രാ ടഭിഭൃതിഃ കേതുർ യജ്ഞാനാം വാക് ।
 അസാവേഹി ॥ 14 ॥

T.B.3.10.8.3

അന്ധോ ജാഗൃവിഃ പ്രാണ । അസാവേഹി ।
 ബധിര ആക്രന്ധിത-രപാന । അസാവേഹി ।

അഹസ്തോസ്താ ചക്ഷുഃ | അസാവേഹി | അപാദാശോ മനഃ |
 അസാവേഹി | കവേ വിപ്രചിത്തേ ശ്രോത്ര |
 അസാവേഹി || 15 ||

T.B.3.10.8.4

സുഹസ്തഃ സുവാസാഃ | ശുഷോ നാമാസ്യമൃതോ
 മർത്യേഷു | തന്ത്യാഹം തഥാ വേദ | അസാവേഹി |
 അഗ്നിർമേ വാചി ശ്രീതഃ | വാഗ്ഘൃദയേ |
 ഹൃദയം മയി | അഹമമൃതേ |
 അമൃതം ബ്രഹ്മണി | വായുർമേ പ്രാണേ ശ്രീതഃ || 16 ||

T.B.3.10.8.5

പ്രാണോ ഹൃദയേ | ഹൃദയം മയി | അഹമമൃതേ |
 അമൃതം ബ്രഹ്മണി | സൂര്യോ മേ ചക്ഷുഷി ശ്രീതഃ |
 ചക്ഷുർ. ഹൃദയേ | ഹൃദയം മയി | അഹമമൃതേ |
 അമൃതം ബ്രഹ്മണി | ചന്ദ്രോ മേ മനസി ശ്രീതഃ || 17 ||

T.B.3.10.8.6

മനോ ഹൃദയേ | ഹൃദയം മയി | അഹമമൃതേ |
 അമൃതം ബ്രഹ്മണി | ദിശോ മേ ശ്രോത്രേ ശ്രീതഃ |
 ശ്രോത്രം ഹൃദയേ | ഹൃദയം മയി | അഹമമൃതേ |

അമൃതം ബ്രഹ്മണി ।
 ആപോ മേ രേതസി ശ്രിതാഃ ॥ 18 ॥

T.B.3.10.8.7

രേതോ ഹൃദയേ । ഹൃദയം മയി । അഹമമൃതേ । അമൃതം
 ബ്രഹ്മണി । പൃഥിവീ മേ ശരീരേ ശ്രിതാ । ശരീരച്ഛ് ഹൃദയേ ।
 ഹൃദയം മയി । അഹമമൃതേ । അമൃതം ബ്രഹ്മണി ।
 ഓഷധി വനസ്തതയോ മേ ലോമസു ശ്രിതാഃ ॥ 19 ॥

T.B.3.10.8.8

ലോമാനി ഹൃദയേ । ഹൃദയം മയി । അഹമമൃതേ । അമൃതം
 ബ്രഹ്മണി । ഇന്ദ്രോ മേ ബലേ ശ്രിതഃ । ബലച്ഛ് ഹൃദയേ ।
 ഹൃദയം മയി । അഹമമൃതേ । അമൃതം ബ്രഹ്മണി ।
 പർജന്യോ മേ മുർധ്നി ശ്രിതഃ ॥ 20 ॥

T.B.3.10.8.9

മുർധാ ഹൃദയേ । ഹൃദയം മയി । അഹമമൃതേ । അമൃതം
 ബ്രഹ്മണി । ഈശാനോ മേ മന്യുഃ ശ്രിതഃ । മന്യുർ. ഹൃദയേ ।
 ഹൃദയം മയി । അഹമമൃതേ । അമൃതം ബ്രഹ്മണി ।
 ആത്മാ മ ആത്മനി ശ്രിതഃ ॥ 21 ॥

T.B.3.10.8.10

ആ॒ത്മാ॒ ഹൃദ॑യേ । ഹൃദ॑യം മ॒യി । അ॒ഹമ॑മൃതേ ॥
 അ॒മൃതം॑ ബ്ര॒ഹ്മണി॑ । പു॒നർമ॑ ആ॒ത്മാ പു॒നരാ॑യുരാഗാ॒ത് ॥
 പു॒നഃ പ്രാ॑ണഃ പു॒നരാ॑കൃത-മാഗാ॒ത് ॥
 വൈ॒ശ്യാന॑രോ രശ്മി॑ഭിർ വാ॒വ്യധാ॑നഃ ।
 അ॒ന്തസ്തി॑ഷ്ഠതാമൃത॒സ്യ ഗോ॑പാഃ ॥ 22 ॥

T.B.3.10.9.1

പ്ര॒ജാപ॑തിർ ദേ॒വാന॑സൃജത । തേ പാപ്॑മനാ സം॒ദിതാ॑
 അ॒ജായ॑ന്ത । താൻ. വൃ॒ദ്ധ്യത് ॥ യദ് വൃ॒ദ്ധ്യത് ॥ തസ്മാ॑ദ് വി॒ദ്യുത് ॥
 തമ॑വൃശ്ചത് ॥ യദവൃ॑ശ്ചത് ॥ തസ്മാ॑ദ് വൃ॒ഷ്ടിഃ ॥
 തസ്മാ॑ദ് യത്രൈ॒തേ ദേ॒വതേ॑ അ॒ഭിപ്രാ॑പ്തഃ ।
 വി॒ച ഹൈ॒വാസ്യ॑ തത്ര പാപ്॑മാന-ന്ദൃതഃ ॥ 23 ॥

T.B.3.10.9.2

വൃ॒ശ്ചത॑ശ്ച । സൈ॒ഷാ മീ॒മാഽ സാ॑ ധ്വനി॒ഹോത്ര॑ ഏ॒വ
 സം॒പന്നാ॑ । അ॒ഥോ ആ॑ഹുഃ । സർവ്വേ॑ഷു യജ്ഞക്ര॒തുഷി॑തി ।
 ഹോ॑ഷ്യന്നപ ഉപ॒സ്തൃശേ॑ത് । വി॒ദ്യുദ॑സി വി॒ദ്യമേ॑
 പാപ്॑മാനമിതി । അ॒ഥ ഹു॑ത്യാപ-സ്തൃശേ॑ത് ।
 വൃ॒ഷ്ടിര॑സി വൃ॒ശ്ച മേ॑ പാപ്॑മാനമിതി ।

യക്ഷ്യമാണോ വേഷ്യാ വാ ।

വി ച ഹൈവാസ്യേതേ ദേവതേ പാപ്മാനം-ദ്യുതഃ ॥ 24 ॥

T.B.3.10.9.3

വൃശ്വതശ്വ । അത്യു ഹോ ഹാരുണിഃ ।

ബ്രഹ്മചാരിണേ പ്രശ്നാൻ പ്രോച്യ പ്രജിഷായ । പരേഹി ।

പുഷ്പം ദൈയാം പാതിം പൃച്ഛ ।

വേതം സാവിത്രാം (3) ന വേതമാ(3) ഇതി ।

തമാഗത്യ പപ്രച്ഛ । ആചാര്യോ മാ പ്രാഹൈഷീത് ।

വേതം സാവിത്രാം (3) ന വേതമാ(3) ഇതി ।

സഹോവാച വേദേതി ॥ 25 ॥

T.B.3.10.9.4

സ കസ്തിൻ പ്രതിഷ്ഠിത ഇതി । പരോ രജസീതി ।

കസ്തദ്യത് പരോരജാ ഇതി । ഏഷ വാവ സ പരോരജാ

ഇതി ഹോവാച । യ ഏഷ തപതി ।

ഏഷോർവാഗ്രജാ ഇതി । സ കസ്തിൻ യേഷ ഇതി ।

സത്യ ഇതി । കിം തഥ്സത്യമിതി । തപ ഇതി ॥ 26 ॥

T.B.3.10.9.5

ക॒സ്തി॒ന്നു ത॒പ ഇ॒തി । ബ॒ല ഇ॒തി । കി॒ം തദ് ബ॒ലമി॒തി ।
 പ്രാ॒ണ ഇ॒തി । മാ॒സു പ്രാ॒ണമ॒തി പൃ॒ച്ഛ ഇ॒തി മാ॒ഽഽചാ॒ര്യോ
 ഽബ്ര॒വീദി॒തി ഹോ॒വാച ബ്ര॒ഹ്മചാ॒രീ ।
 സഹോ॒വാച പ്ല॒ക്ഷോ ദൈ॒യാം പാ॒തിഃ ।
 യദൈ॒ ബ്ര॒ഹ്മചാ॒രിൻ പ്രാ॒ണമ॒ത്യപ്ര॒ക്ഷ്യഃ । മൂ॒ർധാ തേ
 വ്യ॒പ॒തി॒ഷ്യത് । അ॒ഹമു॒ത ആ॒ചാ॒ര്യാ-പ്രേ॒യാൻ ദ॒വി॒ഷ്ടാമി॒ ।
 യോ മാ॒ സാ॒വി॒ത്രേ സ॒മ॒വാ॒ദി॒ഷ്ടേതി ॥ 27 ॥

T.B.3.10.9.6

ത॒സ്മാഥ് സാ॒വി॒ത്രേ ന॒ സം॑വ॒ദേത॒ । സ യോ॒ ഹ॒വൈ
 സാ॒വി॒ത്രം വി॒ദു॒ഷാ സാ॒വി॒ത്രേ സം॑വ॒ദതേ॒ ।
 സഹാ॒സിൻ-പ്രി॒യം ദ॒ധാ॒തി ।
 അ॒നു ഹ॒വാ അ॒സ്മാ അ॒സൗ ത॒പ॒ത്രി॒യം മ॒ന്യതേ॒ ।
 അ॒ന॒സൈ ശ്രീ॒സ്പോ മ॒ന്യതേ॒ । അ॒ന॒സൈ ത॒പോ ബ॒ലം
 മ॒ന്യതേ॒ । അ॒ന॒സൈ ബ॒ലം പ്രാ॒ണം മ॒ന്യതേ॒ । സ യ॒ദാഹ॒ ।
 സം॒ജ്ഞാ॒നം വി॒ജ്ഞാ॒നം ദർശാ॒ ദൃ॒ഷ്ടേതി॒ ।
 ഏ॒ഷ ഏ॒വ തത് ॥ 28 ॥

T.B.3.10.9.7

അഥ യദാഹ | പ്രസ്തുതം വിഷ്ണുതഃ സുതാ സുന്വതീതി |
 ഏഷ ഏവ തത് | ഏഷ ഹ്യേവ താന്യഹാനി |
 ഏഷ രാത്രയഃ | അഥ യദാഹ |
 ചിത്രഃ കേതുർ ദാതാ പ്രദാതാ സവിതാ പ്രസവിതാ
 ടിഗ്നിശാസ്താ ട്നുമന്തേതി | ഏഷ ഏവ തത് |
 ഏഷ ഹ്യേവ തേഹേനാ മുഹൂർത്താഃ | ഏഷ രാത്രേഃ || 29 ||

T.B.3.10.9.8

അഥ യദാഹ | പവിത്രം പവയിഷ്യൻ-മ്സഹസ്യാൻ-
 മ്സഹീയാനരുണോ ടരുണരജാ ഇതി |
 ഏഷ ഏവ തത് | ഏഷ ഹ്യേവ തേർ ധമാസാഃ |
 ഏഷ മാസാഃ | അഥ യദാഹ | അഗ്നിഷ്ടോമ ഉക്ഥ്യോ ടഗ്നിർ.
 ഋതുഃ പ്രജാപതിഃ സംവത്സര ഇതി | ഏഷ ഏവ തത് |
 ഏഷ ഹ്യേവ തേ യജ്ഞക്രതവഃ | ഏഷ ഋതവഃ || 30 ||

T.B.3.10.9.9

ഏഷ സംവത്സരഃ | അഥ യദാഹ | ഇദാനീം തദാനീമിതി |
 ഏഷ ഏവ തത് | ഏഷ ഹ്യേവ തേ മുഹൂർത്താനാം
 മുഹൂർത്താഃ | ജനകോ ഹ വൈദേഹഃ |

അഹോരാത്രൈഃ സമാജഗാമ | തച് ഹോചുഃ |
 യോ വാ അസ്മാൻ. വേദ | വിജഹത്-പാപ്മാനമേതി || 31 ||

T.B.3.10.9.10

സർവ-മായുരേതി | അഭി സ്വർഗം ലോകം ജയതി |
 നാസ്യാമുഷ്മിൻ ലോകേ ഽന്നം ക്ഷീയത ഇതി |
 വിജഹേ വൈ പാപ്മാനമേതി |
 സർവമായുരേതി | അഭി സ്വർഗം ലോകം ജയതി |
 നാസ്യാമുഷ്മിൻ ലോകേ ഽന്നം ക്ഷീയതേ | യ ഏവം വേദ |
 അഹീനാ ഹാശ്വത്ഥ്യഃ | സാവിത്രം വിദാം ചകാര || 32 ||

T.B.3.10.9.11

സ ഹ ഹച് സോ ഹിരണ്യയോ ഭൂതാ |
 സ്വർഗം ലോകമിയായ | ആദിത്യസ്യ സായുജ്യം |
 ഹച് സോ ഹവൈ ഹിരണ്യയോ ഭൂതാ |
 സ്വർഗം ലോകമേതി | ആദിത്യസ്യ സായുജ്യം |
 യ ഏവം വേദ | ദേവഭാഗോ ഹ ശ്രൗതർഷഃ |
 സാവിത്രം വിദാം ചകാര |
 തച് ഹ വാഗദ്യശ്യമാനാ ഽഭ്യുവാച || 33 ||

T.B.3.10.9.12

സർവം ബത ഗൗതമോ വേദ | യഃ സാവിത്രം ധേവേദേതി |
സ ഹോവാച | കൈഷാ വാഗസീതി |

അയമഹം സാവിത്രഃ | ദേവാനാ-മുത്തമോ ലോകഃ |
ഗൃഹ്യം മഹോ ബിഭ്രദിതി | ഏതാവതി ഹ ഗൗതമഃ |
യജ്ഞാപവീതം കൃത്വാ ധ്യോ നിപപാത |
നമോ നമ ഇതി || 34 ||

T.B.3.10.9.13

സ ഹോവാച | മാ ദൈഷീർ ഗൗതമ | ജിതോ വൈ
തേ ലോക ഇതി | തസ്മാദ്യേ കേ ച സാവിത്രം വിദുഃ |
സർവേ തേ ജിതലോകാഃ | സ യോ ഹവൈ
സാവിത്രസ്യാഷ്ടാക്ഷരം പദം ശ്രിയാ ദിഷിക്തം വേദ |
ശ്രിയാ ഹൈവാദിഷിച്യതേ | ഘൃണിരിതി ദേ അക്ഷരേ |
സൂര്യ ഇതി ത്രീണി | ആദിത്യ ഇതി ത്രീണി || 35 ||

T.B.3.10.9.14

ഏതദ്വൈ സാവിത്രസ്യ-ഷ്ടാക്ഷരം പദം ശ്രിയാദിഷിക്തം |
യ ഏവം വേദ | ശ്രിയാ ഹൈവാദിഷിച്യതേ |
തദേ-തദ്യുചാദധുക്തം | ഋചോ അക്ഷരേ പരമേ വ്യോമൻ |
യസ്മിൻ ദേവാ അധി വിശ്വ നിഷേദുഃ |

യസ്തന്ന വേദ കിമൃചാ കരിഷ്യതി । യ ഇത് തദിദൃസു
 ഇമേ സമാസത ഇതി । ന ഹവാ ഏതസ്യർചാ ന
 യജുഷാ ന സാമ്നാർഘ്മോഽസ്തി । യഃ സാവിത്രം ധേവേ ॥ 36 ॥

T.B.3.10.9.15

തദേതത് പരി യദേവചക്രം । ആർദ്രം പിന്നമാനഃ സ്വർഗേ
 ലോക ഏതി । വിജഹദ് വിശ്വാ ഭൂതാനി സംപശ്യത് ।
 ആർദ്രോ ഹ വൈ പിന്നമാനഃ സ്വർഗേ ലോക ഏതി ।
 വിജഹൻ. വിശ്വാ ഭൂതാനി സംപശ്യൻ । യ ഏവം ധേവേ ।
 ശൃഷോ ഹവൈ വാർഷ്ണയഃ । ആദിത്യേന സമാജഗാമ ।
 തച്ഛ ഹോവാച । ഏഹി സാവിത്രം വിദ്ധി ।
 അയം ധേവ സ്വർഗ്വ്യാ ഽഗ്നിഃ പാരയിഷ്ണു-രമൃതാ-
 മ്സംഭൂത ഇതി । ഏഷ വാവ സ സാവിത്രഃ ।
 യ ഏഷ തപതി । ഏഹി മാം വിദ്ധി ।
 ഇതി ഹൈവൈനം തദുവാച ॥ 37 ॥

T.B.3.10.10.1

ഇയം വാവ സരഘാ । തസ്യാ അഗ്നിരേവ സാരഘം മധു ।
 യാ ഏതാഃ പൂർവ പക്ഷാപരപക്ഷയോ രാത്രയഃ ।
 താ മധുകൃതഃ । യാനൃഹാനി । തേ മധുവൃഷാഃ ।

സ യോ ഹ വാ ഏതാ മധുകൃതശ്ച മധുവൃഷാശ്ച വേദ ।
 കുർവന്തി ഹാസൈതാ അഗ്നൗ മധു ।
 നാസ്യേഷ്ടാപൂർത്തം ധയന്തി । അഥ യോ ന വേദ ॥ 38 ॥

T.B.3.10.10.2

ന ഹാസൈതാ അഗ്നൗ മധു കുർവന്തി ।
 ധയന്ത്യ-സ്യേഷ്ടാപൂർത്തം ।
 യോ ഹ വാ അഹോരാത്രാണാം-നാമധേയാനി വേദ ।
 നാഹോരാത്രേഷ്വാർതി-മാർച്ഛതി ।
 സംജ്ഞാനം വിജ്ഞാനം ദർശാ ദൃഷ്ടേതി ।
 ഏതാ-വനുവാകൗ പൂർവപക്ഷസ്യ-ഹോരാത്രാണാം
 നാമധേയാനി । പ്രസ്തുതം വിഷ്ണുതഃ സുതാ സുന്വതീതി ।
 ഏതാവനുവാകാ-വപര-പക്ഷസ്യ-ഹോരാത്രാണാം
 നാമധേയാനി । നാഹോരാത്രേഷ്വാർതി-മാർച്ഛതി ।
 യ ഏവം വേദ ॥ 39 ॥

T.B.3.10.10.3

യോ ഹ വൈ മുഹൂർത്താനാം നാമധേയാനി വേദ ।
 ന മുഹൂർതേഷ്വാർതി-മാർച്ഛതി । ചിത്രഃ കേതുർ ദാതാ
 പ്രദാതാ സവിതാ പ്രസവിതാ ടിഗ്വിശാസ്താ സുമന്തേതി ।
 ഏതേസനുവാകാ മുഹൂർത്താനാം നാമധേയാനി ।

ന മുഹൂർതേ-ഷ്വാർതി-മാർച്ചതി । യ ഏവം വേദ ।
 യോ ഹ വാ അർധമാസാനാം ച മാസാനാഞ്ച നാമധേയാനി
 വേദ । നാർധമാസേഷു ന മാസേഷ്വാർതി-മാർച്ചതി ।
 പവിത്രം പവിയിഷ്യൻ-മ്സഹസ്യാൻ-മ്സഹീയാനരുണോ
 ട്രുണർജാ ഇതി । ഏതേ ട്രുവാകാ അർധമാസാനാഞ്ച
 മാസാനാഞ്ച നാമധേയാനി ॥ 40 ॥

T.B.3.10.10.4

നാർധമാസേഷു ന മാസേഷ്വാർതി-മാർച്ചതി ।
 യ ഏവം വേദ । യോ ഹ വൈ യജ്ഞക്രതൂനാം ചർതൂനാം
 ച സംവത്സരസ്യ ച നാമധേയാനി വേദ ।
 ന യജ്ഞക്രതൂഷു നർതൂഷു ന സംവത്സര
 ആർതിമാർച്ചതി । അഗ്നിഷ്ടോമ ഉക്ഥ്യോ ട്രുഗീർ. ഋതുഃ
 പ്രജാപതിഃ സംവത്സര ഇതി ।
 ഏതേ ട്രുവാകാ യജ്ഞക്രതൂനാം ചർതൂനാം ച
 സംവത്സരസ്യ ച നാമധേയാനി । ന യജ്ഞക്രതൂഷു
 നർതൂഷു ന സംവത്സര ആർതിമാർച്ചതി । യ ഏവം വേദ ।
 യോ ഹ വൈ മുഹൂർതാനാം മുഹൂർതാൻ വേദ ।
 ന മുഹൂർതാനാം മുഹൂർതേഷ്വാർതി മാർച്ചതി ॥ 41 ॥

ഇദാനീം തദാനീമിതി । ഏതേ വൈ മുഹൂർത്താനാം
 മുഹൂർതാഃ । ന മുഹൂർത്താനാം മുഹൂർതേഷ്വാർതി-മാർച്ചതി ।
 യ ഏവം ധേവ । അഥോ യഥാ ക്ഷേത്രജേണാ ഭൂത്യാ ടനു
 പ്രവിശ്യാന്ന-മത്തി । ഏവമേവൈതാൻ ക്ഷേത്രജേണാ
 ഭൂത്യാ ടനു പ്രവിശ്യാന്ന-മത്തി ।
 സ ഏതേഷാമേവ സലോകതാഴ് സായുജ്യ-മശ്നുതേ ।
 അപ പുനർമൃത്യും ജയതി । യ ഏവം ധേവ ॥ 42 ॥

T.B.3.10.11.1

കശ്ചിദ്ധവാ അസ്മാ-ലോകാത് പ്രേത്യ । ആത്മാനം ധേവ ।
 ആയ-മഹ-മസ്മീതി । കശ്ചിമ്സാം ലോകം ന
 പ്രതി പ്രജാനാതി । അഗ്നിമുഗ്ധോ ഹൈവ ധൃമതാൻഃ ।
 സ്വം ലോകം ന പ്രതി പ്രജാനാതി ।
 അഥ യോ ഹൈവൈത-മഗ്നിഴ് സാവിത്രം ധേവ ।
 സ ഏവാസ്മാ ലോകാത് പ്രേത്യ ।
 ആത്മാനം ധേവ । ആയ-മഹ-മസ്മീതി ॥ 43 ॥

T.B.3.10.11.2

സ സ്വം ലോകം പ്രതി പ്രജാനാതി । ഏഷ ഉ വേവൈനം
 തമ്സാവിത്രഃ । സ്വർഗം ലോക-മഭി വഹതി ।
 അഹോരാത്രൈർവാ ഇദഴ് സയുഗ്ഭിഃ ക്രിയതേ ।

ഇതി രാത്രായാ ദീക്ഷിഷത । ഇതി രാത്രായ
 വ്രത-മുപാഗുരിതി । താനി ഹാനേവം വിദുഷഃ ।
 അമുഷിൻ ലോകേ ശേവധിം ധ്വയന്തി ।
 ധീതച്ഛൈവ സ ശേവധി-മനു പരൈതി ।
 അഥ യോ ഹൈവൈതമഗ്നിച്ഛ് സാവിത്രം വേദ ॥ 44 ॥

T.B.3.10.11.3

തസ്യ ഹൈവാഹോരാത്രാണി । അമുഷിൻ ലോകേ
 ശേവധിം ന ധ്വയന്തി । അധീതച്ഛൈവ സ
 ശേവധി-മനു പരൈതി ।
 ഭരദാജോ ഹ ത്രിദിരായുർഭിർ ബ്രഹ്മചര്യമുവാസ ।
 തച്ഛഹ ജീർണിഃ സ്ഥവീരച്ഛ ശയാനം ।
 ഇന്ദ്ര ഉപവ്രജ്യോവാച । ഭരദാജ ।
 യത്തേ ചതുർഥമായുർ ഭദ്യാം । കിമേനേന കൂര്യാ ഇതി ।
 ബ്രഹ്മചര്യമേവൈനേന ചരേയമിതി ഹോവാച ॥ 45 ॥

T.B.3.10.11.4

തച്ഛഹ ത്രീൻ ഗിരി-രൂപാന വിജ്ഞാതാനിവ ദർശയാം
 ചകാര । തേഷാച്ഛൈവൈകൈകസ്താൻ മുഷ്ടിനാഃഃഃ ।

സ ഹോവാച | ഭരദാജേത്യാമൻത്ര്യ | വേദാ വാ ഏതേ |
 അനന്താ വൈ വേദാഃ | ഏതദാ ഏതൈസ്ത്രിഭിരായൂർ
 ഭിരന്വവോചമാഃ | അഥ ത ഇതര-ദനനൂക്തമേവ |
 ഏഹീമം വിധി | അയം വൈ സർവവിദ്യേതി || 46 ||

T.B.3.10.11.5

തസ്മൈ ഹൈതമഗ്നിഃ സാവിത്രമുവാച | തച് സ വിദിത്വാ |
 അമൃതോ ഭൂത്വാ | സ്വർഗം ലോകമിയായ |
 ആദിത്യസ്യ സായുജ്യം | അമൃതോ ഹൈവ ഭൂത്വാ |
 സ്വർഗം ലോകമേതി | ആദിത്യസ്യ സായുജ്യം |
 യ ഏവം വേദ | ഏഷോ ഏവ ത്രയീ വിദ്യാ || 47 ||

T.B.3.10.11.6

യാവന്തച് ഹ വൈ ത്രയോ വിദ്യയാ ലോകം ജയതി |
 താവന്തം ലോകം ജയതി | യ ഏവം വേദ |
 അഗ്നേർ വാ ഏതാനി നാമധേയാനി |
 അഗ്നേരേവ സായുജ്യഃ സലോകതാ-മാപ്നോതി |
 യ ഏവം വേദ | വായോർ വാ ഏതാനി നാമധേയാനി |
 വായോരേവ സായുജ്യഃ സലോകതാ-മാപ്നോതി |
 യ ഏവം വേദ | ഇന്ദ്രസ്യ വാ ഏതാനി നാമധേയാനി || 48 ||

T.B.3.10.11.7

ഇന്ദ്രസ്യേവ സായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।
 യ ഏവം വേദ । ബൃഹസ്പതേർ വാ ഏതാനി നാമധേയാനി ।
 ബൃഹസ്പതേരേവ സായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।
 യ ഏവം വേദ । പ്രജാപതേർ വാ ഏതാനി നാമധേയാനി ।
 പ്രജാപതേരേവ സായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।
 യ ഏവം വേദ । ബ്രഹ്മണോ വാ ഏതാനി നാമധേയാനി ।
 ബ്രഹ്മണ ഏവ സായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।
 യ ഏവം വേദ । സ വാ ഏഷോ ഽഗ്നി-രപക്ഷപുഷ്പോ
 വായുരേവ । തസ്മാഗ്നിർ മുഖം । അസാവാദിത്യഃ ശിരഃ ।
 സ യദേതേ ദേവതേ അന്തരേണ । തഥ്സർവ്വം സീവ്യതി ।
 തസ്മാഥ് സാവിത്രഃ ॥ 49 ॥

ഹരിഃ ഓം

॥ ഇതി തൈത്തരീയ യജുബ്രാഹ്മണേ കാഠകേ പ്രഥമഃ പ്രശ്നഃ
 സമാപ്തഃ ॥

3.2 തൈത്തരീയ യജുർബ്രാഹ്മണേ

കാഠകേ ദിതീയഃ പ്രശ്നഃ

ഹരിഃ ഓം

T.B.3.11.1.1

ലോകോ ഽസി സ്വർഗോഽസി । അനന്തോഽസ്യ പാരോഽസി ।
 അക്ഷിതോ ഽസ്യ ക്ഷയോ ഽസി । തപസഃ പ്രതിഷ്ഠാ ।
 ത്വയീദമന്തഃ । വിശ്വാം യക്ഷം വിശ്വാം ഭൂതം വിശ്വാപ്
 സുഭൂതം । വിശ്വാസ്യ ഭർതാ വിശ്വാസ്യ ജനയിതാ ।
 തന്തോ-പദധേ കാമദുഷ-മക്ഷിതം ।
 പ്രജാപതിസ്താ സാദയതു ।
 തയാ ദേവതയാ ഽങ്ഗിരസ്വാദ്-ധ്രുവാസീദ ॥ 50 ॥

T.B.3.11.1.2

തപോഽസി ലോകേ ശ്രിതം । തേജസഃ പ്രതിഷ്ഠാ ।
 ത്വയീദ-മന്തഃ । വിശ്വാം യക്ഷം വിശ്വാം ഭൂതം വിശ്വാപ്
 സുഭൂതം । വിശ്വാസ്യ ഭർതൃ വിശ്വാസ്യ ജനയിത്യ ।
 തത് ത്വോപദധേ കാമദുഷ-മക്ഷിതം । പ്രജാപതിസ്താ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ഽങ്ഗിരസ്വാദ്-ധ്രുവാസീദ ॥ 51 ॥

T.B.3.11.1.3

തേജോഽസി തപസി ശ്രിതം । സമുദ്രസ്യ പ്രതിഷ്ഠാ ।
 ത്വയീദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വച്ഛു
 സുഭൂതം । വിശ്വസ്യ ഭർതൃ വിശ്വസ്യ ജനയിത്യു ।
 തത് ത്വോപദധേ കാമദുഷ്ട-മക്ഷിതം ।
 പ്രജാപതിസ്ത്വാ സാദയതു ।
 തയാ ദേവതയാഽങ്ഗിരസാദ്-ധ്രുവാസീദ ॥ 52 ॥

T.B.3.11.1.4

സമുദ്രോഽസി തേജസി ശ്രിതഃ । അപാം പ്രതിഷ്ഠാ ।
 ത്വയീദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വച്ഛു
 സുഭൂതം । വിശ്വസ്യ ഭർതാ വിശ്വസ്യ ജനയിതാ ।
 തം ത്വോപദധേ കാമദുഷ്ട-മക്ഷിതം ।
 പ്രജാപതിസ്ത്വാ സാദയതു ।
 തയാ ദേവതയാഽങ്ഗിരസാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 53 ॥

T.B.3.11.1.5

ആപഃസ്ഥ സമുദ്രേ ശ്രിതാഃ । പൃഥിവ്യാഃ പ്രതിഷ്ഠാ യുഷ്മാസു ।
 ഇദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വച്ഛു സുഭൂതം ।
 വിശ്വസ്യ ഭർത്രേയാ വിശ്വസ്യ ജനയിത്ര്യഃ ।

താ വ ഉപദയേ കാമദുഘാ അക്ഷിതാഃ ।
 പ്രജാപതിസ്താ സാദയതു ।
 തയാ ദേവതയാ ങ്ഗിരസാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 54 ॥

T.B.3.11.1.6

പൃഥിവ്യസൃഷ്ടൗ ശ്രീതാ । അഗ്നേഃ പ്രതിഷ്ഠാ ।
 തായീദമന്തഃ । വിശ്വാം യക്ഷം വിശ്വാം ഭൂതം വിശ്വാ
 സൃഭൂതം । വിശ്വാസ്യ ഭർത്രി വിശ്വാസ്യ ജനയിത്രി ।
 താം തോപദയേ കാമദുഘാ-മക്ഷിതാം । പ്രജാപതിസ്താ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ങ്ഗിരസാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 55 ॥

T.B.3.11.1.7

അഗ്നിരസി പൃഥിവ്യാൗ ശ്രീതഃ । അന്തരിക്ഷസ്യ പ്രതിഷ്ഠാ ।
 തായീദമന്തഃ । വിശ്വാം യക്ഷം വിശ്വാം ഭൂതം വിശ്വാ
 സൃഭൂതം । വിശ്വാസ്യ ഭർതാ വിശ്വാസ്യ ജനയിതാ ।
 തം തോപദയേ കാമദുഘ-മക്ഷിതം । പ്രജാപതിസ്താ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ങ്ഗിരസാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 56 ॥

T.B.3.11.1.8

അന്തരിക്ഷമസ്യഗൗ ശ്രീതം । വായോഃ പ്രതിഷ്ഠാ ।
 തായീദമന്തഃ । വിശ്വാം യക്ഷം വിശ്വാം ഭൂതം വിശ്വാ
 സൃഭൂതം । വിശ്വാസ്യ ഭർത്യ വിശ്വാസ്യ ജനയിത്യ ।

തം തോപദയേ കാമദുഷ്ട-മക്ഷിതം । പ്രജാപതിസ്താ
സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ണ്ഗിരസ്വാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 57 ॥

T.B.3.11.1.9

വായുരസ്യ-ന്തരിക്ഷേ ശ്രിതഃ । ദിവഃ പ്രതിഷ്ഠാ ।
തായീദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വം
സുഭൂതം । വിശ്വസ്യ ഭർതാ വിശ്വസ്യ ജനയിതാ ।
തം തോപദയേ കാമദുഷ്ട-മക്ഷിതം । പ്രജാപതിസ്താ
സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ണ്ഗിരസ്വാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 58 ॥

T.B.3.11.1.10

ദ്യാൗരസി വായൗ ശ്രിതാ । ആദിത്യസ്യ പ്രതിഷ്ഠാ ।
തായീദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വം
സുഭൂതം । വിശ്വസ്യ ഭർത്രി വിശ്വസ്യ ജനയിത്രി ।
താം തോപദയേ കാമദുഷ്ട-മക്ഷിതാം ।
പ്രജാപതിസ്താ സാദയതു ।
തയാ ദേവതയാ ണ്ഗിരസ്വാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 59 ॥

T.B.3.11.1.11

ആദിത്യോഽസി ദിവീ ശ്രീതഃ । ചന്ദ്രമസഃ പ്രതിഷ്ഠാ ।
 തയീദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വാ
 സുഭൂതം । വിശ്വാസ്യ ഭർതാ വിശ്വാസ്യ ജനയിതാ ।
 തം തോപദധേ കാമദുഷ്ട-മക്ഷിതം । പ്രജാപതിസ്താ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ട്വഹിരസ്വാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 60 ॥

T.B.3.11.1.12

ചന്ദ്രമാ അസ്യോദിത്യേ ശ്രീതഃ । നക്ഷത്രാണാം പ്രതിഷ്ഠാ ।
 തയീദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വാ
 സുഭൂതം । വിശ്വാസ്യ ഭർതാ വിശ്വാസ്യ ജനയിതാ ।
 തം തോപദധേ കാമദുഷ്ട-മക്ഷിതം । പ്രജാപതിസ്താ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ട്വഹിരസ്വാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 61 ॥

T.B.3.11.1.13

നക്ഷത്രാണിസ്ഥ ചന്ദ്രമസി ശ്രീതാനി । സംവത്സരസ്യ
 പ്രതിഷ്ഠാ യുഷ്ഠാസു । ഇദമന്തഃ ।
 വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വാ സുഭൂതം ।
 വിശ്വാസ്യ ഭർത-ഋണി വിശ്വാസ്യ ജനയിത്-ഋണി ।
 താനി വ ഉപദധേ കാമദുഷ്ട-നൃക്ഷിതാനി ।

പ്രജാപതിസ്താ സാദയതു ।

തയാ ദേവതയാ ട്വഹിരസ്വദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 62 ॥

T.B.3.11.1.14

സംവത്സരോഽസി നക്ഷത്രേഷു ശ്രിതഃ । ജതൂനാം
പ്രതിഷ്ഠാ । തായീദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം

വിശ്വാഃ സുഭൂതം । വിശ്വസ്യ ഭർതാ വിശ്വസ്യ ജനയിതാ ।

തം യോപദധേ കാമദുഷ്ട-മക്ഷിതം । പ്രജാപതിസ്താ
സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ട്വഹിരസ്വദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 63 ॥

T.B.3.11.1.15

ജതവഃ സ്ഥ സംവത്സരേ ശ്രിതാഃ । മാസാനാം പ്രതിഷ്ഠാ

യുഷ്മാസു । ഇദമന്തഃ । വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വാഃ

സുഭൂതം । വിശ്വസ്യ ഭർതാരോ വിശ്വസ്യ ജനയിതാരഃ ।

താൻ. വ ഉപദധേ കാമദുഷ്ട-നക്ഷിതാൻ । പ്രജാപതിസ്താ

സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ട്വഹിരസ്വദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 64 ॥

T.B.3.11.1.16

മാസാഃ സ്ഥർതുഷു ശ്രിതാഃ ।

അർധമാസാനാം പ്രതിഷ്ഠാ യുഷ്മാസു । ഇദമന്തഃ ।

വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വാഃ സുഭൂതം ।

വിശ്വസ്യ ഭർതാരോ വിശ്വസ്യ ജനയിതാർഃ ।
 താൻ. വ ഉപദധേ കാമദുഷ്ടാ-നക്ഷിതാൻ । പ്രജാപതിസ്ത്വാ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ട്വഹിരസ്വദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 65 ॥

T.B.3.11.1.17

അർധമാസാഃ സ്ഥ മാസു ശ്രീതാഃ । അഹാരാത്രയോഃ
 പ്രതിഷ്ഠാ യുഷ്ടാസു । ഇദമന്തഃ ।
 വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വം സുഭൂതം ।
 വിശ്വസ്യ ഭർതാരോ വിശ്വസ്യ ജനയിതാർഃ ।
 താൻ. വ ഉപദധേ കാമദുഷ്ടാ-നക്ഷിതാൻ । പ്രജാപതിസ്ത്വാ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ട്വഹിരസ്വദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 66 ॥

T.B.3.11.1.18

അഹാരാത്രേ സ്ഥോർ ധമാസേഷു ശ്രീതേ ।
 ഭൂതസ്യ പ്രതിഷ്ഠേ ഭവ്യസ്യ പ്രതിഷ്ഠേ । യുവയോ-രിദമന്തഃ ।
 വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വം സുഭൂതം ।
 വിശ്വസ്യ ഭർത്ര്യാ വിശ്വസ്യ ജനയിത്ര്യാ ।
 തേ വാമുപദധേ കാമദുഷ്ടാ-നക്ഷിതേ ।
 പ്രജാപതിസ്ത്വാ സാദയതു ।
 തയാ ദേവതയാ ട്വഹിരസ്വദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 67 ॥

T.B.3.11.1.19

പൗർണ്ണമാസ്യ-ഷ്ടകാ മോവാസ്യാ ।
 അന്നാദാഃ സ്ഥാന്നദുഷോ യുഷ്ണാസു । ഇദമന്തഃ ।
 വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വാꣳ സുഭൂതം ।
 വിശ്വാസ്യ ഭർത്രോ വിശ്വാസ്യ ജനയിത്ര്യഃ ।
 താ വ ഉപദധേ കാമദുഷാ- അക്ഷിതാഃ । പ്രജാപതിസ്ത്വാ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ണ്ഗിരസ്വാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 68 ॥

T.B.3.11.1.20

രാധസി ബൃഹതീ ശ്രീരസി-ന്ദ്രപതീ ധർമ്മപതീ ।
 വിശ്വം ഭൂതമനു പ്രഭൂതാ । തായീദമന്തഃ ।
 വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വാꣳ സുഭൂതം ।
 വിശ്വാസ്യ ഭർത്രി വിശ്വാസ്യ ജനയിത്രി ।
 താം തോപദധേ കാമദുഷാ-മക്ഷിതാം । പ്രജാപതിസ്ത്വാ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ണ്ഗിരസ്വാദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 69 ॥

T.B.3.11.1.21

ഓജോഽസി സഹോഽസി । ബലമസി ഭ്രാജോഽസി ।
 ദേവാനാം ധാമാമൃതം । അമർത്യസ്തപോജാഃ ।
 തായീദമന്തഃ ।

വിശ്വം യക്ഷം വിശ്വം ഭൂതം വിശ്വം സുഭൂതം ।
 വിശ്വസ്യ ഭർതാ വിശ്വസ്യ ജനയിതാ ।
 തം യോപദധേ കാമദൃഢ-മക്ഷിതം । പ്രജാപതിസ്താ
 സാദയതു । തയാ ദേവതയാ ട്വഗ്നിരസ്വദ് ധ്രുവാസീദ ॥ 70 ॥

T.B.3.11.2.1

തമഗ്നേ രുദ്രോ അസുരോ മഹോ ദിവഃ ।
 ത്വം ശർദ്ധോ മാരുതം പൃക്ഷ ഇൗശിഷേ ।
 താം വാതൈരരുണൈർ യാസി ശംഗയഃ ।
 താം പൃഷ്ഠാ വിധതഃ പാസി നൃത്ഥനാഃ ।
 ദേവാ ദേവേഷു ശ്രയദ്ധാം । പ്രഥമാ ദിതീയേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 ദിതീയാ-സ്തൃതീയേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 തൃതീയാ-ശ്ചതുർഥേഷു ശ്രയദ്ധാം । ചതുർഥാഃ പഞ്ചമേഷു
 ശ്രയദ്ധാം । പഞ്ചമാഃ ഷഷ്ഠേഷു ശ്രയദ്ധാം ॥ 71 ॥

T.B.3.11.2.2

ഷഷ്ഠാഃ സപ്തമേഷു ശ്രയദ്ധാം । സപ്തമാ അഷ്ടമേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 അഷ്ടമാ നവമേഷു ശ്രയദ്ധാം । നവമാ ദശമേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 ദശമാ ഏകാദശേഷു ശ്രയദ്ധാം । ഏകദശാ ദ്വാദശേഷു
 ശ്രയദ്ധാം । ദ്വാദശാ-ത്രയോദശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 ത്രയോദശാ-ശ്ചതുർ ദേശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।

ചതുർദശാഃ പഞ്ചദശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
പഞ്ചദശാഃ ഷോഡശേഷു ശ്രയദ്ധാം ॥ 72 ॥

T.B.3.11.2.3

ഷോഡശാഃ സപ്തദശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
സപ്തദശാ അഷ്ടാദശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
അഷ്ടാദശാ ഏകാന്ന-വിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
ഏകാന്ന-വിച്ശാ വിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
വിച്ശാ ഏകവിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
ഏകവിച്ശാ ദാവിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
ദാവിച്ശാ-സ്രയോവിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
സ്രയോവിച്ശാ-ശ്ചതുർ വിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
ചതുർവിച്ശാഃ പഞ്ചവിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
പഞ്ചവിച്ശാഃ ഷഡ്വിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ॥ 73 ॥

T.B.3.11.2.4

ഷഡ്വിച്ശാ-സപ്ത വിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
സപ്തവിച്ശാ അഷ്ടാവിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।

അഷ്ടാവിച്ശാ ഏകാന്നത്രിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 ഏകാന്നത്രിച്ശാ-സ്രിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 ത്രിച്ശാ ഏകത്രിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 ഏകത്രിച്ശാ ദ്വാത്രിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 ദ്വാത്രിച്ശാ-സ്രിയസ്രിച്ശേഷു ശ്രയദ്ധാം ।
 ദേവാസ്രിരേകാദശാ-സ്രിസ്രിയ-സ്രിച്ശാഃ ।
 ഉത്തരേ ദവത । ഉത്തര വർത്തമാന ഉത്തര സത്യാനഃ ।
 യത്കാമ ഇദം ജുഹോമി । തന്മേ സമൃദ്ധ്യതാം ।
 വയസ്യാമ പതയോ രയിണാം ।
 ഭൂർഭുവസ്സാഹാ ॥ 74 ॥

T.B.3.11.3.1

അഗ്നാവിഷ്ട സജോഷസാ । ഇമാ വർദ്ധന്തു വാങ്ഗിരഃ ।
 ദ്യുന്മൈർ വാജേഭി-രാഗതം । രാജന്തീ വിരാജന്തീ ।
 സമ്രാജന്തീ സ്വരാജന്തീ । അർചിഃ ശോചിഃ ।
 തപോ ഹരോ ഭാഃ । അഗ്നിഃ സോമോ ബൃഹസ്പതിഃ ।
 വിശ്വേ ദേവാ ഭുവനസ്യ ഗോപാഃ । തേ സർവേ സംഗത്യ ।
 ഇദം മേ പ്രാവതാ വചഃ । വയസ്യാമ പതയോ രയിണാം ।
 ഭൂർ-ഭുവഃ-സ്വഃ സ്വാഹാ ॥ 75 ॥

T.B.3.11.4.1

അന്നപതേ ധന്നസ്യ നോ ദേഹി । അനമീവസ്യ ശൃഷ്ടിഃ ।
 പ്രപ്രദാതാർ-ന്താരിഷഃ । ഊർജം നോ ധേഹി ദിപദേ
 ചതുഷ്പദേ । അഗ്നേ പൃഥിവീപതേ । സോമ വീരുധാം പതേ ।
 തപഃ സമിധാം പതേ । വിഷ്ണു-വാശാനാം പതേ ।
 മിത്ര സത്യാനാം പതേ । വരുണ ധർമ്മണാം പതേ ॥ 76 ॥

T.B.3.11.4.2

മരുതോ ഗണാനാം പതയഃ । രുദ്ര പശൂനാം പതേ ।
 ഇന്ദ്രൗജസാം പതേ । ബൃഹസ്പതേ ബ്രഹ്മണസ്പതേ ।
 ആ രുചാ രോചേ ധഹഃ സ്വയം । രുചാ രുരുചേ-രോചമാനഃ ।
 അതീത്യാദഃ സ്വരാദരേഹ । തസ്മിൻ യോനൗ പ്രജനൗ
 പ്രജായേയ । വയം സ്യാമ പതയോ രയിണാം ।
 ഭൂർ-ഭുവഃസ്വ സ്ത്യാഹാ ॥ 77 ॥

T.B.3.11.5.1

സപ്ത തേ അഗ്നേ സമിധഃ സപ്ത ജിഹ്വാഃ । സപ്തർഷയഃ
 സപ്തധാമ പ്രിയാണി । സപ്ത ഹോത്രാ അനുവിദാൻ ।
 സപ്ത യോനീ-രാപൃണസാ ഘൃതേന ।
 പ്രാചീ ദിക് । അഗ്നിർ ദേവതാ । അഗ്നിഃ സ ദിശാം ദേവം
 ദേവതാനാമൃച്ഛതു ।

യോ മൈതസ്യേ ദിശോ ടഭിദാസതി ।
ദക്ഷിണാ ദിക് । ഇന്ദ്രോ ദേവതാ ॥ 78 ॥

T.B.3.11.5.2

ഇന്ദ്രഃ സ ദിശാം ദേവം ദേവതാനാ-മൃച്ഛതു ।
യോ മൈതസ്യേ ദിശോ ടഭിദാസതി । പ്രതീചീ ദിക് ।
സോമോ ദേവതാ । സോമഃ സ ദിശാം ദേവം ദേവതാനാ-
മൃച്ഛതു । യോ മൈതസ്യേ ദിശോ ടഭിദാസതി ।
ഉദീചീ ദിക് । മിത്രാവരുണൗ ദേവതാ ।
മിത്രാവരുണൗ സ ദിശാം ദേവൗ ദേവതാനാ-മൃച്ഛതു ।
യോ മൈതസ്യേ ദിശോ ടഭിദാസതി ॥ 79 ॥

T.B.3.11.5.3

ഊർധ്വാ ദിക് । ബൃഹസ്സതിർ ദേവതാ ।
ബൃഹസ്സതിഃ സ ദിശാം ദേവം ദേവതാനാ-മൃച്ഛതു ।
യോ മൈതസ്യേ ദിശോ ടഭിദാസതി ।
ഇയന്ദിക് । അദിതിർ ദേവതാ ।
അദിതിഃ സ ദിശാം ദേവീം ദേവതാനാ-മൃച്ഛതു ।
യോ മൈതസ്യേ ദിശോ ടഭിദാസതി ।
പുരുഷോ ദിക് । പുരുഷോ മേ കാമാൻ മസ്മർദ്ധയതു ॥ 80 ॥

T.B.3.11.5.4

അന്യോ ജാഗൃ॑വിഃ പ്രാ॑ണ । അ॒സാ॒വേഹി॑ ।
 ബ॒ധിര॑ ആ॒ക്രന്ധി॑ത-ര॒പാ॒ന । അ॒സാ॒വേഹി॑ ।
 ഉ॒ഷ॒സ-മു॒ഷ॒സ-മ॒ശീ॒യ । അ॒ഹ॒മ॒സോ ജ്യോ॑തി॒ര॒ശീ॒യ ।
 അ॒ഹ॒മ॒സോ ഹ്വേ॑ശീ॒യ । വ॒യഃ സ്യാ॑മ॒ പ॒ത॒യോ ര॒യി॒ണാം ।
 ഭൂ॒ർ ഭൂ॒വ॒സ്സാ॒സ്താഹാ॑ ॥ 81 ॥

T.B.3.11.6.1

യ॒ത്തേ ച॑ചി॒തം യ॑ദു॒ചി॒ത॒ന്തേ അ॒ഗ്നേ । യ॒ത്ത ഊ॒നം യ॑ദു॒തേ
 ഹി॒രി॒ക്തം । ആ॒ദി॒ത്യാ॒സ്ത-ദ॑ങ്ഗി॒ര॒സ-ശ്ചി॑ന്വ॒ന്തു ।
 വി॒ശ്വേ തേ॑ ദേ॒വാശ്ചി॑തി-മാ॒പു॒ര॒യ॒ന്തു । ചി॒ത॒ശ്ചാ॒സി
 സ॒ഞ്ചി॑ത॒ശ്ചാ-സ്യ॑ഗ്നേ । ഏ॒താ॒വാഽശ്ചാ॑സി
 ഭൂ॒യാഽശ്ചാ॑സ്യ॒ഗ്നേ । ലോ॒കം പൃ॑ണ॒ച്ചി॒ദ്രം പൃ॑ണ ।
 അ॒ഥോ സീ॑ദ॒ ശി॒വാ താ॑ം । ഇ॒ന്ദ്രാ॒ഗ്നീ ത്വാ॑ ബൃ॒ഹ॒സ്സ॒തിഃ ।
 അ॒സ്മിൻ. യോ॒നാ-വ॒സീ॑ഷ॒ദൻ ॥ 82 ॥

T.B.3.11.6.2

ത॒യാ ദേ॒വ॒ത॒യാ ഹി॒രി॒ക്തം യ॑ദു॒ചി॒ത॒ന്തേ അ॒ഗ്നേ । യ॒ത്ത ഊ॒നം യ॑ദു॒തേ
 താ അ॒സ്യ॒ സു॑ദ॒ഭോ॒ഹ॒സഃ । സോമഃ॑ ശ്രീ॒ണ॒ന്തി പൃ॑ശ്ന॒യഃ ।
 ജ॒ന്മം ദേ॒വാനാ॑ം വി॒ശ്വഃ । ത്രി॒ഷാ രോ॑ച॒നേ ദി॒വഃ ।
 ത॒യാ ദേ॒വ॒ത॒യാ ഹി॒രി॒ക്തം യ॑ദു॒ചി॒ത॒ന്തേ അ॒ഗ്നേ । യ॒ത്ത ഊ॒നം യ॑ദു॒തേ

അഗ്നേ॑ ദേ॒വാഽ॑ ഇ॒ഹാവ॑ഹ । ജ॒ജ്ഞാ॑നോ വൃ॒ക്ത ബ॑ർഹി॒ഷേ ।
 അ॒സി ഹോ॑താ ന ഇ॒ഽധ്വഃ॑ ।
 അഗ॑ന്മ മ॒ഹാ മ॑ന॒സാ യ॑വിഷും ॥ 83 ॥

T.B.3.11.6.3

യോ ദീ॒ദായ॑ സ॒മീദ്ധഃ॑ സ്വേ॒ ദുരോ॑ണേ । ചി॒ത്രഭാ॑ന്യു രോ॒ദസീ॑
 അ॒ന്തരൂ॑ർവീ । സ്വാ॒ഹുതം॑ ിശ്വ॒തഃ പ്ര॑ത്യു॒ഞ്ചം । മേ॒ധാകാ॑രം
 ി॒ദഥ്വ॑സ്യ പ്ര॒സാധ॑നം । അ॒ഗ്നിഽ॑ ഹോ॒താരം॑ പ॒രിഭൂ॑തമം
 മ॒തിം । ത്വാ॑മർഭ॒സ്യ ഹ॑വിഷഃ സ॒മാന॑മിത് । ത്വാം മ॒ഹോ
 വൃ॒ണതേ॑ നരോ നാ॒ന്യം ത്വത് । മ॒നുഷ്യാ॑ത്വാ നി॒ധീമ॑ഹി ।
 മ॒നുഷ്യാ॑മ് സ॒മീധീ॑മഹി । അഗ്നേ॑ മ॒നുഷ്യാ॑-ദ॒ങ്ഗിരഃ॑ ॥ 84 ॥

T.B.3.11.6.4

ദേ॒വാൻ ദേ॒വായ॑ തേ യ॒ജ । അ॒ഗ്നിർ. ഹി॑ വാ॒ജിനം॑ ി॒ശേ ।
 ദാ॒തി വി॒ശ്വച॑ർഷ॒ണിഃ । അ॒ഗ്നീ രാ॒യേ സ്വാ॑ഭു॒വം ।
 സ പ്രീ॒തോ യാ॑തി വാ॒ര്യം । ഇ॒ഷ്ടം സ്തോ॑ത്യു॒ഭ്യ ആ॑ദര ।
 പൃ॒ഷ്ടോ ദി॒വി പൃ॒ഷ്ടോ അ॒ഗ്നിഃ പൃ॒ഥിവ്യാം॑ । പൃ॒ഷ്ടോ വി॒ശ്വാ
 ഓ॒ഷധീ॑-രാ॒വിവേ॑ശ । വൈ॒ശ്വാനരഃ॑ സ॒ഹസാ॑ പൃ॒ഷ്ടോ
 അ॒ഗ്നിഃ । സ നോ॑ ദി॒വാ സ॒രിഷഃ॑ പാ॒തു ന॑ക്തം ॥ 85 ॥

T.B.3.11.7.1

അയം ഞ്വാവ യഃ പവതേ । സോഽഗ്നിർ നാചികേതഃ ।
 സ യത് പ്രാങ് പവതേ । തദ-സ്യ ശിരഃ । അഥ യദ്
 ദക്ഷിണാ । സ ദക്ഷിണഃ പക്ഷഃ ।
 അഥ യത് പ്രത്യക് ।
 തത് പുച്ഛം । യദുദങ് । സ ഉത്തരഃ പക്ഷഃ ॥ 86 ॥

T.B.3.11.7.2

അഥ യഥ് സംവാതി । തദസ്യ സമഞ്ചനം ച
 പ്രസാരണം ച । അഥോ സംപദേവാസ്യ സാ । സച് ഹ വാ
 അസ്മൈ സ കാമഃ പദ്യതേ । യത് കാമോ യജതേ । യോഽഗ്നിം
 നാചികേതം ചിനുതേ । യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ ।
 യോ ഹ വാ അഗ്നേർ നാചികേത-സ്യായതനം പ്രതിഷ്ഠാം
 ഽവേദ । ആയതനവാൻ ഭവതി । ഗച്ഛതി പ്രതിഷ്ഠാം ॥ 87 ॥

T.B.3.11.7.3

ഹിരണ്യം ഞ്വാ അഗ്നേർ നാചികേത-സ്യായതനം പ്രതിഷ്ഠാ ।
 യ ഏവംഽവേദ । ആയതനവാൻ ഭവതി । ഗച്ഛതി പ്രതിഷ്ഠാം ।
 യോ ഹ വാ അഗ്നേർ നാചികേതസ്യ ശരീരം ഽവേദ ।

സ ശരീര ഏവ സ്വർഗം ലോകമേതി ।
 ഹിർണ്യം വാ അഗ്നേർ നാചികേതസ്യ ശരീരം ।
 യ ഏവം വേദ ।
 സ ശരീര ഏവ സ്വർഗം ലോകമേതി ।
 അഥോ യഥാ രൂക്മ ഉത്-തപ്തോ ഭായാത് ॥ 88 ॥

T.B.3.11.7.4

ഏവമേവ സ തേജസാ യശസാ । അസിഘ്രശ്ച ലോകേ -
 ഫുഷിഘ്രശ്ച ഭാതി । ഉരവോ ഹ വൈ നാമൈതേ ലോകാഃ ।
 യേ ഹവരേണാദിത്യം । അഥ ഹൈതേ വരീയാച്ഛോ
 ലോകാഃ । യേ പരേണാദിത്യം । അന്തവന്തച്ഛ ഹ വാ ഏഷ
 ക്ഷയം ലോകം ജയതി । യോ ഹവരേണാദിത്യം ।
 അഥ ഹൈഷോ ഹന്ത-മപാര-മക്ഷയം ലോകം ജയതി ।
 യഃ പരേണാദിത്യം ॥ 89 ॥

T.B.3.11.7.5

അനന്തച്ഛ ഹ വാ അപാര-മക്ഷയം ലോകം ജയതി ।
 യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।
 യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ ।

അഥോ യഥാ രഥേ തിഷ്ഠൻ പക്ഷസീ പര്യാവർത്തമാനേ
പ്രത്യുപേക്ഷതേ ।

ഏവ-മഹോരാത്രേ പ്രത്യുപേക്ഷതേ ।

നാസ്യാഹോരാത്രേ ലോകമാപ്നോതഃ ।

യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ ॥ 90 ॥

T.B.3.11.8.1

ഉശൻ ഹ വൈ വാജശ്രവസഃ സർവവേദസം ദദൗ ।

തസ്യ ഹ നചികേതാ നാമ പുത്ര ആസ । തച് ഹ കുമാരച്

സന്തം । ദക്ഷിണാസു നീയമാനാസു ശ്രദ്ധാവിവേശ ।

സ ഹോവാച । തത ക്വൈ മാം ദാസ്യസീതി ।

ദിതീയം തൃതീയം । തച് ഹ പരീത ഉവാച । മൃത്യുവേ ത്വാ

ദദാമീതി । തച് ഹ സ്തോ-ത്ഥിതം വാഗഭി-വദതി ॥ 91 ॥

T.B.3.11.8.2

ഗൗതമ കുമാര-മിതി । സ ഹോവാച ।

പരേഹി മൃത്യോർ ഗൃഹാൻ । മൃത്യുവേവൈ ത്വാദാ-മിതി ।

തം വൈ പ്രവസന്തം ഗന്താ-സീതി ഹോവാച ।

തസ്യ॑ സ്മ॒ തി॒സ്രോ॑ രാ॒ത്രി-॑ര॒നാ॑ശ്ചാ॒ൻ ഗൃ॒ഹേ॑ വ॒സതാ॑ത് ।
 സ॒ യദി॑ ത്വാ॒ പൃ॒ച്ഛേ॒ത് ।
 കു॒മാ॒ര ക॒തി രാ॒ത്രി-॑ ര॒വാഥ്॑സി-॒രിതി॑ ।
 തി॒സ്ര ഇ॒തി പ്ര॒തി ബ്രൂ॑താത് ।
 കിം പ്ര॒ഥ॒മാഽ രാ॒ത്രി-॑മാ॒ശ്താ॑ ഇ॒തി ॥ 92 ॥

T.B.3.11.8.3

പ്ര॒ജാം ത॒ ഇതി॑ । കിം ദി॒തീയാ॑-മി॒തി । പ॒ശുഃ॑സ്ത॒ ഇതി॑ ।
 കിം ത്രി॒തീയാ॑-മി॒തി । സാ॒ധു॒കൃ॒ത്യാം ത॒ ഇതി॑ । തം ധൈ॑
 പ്ര॒വ॒സ॒ന്തം ജഗാ॑മ । തസ്യ॑ ഹ॒ തി॒സ്രോ॑ രാ॒ത്രി-॑ര॒നാ॑ശ്ചാ॒ൻ
 ഗൃ॒ഹേ॑ ഉ॒വാ॒സ । ത-॑മാ॒ഗത്യ॑ പ॒പ്രച്ഛ॑ । കു॒മാ॒ര ക॒തി
 രാ॒ത്രി-॑ര॒വാഥ്॑സി-॒രിതി॑ । തി॒സ്ര ഇ॒തി പ്ര॒ത്യു॑വാച ॥ 93 ॥

T.B.3.11.8.4

കിം പ്ര॒ഥ॒മാഽ രാ॒ത്രി-॑മാ॒ശ്താ॑ ഇ॒തി । പ്ര॒ജാം ത॒ ഇതി॑ ।
 കിം ദി॒തീയാ॑-മി॒തി । പ॒ശുഃ॑സ്ത॒ ഇതി॑ । കിം ത്രി॒തീയാ॑-മി॒തി ।
 സാ॒ധു॒കൃ॒ത്യാം ത॒ ഇതി॑ । നമ॑സ്തേ॒ അ॒സ്തേ॒ ഭഗ॒വ॒ ഇതി॑
 ഹോ॒വാച॑ । വ॒രം ധൈ॑വ്യ॒ണീ॒ഷ്ട-॑തി ।
 പി॒ത॒ര-॑മേ॒വ ജീ॒വ॒ന്നയാ॑നീതി ।
 ദി॒തീയാ॑ം ധൈ॒വ്യ॒ണീ॒ഷ്ട-॑തി ॥ 94 ॥

T.B.3.11.8.5

ഇഷ്ടാപൂർത്തയോർ മേ ടക്ഷിതിം ബ്രൂഹീതി ഹോവാച ।
 തസ്മൈ ഹൈതമഗ്നിം നാചികേത-മുവാച ।
 തതോ വൈ തസ്യേ-ഷ്ടാപൂർത്തേ നാ ക്ഷീയേതേ ।
 നാസ്യേ-ഷ്ടാപൂർത്തേ ക്ഷീയേതേ । യോഽഗ്നിം നാചികേതം
 ചിനുതേ । യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ ।
 തൃതീയം ഽവൂണീഷേ-തി । പുനർ മൃത്യോർ മേ ടപജിതിം
 ബ്രൂഹീതി ഹോവാച । തസ്മൈ ഹൈത-മഗ്നിം നാചികേത-
 മുവാച । തതോ വൈ സോപ പുനർ മൃത്യു-മജയത് ॥ 95 ॥

T.B.3.11.8.6

അപ പുനർ മൃത്യും ജയതി । യോഽഗ്നിം നാചികേതം
 ചിനുതേ । യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ ।
 പ്രജാപതിർ വൈ പ്രജാകാമ-സ്തപോ തപ്യത ।
 സ ഹിരണ്യ-മുദാസ്യത് । ത-ദഗ്നൗ പ്രാസ്യത് ।
 ത-ദസ്മൈ നാച്ഛദയത് । തദ് ദിതീയം പ്രാസ്യത് ।
 ത-ദസ്മൈ നൈ-വാച്ഛദയത് । തത് തൃതീയം പ്രാസ്യത് ॥ 96 ॥

T.B.3.11.8.7

ത-ദസൈ നൈ-വാചദയത് ।
 ത-ദാത്മ-നേവ ഹൃദയേഗ്നൗ വൈശ്യാനരേ പ്രാസ്യത് ।
 ത-ദസ്മാ അചദയത് । തസ്മാദ് ഹിരണ്യം കനിഷ്ഠം ധനാനാം ।
 ഭുഞ്ജത് പ്രിയതമം । ഹൃദയജഗ് ഹി । സ വൈ തമേവ
 നാവിന്ദത് । യസൈ താം ദക്ഷിണാ-മനേഷ്യത് ।
 താഽ സ്വായൈവ ഹസ്തായ ദക്ഷിണായാനയത് ।
 താം പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ॥ 97 ॥

T.B.3.11.8.8

ദക്ഷായ ത്വാ ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്ണാമീതി ।
 സോ ടദക്ഷന്ത ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്യ ।
 ദക്ഷതേ ഹ വൈ ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്യ । യ ഏവംഽവേദ ।
 ഏതദ്ധ സ വൈ തദ് വിദാഽസോ വാജശ്രവസാ ഗോതമാഃ ।
 അപ്യനുദേശ്യാം ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്ണന്തി ।
 ഉദയേന വയം ദക്ഷിഷ്യാമഹ ഏവ ദക്ഷിണാം
 പ്രതിഗൃഹ്യാതി । തേ ടദക്ഷന്ത ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്യ ।
 ദക്ഷതേ ഹ വൈ ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്യ ।
 യ ഏവംഽവേദ । പ്ര ഹാന്യം വ്ലീനാതി ॥ 98 ॥

T.B.3.11.9.1

തച്ഛ് ഹൈത-മേകേ പശുബന്ധ ഏവോ-ത്തരവേദ്യാം
 ചിന്വതേ । ഉത്തരവേദി സമ്മിത ഏഷോഽഗ്നിരിതി വദന്തഃ ।
 തന്ന തഥാ കൂര്യാത് । ഏത-മഗ്നിം കാമേന വൃർദ്ധയേത് ।
 സ ഏനം കാമേന വൃഗ്ദ്ധഃ । കാമേന വൃർദ്ധയേത് ।
 സൗമ്യേ വാവൈ-നമധാരേ ചിന്വീത । യത്ര വാ ഭൂയിഷ്ഠാ
 ആഹുതയോ ഹൂയേരൻ । ഏത-മഗ്നിം കാമേന
 സമർദ്ധയതി । സ ഏനം കാമേന സമൃദ്ധഃ ॥ 99 ॥

T.B.3.11.9.2

കാമേന സമർദ്ധയതി । അഥ ഹൈനം പുരർഷയഃ ।
 ഉത്തരവേദ്യാ-മേവ സത്രിയ-മചിന്വത । തതോ വൈ
 തേഽവിന്ദന്ത പ്രജാം । അഭി സ്വർഗം ഘോക-മജയൻ ।
 വിന്ദന്ത ഏവ പ്രജാം । അഭി സ്വർഗം ഘോകം ജയതി ।
 യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ । യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ ।
 അഥ ഹൈനം വായുർ ജദ്ധികാമഃ ॥ 100 ॥

T.B.3.11.9.3

യഥാ ന്യൂപ്ത-മേവോപദധേ । തതോ വൈ സ ഏതാ-മൃദ്ധി-
 മാർദ്ധ്യാത് । യാ-മിദം വായുർ ജദ്ധഃ ।

ഏ॒താ-മൃ॑ദ്ധി-മൃ॒ദ്ധ്നോ॑തി । യാ-മി॒ദം വാ॑യുർ ജു॒ദ്ധഃ ।
 യോ॑ഽഗ്നിം നാ॑ചികേ॒തം ചി॑നുതേ । യ ഉ॑ ചൈ॒ന-മേ॒വം വേ॑ദ ।
 അ॒ഥ ഹൈ॒നം ഗോ॑ബ॒ലോ വാർഷ്ണ॑ഃ പശു॒കാമഃ ।
 പാ॒ംക്ത-മേ॒വ ചി॑ക്വേ । പ॒ഞ്ച പു॑രസ്താത് ॥ 101 ॥

T.B.3.11.9.4

പ॒ഞ്ച ദ॑ക്ഷി॒ണതഃ॑ । പ॒ഞ്ച പ॑ശ്വാത് । പ॒ഞ്ചോ॑ത്തരതഃ ।
 ഏ॒കാം മ॑ദ്ധ്യേ । തതോ॑ വൈ സ സ॒ഹസ്രം॑ പശു॒ൻ പ്രാ॑പ്തോത് ।
 പ്ര സ॒ഹസ്രം॑ പശു॒-നാ॑പ്തോതി ।
 യോ॑ഽഗ്നിം നാ॑ചികേ॒തം ചി॑നുതേ । യ ഉ॑ ചൈ॒ന-മേ॒വം വേ॑ദ ।
 അ॒ഥ ഹൈ॒നം പ്ര॑ജാപതിർ ജൈ॒ഷ്ട്യകാ॑മോ
 യശ്ശാ॑മഃ പ്ര॒ജന॑നകാമഃ । ത്രി॒വൃത॑-മേ॒വ ചി॑ക്വേ ॥ 102 ॥

T.B.3.11.9.5

സ॒പ്ത പു॑രസ്താത് । തി॒സ്രോ ദ॑ക്ഷി॒ണതഃ॑ । സ॒പ്ത പ॑ശ്വാത് ।
 തി॒സ്ര ഉ॑ത്തരതഃ । ഏ॒കാം മ॑ദ്ധ്യേ ।
 തതോ॑ വൈ സ പ്ര യശോ ജൈ॒ഷ്ട്യ-മാ॑പ്തോത് ।
 ഏ॒താം പ്ര॑ജാതിം പ്രാ॒ജായ॑ത । യാമി॒ദം പ്ര॑ജാഃ പ്ര॒ജായ॑ന്തേ ।
 ത്രി॒വൃദ് വൈ ജൈ॒ഷ്ട്യം । മാ॒താ പി॒താ പു॑ത്രഃ ॥ 103 ॥

T.B.3.11.9.6

ത്രി॒വൃ॒ത് പ്ര॒ജന॑നം । ഉ॒പ॒സ്ഥോ॑ യോ॒നിർ മ॒ദ്ധ്യ॒മാ ।
 പ്ര॒ യശോ॑ ജൈ॒ഷ്ട്യ-മാ॒പ്തോ॑തി । ഏ॒താം പ്ര॒ജാ॑തിം
 പ്ര॒ജായ॑തേ । യാ-മി॒ദം പ്ര॒ജാഃ പ്ര॒ജായ॑തേ । യോ॒ഽഗ്നിം
 നാ॑ചി॒കേതം॑ ചി॒നുതേ॑ । യ ഉ॑ ചൈ॒ന-മേ॒വംഽവേ॑ദ ।
 അ॒ഥ ഹൈ॒ന-മി॒ന്ദ്രോ ജൈ॒ഷ്ട്യകാ॑മഃ । ഊ॒ർദ്ധ്വാ ഏ॒വോ-
 പ॒ദധേ॑ । ത॒തോ വൈ॒ സ ജൈ॒ഷ്ട്യമ॑ഗച്ഛ॒ത് ॥ 104 ॥

T.B.3.11.9.7

ജൈ॒ഷ്ട്യം ഗച്ഛ॑തി । യോ॒ഽഗ്നിം നാ॑ചി॒കേതം॑ ചി॒നുതേ॑ ।
 യ ഉ॑ ചൈ॒ന-മേ॒വംഽവേ॑ദ ।
 അ॒ഥ ഹൈ॒ന-മ॒സാവാ॑ദി॒ത്യഃ സ്വ॑ർഗകാ॑മഃ ।
 പ്രാ॒ചീ-രേ॒വോപ॑ദധേ । ത॒തോ വൈ॒ സോ॑ഽദി സ്വ॑ർഗം
 ഽ॒ലോക॑-മ॒ജയ॑ത് । അ॒ദി സ്വ॑ർഗം ഽ॒ലോകം॑ ജ॒യതി॑ ।
 യോ॒ഽഗ്നിം നാ॑ചി॒കേതം॑ ചി॒നുതേ॑ ।
 യ ഉ॑ ചൈ॒ന-മേ॒വംഽവേ॑ദ । സ യദീ॒ച്ഛേ॒ത് ॥ 105 ॥

T.B.3.11.9.8

തേ॒ജ॒സീ യ॑ശ॒സീ ബ്ര॑ഹ്മ॒വർച॑സീ॒ സ്യാ-മി॑തി ।
 പ്രാ॒ണാ ഹോ॑തു॒ർദ്ധി॒ഷ്ട്യാ-ദൃ॒ഥ്സർവേ॑ത് ।

യേ॒യം പ്രാ॒ഗാദ് യശ॑സ്വതീ॒ । സാ മാ പ്രോ॑ർണോ॒തു ।
 തേ॒ജ॒സാ യശ॑സാ ബ്ര॒ഹ്മവ॑ർച॒സേ-നേ॒തി ।
 തേ॒ജ॒സ്-വ്യേ॒വ യശ॑സ്വീ ബ്ര॒ഹ്മവ॑ർച॒സീ ഭ॒വതി॑ ।
 അ॒ഥ യദീ॑ച്ഛേ॒ത് । ഭൂ॒യിഷ്ടം॑ മേ ശ്ര॒ദ്-ദധീ॑രൻ ।
 ഭൂ॒യിഷ്ടാ॑ ദക്ഷി॒ണാ ന॒യേയു॑-രി॒തി ।
 ദക്ഷി॑ണാ॒സു നീ॒യമാ॑നാ॒സു പ്രാ॒ച്യേഹി॑ പ്രാ॒ച്യേഹീ॑-
 തി പ്രാ॒ചീ ജു॒ഷാണാ॑ വേ॒താജ്യ॑സ്യ॒ സ്വാഹേ॑തി॒ സ്രു॒വേണോ॑
 -പ॒ഹത്യാ॑-ഹ॒വനീ॑യേ ജു॒ഹുയാ॑ത് ॥ 106 ॥

T.B.3.11.9.9

ഭൂ॒യിഷ്ട-മേ॒വാ॒സൈ ശ്ര॒ദ്-ദധ॑തേ । ഭൂ॒യിഷ്ടാ॑ ദക്ഷി॒ണാ
 ന॒യന്തി॑ । പു॒രീഷ-മു॒പധാ॑യ । ചി॒തിക്യ॑പി॒ഭി - രദീ॑മൃശ്യ॒ ।
 അ॒ഗ്നിം പ്ര॑ണീ॒യോപ॑-സ॒മാധാ॑യ ।
 ച॒ത॒സ്ര ഏ॒താ ആ॑ഹു॒തീർ ജു॑ഹോ॒തി ।
 താ॒മഗ്നേ॑ രു॒ദ്ര ഇ॒തി ശ॑തരു॒ദ്രീയ॑സ്യ രൂ॒പം ।
 അ॒ഗ്നാ-വി॑ഷ്ണു॒ ഇതി॑ വ॒സോർധാ॑രാ॒യാഃ ।
 അ॒ന്നപ॑ത ഇ॒ത്യു॒ന്ന ഹോ॑മഃ । സ॒പ്ത തേ॑ അ॒ഗ്നേ സ॒മിധഃ॑ സ॒പ്ത
 ജി॒ഹ്വാ ഇ॒തി വി॑ശ്വ॒പ്രീഃ ॥ 107 ॥

T.B.3.11.10.1

യാം പ്രഥമാ-മിഷ്ടകാ-മുപദധാതി । ഇമം തയാ ലോക-
 മഭി ജയതി । അഥോ യാ അസ്മിൻ ലോകേ ദേവതാഃ ॥
 താസാഽസായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।
 യാം ദിതീയാ-മുപദധാതി । അന്തരിക്ഷ ലോകം
 തയാ-ഭിജയതി । അഥോ യാ അന്തരിക്ഷ ലോകേ ദേവതാഃ ॥
 താസാഽസായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।
 യാം തൃതീയാ-മുപദധാതി ।
 അഥോ തയാ ലോക-മഭിജയതി ॥ 108 ॥

T.B.3.11.10.2

അഥോ യാ അമൃഷ്ഠിൻ ലോകേ ദേവതാഃ ॥
 താസാഽസായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।
 അഥോ യാ അമൃ-രിതരാ അഷ്ടാദശ । യ ഏവാമീ ഉരവശ്ച
 വരീയാഽസശ്ച ലോകാഃ । താനേവ താഭി-രഭിജയതി ।
 കാമചാരോ ഹ വാ അസ്യോരുഷു ച വരീയസ്സു ച
 ലോകേഷു ഭവതി । യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।
 യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ । സംവത്സരോ വാ അഗ്നിർ
 നാചികേതഃ । തസ്യ വസന്തഃ ശിരഃ ॥ 109 ॥

T.B.3.11.10.3

ഗ്രീ॒ഷ്മാ॑ ദക്ഷി॒ണഃ പ॒ക്ഷഃ । വർഷാ॑ ഉ॒ത്തരഃ॑ । ശ॒രത് പു॒ഷ്പം॑ ॥
 മാ॒സാഃ കർമ്മ॑കാരാഃ । അ॒ഹോരാ॑ത്രേ ശ॒തരു॑ദ്രീയം ।
 പ॒ർജന്യോ॑ വസോ॒ർധാരാ॑ । യ॒ഥാ വൈ പ॒ർജന്യഃ॑ സു॒വൃഷ്ടം॑
 വൃ॒ഷ്ടാ । പ്ര॒ജാഭ്യഃ॑ സർവാ॒ൻ കാമാ॑ൻമ് സംപൂ॒രയ॑തി ।
 ഏ॒വ-മേ॒വ സ ത॒സ്യ സർവാ॑ൻ കാമാ॒ൻമ് സംപൂ॑രയതി ।
 യോഽഗ്നി॑ം നാചി॒കേതം॑ ചി॒നുതേ॑ ॥ 110 ॥

T.B.3.11.10.4

യ ഉ॑ ചൈ॒ന-മേ॒വം വേ॑ദ । സം॒വത്സ॑രോ വാ അ॒ഗ്നിർ
 നാചി॒കേതഃ॑ । ത॒സ്യ വ॒സന്തഃ॑ ശി॒രഃ ।
 ഗ്രീ॒ഷ്മാ ദക്ഷി॒ണഃ പ॒ക്ഷഃ । വർഷാഃ॑ പു॒ഷ്പം॑ ।
 ശ॒ര-ദു॒ത്തരഃ॑ പ॒ക്ഷഃ । ഹേ॒മന്തോ॑ മ॒ദ്ധ്യം॑ ।
 പൂ॒ർവ പ॒ക്ഷാശ്ചി॑തയഃ । അ॒പര പ॒ക്ഷാഃ പു॒രീഷം॑ ।
 അ॒ഹോരാ॑ത്രാണീ॒ഷ്ടകാഃ॑ ।
 ഏ॒ഷ വാ॒വ സോഽഗ്നി॑-ര॒ഗ്നിമ॑യഃ പു॒നർണ॑വഃ ।
 അ॒ഗ്നിമ॑യോ ഹ വൈ പു॒നർണ॑വോ ഭൂ॒ത്വാ ।
 സ്വ॒ർഗം ലോ॑ക-മേ॒തി ।

ആദിത്യസ്യ സായുജ്യം ।
യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।
യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ ॥ 111

ഹരിഃ ഓം

॥ ഇതി തൈത്തരീയ യജുബ്രാഹ്മണേ
കാഠകേ ദിതീയഃ പ്രശ്നഃ സമാപ്തഃ ॥

3.3 തൈത്തരീയ യജുർബ്രാഹ്മണം

കാഠകേ തൃതീയഃ പ്രശ്നഃ

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

T.B.3.12.1.1

തുഭ്യന്താ അങ്ഗിരസ്ത-മാശ്യാമ തങ്കാമമഗേ ।
 ആശാനാം ത്വാ വിശ്വാ ആശാഃ ।
 അനു നോഽഭ്യാനുമതി-രന്വി-ദനുമതേ ത്വം ।
 കാമോ ഭൂതസ്യ കാമസ്യദഗ്രേ ।
 ബ്രഹ്മ ജജ്ഞാനം പിതാ വിരാജാം ।
 യജ്ഞോ രായോ ഽയം യജ്ഞഃ । ആപോ ഭദ്രാ ആദിത്പശ്യാമി ।
 തുഭ്യം ദരന്തി യോ ദേഹ്യഃ ।
 പൂർവം ദേവാ അപരേണ പ്രാണാപാനൗ ।
 ഹവ്യവാഹൗ സിഷ്ടം ॥ 112 ॥

T.B.3.12.2.1

ദേവേഭ്യോ വൈ സ്വർഗോ ലോകസ്തീരോ ഽഭവത് ।
 തേ പ്രജാപതി-മബ്രുവൻ । പ്രജാപതേ സ്വർഗോ വൈ നോ
 ലോകസ്തീരോ ഽഭൂത് । തമന്വിച്ഛേതി । തം യജ്ഞക്രതുഭി-
 രന്നൈച്ഛത് । തം യജ്ഞക്രതുഭിർ നാന്നവിന്ദത് ।
 തമിഷ്ടിഭി-രന്നൈച്ഛത് । തമിഷ്ടിഭി-രന്നവിന്ദത് ।

തദിഷ്ടീ॑നാ-മി॒ഷ്ടി॒ത്വം । ഏ॒ഷ്ടയോ॑ ഹ॒വൈ നാമ॑ ।
 താ ഇ॒ഷ്ടയ॑ ഇ॒ത്യാച॑ക്ഷതേ പ॒രോക്ഷേ॑ണ ।
 പ॒രോക്ഷ॑ പ്രി॒യാ ഇ॒വ ഹി॑ ദേ॒വാഃ ॥ 113 ॥

T.B.3.12.2.2

തമാശാ॑ഽബ്ര॒വീത് । പ്ര॒ജാപ॑ത ആശ॒യാ വൈ॑ ശ്രാ॒മ്യസി॑ ।
 അ॒ഹമു॒വാ ആ॑ശാ॒ഽസ്മി॑ । മാം നു॒ യജ॑സ്വ ।
 അ॒ഥ തേ॑ സ॒ത്യാഽഽശാ॑ ഭ॒വിഷ്യ॑തി ।
 അ॒നു സ്വ॑ർഗം ലോ॒കം വേ॒മ്സ്യ॑സീ॒തി ।
 സ ഏ॒തമ॑ഗ॒ന്യേ കാ॒മായ॑ പു॒രോ॒ധാശ്-മ॑ഷ്ടാ॒കപാ॑ലം
 നി॒രവ॑പത് । ആശാ॑യൈ ച॒രും । അ॒നു॒മ॒ന്തൈ॑ ച॒രും ।
 ത॒തോ വൈ॑ ത॒സ്യ॑ സ॒ത്യാഽഽശാ॑ ഽഭ॒വത് ।
 അ॒നു സ്വ॑ർഗം ലോ॒ക-മ॑വി॒ന്ദത് । സ॒ത്യാ ഹ॒ വാ അ॒സ്യാശാ॑
 ഭ॒വതി॑ । അ॒നു സ്വ॑ർഗം ലോ॒കം വി॑ന്ദ॒തി ।
 യ ഏ॒തേന॑ ഹ॒വിഷാ॑ യ॒ജതേ॑ । യ ധ്വ॑ ചൈ॒ന ദേ॒വം വേ॑ദ ।
 സോ॑ഽത്ര ജു॒ഹോതി॑ । അ॒ഗ്നയേ॑ കാ॒മായ॑ സ്വാ॒ഹാഽഽശാ॑യൈ
 സ്വാ॒ഹാ । അ॒നു॒മ॒ന്തൈ॑ സ്വാ॒ഹാ പ്ര॒ജാപ॑തയേ॒ സ്വാ॒ഹാ ।
 സ്വ॑ർഗായ ലോ॒കായ॑ സ്വാ॒ഹാഽഗ്ന॑യേ
 സി॒ഷ്ടകൃ॑തേ॒ സ്വാ॒ഹേതി॑ ॥ 114 ॥

T.B.3.12.2.3

തം കാമോഽബ്രവീത് | പ്രജാപതേ കാമേന വൈ ശ്രാമ്യസി |
 അഹമുവൈ കാമോഽസ്മി | മാം നു യജസ്വ |
 അഥ തേ സത്യഃ കാമോ ഭവിഷ്യതി | അനു സ്വർഗം ലോകം
 വേമസ്യസീതി | സ ഏതമഗന്യേ കാമായ പുരോധാശ-
 മഷ്ടാകപാലം നിർവപത് | കാമായ ചരും | അനുമതൈ
 ചരും | തതോ വൈ തസ്യ സത്യഃ കാമോഭവത് |
 അനു സ്വർഗം ലോകമവിന്ദത് |
 സത്യോ ഹ വാ അസ്യ കാമോ ഭവതി |
 അനു സ്വർഗം ലോകം വിന്ദതി | യ ഏതേൻ ഹവിഷാ യജതേ |
 യ ഉ ചൈനദേവം വേദ | സോഽത്ര ജുഹോതി |
 അഗന്യേ കാമായ സ്വാഹാ കാമായ സ്വാഹാ |
 അനുമതൈ സ്വാഹാ പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ |
 സ്വർഗായ ലോകായ സ്വാഹാഽഗന്യേ സിഷ്ടകൃതേ
 സ്വാഹേതി || 115 ||

T.B.3.12.2.4

തം ബ്രഹ്മാഽബ്രവീത് | പ്രജാപതേ ബ്രഹ്മണാ വൈശ്രാമ്യസി |
 അഹമുവൈ ബ്രഹ്മാഽസ്മി | മാം നു യജസ്വ |
 അഥ തേ ബ്രഹ്മണാൻ. യജേന്താ ഭവിഷ്യതി |
 അനു സ്വർഗം ലോകം വേമസ്യസീതി |

സ ഏതമഗ്നയേ കാമായ പുരോധാശ-മഷ്ടാകപാലം
 നിർവപത് | ബ്രഹ്മണേ ചരും |
 അനുമത്യേ ചരും | തതോ വൈ തസ്യ ബ്രഹ്മണാൻ
 യജ്ഞോഽഭവത് | അനു സ്വർഗം ലോകമവിന്ദത് |
 ബ്രഹ്മണാൻ ഹ വാ അസ്യ യജ്ഞോ ഭവതി |
 അനു സ്വർഗം ലോകം വിന്ദതി | യ ഏതേന ഹവിഷാ
 യജതേ | യ ഉചൈനദേവം വേദ | സോഽത്ര ജുഹോതി |
 അഗ്നയേ കാമായ സ്വാഹാ ബ്രഹ്മണേ സ്വാഹാ |
 അനുമത്യേ സ്വാഹാ പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ |
 സ്വർഗായ ലോകായ സ്വാഹാ ഽഗ്നയേ സിഷ്ടകൃതേ
 സ്വാഹേതി || 116 ||

T.B.3.12.2.5

തം യജ്ഞോഽബ്രവീത് | പ്രജാപതേ യജ്ഞേന വൈശ്രാമ്യസി |
 അഹമുവൈ യജ്ഞോഽസ്മി | മാം നു യജസ്വ |
 അഥ തേ സത്യോ യജ്ഞോ ഭവിഷ്യതി | അനു സ്വർഗം ലോകം
 ലോകം സ്യസിതി | സ ഏതമഗ്നയേ കാമായ പുരോധാശ-
 മഷ്ടാകപാലം നിർവപത് | യജ്ഞായ ചരും | അനുമത്യേ
 ചരും | തതോ വൈ തസ്യ സത്യോ യജ്ഞോഽഭവത് |

അനു സ്വർഗം ലോകമവിന്ദത് ।
 സത്യോ ഹ വാ അസ്യ യജ്ഞോ ഭവതി । അനു സ്വർഗം
 ലോകം വിന്ദതി । യ ഏതേന ഹവിഷാ യജതേ ।
 യ ഉചൈനദേവം വേദ । സോഽത്ര ജൂഹോതി ।
 അഗ്നയേ കാമായ സ്വാഹാ യജ്ഞായ സ്വാഹാ ।
 അനുമത്യേ സ്വാഹാ പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ ।
 സ്വർഗായ ലോകായ സ്വാഹാഽഗ്നയേ സിഷ്ടകൃതേ
 സ്വാഹേതി ॥ 117 ॥

T.B.3.12.2.6

തമാപോഽബ്രുവൻ । പ്രജാപതേഽഹ്നു വൈ സർവേ കാമാഃ
 ശ്രീതാഃ । വയമു വാ ആപഃ സ്മഃ । അസ്മാന്നു യജസ്വ ।
 അഥ ത്വയി സർവേ കാമാഃ ശ്രയിഷ്യന്തേ ।
 അനു സ്വർഗം ലോകം വേമ്സ്യസീതി ।
 സ ഏതമഗ്നയേ കാമായ പുരോധാശ-മഷ്ടാകപാലം
 നിരവപത് । അദ്ഭ്യശ്ചരും ।
 അനുമത്യേ ചരും । തതോ വൈ തസ്മിൻ മ്സർവേ
 കാമാ അശ്രയന്ത । അനുസ്വർഗം ലോകമവിന്ദത് ।
 സർവേ ഹ വാ അസ്മിൻ കാമാഃ ശ്രയന്തേ ।
 അനു സ്വർഗം ലോകം വിന്ദതി ।

യ ഏതേന ഹവിഷാ യജതേ । യ ഉചൈനദേവം ഘോഭ ।
സോഽത്ര ജുഹോതി ।

അഗ്നയേ കാമായ സ്വാഹാ ടദ്ഭ്യസ്സാഹാ ।
അനുമന്തേ സ്വാഹാ പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ ।
സ്വർഗായ ലോകായ സ്വാഹാഽഗ്നയേ സിഷ്ടകൃതേ
സ്വാഹേതി ॥ 118 ॥

T.B.3.12.2.7

തമഗ്നിർ ബലിമാനബ്രവീത് । പ്രജാപതേ ഽഗ്നയേ വൈ
ബലിമതേ സർവാണി ഭൂതാനി ബലിച് ഹരന്തി ।
അഹമു വാ അഗ്നിർ ബലിമാനസ്മി । മാം നു യജസ്വ ।
അഥ തേ സർവാണി ഭൂതാനി ബലിച് ഹരിഷ്യന്തി ।
അനു സ്വർഗം ഘോകം ഘേമ്സ്യസീതി ।
സ ഏതമഗ്നയേ കാമായ പുരോധാശ-മഷ്ടാകപാലം
നിർവപത് । അഗ്നയേ ബലിമതേ ചരും । അനുമന്തേ ചരും ।
തതോ വൈ തസ്മൈ സർവാണി ഭൂതാനി ബലി-മഹരൻ ।
അനു സ്വർഗം ഘോകമവിന്ദത് ।
സർവാണി ഹ വാ അസ്മൈ ഭൂതാനി ബലിച് ഹരന്തി ।
അനു സ്വർഗം ഘോകം വിന്ദതി ।

യ ഏതേന ഹവിഷാ യജതേ । യ ഉചൈനദേവം ധേവേദ ।
സോട്രത്ര ജുഹോതി ।

അഗ്നയേ കാമായ സ്വാഹാ ഽഗ്നയേ ബലിമതേ സ്വാഹാ ।
അനുമന്തേ സ്വാഹാ പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ ।
സ്വർഗായ ലോകായ സ്വാഹാ ഽഗ്നയേ സിഷ്ടകൃതേ
സ്വാഹേതി ॥ 119 ॥

T.B.3.12.2.8

തമനുവിത്തി-രബ്രവീത് । പ്രജാപതേ സ്വർഗം ധൈവ
ലോക-മനു-വിവിമ്സസി । അഹമു വാ അനുവിത്തിരസ്മി ।
മാം നു യജസ്വ । അഥ തേ സത്യാ ഽനുവിത്തിർ ഭവിഷ്യതി ।
അനു സ്വർഗം ധേവേദം ധേവേദസ്യസീതി । സ ഏതമഗ്നയേ
കാമായ പുരോധാശ-മഷ്ടാകപാലം നിരവപത് ।
അനുവിന്തേ ചരും । അനുമന്തേ ചരും ।
തതോ വൈ തസ്യ സത്യാ ഽനുവിത്തി-രഭവത് ।
അനു സ്വർഗം ധേവേദ-മവിന്ദത് । സത്യാ ഹ വാ
അസ്യാനുവിത്തിർ ഭവതി । അനു സ്വർഗം ധേവേദം വിന്ദതി ।
യ ഏതേന ഹവിഷാ യജതേ । യ ഉചൈനദേവം ധേവേദ ।
സോട്രത്ര ജുഹോതി । അഗ്നയേ കാമായ സ്വാഹാ ഽനുവിന്തേ
സ്വാഹാ । അനുമന്തേ സ്വാഹാ പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ ।

സ്വർഗായ ലോകായ സ്വാഹാഽഗായേ സിഷ്ടകൃതേ
സ്വാഹേതി || 120 ||

T.B.3.12.2.9

താ വാ ഏതാസ്തപ്ത സ്വർഗസ്യ ലോകസ്യ ദ്വാർഃ । ദിവഃ
ശ്യേനയോ ഽനുവിത്തയോ നാമ । ആശാ പ്രഥമാꣳ രക്ഷതി ।
കാമോ ദിതീയാം । ബ്രഹ്മ തൃതീയാം । യജ്ഞശ്ചതുർഥീം ।
ആപഃ പഞ്ചമീം । അഗ്നിർ ബലിമാൻ-മഷഷ്ടീം ।
അനുവിത്തിഃ സപ്തമീം । അനു ഹ വൈ സ്വർഗം ലോകം
വിന്ദതി । കാമചാരോഽസ്യ സ്വർഗേ ലോകേ ഭവതി ।
യ ഏതാദിരിഷ്ടിഭിർ യജതേ । യ ഉചൈനാ ഏവം വേദ ।
താസ്വന്നിഷ്ടീ । പഷ്ടൗഹീ വരാം ദദ്യാത് കꣳ സഞ്ച ।
സ്രീയൈചാഭാരꣳ സമൃദ്ധ്യേ || 121 ||

T.B.3.12.3.1

തപസാ ദേവാ ദേവതാ-മഗ്ര ആയൻ । തപസർഷയഃ
സ്വരന്വവിന്ദൻ । തപസാ സപത്താൻ പ്രണുദാമാരാതീഃ ।
യേനേദം വിശ്വാം പരിഭൂതം യദസ്തി । പ്രഥമജം ദേവꣳ ഹവിഷാ
വിയേമ । സ്വായംഭു ബ്രഹ്മ പരമം തപോ യത് ।

സ ഏവ പുത്രഃ സ പിതാ സ മാതാ । തപോ ഹ യക്ഷം
 പ്രഥമം സംബഭൂവ । ശ്രദ്ധയാ ദേവോ ദേവതമശ്നുതേ ।
 ശ്രദ്ധാ പ്രതിഷ്ഠാ ലോകസ്യ ദേവീ ॥ 122 ॥

T.B.3.12.3.2

സാ നോ ജുഷാണോപ യജ്ഞ-മാഗാത് । കാമവത്സാ
 മൃതം ദുഹാനാ । ശ്രദ്ധാ ദേവീ പ്രഥമജാ ഋതസ്യ ।
 വിശ്വസ്യ ഭർത്രി ജഗതഃ പ്രതിഷ്ഠാ । താഴ ശ്രദ്ധാഹവിഷാ
 യജാമഹേ । സാ നോ ലോക-മൃതം ദധാതു ।
 ഈശാനാ ദേവീ ഭുവനസ്യധിപതീ ।
 ആഗാത്സത്യഹവിരിദം ജുഷാണം ।
 യസ്മാദ്ദേവാ ജജ്ഞിരേ ഭുവനഞ്ച വിശ്വേ ।
 തസ്മൈ വിധേമ ഹവിഷാ ഘൃതേന ॥ 123 ॥

T.B.3.12.3.3

യഥാ ദേവൈഃ സധമാദം മദേമ । യസ്യ പ്രതിഷ്ഠാർ
 വന്തരിക്ഷം । യസ്മാദ്ദേവാ ജജ്ഞിരേ ഭുവനഞ്ച സർവ്വേ ।
 തത്സത്യമർച-ദുപയജ്ഞം ന ആഗാത് ।
 ബ്രഹ്മാഹുതീ-രൂപ മോദമാനം । മനസോ വശേ സർവ്വമിദം
 ബഭൂവ । നാനൃസ്യ മനോ വശമനിയായ ।

ഭീഷ്മോ ഹി ദേവഃ സഹസഃ സഹീയാൻ ।
 സ നോ ജുഷാണ ഉപ യജ്ഞമാഗാത് ।
 ആകൃതീനാ-മധിപതിം ചേതസാം ച ॥ 124 ॥

T.B.3.12.3.4

സങ്കല്പജുതിം ദേവം വിപശ്ചിം । മനോ രാജാനമിഹ
 വർദ്ധയന്തഃ । ഉപഹവേ ഽസ്യ സുമതൗ സ്യാമ ।
 ചരണം പവിത്രം വിതതം പുരാണം । യേന പൃതസ്തർതി
 ദുഷ്ട്യതാനി । തേന പവിത്രേണ ശുദ്ധേന പുതാഃ ।
 അതി പാപ്മാന-മരാതിം തരേമ ।
 ലോകസ്യ ദ്വാര-മർചിമത് പവിത്രം । ജ്യോതിഷ്ഠ്വദ് ഭ്രാജമാനം
 മഹസ്വത് । അമൃതസ്യ ധാരാ ബഹുധാ ദോഹമാനം ।
 ചരണം നോ ലോകേ സുധിതാം ദധാതു ।
 അഗ്നിർ മുരധാ ഭുവഃ ।
 അനു നോഽഭ്യാനുമതിരന്വി-ദനുമതേത്ഥം ।
 ഹവ്യവാഹഃ സിഷ്ടം ॥ 125 ॥

T.B.3.12.4.1

ദേവേഭ്യോ വൈ സ്വർഗോ ലോകസ്തീരോ ഽഭവത് ।
 തേ പ്രജാപതി-മബ്രുവൻ । പ്രജാപതേ സ്വർഗോ വൈ
 നോ ലോകസ്തീരോഽഭൂത് । തമന്വിച്ഛേതി ।

തം യജ്ഞക്രതുഭി-രന്നെച്ചത് ।

തം യജ്ഞക്രതുഭിർ നാമ്പവിന്ദത് । തമിഷ്ടിഭി-രന്നെച്ചത് ।

തമിഷ്ടിഭി-രമ്പവിന്ദത് । തദിഷ്ടീനാ-മിഷ്ടിത്വം ।

ഏഷ്ടയോ ഹ വൈ നാമ ।

താ ഇഷ്ടയ ഇത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ ।

പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ ॥ 126 ॥

T.B.3.12.4.2

തം തപോഽ ബ്രവീത് । പ്രജാപതേ തപസാ വൈ ശ്രാമ്യസി ।

അഹമു വൈ തപോഽ സ്മി । മാം നു യജസ്വ । അഥ തേ

സത്യം തപോ ഭവിഷ്യതി । അനു സ്വർഗം ലോകം

ലോകം സ്യസീതി । സ ഏതമാഗേയ-മഷ്ടാകപാലം നിർവപത് ।

തപസേ ചരും । അനുമതൈ ചരും । തതോ വൈ തസ്യ

സത്യം തപോ ഭവത് । അനു സ്വർഗം ലോകമവിന്ദത് ।

സത്യ ഏഹ വാ അസ്യ തപോ ഭവതി । അനു സ്വർഗം

ലോകം വിന്ദതി । യ ഏതേന ഹവിഷാ യജതേ । യ ഉ

ചൈന്നദേവം വേദ । സോഽത്ര ജുഹോതി । അഗ്നയേ സ്വാഹാ

തപസേ സ്വാഹാ । അനുമതൈ സ്വാഹാ പ്രജാപതയേ

സ്വാഹാ । സ്വർഗായ ലോകായ സ്വാഹാഽഗ്നയേ സിഷ്ടകൃതേ

സ്വാഹേതി ॥ 127 ॥

T.B.3.12.4.3

തഃ ശ്രദ്ധാഽബ്രവീത് | പ്രജാപതേ ശ്രദ്ധയാ വൈ ശ്രാമ്യസി |
 അഹമുവൈ ശ്രദ്ധാഽസ്മി | മാം നു യജസ്വ | അഥ തേ സത്യാ
 ശ്രദ്ധാ ഭവിഷ്യതി | അനു സ്വർഗം ലോകം വേമ്സ്യസീതി |
 സ ഏതമാഽഗേയ-മഷ്ടാകപാലം നിരവപത് | ശ്രദ്ധായൈ ചരും |
 അനുമതൈ ചരും | തതോ വൈ തസ്യ സത്യാ ശ്രദ്ധാഭവത് |
 അനു സ്വർഗം ലോകമവിന്ദത് | സത്യാ ഹ വാ അസ്യ
 ശ്രദ്ധാ ഭവതി | അനു സ്വർഗം ലോകം വിന്ദതി |
 യ ഏതേന ഹവിഷാ യജതേ | യ ഉ ചൈനദേവം വേദ |
 സോഽത്ര ജുഹോതി | അഗ്നയേ സ്വാഹാ ശ്രദ്ധായൈ സ്വാഹാ |
 അനുമതൈ സ്വാഹാ പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ |
 സ്വർഗായ ലോകായ സ്വാഹാഽഗ്നയേ സിഷ്ടകൃതേ
 സ്വാഹേതി || 128 ||

T.B.3.12.4.4

തഃ സത്യമബ്രവീത് | പ്രജാപതേ സത്യേന വൈ ശ്രാമ്യസി |
 അഹമു വൈ സത്യമസ്മി | മാം നു യജസ്വ |
 അഥ തേ സത്യഃ സത്യം ഭവിഷ്യതി | അനു സ്വർഗം
 ലോകം വേമ്സ്യസീതി | സ ഏതമാഽഗേയ-മഷ്ടാകപാലം
 നിരവപത് | സത്യാ ചരും | അനുമതൈ ചരും |

തതോ॑ വൈ॒ തസ്യ॑ സത്യ॑ഽ സത്യ॑മഭവത്॑ । അനു॑ സ്വർഗം
 ലോക॑മവിന്ദത്॑ । സത്യ॑ഽ ഹ വാ॑ അസ്യ॑ സത്യം॑ ഭവതി॑ ।
 അനു॑ സ്വർഗം ലോകം॑ വിന്ദതി॑ । യ ഏതേ॑ന ഹവിഷാ॑
 യജതേ॑ । യ ഉചൈ॑നഭേവം॑ വേദ॑ । സോഽത്ര॑ ജുഹോതി॑ ।
 അഗ്നയേ॑ സ്വാഹാ॑ സത്യായ॑ സ്വാഹാ॑ । അനു॑മത്യേ॑ സ്വാഹാ॑
 പ്രജാ॑പതയേ॑ സ്വാഹാ॑ । സ്വർഗായ॑ ലോകായ॑ സ്വാഹാ॑ഽഗ്നയേ॑
 സിഷ്ട॑കൃതേ॑ സ്വാഹേതി॑ ॥ 129 ॥

T.B.3.12.4.5

തം മനോ॑ഽബ്രവീത്॑ । പ്രജാ॑പതേ॑ മന॑സാ വൈ॒ ശ്രാമ്യ॑സി ।
 അഹ॑മു വൈ॒ മനോ॑ഽസ്മി॑ । മാം നു॑ യജസ്വ॑ । അഥ॑ തേ സത്യം॑
 മനോ॑ ഭവിഷ്യ॑തി । അനു॑ സ്വർഗം ലോകം॑ വേഥ്സ്യ॑സിതി॑ ।
 സ ഏ॒തമാ॑ഽഗ്നേയ-മഷ്ടാ॑കപാലം॑ നിര॑വപത്॑ ।
 മന॑സേ ച॒രും । അനു॑മത്യേ॑ ച॒രും । തതോ॑ വൈ॒ തസ്യ॑
 സത്യം॑ മനോ॑ഽഭവത്॑ । അനു॑ സ്വർഗം ലോക॑മവിന്ദത്॑ ।
 സത്യ॑ഽ ഹ വാ॑ അസ്യ॑ മനോ॑ ഭവതി॑ । അനു॑ സ്വർഗം
 ലോകം॑ വിന്ദതി॑ । യ ഏതേ॑ന ഹവിഷാ॑ യജതേ॑ ।
 യ ഉചൈ॑ന ഭേവം॑ വേദ॑ । സോഽത്ര॑ ജുഹോതി॑ ।
 അഗ്നയേ॑ സ്വാഹാ॑ മന॑സേ സ്വാഹാ॑ ।

അനു॑മ॒ന്തൈ॒ സ്വാ॒ഹാ പ്ര॒ജാപ॑തയേ॒ സ്വാ॒ഹാ ।
 സ്വർഗാ॑യ ലോ॒കായ॑ സ്വാ॒ഹാഽഗ്ന॑യേ
 സി॒ഷ്ടകൃ॑തേ॒ സ്വാ॒ഹേതി॑ ॥ 130 ॥

T.B.3.12.4.6

തം ച॑ര॒ണമ॑ബ്ര॒വീത് । പ്ര॒ജാപ॑തേ ച॒രണേ॑ന॒ വൈ ശ്രാ॑മ്യ॒സി ।
 അ॒ഹമു॑ വൈ ച॒രണമ॑സ്മി । മാം നു॑ യ॒ജസ്വ॑ ।
 അ॒ഥ തേ॑ സ॒ത്യം ച॑ര॒ണം ഭ॒വിഷ്യ॑തി । അ॒നു സ്വർഗം॑ ലോ॒കം
 വേ॒മ്സ്യ॑സി॒തി । സ ഏ॒തമാ॑ഽഗ്നേ॒യ-മ॑ഷ്ടാ॒കപാ॑ലം
 നി॒രവ॑പത് । ച॒രണാ॑യ ച॒രും । അ॒നുമ॑ന്തൈ॒ ചരും॑ ।
 തതോ॑ വൈ ത॒സ്യ സ॒ത്യം ച॑ര॒ണമ॑ഭ॒വത് । അ॒നു സ്വർഗം॑
 ലോ॒കമ॑വി॒ന്ദത് । സ॒ത്യഹ॑ വാ അ॒സ്യ ച॑ര॒ണം ഭ॒വതി॑ ।
 അ॒നുസ്വർഗം॑ ലോ॒കം വി॒ന്ദതി॑ । യ ഏ॒തേന॑ ഹ॒വിഷാ॑
 യ॒ജതേ॑ । യ ഉ॒ചൈ॑നഭേ॒വം വേ॒ദ । സോ॑ഽത്ര ജു॒ഹോതി॑ ।
 അ॒ഗ്നയേ॑ സ്വാ॒ഹാ ച॒രണാ॑യ॒ സ്വാ॒ഹാ ।
 അ॒നുമ॑ന്തൈ॒ സ്വാ॒ഹാ പ്ര॒ജാപ॑തയേ॒ സ്വാ॒ഹാ ।
 സ്വർഗാ॑യ ലോ॒കായ॑ സ്വാ॒ഹാഽഗ്ന॑യേ॒ സി॒ഷ്ടകൃ॑തേ
 സ്വാ॒ഹേതി॑ ॥ 131 ॥

T.B.3.12.4.7

താ വാ ഏതാഃ പഞ്ച സ്വർഗസ്യ ലോകസ്യ ദ്വാരഃ ।
 അപാഘാ അനുവിത്തയോ നാമ । തപഃ പ്രഥമാച്ഛ് രക്ഷതി ।
 ശ്രദ്ധാ ദിതീയാം । സത്യം തൃതീയാം । മനശ്ചതുർഥീം ।
 ചരണം പഞ്ചമീം । അനു ഹവൈ സ്വർഗം ലോകം വിന്ദതി ।
 കാമചാരോഽസ്യ സ്വർഗേ ലോകേ ഭവതി ।
 യ ഏതാദിരിഷ്ടിഭിർ യജതേ । യ ഉചൈനാ ഏവം വേദ ।
 താസ്വനിഷ്ടി । പശുഹീ വരാം ദദ്യാത് കച്ഛ് സഞ്ച ।
 സ്ത്രീയൈ ചാഭാരച്ഛ് സമൃദ്ധ്യേ ॥ 132 ॥

T.B.3.12.5.1

ബ്രഹ്മ വൈ ചതുർ. ഹോതാരഃ । ചതുർ ഹോത്യഭ്യോഽധീ
 യജേണാ നിർമിതഃ । നൈനച്ഛ്ശൃംഗം । നാഭിചരിത-മാഗച്ഛതി ।
 യ ഏവം വേദ । യോ ഹ വൈ ചതുർ. ഹോത്യുണാം ചതുർ
 ഹോത്യുത്വം വേദ । അഥോ പഞ്ച ഹോത്യുത്വം । സർവാ
 ഹാസൈ ദിശഃ കല്പന്തേ । വാചസ്പതിർ. ഹോതാ ദശ
 ഹോത്ജ്ഞാം । പൃഥിവീ ഹോതാ ചതുർ. ഹോത്ജ്ഞാം ॥ 133 ॥

T.B.3.12.5.2

അഗ്നിർ ഹോതാ പഞ്ചഹോത്ജ്ഞാം । വാഗ്ഘോതാ
 ഷഡ്ഹോത്ജ്ഞാം । മഹാഹവിർ. ഹോതാ സപ്തഹോത്ജ്ഞാം ।

ഏതദ്വൈ ചതുർ. ഹോത്യുണാം ചതുർ. ഹോത്യുതാം ।
 അഥോ പഞ്ചഹോത്യുതാം । സർവാ ഹാസൈ ദിശഃ കല്പന്തേ ।
 യ ഏവം വേദ । ഏഷാ വൈ സർവ വിദ്യാ ।
 ഏതദ് ദേഷജം । ഏഷാ പക്തിഃ സ്വർഗസ്യ ലോകസ്യാം
 ജസായനിഃ സ്രുതിഃ ॥ 134 ॥

T.B.3.12.5.3

ഏതാൻ യോഽദ്ധ്യത്യുച്ഛിദിർ ദർശേ യാവത്തരസം ।
 സ്വരേതി । അനപബ്രവഃ സർവമായുരേതി । വിനതേ പ്രജാം ।
 രായസ്പോഷം ഗൗപത്യം । ബ്രഹ്മവർചസീ ഭവതി ।
 ഏതാൻ. യോഽദ്ധ്യതി । സ്പൃണോത്യാത്മാനം ।
 പ്രജാം പിതൃജൻ । ഏതാൻ. വാ അരുണ ഔപവേശിർ
 വിദാഞ്ചകാര ॥ 135 ॥

T.B.3.12.5.4

ഏതൈരധിവാദമപാജയത് । അഥോ വിശ്വം പാപ്മാനം ।
 സ്വർയയൗ । ഏതാൻ. യോഽദ്ധ്യതി । അധിവാദം ജയതി ।
 അഥോ വിശ്വം പാപ്മാനം । സ്വരേതി ।
 ഏതൈരഗ്നിം ചിന്വീത സ്വർഗകാമഃ । ഏതൈരായുഷ്കാമഃ ।
 പ്രജാ പശുകാമോ വാ ॥ 136 ॥

T.B.3.12.5.5

പുരസ്താ-ദൃശഹോതാര-മുദഞ്ച-മുപദധാതി യാവത്പദം ।
 ഹൃദയം യജുഷീ പത്യാ ച । ദക്ഷിണതഃ പ്രാഞ്ചം
 ചതുർ. ഹോതാരം । പശ്ചാദുദഞ്ചം പഞ്ച ഹോതാരം ।
 ഉത്തരതഃ പ്രാഞ്ചം ഷസ്തോതാരം । ഉപരിഷ്ഠാത് പ്രാഞ്ചം
 സപ്തഹോതാരം । ഹൃദയം യജുഷീ പത്യാശ്ച ।
 യഥാവകാശം ഗ്രഹാൻ । യഥാവകാശം പ്രതിഗ്രഹാൻ
 ലോകം പൃണാശ്ച । സർവാ ഹാസ്യതാ ദേവതാഃ
 പ്രീതാ അഭീഷ്ടാ ഭവന്തി ॥ 137 ॥

T.B.3.12.5.6

സദേവമഗ്നിം ചിനുതേ । രഥസംമിതശ്ചേതവ്യഃ ।
 വജ്രോ വൈ രഥഃ । വജ്രേണൈവ പാപ്മാനം ഭ്രാത്യുവ്യം
 സ്തൂണ്യതേ । പക്ഷഃ സംമിതശ്ചേതവ്യഃ । ഏതാവാൻ. വൈ രഥഃ ।
 യാവത്പക്ഷഃ । രഥസംമിതമേവ ചിനുതേ । ഇമമേവ ലോകം
 പശുബന്ധേനാഭിജയതി । അഥോ അഗ്നിഷ്ടോമേന ॥ 138 ॥

T.B.3.12.5.7

അന്തരിക്ഷമുക്ഥ്യേന । സ്വരതിരാത്രേണ । സർവാൻ
 ലോകാനഹീനേന । അഥോ സത്രേണ । വരോ ദക്ഷിണാ ।
 വരേണൈവ വരം സ്തൂണോതി । ആത്മാ ഹി വരഃ ।

ഏകവിപ്രശതിർ ദക്ഷിണാ ദദാതി । ഏകവിപ്രശോ വാ
 ഇതഃ സ്വർഗോ ലോകഃ । പ്രസ്വർഗം ലോകമാപ്നോതി ॥ 139 ॥

T.B.3.12.5.8

അസാവാദിത്യ ഏകവിപ്രശഃ । അമൃമേവാ-ദിത്യമാപ്നോതി ।
 ശതം ദദാതി । ശതായുഃ പുരുഷഃ ശതേന്ദ്രിയഃ ।
 ആയുഷ്യേവേന്ദ്രിയേ പ്രതിതിഷ്ഠതി । സഹസ്രം ദദാതി ।
 സഹസ്ര സംമിതഃ സ്വർഗോ ലോകഃ ।
 സ്വർഗസ്യ ലോകസ്യാഭിജിതൈഃ ।
 അനിഷ്ടകം ദക്ഷിണാ ദദാതി ।
 സർവാണി വയാപ്സി ॥ 140 ॥

T.B.3.12.5.9

സർവസ്യാപ്തൈഃ । സർവസ്യാവരുദ്ധൈഃ । യദി ന വിന്ദേത ।
 മൺമാനേതാവതോ ദദ്യാദോദനാൻ. വാ ।
 അശ്നുതേ തം കാമം । യസ്മൈ കാമായാഗ്നിശ്ചീയതേ ।
 പശുഹീം ത്വന്തർവതീം ദദ്യാത് । സാ ഹി സർവാണി
 വയാപ്സി । സർവസ്യാപ്തൈഃ । സർവസ്യാവരുദ്ധൈഃ ॥ 141 ॥

T.B.3.12.5.10

ഹിരണ്യം ദദാതി । ഹിരണ്യജ്യോതിരേവ സ്വർഗം
 ഘോകമേതി । വാസോ ദദാതി । തേനായുഃ പ്രതിരതേ ।
 വേദിത്യതീയേ യജേത । ത്രിഷത്യാ ഹി ദേവാഃ ।
 സസത്യമഗ്നിം ചിനുതേ । തദേതത് പശുബന്ധേ ബ്രാഹ്മണം
 ബ്രൂയാത് । നേതരേഷു യജേന്യഷു । യോ ഹ വൈ ചതുർ.
 ഹോത്ജ-നനുസവനം-തർപയിതവ്യാൻ വേദ ॥ 142 ॥

T.B.3.12.5.11

തൃപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ । ഉപൈനഃ സോമപീഥോ നമതി ।
 ഏതേ വൈ ചതുർ. ഹോതാരോ ഽനുസവനം തർപയിതവ്യാഃ ।
 യേ ബ്രാഹ്മണാ ബഹുവിഭഃ ।
 തേഭ്യോ യദക്ഷിണാ ന നയേത് । ദുരിഷ്ടസ്യാത് ।
 അഗ്നിമസ്യ വൃഞ്ജീരൻ । തേഭ്യോ യഥാ ശ്രദ്ധം ദദ്യാത് ।
 സിഷ്ടമേ വൈ തത്ക്രിയതേ । നാസ്യാഗ്നിം വൃഞ്ജതേ ॥ 143 ॥

T.B.3.12.5.12

ഹിരണ്യേഷുകോ ദവതി ।
 യാവദുത്തമ-മങ്ഗുലി-കാണ്ഡം യജ്ഞേ പരുഷാ സംമീതം ।
 തേജോ ഹിരണ്യം । യദി ഹിരണ്യം ന വിന്ദേത് ।
 ശർകരാ അക്താ ഉപദധ്യാത് । തേജോ ഘൃതം ।

സതേ॑ജ॒സമേ॑വാ॒ഗ്നിം ചി॑നുതേ । അ॒ഗ്നി॒ഞ്ചി॑ത്വാ
 സൗ॑ത്രാമ॒ണ്യോ യ॑ജേത മൈ॒ത്രാവ॑രു॒ണ്യോ വാ॑ ॥
 വീ॒ര്യേ॑ണ॒ വാ ഏ॒ഷ വൃ॑ദ്ധ്യതേ । യോഽ॒ഗ്നി॒ഞ്ചി॑നുതേ ॥ 144 ॥

യാ॒വദേ॑വ വീ॒ര്യം॑ । തദ॑സ്മിൻ ദധാതി ।
 ബ്ര॒ഹ്മ॑ണഃ സായു॑ജ്യം സ॒ലോ॒കതാ-മാ॑പ്നോതി ।
 ഏ॒താസാ॑മേ॒വ ദേ॒വതാ॑നാ॒ം സായു॑ജ്യം ।
 സാ॒ർഷ്ടി॑താ॒ം സമാ॑ന ലോ॒കതാ-മാ॑പ്നോതി ।
 യ ഏ॒തമ॒ഗ്നിം ചി॑നുതേ । യ ഉ॒ചൈ॑നമേ॒വം വേ॑ദഃ ।
 ഏ॒തദേ॑വ സാ॒വിത്രേ॑ ബ്രാ॒ഹ്മണം॑ । അ॒ഥോ നാ॑ചികേതേ ॥ 145 ॥

T.B.3.12.6.1

യ॒ച്ചാമൃ॑തം യ॒ച്ച മർത്യം॑ । യ॒ച്ച പ്രാ॑ണി॒തി യ॒ച്ച ന॑ ।
 സർ॒വാസ്താ॑ ഇ॒ഷ്ടകാഃ॑ കൃ॒ത്വാ ഉ॒പ കാ॑മദു॒ഷാ ദധേ॑ ।
 തേന॑ർഷി॒ണാ തേ॑ന ബ്ര॒ഹ്മണാ॑ । തയാ॑ ദേ॒വത॑യാ ണ്ഗീ॒രസ॑വദ്
 ധ്രു॒വാ സീ॑ദ । സർ॒വാഃ സ്ത്രി॑യഃ സർ॒വാൻ പു॒ച്ഛ॑ സഃ ।
 സർ॒വം ന-സ്ത്രി॑പു॒മഞ്ച॑ യത് । സർ॒വാസ്താഃ॑ ।
 യാ॒വന്തഃ॑ പാ॒ച്ഛസ॑വോ ഭു॒മേഃ ॥ 146 ॥

T.B.3.12.6.2

സംഖ്യാതാ ദേവമായയാ । സർവാസ്താഃ । യാവന്ത ഊഷാഃ
 പശൂനാം । പൃഥിവ്യാം പുഷ്പിർ. ഹിതാഃ । സർവാസ്താഃ ।
 യാവതീഃ സികതാഃ സർവാഃ । അഹ്സ്വന്തശ്ച യാഃ ശ്രിതാഃ ।
 സർവാസ്താഃ । യാവതീഃ ശർകരാ ധൃതൈഃ ।
 അസ്യാം പൃഥിവ്യാമധി ॥ 147 ॥

T.B.3.12.6.3

സർവാസ്താഃ । യാവന്തോഽശ്വോനോഽസ്യാം പൃഥിവ്യാം ।
 പ്രതിഷ്ഠാസു പ്രതിഷ്ഠിതാഃ । സർവാസ്താഃ ।
 യാവതീർ വീര്യഃ സർവാഃ । വിഷ്ഠിതാഃ പൃഥിവീമനു ।
 സർവാസ്താഃ । യാവതീരോഷധീഃ സർവാഃ ।
 വിഷ്ഠിതാഃ പൃഥിവീമനു । സർവാസ്താഃ ॥ 148 ॥

T.B.3.12.6.4

യാവന്തോ വനസ്സതയഃ । അസ്യാം പൃഥിവ്യാമധി ।
 സർവാസ്താഃ । യാവന്തോ ഗ്രാമ്യാഃ പശവഃ സർവേ ।
 ആരണ്യാശ്ച യേ । സർവാസ്താഃ । യേ ദിപാദശ്ചതുഷ്ഠാദഃ ।
 അപാദ ഉദരസർപിണഃ । സർവാസ്താഃ ।
 യാവദാഞ്ജനമുചൃതേ ॥ 149 ॥

T.B.3.12.6.5

ദേ॒വ॒ത്രോ॑ യ॒ച്ച മാ॒നു॒ഷം॑ । സ॒ർവാ॒സ്താഃ॑ । യാ॒വ്ത॑ക്യ॒ഷ്ണായ॑
 സ॒ച്ഛ് സ॒ർവം॑ । ദേ॒വ॒ത്രോ॑ യ॒ച്ച മാ॒നു॒ഷം॑ । സ॒ർവാ॒സ്താഃ॑ ।
 യാ॒വ് ലോ॒ഹായ॑ സ॒ച്ഛ് സ॒ർവം॑ । ദേ॒വ॒ത്രോ॑ യ॒ച്ച മാ॒നു॒ഷം॑ ।
 സ॒ർവാ॒സ്താഃ॑ । സ॒ർവ॒ച്ഛ് സീ॒സ॒ച്ഛ് സ॒ർവം॑ ത്ര॒പു ।
 ദേ॒വ॒ത്രോ॑ യ॒ച്ച മാ॒നു॒ഷം॑ ॥ 150 ॥

T.B.3.12.6.6

സ॒ർവാ॒സ്താഃ॑ । സ॒ർവ॒ച്ഛ് ഹി॒രണ്യ॑ച്ഛ് ര॒ജതം॑ । ദേ॒വ॒ത്രോ॑ യ॒ച്ച
 മാ॒നു॒ഷം॑ । സ॒ർവാ॒സ്താഃ॑ । സ॒ർവ॒ച്ഛ് സു॒വർണ്ണ॑ച്ഛ് ഹ॒രിതം॑ ।
 ദേ॒വ॒ത്രോ॑ യ॒ച്ച മാ॒നു॒ഷം॑ । സ॒ർവാ॒സ്താ ഇ॒ഷ്ട॒കാഃ കൃ॒താ ।
 ഉ॒പ॒കാ॒മദു॒ഷാ ദ॒ധേ । തേ॒നർഷി॑ണാ തേ॒ന ബ്ര॑ഹ്മ॒ണാ ।
 തയാ॑ ദേ॒വത॑യാ ട്വ॒ഗ്ഗിര॑സ്വാദ് ധ്രു॒വാ॒സീദ॑ ॥ 151 ॥

T.B.3.12.7.1

സ॒ർവാ ദി॒ശോ॑ ദി॒ക്ഷു । യ॒ച്ചാ॒ന്തർ ദൃ॒തം പ്ര॑തി॒ഷ്ഠിതം॑ ।
 സ॒ർവാ॒സ്താ ഇ॒ഷ്ട॒കാഃ കൃ॒താ । ഉ॒പ॒കാ॒മദു॒ഷാ ദ॒ധേ ।
 തേ॒നർഷി॑ണാ തേ॒ന ബ്ര॑ഹ്മ॒ണാ । തയാ॑ ദേ॒വത॑യാ ട്വ॒ഗ്ഗിര॑സ്വാദ്-
 ധ്രു॒വാ॒സീദ॑ । അ॒ന്തരി॑ക്ഷ॒ഞ്ച കേ॒വലം॑ ।

യച്ചാസ്തി-ന്നന്തരാഹിതം ।

സർവാസ്താഃ । ആന്തരിക്ഷ്യശ്ച യാഃ പ്രജാഃ ॥ 152 ॥

T.B.3.12.7.2

ഗന്ധർവാഹ്നരസ്തേ യേ । സർവാസ്താഃ । സർവാ-
നുദാരാൻ-മ്സലിലാൻ । അന്തരിക്ഷേ പ്രതിഷ്ഠിതാൻ ।

സർവാസ്താഃ । സർവാ-നുദാരാൻ-മ്സലിലാൻ ।

സ്ഥാവരാഃ പ്രോഷ്യാശ്ച യേ । സർവാസ്താഃ ।

സർവാം ധുനിഃ സർവാൻ-ധസാൻ ।

ഹിമോ യച്ച ശീയതേ ॥ 153 ॥

T.B.3.12.7.3

സർവാസ്താഃ । സർവാൻ മരീചീൻ. വിതതാൻ ।

നീഹാരോ യച്ച ശീയതേ । സർവാസ്താഃ ।

സർവാ വിദ്യുതഃ സർവാൻ മ്സ്തനയിതൂൻ ।

ഹ്രാദുനീർ യച്ച ശീയതേ । സർവാസ്താഃ ।

സർവാഃ സ്രവന്തീഃ സരിതഃ । സർവമ്നൂ ചരഞ്ച യത് ।

സർവാസ്താഃ ॥ 154 ॥

T.B.3.12.7.4

യാശ്ച കുപ്യാ യാശ്ച നാഭ്യാഃ സമുദ്രിയാഃ ।

യാശ്ച വൈശന്തീരുത പ്രാസചീര്യാഃ । സർവാസ്താഃ ।

യേ ചോ॒ത്തിഷ്ഠ॑ന്തി ജീ॒മുതാഃ॑ । യാശ്ച॑ വർഷ॑ന്തി വൃ॒ഷ്ടയഃ॑ ।
 സർവാ॑സ്താഃ । തപ॑സ്തേജ ആ॒കാശം॑ ।
 യചാ॑കാശേ പ്ര॒തിഷ്ഠി॑തം । സർവാ॑സ്താഃ ।
 വായു॑ം വ॒യാപ്॑സി സർവാ॑ണി ॥ 155 ॥

T.B.3.12.7.5

അ॒ന്തരി॑ക്ഷച॒രഞ്ച॑ യത് । സർവാ॑സ്താഃ । അ॒ഗ്നിച്ഛ॑ സൂ॒ര്യം
 ച॒ന്ദ്രം । മി॒ത്രം വ॑രു॒ണം ഭഗ॑ം । സർവാ॑സ്താഃ ।
 സത്യ॑ശ്ച ശ്ര॒ദ്ധാം തപോ॑ ദമ॑ം । നാമ॑ രൂ॒പഞ്ച॑ ഭൂ॒താനാ॑ം ।
 സർവാ॑സ്താ ഇ॒ഷ്ടകാഃ॑ കൃ॒ത്വാ । ഉപ॑ കാമ॒ദുഷാ॑ ദധേ ।
 തേന॑ർഷി॒ണാ തേന॑ ബ്ര॒ഹ്മണാ॑ ।
 തയാ॑ ദേ॒വതയാ॑ ങ്ഗീ॒രസ॑ദ്-ധ്രു॒വാ സീ॑ദ ॥ 156 ॥

T.B.3.12.8.1

സർവാ॑ം ദിവ॑ച്ഛ॒ സർവാ॑ൻ ദേ॒വാൻ ദി॒വി । യചാ॑ന്തർ ഭൂ॒തം
 പ്ര॒തിഷ്ഠി॑തം । സർവാ॑സ്താ ഇ॒ഷ്ടകാഃ॑ കൃ॒ത്വാ ।
 ഉപ॑ കാമ॒ദുഷാ॑ ദധേ । തേന॑ർഷി॒ണാ തേന॑ ബ്ര॒ഹ്മണാ॑ ।
 തയാ॑ ദേ॒വതയാ॑ ങ്ഗീ॒രസ॑ദ് ധ്രു॒വാ സീ॑ദ । യാവ॑തീ
 സ്താ॑രകാഃ സർവാഃ॑ । വി॒ത്താ രോ॑ച॒നേ ദി॒വി ।
 സർവാ॑സ്താഃ ഋ॒ചോ യജു॑ച്ഛി॒ സാമാ॑നി ॥ 157 ॥

T.B.3.12.8.2

അഥർവാങ്ഗിരസശ്ച യേ । സർവാസ്താഃ ।
 ഇതിഹാസപുരാണഞ്ച । സർവദേവജനാശ്ച യേ ।
 സർവാസ്താഃ । യേ ച ലോകാ യേ ചാലോകാഃ ।
 അന്തർ ഭൂതം പ്രതിഷ്ഠിതം ।
 സർവാസ്താഃ । യച്ച ബ്രഹ്മ യച്ചാബ്രഹ്മ ।
 അന്തർ ബ്രഹ്മൻ പ്രതിഷ്ഠിതം ॥ 158 ॥

T.B.3.12.8.3

സർവാസ്താഃ । അഹോരാത്രാണി സർവാണി ।
 അർധമാസാശ്ച കേവലാൻ ।
 സർവാസ്താഃ । സർവാനൃതൂൻ-മ്സർവാൻ മാസാൻ ।
 സംവത്സരഞ്ച കേവലം ।
 സർവാസ്താഃ । സർവം ഭൂതച്ഛ്വ സർവം ഭവ്യം ॥
 യച്ചാതോ ധിഭവിഷ്യതി । സർവാസ്താഃ ഇഷ്ടകാഃ കൃതാ ।
 ഉപ കാമദുഷാ ദധേ । തേനർഷിണാ തേന ബ്രഹ്മണാ ।
 തയാ ദേവതയാഽങ്ഗിരസാദ് ധ്രുവാ സീദ ॥ 159 ॥

T.B.3.12.9.1

ഋചാം പ്രാചീ മഹതീ ദിഗുച്യതേ । ദക്ഷിണാ -മാഹുർ
 യജുഷാ-മപാരാം । അഥർവണാ-മഗ്ങ്ഗിരസാം പ്രതീചീ ।
 സാമ്നാ-മുദീചീ മഹതീ ദിഗുച്യതേ ।

ഋഗ്ഭിഃ പൂർവാഹ്ണേ ദിവീ ദേവ ഇായതേ ।
 യജുർവേദേ തിഷ്ഠതി മദ്ധ്യേ അഹനഃ ।
 സാമവേദേ-നാസ്മയേ മഹീയതേ ।
 വേദൈ-രശൂന്യ-സ്രിഭിരേതി സൂര്യഃ ।
 ഋഗ്ഭ്യോ ജാതാച് സർവശോ മുർത്തി-മാഹുഃ ।
 സർവാ ഗതിർ യാജുഷീ ഹൈവ ശശ്വത് ॥ 160 ॥

T.B.3.12.9.2

സർവം തേജ സ്താമരുപ്യച് ഹ ശശ്വത് ।
 സർവച് ഹേദം ബ്രഹ്മണാ ഹൈവ സൃഷ്ടം ।
 ഋഗ്ഭ്യോ ജാതം വൈശ്യം വർണ്-മാഹുഃ ।
 യജുർവേദം ക്ഷത്രിയസ്യ-ഹുര്യോനീം ।
 സാമവേദോ ബ്രാഹ്മണാനാം പ്രസൂതിഃ ।
 പൂർവേ പൂർവേഭ്യോ വച ഏത-ദൂചുഃ ।
 ആദർശ-മഗ്നിം ചിന്യാനാഃ । പൂർവേ വിശ്വ സൃജോഽമൃതാഃ ।
 ശതം വർഷ സഹസ്രാണി । ദീക്ഷിതാ സ്തത്ര-മാസത ॥ 161 ॥

T.B.3.12.9.3

തപ ആസീദ് ഗൃഹപതിഃ । ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മാദവമ് സ്വയം ।
 സത്യം ഹ ഹോ തൈഷാ-മാസീത് । യദ് വിശ്വസ്യജ
 ആസത । അമൃത-മേഭ്യ ഉദഗായത് । സഹസ്രം പരിവമ്സരാൻ ।
 ഭൂതം ഹ പ്രസ്തോ-തൈഷാ-മാസീത് ।
 ഭവിഷ്യത് പ്രതി ചാഹരത് । പ്രാണോ അദ്ധാര്യു-രഭവത് ।
 ഇദം സർവം സിഷാസതാം ॥ 162 ॥

T.B.3.12.9.4

അപാനോ വിദ്വാ-നാവൃതഃ । പ്രതി പ്രാതിഷ്ഠ-ഭദ്ധരേ ।
 ആർത്തവാ ഉപഗാതാരഃ । സദസ്യാ ജതവോഽഭവൻ ।
 അർദ്ധമാസാശ്ച മാസാശ്ച । ചമസാ-ദ്ധാര്യവോഽഭവൻ ।
 അശം സദ് ബ്രഹ്മണ-സ്തേജഃ । അചാവാകോഽഭവദ് യശഃ ।
 ജത-മേഷാം പ്രശാസ്താഽസീത് ।
 യദ് വിശ്വ സ്യജ ആസത ॥ 163 ॥

T.B.3.12.9.5

ഊർഗ് രാജാന-മുദവഹത് । ധ്രുവ ഗോപ സ്തഹോഽഭവത് ।
 ഓജോഽഭ്യഷ്ടാദ് ഗ്രാവണ്ണഃ । യദ് വിശ്വ സ്യജ ആസത ।
 അപചിതിഃ പോത്രീയാ-മയജത് । നേശ്വരീയാ-മയജത് തിഷിഃ ।

ആഗ്നീ॑ദ്രാദ് വി॒ദുഷീ॑ സ॒ത്യം । ശ്ര॒ദ്ധാ ഹൈ॒വാ യ॑ജ॒ഥ് സ്വ॑യം ।
 ഇ॒രാ പ॒തീ വി॒ശ്വ സൃ॑ജാം । ആ॒കൃ॒തി-ര॒പിന॑സ്ത॒വിഃ ॥ 164 ॥

T.B.3.12.9.6

ഇ॒ദ്ധ്വ് ഹ॒ ക്ഷു॑ച് ചൈ॒ഭ്യ ഉ॒ഗ്രേ । തൃ॒ഷ്ണാ ച॑ വ॒ഹതാ॑മു॒ദേ ।
 വാ॒ഗേഷാ॑വ് സു॒ബ്രഹ്മ॑ണ്യ-ssസീ॒ത് ।
 ഛ॒ന്ദോ യോ॒ഗാൻ വി॒ജാന॑തീ । ക॒ല്പ॒തന്ത്രാ॑ണി॒ തന്വാ॑നാ-sഹഃ ।
 സ॒ൗ സ്ഥാ॑ശ്വ സർവ॒ശഃ । അ॒ഹോരാ॑ത്രേ പ॒ശുപാ॑ല്യൗ ।
 മു॒ഹൂർത്താഃ॑ പ്രേ॒ഷ്യാ അ॒ഭവ॑ൻ । മൃ॒ത്യുസ് തദ॑-ഭ॒വ-ദ്ധാ॑താ ।
 ശ॒മിതോ॑-ഗ്രോ വി॒ശാം പ॒തിഃ ॥ 165 ॥

T.B.3.12.9.7

വി॒ശ്വസൃ॑ജഃ പ്ര॒ഥമാ॑ സ്ത॒ത്ര-മാ॑സ॒ത । സ॒ഹസ്ര॑ സ॒മം
 പ്ര॒സുതേ॑ന യ॒ന്തഃ । ത॒തോ ഹ॒ ജജേ॑ഞ്ഞ ഭു॒വന॑സ്യ ഗോ॒പാഃ ।
 ഹി॒രൺമ॑യ ശ്ല॒കുനി॑ർ ബ്ര॒ഹ്മ നാ॑മ ।
 യേന॑ സൂ॒ര്യ-സ്തപ॑തി॒ തേജ॑സേ-ഭഃ ।
 പി॒താ പു॒ത്രേണ॑ പി॒തൃമാ॑ൻ. യോ॒നിയോ॑നൗ ।
 നാ॒വേദ॑വിൻ മ॒നുതേ॑ തം ബൃ॒ഹന്തം॑ ।
 സർവ്വാ॑നുഭു-മാ॒ത്മാന॑വ് സംപ॒രായേ॑ ।
 ഏ॒ഷ നി॑ത്യോ മ॒ഹിമാ॑ ബ്രാ॒ഹ്മണ॑സ്യ ।
 ന കർമ॑ണാ വർദ്ധ॒തേ നോ॑ ക॒നീയാ॑ൻ ॥ 166 ॥

T.B.3.12.9.8

തസ്യൈ॑വാ-॒ത്ഥാ॑ പ॒ദവി॑ത്തം ഹി॒ദിത്വാ॑ । ന കർമ്മ॑ണാ ലി॒പ്യതേ॑
 പാപ॑കേന । പ॒ഞ്ചപ॑ഞ്ചാശ॒ത-സ്രീ॑വൃ॒ത സ്തം॑വമ്സരാഃ ।
 പ॒ഞ്ച പ॑ഞ്ചാശ॒തഃ പ॒ഞ്ചദ॑ശാഃ । പ॒ഞ്ച പ॑ഞ്ചാശ॒ത സ്തപ॑ദശാഃ ।
 പ॒ഞ്ച പ॑ഞ്ചാശ॒ത ഏ॒കവി॑ശ്ശാഃ ।

വി॒ശ്വസ്യ॑ജാശ്ച॑ സഹ॒സ്ര സം॑വമ്സരം ।

ഏ॒തേന॑ വൈ വി॒ശ്വസ്യ॑ജ ഇ॒ദം ഹി॒ശ്വ-മ॑സ്യജന്ത ।
 യദ് വി॒ശ്വ-മ॑സ്യജന്ത । തസ്മാ॑ദ് വി॒ശ്വസ്യ॑ജഃ ॥
 വി॒ശ്വ-മേ॒നാ-ന॑നു പ്ര॒ജായ॑തേ ।

ബ്ര॒ഹ്മണ॑ സ്തായു॒ജ്യശ്ച॑ സ॒ലോക॑താം യ॒ന്തി ।

ഏ॒താസാ॑മേ॒വ ദേ॒വതാ॑നാശ്ച॑ സായു॒ജ്യം ।

സാ॒ർഷ്ടി॑താശ്ച॑ സമാ॒ന ലോ॑കതാം യ॒ന്തി ।

യ ഏ॒ത-ദു॑പ॒യന്തി॑ । യേ ചൈ॒നത് പ്രാ॑ഹുഃ ।

യേ॒ഭ്യ-ശ്ചൈ॒നത് പ്രാ॑ഹുഃ । ഓം ॥ 167 ॥

ഹരിഃ ഓം

ഇതി തൈത്തിരീയ യജുർബ്രാഹ്മണേ കാഠകേ

തൃതീയ പ്രശ്നഃ സമാപ്തഃ